Variorum Pri-
mus ex quibu[s]dā
liberculis
Anonim.
x

Manoscritti
Conventi
C
VIII
1165

C
P 1[illegible]

A: 1165. C 8.

S. Camalduleñ Eremi.

Nouem Verba reuelata Scõ Alberto Epõ Colon.

II — 8 — 10

Sancto Alberto epõ Colonie in Alamania reuelata fuerunt
noue uerba, que retulit in suo sermone. // Primum fuit 1m
quod audiuit unã uocẽ dicentẽ sibi a celo. Da unũ de-
nariũ amore dei de tua necessitate, quia ille denarius
est mihi magis gratus, et tibi utilior, quam si tu dares
post mortẽ tuã unũ montem Auri, qui pertingeret a terra 2m
usque ad celum. // Secundum fuit. plange unã lachrimã
pro passione mea, et peccatis tuis. Ista est mihi magis grata
quam si plangerent pro te omnes proximi tui unũ Lacum
Lachrymarũ. // Tertium fuit. Suffer unũ asperũ verbũ 3m
uel iniuriosum a proximo tuo. Istud est mihi magis gratius
quam si tu frangeres super dorsum tuũ tot uirgas quot potest
portare unus Asinus. // Quartũ fuit. hospitare pauperẽ 4m
amore dei, et fac sibi bonũ. Istud est mihi magis gratum
et tibi utilius, quam si tu ieiunares septem annis in pane et aqua
tribus diebus in ebdomada. // Quintum fuit. Frange somnũ 5m
amore dei, et surge ad orandũ et laudandũ deũ. Istud est
mihi magis gratũ et tibi utilius, quam si duceres milites post
mortem tuã recent ultra mare ad recuperandũ terrã sanctam
pro anima tua. // Sextum fuit. Conuerte omnia in bonum 6m
amore dei quecunque audieris uel uideris que tibi nõ placet.
Istud est mihi magis gratũ et tibi utilius, quam si esses ita sanctus
ut raptus esses usque ad tertium celum. // Septimũ est. Si tu 7m
uelles a me petere, pete personaliter a me ipso. hoc est mihi magis
gratum et tibi utilius, quam si mater mea et sancti omnes angeli
intercederent pro te, etiã omnes electi, qui transierunt ab Adã usque
ad finem mundi. // Octauũ est. Suffer bono animo quicquid tibi 8m

Sacre Eremi Camalduli. I. C. ~~ε. 165.~~

acciderit amore dei: et oīe qđ te oportuerit sustinere. hoc est mihi magis gratum, et tibi utilius, q̄ si tu ires p̱ mundū orando, plangendo et p̱egrinando: et spargēdo tuū sanguinē. // Nonum fuit. Dimitte omnem ꝯsolationē seculi: et quere tantū consolari ī me. hoc est mihi magis gratum, et tibi utilius, q̄ si ascenderes una columna p̱tingentem ad celum, habentem rasoria ex omni parte ut te inciderent: et spargeres tuū sanguinē, usq; ad nouissimū diem. Amen:)

Deuotissimi Bnardi liber qui dr ad qd venisti -

Capm pm Primo considerare debes semp ad qd veneris et pp qd venis.
Propt qd n. venisti nisi solu pp deu ut fieret mecü tua uita
etna. Sic g pp nullu aliu venisti. ita pp nullu aliu debes ob-
mittere, nec tepescere aliquo ex qn studens ad ho qd uenisti. Ve-
nisti n. ad suiendu deo, cui suire debet ois creatura eius.
Primo qa nihil ht nisi ab ipo. et ideo debet ei maxime omis
homo tamq rõnalis creatura dare qd e, et qd scit et quod pot
et sicut oia suiunt creatori pro posse suo, multo magis ho que
no solu creauit, sicut cetera st creata. s insup intellectu de-
corauit, libero arbitrio nobilitauit. Mundi dnz constituit, sibi
similem fecit. Naturã eius assumpsit. Verbo et exo eum instruxit.
ppo sanguine suo eu de morte etna redemit. Spm scuz sum ei
infudit. Carne sua ei i cibu tradidit. Curã eius ht sicut mater
puuli filij sui: et hereditatẽ etnã ei dare disposuit. Ecce qnm nos
tenemur ei suire pre ceteris creaturis, et dilige sup oia ipm, q nos
p oibz creaturis mundi amauit. De obedientia Capm 2m.

Et qa no confidis tibi, ut psumas te scire qd dns uelit, ideo co-
misisti te supiori tuo, ut ipe te regat. et dedisti manu tua in p-
fessione, ut ipa te ducat i uia dei. Vnde no licet tibi deinceps
uiuẽ p uelle tuo: s quo ductor tuus te ire iubet, illuc ire debes
et qd ipe phibet debes cauere, qa qui artem aliquã disce cupit
debet regulã sui doctoris tenẽ: et ppas adinuentiones relinquere.
Vt infirmus q accessiones pinme debet suare dietã, quã me-
dicus ille indicat, si cito plene sanari desiderat. ita et tu nihil
dicas, ul facias qd magistru tuu nolle psumis. Te. n. dedisti ei
pp regnm celorum: et id no es tuo: s eius. Te ei uendidisti et io non
licet tibi agẽ de te sine eius uolutate. Ipse. n. e dns tuus et uo-
luntas, et contrectatio rei aliene dño inuito furtu e. Fur aut
celo no appãt. Ipi rectores qa st uicarij dni sup nos, et nos
debemus eis obedire sicut dño, no sicut homibz, qa no pp ipos
subiecimus nos eis. et ideo suus no est maior dño suo. Talem g
te exhibe ei ut libere iubeat te face ut dimicte qcqd uidet

ei expedire, quia si ipse timet te, iam servus maior est domino suo et di-
scipulus super magistrum. De Reverentia prelatorum. C. 3m.

Habeto pacem cum prelatis tuis. Non detrahas eis, nec libenter audias
eis detrahi ab aliis, quia deus hoc nimium penaliter punit in subditis
et in presenti. Non acriter ponderes eorum excessus: sed ignoscas quia hominibus
quia in multis curis non potest quandoque negligentia vitari. Et sepe quod alius
pro bono facit, quia non intelligimus intentionem eius, pro malo iudicamus.
Honora eos in corde tuo: et non spernas, ne forte et deum spernas, cuius
vicem gerunt. Et propter utilitatem tuam et aliorum eorum ordinationes atque pre-
cepta non fastidias, quia non sine causa fiunt, licet tu nescias causam.
Qui ambulat simpliciter in via dei non nocent talia: sed prosunt et ad
maius meritum. Verus servus dei sic debet in via regia: et mandans dei
ambulare quod statuta humana non arctent eum in aliquo. quia ipse debet
semetipsum ita arctare, ut si non esset illud statutum, tamen caveret
sibi ab omni quod non posset esse expediens. Talia enim statuta
reprimunt excessus eorum, qui metas discipline transgrediuntur.
His de obedientia premissis, que primum bonum religionis est ad
alia transeo. Et primo ad corporalia exercitia deinde consequenter
ad spiritualia quoniam non prius quod spirituale: sed quod animale. Deinde quod
Spirituale. De Assuetudine boni ante Matutinas cap. 4m.

Consuesce quod oportunum est parum ante matutinas vigilare, ut spiritus
tuus dirigatur ad dominum in oratione, ut postea magis sobrius sis et devotus
in servitio dei et laudibus ipsius. Et evigilans statim omnes cogitationes
et somnia abice quibus diabolus te occupare volebat: et primitias co-
gitationum mearum offeras deo in oratione, ut aliqua bona meditatione
corpore erecto ut genuflexo, donec aliquem affectum devotionis
excipias: et incalescat spiritus tuus. Et ex hoc tota die eris devotior
et expeditior. Qualiter se debet habere In divino officio. C. 5m m.

In divino officio non sis piger et fastidiosus: sed cogite corpus tuum
et spiritum tuum stare reverenter et alacriter. Psalle domino coram an-
gelis qui ibi presentes assistunt. Risus et verba inutilia penitus
detestare, ubi coram divine maiestatis oculis cum metu et reve-
rentia debes assistere. Verba psalmodie distincte et integre pronunctia.

Ad quid uenisti.

Non libenter discurras per chorum: nec ante finem horarum exeas nisi necessitas magna compellat. Priusquam incipiatur officium preuenire stude ut ad aliquam deuotionem cor tuum excites. Ideo enim tamen desides sumus in diuino officio, quia non sumus ante ad deuotionem excitati: et ita eximus frigidi et dissoluti sicut intrauimus. Stude in ipso principio cogitationes uanas abicere, et intendere his que psalluntur, alioquin postea tumultus carum uix poteris euadere. Post officium et stude te seruare in deuotione quam concepisti, nec statim effundas te ad inania. Si autem non habes deuotionem interius, saltem conserua disciplinam: et morum grauitatem exterius propter reuerentiam dei et aliorum exemplum. Qualiter se habeat monachus in capitulo capitulum 6m.

In capitulo non multum loquaris nisi ualde utile sit: et hoc humiliter dic. correptus mansuete responde. Nec excuses te quando corriperis sicut Adam qui refudit in deum: et in mulierem culpam suam dicens. Mulier quam dedisti mihi decepit me. Si in consilio interrogatus fueris, libere et humiliter quod tibi uidetur expedire responde. Si autem non requirit ut non recipitur consilium tuum, non tibi sit cure nec uelis tuam sententiam pertinaciter defendere. Sufficiat tibi satisfecisse conscientie tue. In accusationibus non sis anxius. Dic tantum quod sit factum contra regulam et ordinis statuta sine aliquo odio, et uerbis mansuetis: et uultu placido. Ad illud quod non scis, non teneris. Noli opinando accusare, quia oppinio sepe fallit. Ille qui dixit tibi, tu nescis. dicet per se si uerum est. et si presens non est, tunc nec tu probare poteris. cum ibi testem non habeas. Non graueris pro accusationibus tuis: sed tantum dic culpam meam si uera sunt, uel quia licet non uera. Alioquin continget tibi maior confusio si procaciter excuses te, quam si humiliter confitearis. Si uero grauia essent et non uera maxime que alios possent scandalizare: tunc humiliter petita licentia ex audientia indica eis paucis uerbis et mansuete quod non sis tibi conscius de quibus accusaris. Seruus dei non debet timere confusionem coram hominibus, ubi conscientia non accusat coram deo: sed sustinere debet patienter quicquid eum uoluerit dominus sustinere. Qualiter se debet habere quando corripitur capitulum 7m.

Aſſueſce ubicumque a ſuperioribus corripiſ, ſiue in capitulo ſiue extra, ut ſtatim genibus flexis tuam culpam dicas humiliter. hec lex antiquitus religiosis ab antiquis patribus tradita. Vnde tu debes ſtudere ut ſicut ordo a tuis ſenioribus eſt traditus, ita et tu tradas cum tuis proximis quantum in te eſt uerbo et exemplo. Nec aliquam non bonam conſuetudinem inducas uel doceas. nec aliquam bonam per negligentiam uel incuriam dilabi permittas, nec in tempore nec in alijs, quibus cum modeſtia ſuadere potes. Quicumque enim aliquod exemplum relinquit alijs, ſiue bonum ſiue malum particeps erit imitatorum ſuorum, ſiue in ſupplicio, ſiue in premio.

Qualiter in menſa capitulum 8.

In menſa non ſint oculi tui girouagi, nec hinc inde reſpicias, ita quod uideas quis in latere tuo ſedeat, et quid faciat: et quid coram ſe habeat. Tibi ſoli et deo debes eſſe intentus. Cum diſciplina et ſilentio, et timore comede, ne cum impetu Gule quaſi non poſſis ſaciari. Non effundas te totum ſuper cibum, ſicut canis famelicus, nec ante queras ſaciare oculos quam palatum. Sed cum gratiarum actione ſufficiant tibi pauca. Et ſemper uelis potius penuriam pati quam ſuperhabundare. Nihil ſpernas eorum que tibi apponuntur. nec indigneris ſi aliquis defectus eſt in condimento ut ſalis uel coctura: ſed cogita quod multi meliores te uilioribus ſunt contenti et paucioribus. et quicquid tu abicis pro magnis delitijs acceptarent. De menſura comedendi difficile eſt certam regulam tradere niſi ut inter iſta duo medium teneas, ne ita parum ſumas ut uiribus deficias et labore frangaris: et ne ita multum ut poſt cibum non poſſis orare uel legere uel agilis eſſe ad opera uirtutum. Inter iſta propria experientia melior magiſtra eſt.

De paupertate Capitulum Nonum.

Paupertas familiaris et christi amica placeat tibi in omnibus: et ipſam coronam ſummo amplectere. In cibis, et ueſtibus, in utenſilibus, in libris, in edificijs et in omnibus, uide quod humilem geſtum habeat pauper quam ſimplex reſponſum quam pauidum animum. Numquam audias aliquam querimoniam de te pro aliquo defectu tuo uel in uili ueſtitu. Semper reputa te indignum de his que habes, quia defectus exterior ceſſat Augumentum gratie interioris, et in diuitijs bone conſcientie. Et contra exterior abundantia inopiam generat interiorem.

Qualiter debet esse i dormitorio Cap^m decimu.

IN dormitorio esto quietus ne p te aliquis alio modo inquietet. Quotiens-
cumq; euigilaueris statim occurras ad memoria dei cum grarum actione.
dormiz9 qa ipe uigilat sup nos qui ~~dns~~ ut custodiat nos. Quando dormiturus
ius prius intendere debes orando ut meditando: et ita i ista occupa-
tione obdormias: et erit tibi somnus dulcior: et un hora somniabis
et et euigilabis feruentior i eadem deuotione: et surges alacrior
faciliusq; redibis ad eande deuotione i qua prius fuisti. et lz dor-
mientibz no imputandus uideat qa nescij faciunt uel patiuntur
tamen decens est ualde religioso hoi ita esse totu obrutum somno
qr dormimus sicut pecus: et iacere distentis manibz: et alijs membris icomposite
uestiti. isinus cotractis. cu pp hoc uestiti iaceamus et cincti ut no habeam9
potestatem accidiucendi man9 huc illuc i nudo corpe: et ut magis
parati simus ad orationem ut ad surgendum. Discretio i his necessaria e
p qua et corpus prudent castiges: ne aduersus spm rebellet: et spuz
discrete foueas: ne sub sarcina deficiat: et spuale pfectum impediat
pro nimia debilitate. Quod debet esse paratus ad labores c^m xj^m

AD labores communes: et ad humilitatis officia esto paratus i ecc^a, et in
Coqna. et maxime ad illa obsequia te exhibe: que alij pro sua uti-
litate contempnunt: et quasi abhorrent, ut ligna portare, domum
purgare et tineas excutere: et lauare pedes. Ad missam libent
offm ange- seruias: qm hoc est officium angelorum. ipi .n. deuotissime dno suo seruiunt
lorum seruire et ministrant. In hoc .n. ministerio triplex fructus est. p^o boni operis
misse. exercitium est: 2° opus caritatis e qa pximum puocat i bono. 3 op9
deuotionis est qm astas an mensam summi regis: et cu eo loqris i
oratione et ministerio cu angelis qbus et familiarior ex hoc mini-
sterio eris. Ex hoc Sacerdos specialit et omis circustantes gnaliter
tenentur orare pro te imo tota ecc^a ubiq; terrarum: eo q uices omiu
geras q dno suo de celo uenienti cu deuotissima grarum actione
deberent ministrare si possent adesse. Et uix pot esse qn dnus
aliqua speciali gra remuneret eum i pnti q deuote et libenter
De Sacram^ti ministrat ad illud sacramentum quo nil melius nilq; sanctius potest
dignitate. esse i celo et i terra: et qdamodo indiuidu diuine dignationis est
et dilectionis ad hoiem. Quid .n. maius facit deus qtidie ueniendo

sup Altare. Qui de celo descendens forma assumpsit humana: et
ideo reliqt nobis memoriale totius dilectionis in se ipo, incarna-
Sepe cōi care sa lubre. e. tionis, redemptiois, et glorificatiois. Salubre est sepe comunicare
ei q oi deuotione: et studio uirtutu: et custodia sui, no solum a
magnis peccatis: s; et a leuitatib; uerbor, et opu et cogitationum
se ad hoc studet aptare. Licet .n. oi tpe debeamus esse sollicti ad
spualia opa, couenit tame maxime, ut ad susceptione tanti sacra-
menti nos preparemus: et suscepti reuerenter custodiamus. De Confes-
Sepe confitere peccata tua, ad minus ter i ebdomada sione. c. 12m
et simple dic culpa tua sicut Angelo uni q sciret secreta cordis tui.
Non adiicias uelamen excusationis ut occultationis, uel alienationis, nec
implicite cofitearis, ut cofessor tuus no intelligat qd noueris. Speci-
Quo cfitearis pcta fica ei qd feceris ut nude et pure cofitearis. historias aut et facta
alior noli recitare: s; qd recolis te excessisse a tpre q nuperrime
es confessus, hoc breuiter dic, et pure: et noli tractatum texere cuius-
dam longe, et affirmatiue cofessionis gnalis, qa gnat tediu cofessori.
Ita .n. potes i oratione tua quotidie dno cofiteri defectus mores tui ex-
ponere quos sentis i singlis uirtutib;. Et multu expedit supbis ab
eo remediu postulare mitigationis. Parum .n. ualet cofessio nisi pponas
de cetero cauere ibi ab his q cofiteris et te studeas emendare. Q debet
In cella libenter esto et aliqd age i ea quod esse libenter i cella. c. 13m
edificet te, ut qd superiore sit iniunctum. Tam uoluntarius debes esse
ad obedientia, ut si omni hora arbitrio tuo relinqreris qd facere
deberes, libent acciperes mandato obedientie desiderare et non tui
iuris esse: ita q nec loqui sine licentia, nec ad aliquas necessita-
tes proprias ires, si liberu arbitriu haberes, sicut scos i egipto patres
legimus uixisse, quor gloriam si cupimus adipisci uestigia imitemur.
Lege sanctor uitam et doctrina, ut bonis Q debet lege. c. 14m
opib; et actib; instruaris: et humilieris: et accedaris ad deuotione
uel promouearis ad studiu, ut informeris in intellectu scripturarum, et
illumineris i fide, ut scias discernere uera a falso, bonu a malo, ui-
tiu a uirtute: et remedia temptationu: et reformationem mor

inuenire. Non legas ad hoc ut doctor uoceris, nō cā curiositatis. Nec legas libros qui nō edificant, ut sunt figmenta poetarū: qa noua lectio nouas gnāt litigationes: et extinguit devotionē. Q nō dz platura de-siderare. cm. 15m.

Non affectes platura, ul' offm qdcūqz quus dign' sis: nec psumas de te magna: sed stude teipm semp depmē: et humilia te usqz ad terrā. Si tn̄ dignus fueris, uocabit te dn̄s renitentē. Nemo n. sibi sumit honorē: ṡz q uocat' a deo tanqͣ Aaron. Si insufficiens et indignus es erit tibi confusio magna. Inde est q aliqn paruū conse-quimur fructū ex pdicationib' ut confessionib' nris, qa nō uocati a deo uenimꝰ et nō missi currimꝰ. Prius uolūt fructū serere in alijs, q̄ i se radicē fuerint caritatis et ueritatis. et io fructus eorū nō ē du-rabilis qa non pcedit ex radice caritatis. hinc est q leuitici 19. dicit. Qn̄ ingressi fueritis terrā pmissionis: et plantaueritis i ea ligna po-mifera auferetis pmitia eorū que germinat et immunda erit uobis nec comedetis ex eis, quarto at' anno eius fructus sanctificabit' dño. 5o. āno comedetis fructus cōgregantes poma que profert. Arbor i terra plantatus, est homo de seculo sumptus, et in religione plā-tatus qui fructus salutis debet afferre i se et i alijs tpē oportuno. Si aūt tempestiuos fructus pduxerit, imunda reputabunt' et inutiles ad pfectum spūalem pp psumptionē. Primus annus est penitentia uā de peccatis preteritis. Secūdus aūt annus est pfecta conuersatio ad statum emendationis. Tertius aūt annus bone conuersationis. Quartus annus est laudes, et humanos honores cōtempnē: et gliam soli deo querere: et animarū salutē. Quicūqz aūt an hūc annū ingerit se, ut fructū aīarū pferat nō erit deo acceptus, n sibi me-ritoriuz pp leuitatē, nec alijs erit pficuꝰ. Post uo hūc annū i. 5o anno pure caritatis comedent fructus: et cōgregabūt poma, qa tūc erit predicatio alijs fructuosa: et sibi meritoria, ut fructū congregent i uita etna. Stude teipm po compone interius i bonis opibz or-dinare. i sanctis affectionib' et cogitationibz, et tūc pcedes uilit ad docendos alios. Insana doctrina est qui aliquē psumit docere anteq̄ ipē didicerit. Quāt se debet habere i oibz Monachꝰ. cm. 16m.

Nunq̄ ita securus, et absconsus sis: qn ita disciplinate te habeas et

Margin notes: ꝯ (line 2); motis (line 3); no. cōo pdi cānōe ut ꝯsi pus fe. (lines 11–13); ꝯ (line 23)

caste i omibz· i uisu audiu tactu gustu et odoratu ac si uidearis ab amico· Scito q sancti angeli sunt nobiscu. et spiritus ubiqz uidet et omia que facimus, quorz aspectus debemus uenerari: et pntiam reuereri· videt et nos ipse deus iudex noster· videt ipa nra cosciencia testis eorz que facimus et accusatrix· Qui aut ueret magis hominu aspectus q dei et angelorz et ppe consciencie, no est castus amator boni: s appetitor temporalis honoris· et talis no est uerus suus dei qui adhuc magis cupit hominibz placere q deo. Cui n. plus times displicere illi magis affectas placere, nemo at pot duobz dnis suire.

Inter fratres exhibe te uerecu· Qualr se dz hre inter fres c· 17m·
duz, grauosum, modestum, affabilem, dulcem, et seriosum, ut et disciplina consues: et tn ex austeritate no sis aliquibz honerosus· Iocos dissolutus nunq exerceas, nec uerba scurilia alicubi proferas, nec libent audias. Quid n. te delectat audire, si auderes et proferres. Suus at dei ita castus debet esse i omibz fcis et ubis suis, ut no tantu horreat que indecent sonat: s et ea que dant intelligere aliqua turpia, lz sit palliata aliq honestate. De moribz Monachi c 18m

Omnes gestus et mores tui: et smones, et aspectus et incessus quadz humili uerecundia debent esse ornati· Nil appareat in te elatu et pomposum, ut audacie et psumptionis notabile. verecundia. n. est maxim decus i religioso, papue i iuuenibz, ita ut q eam postponit uix aliq spes sit de eis q fiant boni et uirtuosi sicut timor dni componit homines et ordinat interius ad beatitudine, ita uerecundia componit exterius ad disciplina· Nemo sit tibi ita familiaris cora quo penitus obliuiscaris uerecundie.

Incessus talis sit maturus, no leuit curras De incessu sui dei c. 19m·
sine necessitate, nec uultu erectu geras, s medio cui depssu. nec uagus sis oculis, nec brachia multu uentiles, nc more secularu incomposito gradu incedas·: s plano et humili gestu· Sedens no pigre i latus te inclines, nec crura Longe extendas maxime psentibz alijs· Exterior. n. incompositio corporis inditiu est indeuote mentis· Risus tuus moderatus sit et rarus sine chachinno· Magis. n. uult deus bonitate q dissolutione· Sinde

uultu esse serenus, nō turbulentus vel ī digbundꝰ. Qualia debēt
Verba tua sint lenia, responsio humilis, sine esse uerba, sui dei c. x ō m
punctione amaritudinis aut obliquę redargutionis atqꝫ irrisionis.
Sic forma tua ad alterū cū loqris de aliquo ac si illū auscultare
ac proprie stare cerneres. Non timeat te quisq̄ꝫ qꝫ ī sui absentia
famā suā denigres in aliquo. Magnū uitiū est ī religioso aliquid
mali de absente loqui, qd' loq erubesceres si audiret: Nō libent'
audias detrahere alicui: ſꝫ aut fuge detractorē, aut compesce
si potes. Nihil .n. pdest audire detractiones. Secreto aliquē lauda-
bilem elige si potes, q te et alios auditores potius edificet uerbis
suis q̄ noceat detrahendo. Rumores nesciās quia inquietant cor et
mentē distrahūt, et deuotionē exhauriūt, ipsiqꝫ consumūt sine
utilitate. Et oīa que scis nō effundas, qꝛ vas sine operculo quod
statim cū inclinatꝰ effundit qcqd continet. Non sis libenter in
turba, nisi cū tractatur de deo: et de his que aīam edificant, nec
sis damnosus ī loquendo: nec impetuosus ad euaporandū quod
interius tenes. Caue aūt ut sicut tu nulli detrahis, ita nullum
pdas detractorē apud illū cui detrahitꝰ, ne magis grauieris cōtra
detractorē: et ex te semē discordię gñetur. Potest naqꝫ esse qꝫ ille
q dixit de altero nō intendit derogare ei, sicut forte iste suspicatur
et incitatur ad odiū cōtra eū, et ad uindictā puocat. et ille aut
simpliciter dixit nō aīo detrahendi: aut forte statim penitet, pro-
ponens de cetero a similibꝫ cauēre. Si aūt talia dicerentꝰ de aliq
qd' oīo expediret eum scire de quo dicuntꝰ, potes ei exprimere
si uis non exprimendo eum qui dixit, ut sciat qd cauēre debeat
et tū nō in odiū cōtra detractorē ī ardescat. Quō dꝫ cauēre iac-
iactantiā diligentissime caue, nec unq̄ des ali- tantiam. c. 21 m
cui sentire de aliquo, qd in te est cōmendabile, uel uelis ī te
inaniter gliari. Vix .n. in te pōt esse aliqd laudabile, qd non
intelligant alij, licet tu taceas et abscondas. Si te pdis et cōmendas
irrideberis, et uilesces: et unde pus edificabantur ī te, postea despi-
cient. Omnis quippe laus ī pprio ore sordescit. Maledicta et cōuitia
mendacia leuia et ioculosa: et omnia iuramenta: oīaqꝫ turpia

uerba, licet sint iocosa, ab ore Religiosi ppetuo anathemate sunt arcenda. Jacobus. Siqs putat se religiosum esse, nō refrenās linguā suā: sꝫ seducens Cor suū. h9 uana ē religio. Verba iocosa st fugiēda

m m c 22 Verba iocosa ubiqꝫ sunt fugienda, lꝫ graue nō putet esse peccatum Tamē eorꝫ consuetudo cōtinua gnat aliq graue detrimentum. et sepe dum qꝫ licent relaxamꝰ linguā ī uerba iocosa et nō aduertimus, dilabimur paulatim ad nociua ex quibꝫ oriunt aliqn detrōtiones, murmurationes, dissolutiones: et graues cōsciētiarum corrosiones. Audiat de Deo libenter Loqui captm 23m.

De Deo audiat libenter Loqui: et ipē Loquaris similit: qa talis locutio incitat ad studiū uirtutis: et ad effum deuotionis. Audi humiliter et pacifice bona ab his qui dicunt, nec disputes e contra

vt Sūt qdā q cum audiūt aliqd boni, ne ipī uideantur ignare bonū

ꝯ arguēdo qd alt pponit, statim uolunt de h° disputare, ut uideantur aliqd ipī de hoc scire. Non.n. qrunt edificatione: sꝫ ostensionē. et ideo

m c 24 pp tales sepe multa bona obmittunt dicenda Q nō sit cōtentiosus.

Noli esse contentiosus ī aliquo. Cito crede quod bonū est, et uerum qd alt pponit. Tuū nō est resistere, pp aliquā ostentatione. Si aūt non bonū, melius psuadebis ei ueritatē pacifice demonstrando q acriter arguendo. Qualiter debet Loqui Captm xxvm.

Cum Loqueris Loquaris uoce remissa, vultu placido, moribꝫ disciplinatis: et quietus esse studeas. Et qcqd tunc Loqueris, magis ancientitati et utile. Non sis audax corā sēnioribꝫ tuis: sꝫ uerecūdus auscultans doctrinā eorꝫ. Seniorꝫ est docere: iuuenū humilit audire. Noli ociosus sedere: et intendere rumoribꝫ et fabulis qa pncipaliter duplex malū ex hoc consequr. pdis tps inutiliter, et ex hoc pateris detrimentū, cū de eo reddituris sis rationē, qr omne tempus tibi impensum, qualiter a te fuerit expensum exigetur a te in die Judicij. Aliud qa ī hoc nō das alijs bonū exemplū.

In omnibꝫ uirtutibꝫ et bonis Q

Epistola mandata p̱ la beata Caterina da Siena a
una ĩmātellata di San Domenicho ĩn Siena.

AL nome di Iesu christo crucifixo: et di Maria dolce. Carissima
Sorella et figliuola mia ĩ christo dolce Iesu. Io Caterina serua
et schiaua de serui di Iesu x°. Scriuo a te nel precioso sangue suo
cō desiderio di uederti uera serua, et Sposa di Iesu x° crucifixo.
Serue douiamo essere pchò siamo ricomparati del sangue suo.
Ma nō ueggho che del nostro seruigio noi potiamo fare utilita
allui. Douiamo adūq̃ fare utilita al proximo nostro. pch egli
e quel mezzo, doue noi pruiamo et acq̃stiamo la uirtu. Sappi
che ogni uirtu riceue uita dallamore et lamore sacquista da
lo amore: cioe leuando locchio dallo intellecto nostro: et ragguar-
dare quanto siamo amati da dio. Vedendoci amare nō ꝑ potre-
mo fare, ch noi nō amiano, amandolo abbracciamo la uirtu p̱
effetto damore: et collodio spregiamo il uitio. Sicch uedete che ĩn
dio concepiamo le uirtu: et nel pꝓximo si partoriscono. Sai bene
che nella necessita del pꝓximo tuo tu partorisci il figliuolo della
Carita che e dentro nellanima. Et nella ingiuria ch tu riceui
da lui La patientia: tu doni orationi a coloro ch ti fanno, ch essi sono
a noi infedeli. et noi douiamo essere alloro fedeli: et fedelmente cer-
chare la loro salute. Amaregli di gratia et nō di debito, cioe ch
tu ti guardi di nō amare el pꝓximo tuo p̱ pꝓpia utilita. pch nō sa-
rebbe amore fedele: et nō risponderesti allamore ch dio ci porta.
che come Dio tama di gratia, cosi uuole ch nō potendogli tu ren-
dere q̃sto amore, tu il renda al pꝓximo tuo, amandolo di gratia
et nō di debito, come detto e. Ne p̱ ingiuria, ne p̱ ch tu uedessi
diminuire lamore uerso di te, o il diletto, o la pꝓpria utilita, nō
debbi tu diminuire, ne scemare lamore uerso del tuo proximo.
ma amarlo caritatiuamente portando et sopportando i difetti
suoi con grande consolatione et riuerentia riguardare i serui di dio

Guarda che tu nõ facessi come le matte: et stolte che si uogliono porre a inuestigare: et giudicare gliatti et costumi de servi di Dio. Troppo e degnio di grande reprensione chil fa. Sappi che nõ sarebbe altro sermon porre leggie: et regola allo spirito sancto uolendo fare andare e servi di dio a nostro modo. laqual cosa nõ si potrebbe mai fare. Pensi quella anima che giugnie a questo giudicio, della barba della superbia non e ancora fuori, ne la uera carita del proximo non e ancora dentro, cioe damarlo di gratia et non di debito. Adunque amiamo et nõ giudichiamo e servi di Dio. Anco ci conuiene amare cordialmente ogni creatura che hauessi ragione: et coloro che sono fuori della gratia amargli cõ dolore et amaritudine della colpa loro, perche offendono idio: et lanima loro. Cosi taccorderai col dolce inamorato di paulo che piangie cõ coloro che piangono: et gode cõ coloro che ghodono. Cosi tu piangerai cõ coloro che sono in stato di pecchato per desiderio dello honore di Dio et loro salute. et goderai cõ coloro che godono cioe sono e servi di dio che godono gustando Dio per effecto damore. Vedi dunque che nella carita concepiamo le uirtu: et nella carita del proximo si parturiscono. Facciendo cosi che tu realmente senza neruno amore, o, chuore fittiuo libero sanza neruno rispecto di propria utilita, o, spirituale, o, temporale ami el proximo tuo sarai uera sua: et risponderai col mezzo del proximo allo amore che ti porta il tuo Creatore: et sarai sposa fidele et non infidele. Allora mancha la fede la sposa a dio lo sposo suo. quando lo amore che ella debbe dare allui. il da ad altra creatura. Tu se sposa, uedi bene che il figliuolo di dio tutti ci sposo nella circuncisione, quando si taglio la carne sua donandoci quanto una extremita danello. in segno che uolena sposare lhumana generatione.

Tu ragguardando tanto amore ineffabile il debbi amare sanza
veruno mezzo. Come tu lami sanza mezzo che sia fuori di dio
cosi se facta serva del proximo tuo servendolo i ogni cosa secondo
la tua possibilita. Sicche di Christo se sposa: et del proximo debbi
esser serva. se tu se sposa fedele. Pero che dellamore che noi
portiamo a Dio non potiamo fare veruna utilita allui: dobbia-
mo servire come decto e il proximo nostro di vero et cordiale
amore. In altro modo ne inaltra via ne forma noi potiamo
servire. et pero dissi che io desyderava di vederti vera serva et spo-
sa di christo crucifixo. Altro non dico. Christo Jesu ti conservi nella
sua sancta gratia Amen.

Epistola mandata per la beata Caterina da Siena. Al Venerabile
Religioso frate Antonio danzia de frati heremitani

AL nome di Jesu Christo crucifixo et di Maria dolcie. Dilectissimo
et caro padre in christo dolcie Jesu. Jo Caterina serva et schiava
de servi di Jesu Christo. Scrivo a voi nel pretioso sangue suo. Con
desyderio di vedervi annegato. et affogato nella fornacie
della divina carita: et inessa arsa et annegata la propria
volonta. laquale volonta ci toglie la vita: et dacci lamore
A pano gliocchi Carissimo fratello. perche noi habbiamo due
volonta. luna sensitiva che cercha le cose sensibili. et laltra
e volonta spirituale. che con ispetie et colore di virtu tiene
ferma la volonta sua. et in questo il dimostra quando vorra
eleggere e luoghi e tempi et consolatione assuo modo et dicie.
Jo vorrei questo per piu havere idio. Questo e grande inganno et
illusione del demonio che non potendo il demonio ingannare
e servi di dio colla prima volonta. che gia e servi di dio lanno mor-
tificata alle cose sensitive di fuori. pigliagli la seconda volta
colle cose spirituali. Onde spesse volte lanima riceve con-
solatione da dio. poi si sente privata da quella. et haran-
ne unaltra laquale sara di meno consolatione: et di piu

fructo. Allora lanima che e innamorata aquella ch da dol-
ciezza essendosene priuata, ha pena: et riceue tedio. et pch ha
tedio, pche non uorrebbe essere priuata diciendo Egli mi pare
piu amare idio i questo modo, che inquello. Di questo sento
qualche fructo: et di quello non sento fructo ueruno. altro che
pena. et spesse uolte ho molte battaglie: et parmene offendere
idio. Dico figluolo et fratello i christo Iesu, ch questa anima colla
ppria uolonta singanna, che nõ uorrebbe essere priuata di quel-
li: et con questa escha lapiglia el demonio: et spesse uolte pdono
iltempo alloro modo, pche nõ exercitano quello che essi hanno
altro che in pena et in tenebre. Disse una uolta ilnostro Salua-
tore dolcie anima sua dilectissima figliuola. Sai tu come fanno
questi ch uogliono adempiere La mia uolonta i consolatione
et in dolciezza, et in dilecto. Come ne sono priuati essi uoglio-
no uscire della uia della mia uolonta, parendo loro fare
bene p nõ offendere: ma egli ue nascosa La falsa sensualita
et p fuggire pena, cade nelloffesa: et non senauede. Ma se lanima
fusse sauia, et hauesse illume drento della uolonta mia, rag-
guarderebbe ilfructo: et nõ la consolatione. Quale e ilfructo, odio
di se: et amore delle uirtu didio, riuscito del cognoscimento di se
medesimo allora cognoscie se defectuoso nõ essere nulla et uede-
de in se La bonta di dio quando gli conserua la buona uolonta
et allo facto pch Lanima tua giustamente humiliando se
medesima a dio giudicando ch egli lha facto p lo meglio: et
p suo bene: Questo cotale nõ uuole iltempo a suo modo, pch e
ahumiliato: et cognosciendo lasua infermita nõ si fida delsuo
uolere: ma affidalo a xpo. Vestesi della sua somma et eterna
uolonta. ch credo ch dio nõ ci da: et nõ ci toglie sennon p nostra
sanctificatione, ch lamore ilmuoue a darci la dolcezza et a
leuarci la dolcezza. et p questo nõ si puo dolere di ueruna con-

solatione ch gli fusse tolta, o dentro o di fuori, o dal demonio o dalle creature, pche uede ch se no fusse suo bene dio nol p-mettrebbe. Brieuemente costui gode ch egli ha illume dentro et di fuori: et e si alluminato che giugnendo ildemonio colle te-nebre nella mente sua p confusione dicendo. Questo e, p gli tuoi peccati: et egli risponde, come psona ch no senti pena dicendo. Gratia sia almio Creatore ch se ricordato di me nel tempo delle tenebre pugnendomi p pena nel tempo fi-nito. Grande amore e questo, ch nolle mole punire in tempo infinito. O quata tranquillita di mente ha, pche sa tolta la uolonta che ci da tempesta. Ma no si fa cosi colui ch ha uolonta dentro cercando le cose a suo modo, ch pare chegli creda sapere meglio qllo ch gli bisognia, ch Dio. et spesse uolte dice egli mi pare offendere idio, tolgami lof-fesa, et facci cioch uole. Questo e segno chectie tolta lof-fesa, onde ne douiamo pigliare speranza qn uediamo i noi il dispiacimento del peccato: et buona uolota di no uo-lere offendere, ch se tucte lopationi di fuori: et cosolationi uenissino meno, segli e la buona uolonta piaciamo a Dio. et sopra questa pietra e fondata la gratia. Se tu di no mela pare hauere. Dico chegli e falso che seno lauesse no teme-rebbe doffendere Dio. Ma egli e il Demonio, ch fa uedere questo pche lanima uenga a cofusione: et a tristitia disor-dinata: et pch tenga ferma lasua uolonta i uolere le cosolationi, tempi, et luoghi assuo modo. Nogli crediamo fratello carissimo: ma sempre ti disponga a sostenere pene p qualunq modo dio cele da. Altrimenti faremo come co-lui ch sta insu luscio collume i mano. che distende la mano fuori et dentro e tenebroso, cioe colui gia e accordato nelle cose di fuori colla uolonta didio dispregiando ilmodo, ma dentro gli rimane la uolonta spirituale uelata co colore

di virtu. Cosi disse idio a quella sua serva disopra detta. et pero
dissi che io volevo: et desiderava chella nostra volonta fusse
annegata: et transformata i luj dispponendovj sempre a por-
tare pene et fatiche p qualunq modo dio ciele vuol dare. Cosi
saremo pvati delle tenebre: et haremo la lucie. Altro non dico
pmanete i christo dolcie iesu. Amen.

Epla madata p la beata Catherina al sopraseripto &c.
Dessi vo guardiano della citta dellanima.

AL nome di iesu x° Crucifixo: et di Maria dolcie. karissimo fig.lo
i xpo dolcie iesu. Jo katerina sua et schiava dessrui di iesu xpo
scrivo a te nel ptioso sangue suo. Con desyderio di vederti
vero guardiano della citta dellanima mia. O figliuolo dol-
cissimo qsta citta ha molte porte: ma le principali son tre
cioe memoria, intellecto et volonta: delle quali porte el nost.ro
Creatore tutte pmette ch sieno pcosse. et quado apte p forza
i fuori ch una, cioe la volonta. Onde alcuna volta adviene
che lontellecto altro no vede ch tenebre, la memoria e occu-
pata i cose vane: et transitorie, co molte vane et diverse
cogitationj: et disonesti pensierj: et simil mente tutti glialtri
sentimentj del corpo sono disordinati et acti a ruina. Onde
certo si vede che veruna diqueste porte e liberamente in
nostra possessione: ma solo la porta della volonta e nostra
libera. laquale ha p sua guardia il libero arbitrio, et e si
forte questa porta ch ne dimonio ne creatura la puo aprire
se la guardia no consente: et no consentendo aprendosi qsta
porta cioe di consentire a quello che la memoria et lontellec-
to, et laltre porte sentono, e franca i perpetuo la nost.a citta.
Ricognosciamo adunq figliuolo, ricognosciamo tanto excellente
benifitio: et si ismisurata larghezza di carita, quanta haviamo

riceuuta dalla diuina bonta, hauendoci messo i libera possessione di tanta nobile Citta. Begniamo di fare buona et sollecita guardia, ponendo allato alla guardia delllibero arbitrio ilcane della consciencia ilquale quando alcuno giugnie alla porta, desti la ragione abbaiando, acciochè ella discerna se e amico, o, nimico: sicchè laguardia metta drento gliamici, ma dando ad executione lebuone et sancte inspirationi et chacci uia e nimici, serrando la porta della uolonta, chè nō consenta alle cattiue cogitationi, chè uicto di giungono alla porta. Et quando ci sara richiesta ragione dalsommo Judice, la possiamo rendere salua et adornata diuicie et reali uirtu. Mediante la gratia sua. Non dico piu xpo Jesu, ti riempia delsuo sancto spo. Amen.

Informatio petri Johannis .

Quoniā multū placet mihi de hoc qd icepisti boni ad honorem
dei; incitō et desidero nō tantū ꝙ ꝑseveres: imo ut continuo
ascendas ad maiora virtutum opa: vel saltē cū desiderio concu-
piscas: iccirco scribo tibi aliquas rationes ꝑ quas possis desr̄re
et commovere cor tuū ad maiorē et altiorē dei amorē: et
oīmode virtutis ꝑfectionē q̄ nō dū incepisti: et ꝑ alias par-
uitate sentire potris: et utilitatē huius qd incepisti, ut potes
sapere aliqua via virtute. ¶ Prima rāo hec est quoniā si
attendas quāle deus est dignus diligi et honorari secundum
suā bonitatē, sapientiā: aliasqꝫ altissimas, ac nobilissimas ꝑfec-
tiones. que ī ipō sine termino sunt et mensura videbis ꝙ qcqd
boni fecisse credidisti ad honorē dei quamqꝫ sm̄ suā volūtatē
est modicū, imo minimū: et q̄si nihil respectu huius qd esse de-
bet, sm̄ ꝙ deus dignus est ex semetipso. hanc rōnem p̄mo posui qa
principalr ī oībꝫ nr̄is operibꝫ exterioribꝫ et internis honor et
reverentia attendi debet: et amor dei, qa ipē ī se dignus ē
amari: et honorari sup omnē creaturā. ¶ hec rāo nō ꝑficit
nisi ī aīa, q̄ cū magno et alto spū contemplat̄: et sentit dei
nobilitatē, et ꝑfectionē et dignitatē cū conamine de deum
amādo ī omnibꝫ sm̄ ꝙ ē de se ipē dignus. ¶ Secūda rō hec est
Nā si attēdas quot vilificationes, vitupia et egestates dolo-
res et passiones sustinuit ꝑ tui amorē filius dei: et ad hoc
ut ꝑ ipm̄ ames: et honores et timeas deū cognosces ꝙ parvū
ē qd fecisti pp̄ deū amādū, sm̄ qd facē debuisses. ¶ hec rō
ē altior et ꝑfectior q̄ aliqua sequentiū: et ideo eā posui se-
cundā. que nō hr̄ efficaciā, nisi ī anima q̄ ꝑ cordialē de-
votionē sentit ī spū caritatē et bonitatē filij dei quā ondit

i sua passione p nobis. sic q aia desideret toto suo posse deo face recompensatione ac satisfactione de dca caritate et bonitate i passione mostrata. Tertia ro hec e. Si n. cosideres inocetiam et pfectione quam hec debes sm pcepta dei, p que teneri debes sine omni vitio: et sine oi culpa, ac i plenitudine totius virtutis: vt e q debes amare deu ex toto corde tuo, tota aia tua, tota mte tua et volutate. videbis manifeste ifirmitate et elongatione tui a dca inocetia et pfectioe. Que ro nd pficit nisi i aia, que sentit altitudine pfectionis: et inocentie qua requirit deus et mandat esse i oi ronabili creatura: et ad complenda voluntate et preceptu dei talis aia conatur cu altissimo affectu et desiderio voluntatis de veniendo i dicta pfectione. Quarta ratio hec est Si cosideres altitudine et magnitudine beneficiorum et gratiarum dei, corpales ut spuales, communes tibi et aliis: aut singulariter tibi datas. Senties q hoc qd facis uel face potes, est nihil ad recompensandu dca beneficia et gras dei. Que ro solu valet in aia, que p intellectu et affectione recognoscendo magnitudinem et nobilitate beneficiorum et gratiarum dei: et que conatur iuxta posse de recompesado deo p'mia debita, sm beneficia ia recepta.
Quinta ro est hec. Quia si cogitas altitudine. et nobilitatem retributionis: et glie pmisse, et pparate facientibus opa virtutum ad honore dei: que glia tanto maior dabitur, qto maioris meriti erunt opa, ac virtuosiora: ppendes q omne tuu meritu est nihil i cparatioe tante gre et glie ia pmisse. et desiderabis face opa maioris meriti et maioris virtutis q fecisti. hec ro Locu ht i aia tantu, que ht i magna cotinuatioe et amore feruenti pmissa gliam i padiso: et q ht firma spem veniedi i dcam gliam p opa bona virtutum. sicque p dca bona opa virtutu ad ipaz gliaz conatur puenire. Sexta ro hec e. Qm si attedas pulchritudine et speciosa grauositate quam virtutes i se hnt

ac nobilitate quã aĩa recipit p dctas uirtutes: et si ulterius
ppendas deformitatem quã ĩ se hñt uitia et pcta, et deformẽ turpitudinem: et uilẽ annichilationẽ, quã aĩa recipit p hmoi uitia et
peccata conaberis si sapiens es, in te coadunare et hec dictas
uirtutes: et fugẽ pcta et uitia uirilius q̃ unq̃ fecisti. hec ratio
uim nõ hꝫ nisi ĩ aĩa que hꝫ oĩa pcta et uitia ĩ horrore abhominabile: et ĩ magna complacentia et honore pfcto, uirtutum pfectiones
et gras dei, et hoc ĩ magna altitudine excessus mentis. ¶ Septima rõ
hec ē. Quia si aduertas sblimitatem ac sblime pfectione uite scorꝫ
prum: et corꝫ multas ac pfectas uirtutes, cognosces īpfectiones
ac infirmitatem morꝫ opum: et tue uite. Que rõ ualorem ĩ
aĩa tantũ hꝫ, que multũ appretiat: et extimat uita scorꝫ cũ
magno desiderio, ut illis coformetur. et maxĩe dicẽ hoc ĩtendo
de scis pfectioribꝫ, ut ē pncipalr Virgo Maria. Deinde Apli et
bts franciscus. ¶ Octaua rõ hec est. Quia si inspicias grandem
multitudinẽ offensarꝫ, et pccorꝫ que cõtra deũ comisisti: ppendes q oĩa opa que facis quantumcũqꝫ bona nõ sꝫ sufficientia ad satisfaciendũ pũia iusticie p offensis dei. Que rõ n̄
pdest nisi ĩ aĩa que aggrauat offensiões quas comisit cõtra
deũ: et que hꝫ magnã uoluntatem faciendi iusticiã: et satisfactionẽ p suis pcctis, p bona opa uirtuosa. ¶ Nona rõ hec ē
Q si aspicias diuersitatẽ, et picula tentationũ carnis, mũdi
et diaboli, conaberis accipẽ firmiorẽ fortitudinẽ: et fortiorẽ firmitatẽ ĩ altitudine oĩs uirtutis q̃ adhuc conatꝰ fuisses
ut possis esse ĩ maiori securitate: et securiori uirtute contra
tentationes iã dctas. Que rõ modicũ ualet, nisi ĩ aĩa, que
sentit sua fragilitatẽ: et grauitudinẽ, et piculũ dcarꝫ tentationũ.
Quapp conatur fugẽ et uitare omnẽ occasionẽ cadendi ĩ ten-

tationē cū gra dei recogn̄scendo ueraciter peccata sua. ¶ Decima rō
hec est. Si cogitas districtū finale dei judiciū: et cū quo apparatu
seu pparatione bonorꝫ opū: et cū q̄ta satisfactione tuarꝫ offen-
sarꝫ erga deū debes uenire ad dictum judiciū. videbis q̄ minimum
est qd fecisti p bona opa: ut penitentia facta tui, que facē debu-
eras. hec ratio uim hꝫ tantū ī aīa q̄ cordaliꝫ timet: et pauet sē-
tentiā dei et judiciū finale, quā dabit deꝰ ꝯ pccōres, q nō fecerūt
pniam sufficientē ī hoc mūdo. ¶ Undecima rō hec ē. Nam si cogi-
tas breuitatē uite tue: et tue mortis dubie necessitatē, postq̄
quā nō habebis spaciū pniam faciēdi: nec bona opa operandi
excitaberis ad maiorē pniam faciendā q̄m facis. Que rō locū
tantū hꝫ ī aīa formidantē de timore mortis: et que ualde
pponit deinceps opa meritorꝫ. ¶ Duodecima rō hec ē. Si attē-
das q̄litercūq; incipies bonā uitā: et ī quouis gradu absq; desi-
derio et conamine ascendendi ī maiori et altiori uita, non
pōt fieri sine fundamēto psumptionis: et supbie huiꝰ quod
īcepisti, nec pōt fieri sine inclusione tepiditatis et negligentie
ex quo hec duo mala intercludunt esse, nō pōt sine magno
piculo ueniendi ī multiplicia uitia spūalia sīt q̄ tibi mōstrare
possem. sꝫ esset scripto nimis longum. nō dubito q̄ si uelis ab
his malis imunis euadere q̄ pp quamcūq; altā uitā quam
hactenꝰ īcepis, conaberis uigilanter ascendere ad altiorē uitā
et pfectiorē. hec aūt rō nō est efficax nisi tantū ī aīa que
intime sentit et intelligit q̄ incipere bonā uitā absq; desi-
derabili conamine uite altioris, nō pōt aliq̄ modo fieri ab-
sq; ~~peccato~~ inclusione dictorꝫ multiplicium uitiorꝫ et absque
piculo magnorꝫ malorꝫ, et que uult fugere dicta uitia et
picula intercluse. ¶ Tertiadecima rō hec est. Quia si diminuēs

abyssalia dei Judicia sup aliqbz psonis hactenus facta que diu p-
severaverat i sanctitate magna: et alta psectione. sic q deus eos
deserebat pp aliqua vitia corx occulta, que credebant se no hre
no dubito q pp aliqua vita quantumcumqz alta qua icepis oi die
compunges tuas affectiones: et imperfectiones, deserendo oe vitiu
diligentius q feceris Adherendo pfectiori et strictiori sanctitati
timendo ne forte in te sit aliquod vitiu occultu p quo dignus
sis ut adeo reperiaris. hec ro uim no ht nisi i aia tantu q
maxe curat de sua salute: et que timet privari et anullari
a custodia et a gra dei. Quatadecima ratio hec e. Qm si co-
gitas damnatorx iferrnales penas oibz peccatibus pparatas
credo q facilis tibi erit ois penitentia: et psunda humilitas: et
abiecta paupertas: et vituperabilis compassio: et ifatigabilis tri-
bulatio que i hac vita pp deum poteris sustinere, ut euadas
dictas penas infernales: et labores eternos: et conaberis conti-
nue tenere vita altiore, et pfectiore, timendo venire ad pena
antedictas. Que ro et i aia tm valet que timet et horret
penas damnatorx sciendo pvenire iuste deberet: et esse i
penis antedictis pp offensas contra deu temerarie ia commissas
et que voluntarie conatur euadere, et vitare penas pdictas
pueta satisfactione. Has dictas rones plus i breui tengi, q
explicauerim: ideo ut addiscas i paruis magna cogitare.
Sic q quelibet ro sit materia alte: et spaciose contemplationis.
Tame scias q si velis pfice i dictis ronibz no debes eas fir-
mare i nudum intellectus. imo est necessarium q p cordia-
lem affectione tua voluntate moueas i id qd dicunt seu
dictant dicte rones, qa no hnt efficacia pficiendi i anima
nisi formentur p perfectione et sentimentum spuale. Et nota

q̄ finis et cōclusio cuiuslibet ōonis debet esse ī duobꝫ. Pmo ī sentimēto imꝑfectiōis ꝓp̄e et nihilitatis: deinde ī desiderio et conamine ꝑueniendi ī altiori uita. Sic q̄ nō sit sentimentum sue ꝓprie imꝑfectiōis et nihilitatis absq̄ꝫ desiderio et conamine maioris ꝑfectiōis et altioris uite. Nec sit desideriū altioris uite et maioris ꝑfectionis sine sentimēto ꝓp̄e imꝑfectiōis et nihilitatis. Deo gratias. Amen..

IN Nomine dn̄i nr̄i Iesu xp̄i crucifixi. Loquar tibi de gradibus amoris gratiosi sponsi, quos possunt habere amici dei ī hac uita p̄nti. et nō intendo loqui ī p̄nti de amore ḡlioso quem habent angeli et sancti beati ī plena dei uisione. Nec de amore ꝑuilegiato anime uirginis Marie. Nec de amore diuino q̄ est ī aīa bndcā Iesu xp̄i. Et debes scire q̄ ī isto amore gratioso aīa fit dei sponsa: et deus fit sponsus aīe. Que h̄t septem ḡdus p̄mos amoris ī absentia sui sponsi: et alios septem īcipit h̄re ī p̄ntia eius usq̄ꝫ ad ultimū gradū ī quo h̄t aīa presentia sui sponsi plenarie, scd̄m q̄ ī ista uita pot eā h̄re. Quīus quelibet dcōꝝ gradum possit habere aīa scd̄m magis et minꝰ. Attamē scias q̄ nō pot h̄re aliquē gradū ultimoꝝ nisi p̄mo habuerit gradus p̄mos. Nec pot uenire a p̄mis ḡdibꝫ ad ultimos nisi p̄mos habuerit ī suis maioribꝫ ꝑfectionibꝫ. qa minō gradus ultimoꝝ est altior et ꝑfectior q̄ maior gradū p̄moꝝ qa oē qd̄ ē gradū ultimoꝝ q̄ntumcūq̄ꝫ minimū īcludit ī se oīs p̄mos gradus, uel aliqd nobilius: et ultra hoc adduat id qd ē eis proprium. et debes accip̄e oīs sup̄dcōs ḡdus scd̄m debitā ꝓportionē, sic q̄ altiori modo accipiendo quēcūq̄ꝫ gradū uolueris, debes accipere subsequentē ī maiori altitudine et excessu. Primus gradus gratiosi amoris quē h̄t aīa

Pm̄ ḡd. dei sponsa est planctus: et displicentia et tristitia cordialis

que habet aïa de absentia dei sui sponsi. cogitans nobilitatem
et altitudine quã recipit aïa p unione presentiale cũ deo:
et vilitate: et uilitatem quã recipit p absentiã. et separatione
a pñtia dei: et ht ĩ horrore oem offensã dei ĩ qua se esse du-
bitat, qa se sentit esse extra pñtiam dei: et timet piculũ de
offendendo deũ: uel de separando se a sua amicitia. Per
dctas rones displicẽtie, et doloris, uenit aïa ĩ magna angu-
stia et amaritudie dei sui sponsi. In isto gradu amittit oem
complacentia: et oem cõsolatione creature: et oem amorem
29 gd. tpalium et humanũ. Secundus gradus ẽ cõcupia et saciamẽ-
tum cũ langore desyderij qd ht aïa essendi pñtialiter cum
deo suo sponso. In parte impulsa ad fugiendũ rones seu occa-
siones doloꝝ dctas ĩ pmo gradu. In pte tracta ad cõplacẽtiaʒ
cũ sentimẽto cordali ĩ altissimis et nobilissimis pfectionibꝫ
que sunt ĩ deo sponso suo, sine nũo et sine fine. Qui est ĩ
isto gradu pdit maiore uim comedendi et dormiẽdi, et oẽs
3 amoris creature tpalis. Tertiꝫ gradus ẽ conatus feruens, et
hoc feruẽtis et importuni desyderij uidendi deũ sponsum
suũ. P quẽ conatum sic bullientem et spumantem p ipm
impatiens desyderiũ aïa nõ pot diu sustinẽ absentia sui
sponsi. imo ĩ modicũ tps est sibi longissimũ. Qui ẽ ĩ isto gra-
du ht ĩ abhominatione istam uitã et desiderat mortem
4 totis uiribꝫ et medullis. Quartus gradus est incendens, pũ-
gens et penetrans dolor cordialis, qm absentia sui sponsi q
est ĩ aïa est ei sicut mors eterna p abyssum amaritudinis
conterens et cõculcans totũ cor, et adimplens. Et aduerte
q dolor istius gradus ht differentia cũ dolore pmi gradus
qa ĩ isto gradu nõ ht spaciũ aïa discurrẽdi p diuersas rones
doloris, sicut ht ĩ pmo gradu. Sʒ q oms rones doloris sunt

sumpte componunt unu caput i uno altissimo dolore cu summo
desiderio essendi private cu deo. Qui est i isto gradu pdit
Loquela: et regimen sui corporis. et videt sibi q oia viscera
5ª corporis ei rapiant. ¶ Quintus gradus est impetus spiritus
que ht aia p erectione et elevatione: et adunatione suarum
affectionu et desideriorum amplexandi: et tenendi deu sponsu
suu, qa ia sentit sua singularem suavitate: et dulcore q tem-
perat dolore quarti gradus antedicti. In isto gradu sanguis
q est i extremitatibz no ht nec sentit dolore, ac si videret
6ª eum pntialit, licet no faciat ¶ Sextus gradus e qn aia
memoria et itellectu et affectione derelinqt seipsam: et omnem
creatura p abnegatione et separatione ab oi amore creato qui
pot augeri, vel minui, vel sentiri vel imaginari. et elevatur
p intellectu et affectione i deum cognoscendo et sentiendo bo-
nitate et sapientia dei: et alias pfectiones sine numero, et sine fine
esse supra oem intellectu et sentimentu creature, quavis adhuc
no intelligat nec sentiat determinate q est deus nisi in
quoda cfuso, et obscuritate: Iste gradus qn e i sua ppa pfec-
tione, est principiu veri et spualis raptus. Et nota q licet i qlibet
graduu positoru heat aia aliqualit similitudine huius gradus
tame no i sua ppa plenitudine, nec i sua pfectione q pos
sit dici gradus usqz quo pcessit p quinqz gradus primos.
¶ Septimus gradus est introitus i alta secreta dei qn deus revelat
et manifestat seipm aie sponse que eu desideravit, et que-
sivit fidelit i sex gradibz suprapositis. licet et adhuc i isto
gradu no heat sponsi pntiam aia pfecte, et sine medio:
sed a longe et i magna distantia. In isto gradu recipit
aia alteratione intellectus, et affectionis. Et nota pp dicta

i isto gradu et dicenda i alijs gradibꝫ ultimis, qꝫ nō itendo
dicere qꝫ aīa possit i uita ista hre presentiā et uisionem dei
illo modo quo habebit glorificata: Sed solū illo mō scdm
qꝫ eam aīa pōt recipe in uita ista priu, q modus est ifre-
mior sine comparatione q modus presentie et uisiōis
que est i glia. ¶ Octauꝰ gradus est approximatio anime
cū sponso suo p clarificationē mirabilē intellectus: et
augumētationē calefactionis amoris, absorbendo se in
claritate et bonitate: et i alijs pfectionibꝫ sui sponsi, ut
possit eū uidere: et tenē sine medio. Nec intēdo qꝫ ista
approximatio sit localis ita paru sicut elongatio nō erat
localis: sꝫ spūalis ¶ Nonꝰ gradus est desideratus amplexꝰ
et tentio pnalis: et spūalis quā hꝫ aīa a suo sponso cū
sūmo dulcore et cōsolatione p unionē sine medio cla-
rissimi intellectus: et fortissime affectionis cū illo. ¶ Deci-
mus gradus est transformatio aīe i sponsū p ample-
xum amoris et ardoris. Sic qꝫ aīa sit tota deificata et qi
deus facta ¶ Undecimꝰ gradus ē ~~transformatio aīe~~ recol-
lectio sponsi i medio aīe sponse: qn aīa ampliādo suam
capacitatē spūalez recolligit suas affectiones, et desyderia
et intētiones i medio sui: et i medio cordalium secretorum
sponsi recepti i medio sui p equalē introitū uniꝰ ad al-
terum ¶ Duodecimꝰ gradus est circumuolutio uehemens
et impulsio intellectus: et affectionū aīe ad intelligendum
et sentiendum ōms cās: et rōnes amoris sponsi: sicut
sunt sue infinite pfectiones: et sua mirabilia beneficia
et sua supna opa. Per quā reuolutionē aīa recipit fortissi-

mũ conamẽ amandi suũ sponsum, scdm q̄ requirũt dcẽ rones amoris p altitudine sentimeti nõ expssi ĩ alio pmo az gdu.

Terciusdecim⁹ gradus est concordia et pacificatio oĩuz cogitationũ, affectionũ, desideriorz, itentionũ et aliarz potentiarz aĩe cum suo sponso ĩ illa altitudine amoris quã requirũt rones amoris sponsi superdicte, et hoc scdm q̄ aĩa pot reape ĩ ista uita pñti. Quartusdecim⁹ gradus ẽ clara et nuda uisio dei scdm q̄ ĩ ista uita pot haberi. Et nota q̄ quãuis ab octauo gradu usq3 hic aĩa deũ uiderit, tamẽ non sic pfecte sicut ĩ isto gradu ultra quẽ nõ puto q̄ ĩ ista uita possit haberi altior. Q̄uis ĩ isto possit esse scdm magis et minus, scdm q̄d dcm est supra. Finis.

Verba fris Jacobi De Caritate dei et eius signis

Ego examino meipm si sum ĩ caritate. Et licet p certo non possim scire, habeo tñ aliquas pbationes. Nam de amore dei heo istud signũ siue pbatione, q̄ si aliqd peto ab eo et nõ facit plus diligo eũ q̄ prius. Si facit contrariũ diligo eũ ĩ decuplum q̄ prius. De amore ad pximũ heo istud sigñ q̄ si me offendit nõ minus eum diligo. Nam si min⁹ diligerẽ hoc esset signũ q̄ nõ ipm diligebã prius. s3 me. Debeo n. diligere pximũ pp se, nõ pp me, amare donũ suũ et utilitatẽ suam: et ĩ his gaudere: et hoc faciendo magis cõsequor de bonis suis q̄ ipe. Nam de regno francie melius heo ego q̄ ipe Rex. Jocundo n. de bono suo et honore et comoditate. Et hanc iocunditatẽ ht ipe cũ multa sollicitudine et multis laboribz et angustijs, quas nõ habeo ego.

Q̄ homo debet se reputare uile et abiectum.

Homo debet sic penitus uilescere et sic abiectũ reputare q̄ in sua extimatione crederet conuersatione suã esse omnibus

onerosam et displicabilem. Nam p hoc ī sua humilitate psiceret
et illor cum quibz conuersaret defectus melius et leuius por-
taret. Unde qn morabar ī curia dicebant mihi. Non ē tibi
tediū conuersari cum talibz: mirū q potes sustinē. Et ego
respondebā, imo mirū q ipi me sustinent: et nō me ex-
pellunt sicut diabolum. Et sic cū quibuscūqz homo conuer-
saretur deberet se reputare indignū eor conuersatione pp
uilitate et ppriam miseriam.

Q homo debet se odio habere: et ab alijs odiri uelle.

Sicut amor sui est causa et radix oīu malor et uitior: et
eneruatio oīu uirtutū: sic et odiū sui est origo et fundamē-
tum oīu uirtutū et deletio uitior. Unde deberet hō nō tm
se odire: sed deberet uelle ab omībz odiri. Ad hoc .n. odiū sic
uenitur. Debet diligenter qs se pscrutari: et studē ī cognitioē
sui, et hoc faciendo uidebit et cognoscet se malū, et iudicabit
se odibilē: et odiet se tanq malū: et ex hac cognitioē sui du-
citur et ī cognitionē ueritatis, et incipit amare ueritatem
nō tantū in se: sed et ī oībz. Unde uult q oms illā ueritatē
de ipo quā ipē tenet et sic iudicādo se ī ueritate odibilem
uolet ab oībz odiri: nec pōt pati se comendari. qa ī hoc uidet
ꝯfundi ueritatē quā ipē amat: et ex hoc mortificatū appetitꝰ
laudis quē hebat: et omnis alius appetitus inordinatus: et per
cōsequens exterminant. Suꝑbia, Ira, Inuidia, et cetera uitia. In
hoc etiā acquirit despectus sui: et oms uirtus: et omne bonuz.
Nam p hoc sentiēs ī aīam radicari, prudentiā fortitudinem
Tempantiā et iusticiā: et ceteras uirtutes: et maxime pfectam
patientiā, unde p hoc uenitur ad quietem anime. Prima pa-
tientia est uirtus qua quis sustinet patienter aduersa. Secunda

est dom. s. doni fortitudinis qua quis sustinet libenter ubi est.
Tertia est beatitudinis s. beati pacifici qua qs sustinet gaudent.
Quado aut obediendu est, ut odiatur consuetudo uitiorum, et
uera diligatur esse naturie q utriusq; seruat suos terminos, ut nec pp
seruanda natura incidatur i ruina, nec pp extinguenda uitia
corrumpatur nam; De triplici statu anime.

Tres sunt anime status. In principio ht aia cognitione suorum
peccatorum: et lachrymas compunctionis que ducit eam prope
desperatione. In scdo transit ad considerandam redemptionem
saluatoris, in quo ht lachrymas compassionis ad christum.
In tertio transit ad amore: et iste status ht tres ptes. In p°
s. i sui principio ichoat amare: et ht Lachrymas deuotionis.
In secunda parte i. i pseuerantia huius status, auget amor
et ht Lachrymas simplices, qa sunt sine molestia, et nescit
quare sibi adueniunt. In 3ª pte que ducit aiam ad statum
consumatum stat aia in atrijs domini: et gustat de uita etna
et pdit Lachrimas De quadruplici pugna aie.

Anima habet quattuor pugnas, s. extra se, iuxta se, intra
se: et supra se. Prima que est extra se, habet cum mudo
hec uincitur no amado res mundi, qa p quantacunq; pul-
chra, delectabili re temporali, no deberet aia ut modicu
uelle impediri a uacatione dei. Et cum mudana impedi
ant eam, debet aia no solu no amare: sz etia odire et pp
nere, sicut fit de uirga curuata i aliqua pte, qa debet
flecti i alia ptem quousq; redeat ad rectitudine. Secun-
dam pugnam que est iuxta se: ht cu sensibz corporis
hec uincitur pmo modo sbtrahendo ipos sensus ab ulitata
cosuetudine uidendi et audiendi. et sic de alijs. Secudo

ī sensu uincit habendo displicentiam de ipō uisu. Vnde ego tantum
curarē si uiderem faciē mulieris q̄tum si uiderem caput
Asini. Sed iste secundus modus nō est tutus, nec est p̄ oībȝ.
Vnde melius est subtrahere sensus. Sȝ qn̄ qs nō pōt como-
de se sbtrahere, quin uideat nociua ut audiat murmura-
tiones et noua hmōi que inficiunt aīam. tunc hr̄ displi-
centiā q̄tum pōt: ita q̄ de hoc nulla delectatio īrat ī aīam.
De gustu uō ego pbaui tria remedia. Primū fuit q̄a accepi
et siccari feci flores absinthij: et ponebā corā me ad modū
salis ita q̄ alij nō ppendebant: et sapidos bolos ponebam
sup̄ isto tali sale: et tanta erat eius amaritudo q̄ nullam
gulositatē mihi dabant. Sed istud dilaniabat linguā et pa-
lam, et ideo dimisi. Secundū remediū fuit q̄ faciebam bo-
los rotundos et paruos et deglutiebam ad modū pilularꝫ
ita q̄ nihil inde gustabā. Sed istud deuastabat mihi stoma-
chum et ideo dimisi. Tertiū remediū fuit qn̄ comedebam
cibos delectabiles, q̄a postea imponebā magnū laborem
et magna onera corpori, in tantū q̄ siquando haberem
postea corā me tales cibos et dicerem corpori si uellet co-
medere ualde libenṫ refutabat, et potius uolebat se ab-
stinere q̄ portare flagella que ei ppea imponebā. Modo
ego dimisi oīa predicta, et sum ī quarto remedio s. ī
referendo ī deū oīs sapores: et ī eius grāꝫ actiones.
Sed istud nō est p̄ omībȝ: sed p̄ illis qui sic sobrie et tempa-
te se hn̄t. et sic hn̄t mentē absortam: et deo semp̄ coniunctā
q̄ de saporibȝ nō curant gulose: ſȝ oīa ī deum studet refer-
re. Et q̄a inter oīs sensus lingua plurimū interficit aīāȝ
nō solū gustu: ſȝ et locutione, ideo adhibendū est remediū.

Genep[9]. Geneprius tenuit talem modũ. videlicet quod una die pposuit tenere silentium pp reuerentiã dei patris. Secũda die pp amorem filij dei. Tertia pp amorẽ spiritus sancti. Quarta pp dominam nostram. et eodem modo postea p alijs sanctis, qualibet die p aliquo. Multiplicauit in tantum quod bñ sex mensibus tenuit silentium. Et isto modũ fuit postea facile sibi ipsi tenere. Tertia pugnã, que est intra se habet aĩa cũ affectionibus siue passionibus suis, que sunt gaudiũ. Spes, timor Dolor. hec uincitur hoc modo, quia aĩa habendo familiaritatem continuã cũ deo p orationem, meditationẽ et deuotionẽ, participat oĩpotentiam dei. que oĩpotentia opatur hoc miraculũ in aĩa, quod expellit inde dictas passiones. Quarta pugnã, que est supra se. et est maior omnibus pdictarum habet aĩa cum deo hoc modo quod assumit magnam & arduã sollicitudinẽ. et quod deus uult se hospitari cũ ea, toto suo conamine cauet, ne aliquid in se recipiat quod offendat oculos maiestatis diuine. et etiã ne exeat ad aliquid quod deo displiceat. et summo studio nititur quod talem se ei reddat. qualem ipse uult. hoc est sine macula. Methaphora ad refrenãdos corporis sensus.

Quedã pulcherrima virgo habebat quinque fratres: et omnes erant ualde paupers. Ipsa uero habebat unũ lapidẽ preciosum magni ualoris. Istorum autem suorum fratrũ unus erat sonitor instrumentorum. Alius pictor. Tertius Speciarius. Quartus cognarius. Quintus Leno. Venit ergo primus ad sororẽ suã et dixit ei. Tu uides quod ego sum paup. Rogo te quod des mihi tuũ lapidem preciosum. Ipsa uero respondit. nolo tibi dare quia uolo p me. Et ille uolo tuum emere a te. et illa respondit quid uis mihi dare. et ille faciã tibi unũ pulchrum sonitum cũ instrumẽto meo. Tunc illa et quid faciam postea transacto sonitu. unde uiuã ego. nõ do tibi p tali precio, imo uolo de ipso me nuptui tradere: et honeste et honorifice uiuere. Postea

venit ad eam secundus frater similiter petens ab ea lapidem preciosum
et illa negante dicebat se velle emere: et offerens dabat pro precio
unam picturam. Tercius similiter veniens offerebat pro precio unum
confectum. Quartus vero unum bonum piperatum. Quintus dicebat
quod duceret eam per lupanaria. Eodem ergo modo se habuerunt
omnes, primo petendo ex dono, postea dicta precia offerendo. et
ipsa simili modo respondit omnibus: et tamquam bona et sapiens
omnes abire permisit: et sibi lapidem reservavit. Post hec
venit ad eam quidam Rex magnificus: et petijt ab ea lapidem
Illa respondit: Domine nihil aliud habeo nisi istum lapidem
quid dabitis mihi inde. Respondit Rex pro isto lapide accipiam
te in sponsam meam: et faciam te magnam Reginam: et dabo ti-
bi eternam affluentiam omnium bonorum que desyderavit anima tua. Et
illa Domine tanta est magnificentia vestra, quod vobis lapidem ne-
gare non possum. libentissime reddo vobis eum. et dedit ei.
Notandum est ergo quod ista Virgo est anima. lapis quem habet est voluntas
sive consensus liberi arbitrij. Quinque fratres sunt quinque sensus
corporis. Primus qui est histrio est auditus. Secundus qui est pictor
est visus. Tercius qui est speciarius est odoratus. Quartus qui
est coquinarius est gustus. Quintus qui est leno est tactus quia
in eo magis viget sensualitas: et inclinatur anima ad opus illi-
citum. Sicut ergo stultissima fuisset illa virgo si pro aliquo illorum
preciorum tam vilissimorum vendidisset lapidem preciosum. Ita sine
aliqua comparatione ultra quam stultissima est anima, que in aliquem
consensum illicitum permittit se duci ab aliquo sensu corporis
sed potius debet toto conamine se abstinere ab illa modica
delectatione quia sumitur per sensus corporis. et suum consensum

sumo Regi debet servare: et dare gratissime q tam sua sponsa et sic magnificam fecit. Metaphora de studio aie ad virtutes.

Mos est mulieribz se ornare: et velle pulchras appare. Ad hoc aut ut sit pulchra oportet q hbeat pulchra facie: et viua. sive rubea. q sit magne stature q sit vigorosa. q morigerata incedat: et sit pulchris vestimentis ornata. Sic aia debet se ornare: et velle pulchra apparere. Et ideo debet magnu studium ad virtutes adipiscendas adhibere. que omia predca eidem pstant. Nam fides facit facie pulchram. Spes staturā magnā Caritas viuā. Prudentia morigeratā. fortitudo vigorosam. Temperantia sanā et sobriā. Justicia vestitā et ornatā. Et istis virtutibz munita cu vadit ad celu occurrunt ei omēs ordines scoru qa cu omibz i aliqua virtute participat. Occurrunt ei Patriarche p fidem prophete p spem. Apostoli p Caritate. Martyres pp fortitudinem. Doctores pp prudentiam. Prelati pp iusticiaz. Virgines pp continentiam sive temperantia.

De Ratione: et Consciencia.

Dicit ratio consciencie: quare me sic affligis: et tenes in tanta pplexitate et anxietate: Respondet consciētia. qa dati e m iudiciu veritatis. Vnde no possum sustinere falsitate. Dicit iterz ratio. Quare ergo pmittis me esse i pace, nec me molestas: Respondet consciētia. qa te posui i manibz Justicie dei q quicqd manus dei facit de te placet ibi: et ideo no est meu iudicare, qa inisti ad maiorem iudice. Iterz ratio quare modo cum minus operer, pmittis me esse in pace et hactenus multa opabar: et sic me vexabas: Respondet Cosciencia, qa cōfidebas de ipis opibz magnanimis, qualia sunt omia opa nra, modo uo no confidis de ipis, nec meritu inde expectas: et ideo no murmuro, nec repugno.

Ista sunt Quinque Scuta patientie. Primum quod quis desyderet infirmitatem. Secundum quod non ei suniatur, nec in ea de eo quis curam habeat. Tertium est quod ei desuniat et displicentia fiat. Quartum quod deus tollat ei letitiam cordis. Quintum quod per omnia ista non expectet aliquam retributionem a domino, nec in presenti nec in futuro. Verba sancti fratris Bernardi de effectu consolationum et sentimentorum.

Consolationes et dona dei operantur in anima sicut cibus in corpore. Nam ex cibo uidemus quod corpus crescit: et non solum crescit: sed etiam fortitudinem recipit. Cum enim puer est paruulus, non habet uires. Quando autem sumendo cibum, factus est magnus, similiter factus est fortis et robustus: et de his omnibus non percipit. Et ex hoc ipso augumento fit homo sapiens et discretus quam dum erat infantulus parum cognoscebat. Sic anima sumendo cibum spiritualem donorum gratiarum, consolationum: et sentimentorum dei et huiusmodi crescit et dilatatur, et fortificatur suscipiendo uirtutes: et roborando se contra uitia. Fit et experientia: et doctrina quam in talibus suscipit cauta et sapiens: et de his omnibus non percipit. Sicut autem in cibo corporali non tantum attenditur eius delectatio quantum operatio eius in corpore: Sic anima non tantum debet attendere ad dulcedinem consolationum quantum ad exercitium uirtutum contra uitia. De discretione habenda in consolationibus et donis dei.

Consolationes non sunt spernende nec uitande. Sed cauendum est ne occupent animam. Tunc enim occupant animam quando anima ita uehementer delectatur aliquo dono uel consolatione uel gratia quod plus de ea sollicita est quam de deo: et plus eam diligit quam deum, et tunc dicitur adorare Idola. Nam

oīa dona et grē et hmoi que deus ostendit uel ponit ī
aīa sunt creature et aīa nō debet plus delectarj ī crea-
tura q̄ ī creatore. Cum solus igr deus sit adorandus et
colendus et nō creatura. Cauendū est aīe ne occupetur
talibz donis et consolationibz: s; declinande sunt et int-
mittende ad tempus. nec est ī eis confidendū ut anima
pure fieri possit in deū. Q alīqn gra dnat aīe alīqn

Tempus est quo gra dnat aīe. q̄do aīa est multū auida econtra
querere cōsolationes et dona: et hmoi. tunc uō aīa dnat grē
qn uult ī tanta liberalitate q de talibz nō curat. Conside-
rans .n. se facta ad imaginē et similitudinē creatoris nō
stat cōtenta de aliqua creatura nō solum de hmoi donis
et sentimentis que sunt creature: s; nec et de angelis uel
de sanctis ut pure feratur ī ipm creatore. Et ita cōfident
uult Ludit aīa tunc cū deo q qn multa dona sibi a deo obla-
ta recipit: et q̄do nō uult ea spnit et reicit. et ipm so-
lum querit. et ex hoc ī tantū amore excresat q poster
nō solū angelos: et sanctos: sed et quamlibet paruā creatu-
ra diligit ī decuplū q̄ prius: et oms creaturas et īsensibiles
amplecteret et osculatetur totis uisceribz cordis nō pp eas
s; pp amore creatoris que uidet ī singulis creaturis.

De duplici abnegatione.

Est abnegatio duplex .s. corpalis et spualis. Abnegatio corpo-
ralis est spnere oīa q̄ sunt mundi pp deū .i. oīa corpalia.
Abnegatio uō spualis est spnē spualia .i. cōsolatioēs pprias
et sentimenta et hmoi pp deum. Est .n. tps quo aīa diligit
deum pp seipam .s. pp dulcedinē quā sentit de ipo et pp
cōsolationes quas ab eo recipit: et pptea querit eū. Ita hmoi
cōsolatioēs et dona sunt ī aīa sicut qdam mundus spiritualis

que multum diligit. Et est tempus quo aīa pure diligit dūm
et time ī omibꝫ istis se abnegat: et omia spernit ut integre
et pure faciat uoluntatē eius: et pure diligat eū pp̄ seipm
qui est bonus. et si nihil ab eo peperet ī pñti uita ut futura.

Est crux triplex. s. afflictionis ❡ De triplici Cruce:
13 Confusionis et glorificationis. Crux afflictionis ē quā aīa sponte
suscipit. s. uigiliarū, abstinentiarū et hmōi, in qbꝫ aīa affligit
et penam artam facit. Crux confusionis est quā dns infert
aīe. s. qn aufert ei ꝯsolationes: et dat ariditatē mentis, infe
rit mīe eius multa inepta crudelia et amara et hmōi, hꝫ
intus pugnas horribiles et foris: et patit a pximo, confun
ditur in seīnetipō et nescit qd face debeat, uidet sibi esse
oī gratia destitutam: et oīa ei uident cedere ī contrarium
et ambe iste cruces portande sunt pp̄ dnm. Tertia Crux
s. glorificationis facile portatur, que Crux est eorū q ad sta
tum sublimē deuenerūt. qui omia libent portat. Nā quisqꝫ
sit ī pñti uita semp sit ī Cruce tribulationū et displicabiliū.
Sed ī omībꝫ angustiis: et tribulationibꝫ gaudent: et quasi
nihil est eis graue ut molestū. iuxta illd sbat apli gau
dentes a ꝯspectu ꝯcilij, qm digni habiti sunt p noīe Jesu con
tumeliam pati. Expliciunt verba fratris ~~Jacobi~~ Bnardi

euang uita ❡ Quid continet ī summa vita euangelica.
Sta sit que ꝯtinet euangelica uita. Esse ī abstinentia bene
firmū. Esse amatiuū laboris ī omībꝫ. Esse ī prudentia hu
mile et deiectū. habere fidem sanā et contritionem cordis.
Esse ī tristitia firmū planū et lene: et numq̄ relinquere medi
tationē et intentionē terribilis et ineuitabilis judicij et loci
diiudicationis ad quem imus oms: et reminisci agonie eorum.

Regula uiuendi de bonis. ❡ Regula et modus uiuendi ī hoc seculo.

Oportet Monachum et quelibet dñi nri Jesu christi discipulũ
ante omnia paupem: et sine proprio uita possidere, corporis
solitudine et ornatũ, i, honestatem habitus, uoce comensura-
ta: et smone bñ ordinatũ, cibũ et potũ ĩ silentio et absqȝ
tumultu: et cũ memoria dñi et bona modestia: et sobrie-
tate sumẽ. Tacere corã senioribȝ. Audire corã sapientibȝ
Cũ coequalibȝ habẽ caritatẽ et humilitatẽ. Ad minores ca-
ritatiuaȝ exhortationẽ et cõsiliũ. A malis, et a carnalibȝ
et ociosis, et curiose agentibȝ recedere. Plura intelligere
et pauca loqui. Non temẽ et cõtentiose smocinari, neqȝ de
supfluis colloqa habere: Non pmptũ fieri ad usum. Verecũ-
diam et reuerentiã ad oms: Deorsum oculos ad terrã: et in-
sum ĩ facie nõ figẽ, sursum uõ cuam habẽ ubi xps est in
dextera dei. nõ contradicẽ cõtradictoribȝ. Esse bñ obediẽ-
tem. Mortificare sensus: et omnẽ ppam uoluntatẽ. fideliter
Laborare manibȝ: et nouissima semp memorarj. Spe gaudẽ
Sine intermissione orare: et ĩ omibȝ gras agere. In tri-
bulatione sustinẽ. humilem esse ad oms, fugẽ Laudes.
Diligẽ redargutiones. odire supbiã. Vigilare et cõseruare cor
a malignis cogitationibȝ. Thesaurizare ĩ celo p mandatorȝ
custodiã. Seipm diiudicare de diurnis et nocturnis actio-
nibȝ. Non implicari ĩ supfluis uite huius Locutionibus
et curis: et seductionibȝ. Non curiose inqrere negligentiũ
uitã: sȝ emulari solum eã: que sanctorȝ prũm fuit. Con-
gaudere diligentibȝ se ĩ uirtute: et nõ inuidere. Compa-
ti patientibȝ: et simul Lachrymari: et uehementer super
eos lugere: Nequaqȝ uõ cõdemnare, nec improperare ei
q a peccato conuertitur. et nunqȝ justificare seipm. Pre oĩbȝ
seipm peccatore corã deo et hominibȝ corde et ore cõfiterj.

Admone.

Admonere inordinatos. Consolari pusillanimes. Seruire
infirmis. Sanctorum lauare pedes. hospitalis et amoris curam
gerere. Cum domesticis fidei pacem habere. Hereticum hominem
auertere. In libris autenticis legere. In Apochrifis penitus
non studere. De patre et filio et spiritu sancto non disputare nec
conquerere: sed increatam et consubstantialem trinitatem cum fiducia
sapere et confiteri. Interrogantibus dicere. Quoniam baptizari oportet
sicut accipimus. Credere autem sicut baptizamur opinari et glo
rificare sicut credimus. In operibus et uerbis bonis conuersari. Non
iurare omnino. Non dare argentum ad usuram neque mercari neque
uinum aut oleum mutuare pro lucro. A crapula et ebrietate et
curis huius uite cauere. Cum fraude et duplicitate non loqui
neque loqui otioso contra aliquem, aut murmurare nec detrahere
neque audire otiose libenter detrahentem. neque cito credere aduersus
aliquem. Neque a furore tyrannizari non detineri a concupiscentia.
Non irasci contra proximum. Non tenere liuorem uindicte contra
quemquam. Non reddere malum pro malo. Magis diligere maledici quam
maledicere. pati quam patere, nocceri quam nocere, fraudari quam
fraudare. Ante omnia uero oportet Monachum abstinere a colloquiis
mulierum: et a potatione uini. quoniam uinum et mulieres apostatare
faciunt sapientes. Et dirigere secundum quod est possibile domini mandata.
Non accidiari: sed mercedem et laudem expectare ab eo recipere
et eterne uite fruitionem: quod et dictum est a Dauid. Semper
habere pre oculis et dicere. Prouidebam dominum in conspectu meo semper
quoniam a dextris est mihi nec commouear. Et sicut filius ex toto
corde et fortitudine et deliberatione: et uirtute diligere deum.
Sicut seruus fidelis religiose uereri et timere et obedire ei et cum

timore et tremore opari ppam salutē. Spū feruere. Iudicatū esse armatura spūs sancti: et currere nō ī incertū: et pugnare nō sic aerem uberante. et reluctari inimico ī infirmitate carnis et paupertate spūs. et omīa precepta facē: et inutile seipm dicē. Grās agere sancto et glīoso et terribili deo. Et nihil p contentione et inanī gliā facē. Scriptū est .n. Deus dissipabit ossa eorū q hoībꝫ placent. Nō gliari oīo. neqꝫ neqꝫ comendare seipm, neqꝫ aliū comendantē libenter audire: oīa aut ī absconsito facē: et nō ad ostensione hoīm seruire: sꝫ sola laude que a deo est querere. et terribile et glīosum spūs aduentū excogitare: et transitū a uita prīn: et bona q sūt reposita iustis similit̄ iterū. et paratū ignem diabolo et angelis eius. Sup hec omia memorari aplīci dictū. Qm̄ nō sunt condigne passiones huius tpīs ad futurā gliam que reuelabr̄ ī nobis Et cū Dauid pdicere. Custodientibꝫ mandata eius retributio m multa. Merces magna et corone iusticie. et īa tabernacula uita īmortalis. Gaudiū ineffabile. Mansio insolubilis apud patrē et filiū et spūm scūm ī celis existentē, uerū deū. Visio et apparitio facie ad faciē: choree cū angelis. cū pribus, cum priarchis, cū pphis, cū aplis. cū Martyribꝫ et confessoribꝫ. et his qui a seculo bene placierut ei. cū quibꝫ inueniri satagamꝰ. grā dnī nrī Iesu xpi. cui gliā in secula seculorū Amen ..

Aue uiuens hostia ueritas et uita
In qua sacrificia cuncta sunt finita
Per te patri gloria datur infinita
Per te stat ecclesia iugiter munita.
Aue uas clementie, scrinium dulcoris
Veritas substantie tota Saluatoris.
In quo sunt delitie celici saporis
Sacramentum graue pabulum amoris.

Aue manna celicum uerius legali
Datum i uiaticum misero mortali
Medicamentum mysticum morbo spiritali
Morte dans catholicum uite imortali.
Aue Corpus domini munus et finale
Corpus iuncti numini nobile iocale
Quod reliqt homini i memoriale
Cum finalis termini mudo dixit vale.
Aue plenum gaudium uita beatorum.
Pauperum solatium, honor miserorum
Grande priuilegium est hoc uiatorum.
Quorum sacrificium merces est celorum.
Aue uirtus fortium obuians ruine
Turris et presidium plebis peregrine.
Qua, insultus hostium frangere no sine
Ne sus vis malignantium prebeat ruine.
Hic jesus ueraciter duplex est natura
Non est partialiter, nec solum figura
Sed essentialiter Caro christi pura.
latet itegraliter breui sb clausura.
Forma panis aliter latet hic uestita
Celo inuisibiliter Caro xpi sita
Solus nouit qualiter hanc q ponit ita
Ponstq3 faciliter uirtus infinita.
Sumptum no consumitur Corpus Saluatoris
Idem totum sumitur omibz i oris
forma panis frangitur dente comestoris
Virtus Carnis frangitur morsibus amoris.

Christus nihil patitur huius lesionis
Forma panis frangitur in digestionis
Tunc si christus queritur est i celi thronis
Sicut uult hic tollitur datis uiris donis.
Hoc ardoris iaculo uenit nos ignire
hoc ardoris stimulo frangit in nos ire
Et eodem ferculo quo nos uis nutrire
Velis cordis uinculo fortiter unire.
Hic uult Rex regnantium caritatis mire
Cibando fidelium intima subire
Moris est amantium inuicem sitire
Vt archana cordium possit introire
Iesu dulcissime cibus salutaris
Qui sic nobis intime tribui dignaris
Mala nostra deprime fletibus amaris.
Et affectus imprime quibus delectaris.
Iesu uiuens hostia placa maiestatem
Sacramenti gratia confer sanitatem
Pauperum substantia da eternitatem.
Domini memoria foue caritatem.
Sanitatem spnere fac nos consultor
hostes dona uincere christe propugnator
Et quod doces credere Iesus reparator
Per te tandem cernere da remunerator.

Deo gratias. Amen

Sunt aliqui peruersi homines similes pharyseis qui de omnibus que uident mala iudicant. Siquis uacat humilitati dicitur hypocrita est. Si recreationi Gulosus est. Si patientie, timidus e Si iustitie impatiens est et crudelis. Si obedientie et simpli-

citati fatuus est. Si sapientie superbus est. Si mansuetudini flegmaticus
est. Si iocunditati dissolutus est. Si religioni singularis &c. Si silentio
et paci dissimulator est. Si aliorum correctioni presumptuosus est.
Si uigilijs et orationi indiscretus est. Si tantum quieti sompnolentus
est. Si predicat aliorum salutem appetitor uaneglorie est. Si dat gratiam
aliorum adulator est. Si caret gratia tediosus est et ingratus. Hec
chrysostomus de murmuratoribus malignis super matthaeum. ve vobis pharisei

Hugo de remedijs pro conseruatione humilitatis &c. in eandem

Duobus modis diabolus in nobis humilitatem oppugnat: et per in-
iuriam scilicet et per reuerentiam. Aliquando namque instigat homines ut nobis
iniuriam inferant, ac per hoc ad indignationem et iram et impati-
entiam nos pertrahere nititur. Aliquando facit nobis alios reuerentiam
exhibere: et sic ad uanam gloriam et inanem leticiam nos inclinare
conatur. Nos uero si contra hec bella inimici humilitatem nostram
illesam custodire uolumus, mala nostra iugiter ante oculos
nostros habere studeamus. Mala autem dico non solum interiora, que
ad iniquitatem pertinent: sed etiam exteriora, que pertinent ad uili-
tatem, sicut est ignobilitas generis. Inopia paupertatis, debilitas
corporis: et siqua sunt talia, que hominem humiliant. Nam si cul-
pas nostras et miserias nostras attente aspicere uolumus, tunc for-
tassis nec indignum iudicabimus si nobis inferatur iniuria, nec
dignum si reuerentia exhibeatur. Sepe autem diabolus eos quos
per iniurias quasi impingendo non ualet prosternere, per reuerentiam quasi
suffodiendo nititur supplantare. Mens enim hominis citius in lau-
de sua decipitur, quia et libentius accipit, difficilius repellit.
Nam dum bona sua nonnunquam foris laudari audit: et quodammodo
ad stipam reuersa uerum esse considerat id quod de libere iam

et quasi sine culpa i adulatione sua se delectari posse arbitrat'
Cumq3 tantummodo testimonio veritatis cosensum prebere existi-
mat: no ipa eam veritas: s3 adulatio potius q delectat. Ut autem
prorsus ab elationis vitio innocens esse videatur, maiori ad-
huc calliditate se palliat: et postq̃ qd de se dictu est cosensit
esse verx, ne ullo modo sibi tribuere existimet: statim se ad
grarx actione covertit. Hec aut cofessio modo mirabili, no
ad utilitate ei: s3 ad elatiois augumetum pficit. Quia tato
fiducialius apud semetipam extollitur, qto manifestius bonu
sui no a se: sed a deo esse confitetur: et pharisaica prorsus
supbia dicens. Deus gras ago tibi, qa no sum sicut ceteri
homines et c. Et inde virus pestilentie paulatim se ifundit.
Primu si fortassis aliquod unu bonu i nobis laudatu fuerat.
S3 du mens ex eo incaute extollit, replicat studiose cuncta
bona pterita atq3 i unu omnia coacervas, du ea pteritorx
memoria i psenti bnficio grarx actione amplificare falla-
citer fingat, veraciter i suis oculis ex cosideratione tatarx
virtutu intumescat. dumq3 i sui admiratione occupata
defigitur, paulatim iam eum a quo e obliuisci incipit: et
quasi sibi sufficiat, ia quod est peius mala sua amplius
ad memoria reducere no dignatur. Tunc hostis postq̃ ia
mus cor tumidu videt: et eorum i oculis suis magnu
effectu cotinuo obpbria foris et iniurias admonet, q-
sat q decepta mens tanto eas ia impatientius suscep-
tura sit, qto i se nihil, nisi qd Laude dignu est agno-
scat. Quapp oportet si humilitatem integra et pfecta sua
re cupimus, nunq̃ aium ab agnitione nri avertam9
et accepta cotumelia discamus nocenti no irasci: sed

compati: et id quod ab eo patimur. existimemus non malitie
illius: sed nostris meritis debere imputari. Tria denique sunt
per que humilitas adversus illatam contumeliam se defendit. Primum
ut consideremus culpam nostram qua meruimus ut talia patia-
mur. Deinde ut cogitemus quia quotiens ad nostram lesionem
excitatur proximus. hoc quasi non ille: sed potius in illo iusto iu-
dicio suo ad nostram probationem sive iubendo sive permittendo
operatur deus. Postremo ut consideremus quod mali agenti non
irascendum: sed compatiendum sit sicut corporalem infirmitatem
sive plagam aut vulnus habenti. Nemo quippe sane sapiens non
potius condolendum quam irascendum existimaret. Peccata enim quasi
quedam sunt vulnera animarum: et omnis qui male agit non quasi
ex virtute agens: sed virtute deficiens. et velut quadam frene-
si egritudine laborans pie tolerandus est. Prima ergo con-
sideratio suadet nobis iustitiam. Secunda reverentiam. Tertia
misericordiam. Contra reverentiam autem et laudationem per eandem
malorum suorum memoriam hoc modo defendere se debet humilitas.
Quotiens adulationem laudantium sive reverentiam exhibentium
vocibus pulsari exterius: atque temptari se senserit non attendat
neque cogitet utrum verum sit quod de se dicitur: aut dignum quod
sibi exhibetur. Sed statim ne mens decipiatur per inanem gloriam
et laude qua foris pulsatur intus recipiat ex ipso suo vitio
ei opponere curet unde potius erubescat dicens cum psalmista
Avertantur statim erubescentes qui dicunt mihi euge euge.
Quisquis laudantis de veritate consulimus conscientiam, ex eo ipso
iam consentire adulationi convincitur quia occasionem approbationis
non quereret nisi eam a principio retinere quam abicere maluisset.
Et ideo fit nonnumquam ut talem iusto iudicio deus quia interioris eius

prauitatem cosiderat, ueritatem discernere no pmittat. et testimo-
nium consciencie illi iam respondeat no ad id qd querere se fingit
sed qd inuenire desyderabat. Sic Balaam cum a Balach Rege mo-
abitarum ad maledicend filijs israhel pposita mercede inuitaretur
á dno querit an ire debeat, et eundi licentiam accepit. Cui tamen
post hoc eunti Angelus dni in uia occursurus obsistit. Quid est
hoc. Si bona fuit via, cur ei Angelus obsistit? Aut si mala fuit
uia cur ei deus eundi licentiam concessit? Sed nimirum prauitas
mentis illius hoc meruit ut illud potius ei responderet qd
ipse magis audire desiderauit. Nam quia auaricia cecatus erat
et quoniam prius quam ire deberet, dum ei eundi licentia concedit ad
pficiendum solummodo id qd cupiebat relaxatur no precepto dni
ad id faciendum ducitur. sed pmissione dei facultas uoluntati conce-
ditur. quia et si aliud dns querenti respondisset no facere cupi-
entem doceret: sed remanere cogeret nolentem. Sic pfecto animus
de dilectione laudis sue corruptus, conscientiam de ueritatis
testimonio cosulit, no quod ueritatem inuenire diligat: sed quia
quod magis esse desiderat maiori attentione firmare concupiscat.

Breuis pparatio Sacerdotis celebrare uolentis missam sequitur.

Fidelis doctrine christiane seminator, scribens Corinthijs qualiter
diligenti phabita sui examinatione uenerabile percipiat Eucha-
ristie Sacramentum ita inquit. Probet autem seipsum homo, et sic
de pane illo edat: et de calice bibat etc. Ex quibus licet unius
cuiuslibet fidelium admoneatur, ut ad suscipiendum dignissimum
corporis et sanguinis xpi Sacramentum diligenter se preparet;
magis tamen facere tenetur ille qui nedum sumere: sed et tante
rei mysteria tractare, et consecrare pponit. Ideoque quoddam mis-
se compendium preambulum quomodo Sacerdos conscientiam suam purget
et intentionem ordinet ac in legendo procedat breuiter pstringetur

¶ Primu principal purgatio consciencie.

In pmis igr pbr pbet se purgado cosaentia sua scdm tres uirtutes theologicas. Primo quantum pie, pure et simplr credat q p-
latis ab eo debitis uerborum formis, sup pane et vino debitis
cu debita intentione. Statim sub speciebz tam panis q vini est
uerus et integer christus dns, cum corpore et aia et sanguine
atq diuinitate sicut fuit i ara crucis aut i ultima cena q-
uis panis solum i corpus: et vinu solu i sanguine transubstan-
tientur sicut alibi est uidendu. Nec debet homo multu cogi-
tare qualiter hec fieri possint: sz captiuet mente sua ut sb-
datur iugo fidei qua Sctissimi pres apli et eorum successores tenu-
erunt docuerunt et crediderunt. et illud sufficiens debet esse te-
stimoniu ad credendu, qa transcendit nram intelligentiam.
Pp qd dicit btus Augustinus. Reliqua sacrameta que tenentur i
ecclia nra dne stupenda sunt et ueneranda: sz istud inter p-
tiosi corporis et sanguinis sacrametum pcellit uniuersa. Cuz
ita cosideratur q sub sacrameto latet uerus deus et ho christus
dns surgit i homie reuerentia et honor, et timor filialis. et
ne indignus ad mensam dni accedat oritur dolor sup pec-
catis et uerecundia cordis compunctio et suspiria lachrymosa
et cosequenter debet sequi digna pnie cofessio: et satisfactio ut
homo pura cosaentia adeat thronu glorie. ¶ Probet se .i.
pbet se ho scdm glo. examinet et purget semetipm. Examinet qd .i. dili-
genter discutiat cosaentia sua, qm iustum est q ad tam dignis-
simu et ueneradum cibu sumere: s. dnz nrm Jesum christu
no incurate indiscrete nimis et indeuote: sed diligenti et
competenti modo pparati accedamus. Purget etia seipm qm
est debitu ut vas sit mundu susceptiuu tam nobile et mundissi-

sima rem. Per vas intelligendo principale consciencia hominis sumentis
que debet esse munda a peccatis saltem mortalibz. Qui n. man
ducat et bibit indigne .i. secdm glo. qui i crimine mortali s. pec
cato manducat et bibit, judiciu .i. ad damnatione sibi man
ducat et bibit ¶ Similr mundicia corporis diligenter debet custo
dire et cavere ne maculā nocturnā incurrat. sed et digitos
quibz attrectare oportet tanti rei sacramentum mundificet
et singula vasa et pannos absqz inquinamento studeat pservare.
Deinde ne ex talis modi consideratione quis nimis mens trepidet,
debet homo se p spem firmiā erige ut cum gaudio quemad
modū Zacheus dnz hospitio suscipiat: et considere q sibi pficiat
ad salute principale. et considerect q dns q nō venit vocare iu
stos: sz peccatores Matthei 9 dixit, nō opus est valentibz medic
sz male habentibz. et Jo. 6. Qui, manducat me, vivet pp me.
Igitur debet valde considere q ille cibus augeat sibi grām
sicut et alia sacramēta: ut auferat peccata psertim venialia
Nam dicit Ambrosius q ille panis quottidianus sumitur in
remediū quottidiane infirmitatis .i. venialiū: et cosuet euz
a futuris: atqz q sibi pficiat ad facilius tolerandū pressuras
tribulationum. ¶ Primo debet sperare et desyderare, q tā accep
ta hostia deo patri offerenda, toti eccl. sancte veniat ad utili
tatē. ¶ Ex tali itaqz fiducia debent procedere grāz actiones hy
mi et orones, q illud Sacrificiu, et illa refectio pficiat sibi et
oibz fidelibz ad salute. ¶ Ex his debet nasci dilectionis fervor
et succendi ignis devotionis de tanto beneficio p Redemptore
gnis huani nobis impensa. Cui nō satis visum fuit nasci
de Virgine, et mori p nobis i Cruce, nisi etiā relinqueret
et instituerat memoriale sue passionis. s. Eucharistie sacra
mentū venerādū de quo dicit. hec quotienscumqz feceritis i

mei memoria faciens. o quanta dilectio Creatoris ad genus humanum
qui seipsum in refectionem nostram spiritualem voluit dare: et solum pro salu-
te nostra illud facere desyderavit. Ipse enim dixit luce 22°. Desyde-
rio desyderavi hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar.
Certe si ab ecclesia dei tolleretur illud venerabile sacramentum cessaret
omnis nostra devotio et cultus divinus. Cum illa et similia homo
considerat: debet incipere diligere deum super omnia gratiarum actiones
reddere: et ex devotione inflamata ad aliquem Latrie cultum
procedere. s. inclinationem genuflexionem, aut prostrationem, vel ali-
quam aliam adorationem prout pacientes inspirantur

¶ Secundum principale de rectificatione intentionis.

Secundo principaliter debet breviter rectificare intentionem suam
presbiter quare celebrare velit. Non unquam propter vanam hominum gloriam, vel amo-
rem aut complacentiam. nec ex sola consuetudine aut alicuius
temporalis lucri: seu favoris causa. Sed primo debet legere Missam ad dei
honorem et reverentiam: et ipsi principue Latrie cultum persolvendo offe-
rendo Sacrificium acceptissimum deo patri: et hostiam immaculatam.
Et ad regratiandum deo pro omnibus beneficiis collatis spiritualibus cor-
poralibus et temporalibus, quia non habemus aliquid maius retribuere
deo pro omnibus que retribuit nobis, quam Calicem salutaris accipere
et sacrificare hostiam laudis s. preciosi corporis et sanguinis Sacramentum.
¶ Secundo quod velit celebrare et ad laudem et honorem virginis benedicte
dei genitricis Marie, atque omnium sanctorum ac beatorum spirituum, to-
tiusque curie celestis, qui christo domino recta clara visione et fruitio-
ne beatifica coniunguntur. quibus ex parte modo conformamur fide-
et caritate circa Sacramentum illud preciosum: et sub spe in alia vi-
ta s. eterna eis perfectius assimilabimur. Tertio pro salute totius ecclesie
dei. s. fidelium vivorum et mortuorum: et principue pro iis quos.

cpus cōsecrando sacerdotibz comendauit: i. p salute totius cleri s.
Pape. Cardinaliu, Patriarcharz, epoz, platoz, doctoz, rectoz, Sa-
cerdotu clicoz, monachoz et omniz religiosoz, ut exemplo uite
et uerbo doctrine laudabilit psint pplo dei. Quarto p statu
seculari, regiminez bonoz Regum principu, militu et cetteroz
nobiliu uiroz et mulieroz virginuz, Viduaz et coniugz, orpha-
noz pegrinoz captiuoz afflictoz debiliu et pturbatoz et c.
ut oibz illis pficiat ad cosolatione et pfectum. et et pro oibz
ifidelibz paganis Scismaticis hereticis et Judeis et c. Vt conuertant
ad unu uez deu et fiat pax et tranquillitas i ecclia dei sca,
et psertim i illa regione ubi Sacerdos celebrat. Ac et q p sustetatoe
fideliu fructus terre cosumuntur. Quinto i speciali recolligat se
Sacerdos ad aliquas psonas magis sibi coiunctas s. parētes con-
sanguineos et benefactores et informatores platos et cofessores
cofratres et recomendatos et c. tam uiuos q mortuos: et illud ualde
expedit ut postea i Canone circa memoria uiuoz et mortuoz
no diu sistatur pp tediu audientiu: sed ad illos de qbz recolle-
git se modo pfato sub compendio et summatim referatur intē-
tio. Sexto et ultimo singularissime debet quis p salute propria
cosecrare et offerre ut gra i eo augeatur: et ab oi piculo psuet.
Postq hec oia pmissa rite fuerint adimpleta: factaqz cofessioe
et satisfactioe dicat Sacerdos deuotius, ut potest accessu Altaris
qnqz vz psalmoz cu suis uersiculis et oronibz scdm cosuetu-
alia dine ecce Romane, et ubi alibi illa habetur consuetudo.

Tertiu pncipale pcessus i agendo et legendo.

TErtio pncipale Sacerdos induat ornatus et uestes sacerdota-
les humiliter et deuote meditando quid hec significent s.
humerale panniu quo christi facies uelabatur, et colaphis
irridebatur et c. Alba uo illa uestem longa qua illusus ab he-

rode pilato remittebatur etc. Zona siue Cingulus funem uel
Laqueum, quo columne alligabatur ut flagellaretur etc. Manipu-
lus uero cordam, qua ligatus a Judeis ducebatur etc. Sed Stola
cruce qua dominus ad locum supplicii baiulauit etc. Casula uero siue
planeta uestem purpuream qua xps induebatur. Quid autem signi-
ficet Infula Sandalia chirothece etc quibus pontifices siue
episcopi utuntur non est necessarium mihi simplicibus sacerdotibus scri-
bere his non utuntur. Infula namque Corona spinea. Sandalia et chi-
rothecas ubi rubedo in medio apparet vulnera xpi in pedibus
et manibus credo figurare etc. Consequenter Sacerdos accedens
ad Altare recogitet ultimam cenam domini: et transitum eius ad Aram
crucis. et quomodo tempore passionis intensissimas passiones doloris
sustinuerit interius scilicet tristitiam et timorem, ac exterius cruciatus
acerbissimos. In Cuius passionis et doloris christi memoria ce-
lebratur: et sumitur eucharistie Sacramentum usque in finem
seculi. Secundum illud apostoli prima Cor xi. Quotienscumque enim manduca-
bitis panem hunc: et calicem bibetis. mortem domini annuntiabitis
donec ueniat etc. Deinceps legat clare distincte et attente
singula que legenda sunt: omnesque gestus et signa deuote: et
reuerenter perficiat. et quid designent si poterit simul additat.
Cum autem ad sacrum Canonem peruenerit omni diligentia ap-
ponat ad uerba et signa et mentem totaliter recolligat cum
timore et reuerentia ne per cogitationes uagetur ociosas et
nociuas. sed tota intentione ad consecrationem et ad christum
contentum sub Sacramento post consecrationem dirigat. Dum uero
ubi consecrationis appropinquat dicendo Qui pridie etc simpliciter
et humiliter referat intentionem suam ad intentionem qua xps
intellexit in ultima cena. et intendat sic intendit sancta mater ecclesia.

romana, nec se limitet ad aliqua verba precisa, papiat sub forma consecrationis sanguinis quibus velit consecrare. Sed dicat illa simpliciter et intendat illa esse de essentia forme consecrationis que voluit sancta mater ecclesia esse de essentia forme: et per ea consecrare intendat. In memoria autem tam vivorum quam mortuorum ut dictum est non immoretur: sed solummodo pro aliquas personas sibi magis intimas non voce: sed mente discurrat. Ad alias autem summatim ferat intentionem de quibus ante se recollegit. Postea magnis cum suspirijs, devotione, timore et reverentia papiat Sacramentum salutare, et perficiat Missam. Qua finita reddat domino quas prevalet grates de sua dignatissima misericordia et dilectione, sicut ipse deus et creator noster donaverit. Cui est honor et gloria in secula seculorum. Amen.

Notabile de missa editum per dominum Stephanum de Spamberg Abbatem monasterij Mellicensis.

In omni Missa sive de tempore, sive de sanctis, sive pro defunctis legantur, intentio prima et principalis cuiuslibet, talis esse debet ut scilicet ad honorem et reverentiam dei principaliter legatur. Deinde ad honorem ecclesie triumphantis scilicet beate Virginis et omnium electorum iam in patria existentium. Tertia intentio esse debet ut ad bonum et utilitatem cedat ecclesie militantis cuius minister est quilibet Sacerdos in omni sua missa. Scias tamen quod non est necesse ut Sacerdos semper actualiter tales sibi formet intentiones: sed sufficit ut habitualis talis mentis sit, et intentionis in omni sua missa. Qui enim a Missa sua quacunque aliqua talium intentionum omnino excluderet periculose erraret, et stulte faceret. Preter has intentiones sunt adhuc alie intentiones particulares varie, non reprehendende ut quod Sacerdos legendo Missam aliquam intendat pro hanc pro peccatis suis, vel etiam aliorum puta benefactorum amicorum vi-

norum uel defunctorum satisfacere uel quod intendat aliquam gratiam speci-
aliter puta prudentiam et fortitudine ad resistendum peccatis etc.
impetrare et sic de aliis intentionibus particularibus. Et circa tales
intentiones si sacerdos non uult errare et peccare: sed simpliciter
bene et caute ambulare, oportet necesse est ut sua uoluntarie di-
uine uoluntati et ordinationi subiciat iuxta doctrinam Cancella-
rii parisiensis qualemcunque intentionem particularem in quacunque missa
sua sacerdos habeat, semper sit talis intentionis in generali et 2° actu
uel habitu, ut scilicet dominus deus qui solus indigentiam et debitum cuius-
libet hominis perfecte cognoscat meritum satisfactionis misse quam legit
per se ipsum distribuat sibi: et sacerdoti legenti et aliis quibuscunque
siue uiuis siue defunctis secundum quod iustum et debitum esse ex quibus
cunque causis ipse iudicauerit. et ita deum procuratorem constituat qui
errare non potest. Sed quid et quantum sacerdos legens missam sibimetipsi
et aliis obligatur. et quis in missa tali plus habeat partis optime et
distinctissime cognoscat. Sacerdos itaque qui super intentiones suas par-
ticulares superductas primas intentiones tres et illam ultimam generalem
in quacunque missa sua studeret habere actualiter uel habitualiter, talis
sacerdos simpliciter prudenter caute et bene ambulare, nec errare
faciliter posset. Et uerisimile est quod talis in missa sua deo plus
placeret. et sibi: ac aliis magis proficeret quam si se multum circa particu-
lares intentiones occuparet predicta modicum curando. Cuius ratio est
quia in particularibus intentionibus faciliter et multipliciter errare contingit
et posset error talis esse quod talem se occupans totum uel magnam partem
meriti perderet, quando simpliciter modo predicto ambulando proficeret.
Et ego multum plus speratem de missis quas cum predictis quattuor in-
tentionibus in predicto legere sicut semper facio. quam si illas non curando
multum cogitare quod illa missa deberet mihi pro peccatis principaliter

subuenire, et illa patri uel matri, uel illa defunctis, uel illi utilius.

Dominus regnauit decorem indutus est, Indutus est dominus fortitudinem et precinxit se. Tanquam Gigas ad currendam uiam suam ad patriam, siue mercedem eternam obtinendam. Ita eius ad exemplum incedat, uolens eum imitari decorem uirtutum cum bonis habitando: et fortitudinem patientie aduersus malos, ut eos a malo retrahat, aut ne eos periculose imitetur. Ideo pro primo assequendo nota decem regulas sequentes. Pro secundo uero pauca documenta. Quantum ad primum sit prima Regula hec. Prima Regula

In tumultibus et accidentiis exterioribus, sis quietus memorans illud. Cum his qui oderunt pacem eram pacificus. et cuncta uisibilia oculo simplici aspice, tanquam uana et aliena: nec afficere ad magnum ut ad minimum. sed cogita quod deus omnia propter hominem creauit ut homo ipsum deum super omnia amet: et toto corde sibi adherendo obediendo fruatur. et in hoc nihil nisi ipsum deum querat.

In omnibus tribulationibus et angustiis inte- Secunda Regula riorbus et exterioribus habe continuum et secretum recursum ad principem dominum, ac sponsum tuum, humiliter petendo ne te derelinquat in ipso malo ariditatis indeuotionis: et tenebrarum interiorum, totamque spem et omnem curam in eum firmiter proiciendo, quia ipsi cura est de nobis, quia ab eterno dilexit nos: et magna iudicia ostendit nobis amoris: et seipsum totum dat nobis, et continue custodit: et nos non derelinquet: sed quia usque nunc adiuuit: ideo indubie sollicitus adhuc erit de nobis. Sed nec aliquid permittet super nos, nisi propter profectum nostrum, et amorem suum. Ideo fiducialiter omnia committamus sibi, tantum custodiat, ne in tempora peccatum incidamus. Ideo non sis sollicitus de futuris, ne impediaris ab instanti profectu, quia pater meus parabit tibi de omnibus tam interius quam exterius.

Et ipse suo procurabit tribulationem et pugna undecumque fuerit
de mea. bz. te. et qn uidebit sibi expedire cosolationem inopinata,
et sic de aliis. Sollicite tn quantum in te est semp occasiones
tentationum fuge et declina et elongationem a pre suo dilectissimo
et ad modicam caue: et eius offensam et ire minima formida.
Sed uitiis et passionibz cogruis remediis resiste. et ex corde
impugnationes in amore dei et pximi et uirtutibz p. amplius
et ardentius cresce. Tertia Regula

In oibz habe humiles et simplices mores: et incede uia regiam
abintus in conspectu dei et scorum angelorum. et qi audires uocem
eorum dicentium. Quid stas crebrius respiciens in terra occupatus in
corde uanitatibz quas nos detestamur. Ideo oia exercitia interiora
et exteriora ordina scdm mores et exempla et doctrina christi
in quo sunt oms thesauri sapie et scie scripturarum diuinarum absco-
diti. qa oculi sapientis in capite eius .i. in christo. ita ut in oibz agen-
dis solus aut cu aliis existens in quocumque ope ad ipsum respice, et
qualiter in illo aut illo se hunt uel habere potuit pensa, et ei
coforma te. discutiens semp quam similis uel dissimilis, quam longe
quam prope moribz affectibz et monbz suis existas. Qua pr fuge
uelocit diu tps est tanq multum de continuo pfectu p somnum
neglexeris: omnesque fantasticas illusiones et somnia abice: et gau-
de aduenisse tps pficiendi. Ideo ad pagenda te ppara: et cor
semp ad deum dirige, ut ab eo omni saluti tue: et aliorum necessa-
ria impetrare ualeas. Stantoque ipse dormi. excludens et bonas
cogitationes dicens oia tempus hnt. Singularitate et in edendo
excessum necessitatis caue. et de appositis scdm mensura accipe
semp tn nimia replecione caue, in mo in laude et gratiaz dei dum non
adest appetitus te ad eg edendum coge. ch. Reddite q sunt Cesaris cesari &.

Quarta Regula

hoīem ue-
nerandū et
notr̄

Reuerētiali amore debes uenerarj: et uidē oēm hoīem tanq̄
thronū glię scē trinitatis, ſiue ſedem ſapiētię: et templū ſpūs
ſcī: et ymaginē dei, xp̄i ſanguine redemptū, capacēq; beatitudīs
glię: et uniuſcuiuſq; cū inclinatiōe cordis inſpice, tanq̄ ſi ī infi-
nitū ſublimior te fiat ī futura beatitudine: q̄uis et tu ibi ſpe-
res nō nouiſſimū locū habiturus. Nec multū attende exteriora
hoīs. ſ. pulchritudinē, deformitatē, habitū, ſtatū, gradū: et ua-
litudinē corporis, quia deus hęc ꝓpe nō reſpicit. ideo oēs ut
dn̄os uenerare, ī oībz eis obediendo hilarit̄ tanq̄ deo. Et ī oībz
dubijs et temptatioībz tuis ad ipōs recurre: et ſc̄dm eorꝫ ꝯſilia
tanq̄ ſi ſpūs ſcūs ꝑ ipōs loquat̄, ſiue cū ~~edificatiōe~~ heſitatione
et diſcuſſione ſicato et magnū extima lucrū ſi aliorꝫ et nō
tuā adimpleueris uoluntatē. omībz igr̄ te mitē, manſuetum
affabilē, obſequioſum, compaſſiuū: et ſocialē exhibe, ſalua tamē
ſemꝑ humili uerecūdia: et diſſoluta libertatē: et ī cauta familia-
ritate: ac ī utili, longa loquacitate excluſa, put. ſ. locus et
tempus, et ꝑſona poſtulat, ac diſcrete et honeſte et deuote
tanq̄ deo oīa ꝑdicta fac. et ſic alijs ꝑbe exēm uiuēdi. Ante
oīa cor tuū et lingua cuſtodi: et cogitationes carnis penſa
et a carnalibz cor uelocit̄ auerte et aborre: et tunc q̄tum-
cūq; turpes ſint nō cura: ſed eas totaliter diabolo impone,
tanq̄ eis amantiſſimo Jeſu ſuſtinens humilit̄ et patient̄ cōſpuino-
nes tales. Diligenterq; et frequenter diſcute te ī oībz que te
mouent, aut ingerant, reſpiciendo ad finē. ſ. et tam tunc
et ī tali re deberes notari a dn̄o q̄n̄ ſentires aut ſtares in
tali cauſa. et ſepe recole q̄ uincentj et patientj paſſiones
uiriliter datur manna abſconditum.

Regula Quinta

Omnia facienda cum modestia et longanimitate, fac ne extinguas spiritum: et dei gratiam perdas. Ideo in exterioribus nitere ad mentis quietem et cordis simplicitatem: nec ponas bona tua in ore aliorum: sed occulta nec laudem vel vituperationem cura: sed recurre ab intra ad dicis ubi est thesaurus tuus et ibi quere consolationem et sic discas te te in omnibus: et excute de omnibus ut propter ambulos in corde tuo in latitudine caritatis, pro omnibus orando, omnibus maiorem profectum et beatitudinem desiderando. et tam libenter vide quod frater tuus proficiat sicut tu. Ideo in scriptura et in quocumque exteriori et modeste, et discrete te habe, ne una die fatigatus altera quiescere oporteat. imo fessus et fatigatus ex opere cum Jesu sede super puteum humilitatis et obedientie: et ibi patienter cum eo sustine: et aqua refectionis et spe future remunerationis fatum tua refocillato et quodam linteo laborum sudores exterge. Quia non sunt condigne passiones labores et dolores huius temporis ad futura que nos te.

simplificationum

Similiter non nimis diu una vice lege: sed ex lectione affectum elice, orationem forma: aut brevi oratione interrumpe, aut aliquid ex lectione firma, aut memorie commenda. defectus tuos retracta exercitia religiosa propone: aut devote submissa voce canta, et similia sepius discrete actita. Regula Sexta

Quam humiliter quam veraciter de te sentias. In conversatione in vestitu et in aliis ostendere debes, viliora semper amplectendo, nomen magnum et locum fugiendo: paupertatemque tamquam thesaurum preciosum coram deo et sanctis eius omni diligentia investigare, servare et amare exemplo Christi. Crucem gratiam, labores incommoda, non mollia sed aspera que alii horrent amplecti: et sic conversari: ac si omnes mores motus et opera clament regnum tuum non esse de hoc mundo sed futurum ingredere. omnibus tamen gratiis indignum te reputa, ut omnes possideas. In omnibus penuriam sustine ut omnibus abundes.

Nihil sis, ut sup oīa sis. Itm libenter sile: libenter solus in cella esto: et in eam tanq̄ in paradisum terrestre: tanq̄ ī tutis-simū refugij locū. tanq̄ ī auditoriū et collocutoriū spūs sancti et tanq̄ in visitatoriū scōꝝ angeloꝝ gaudenter intra. ibiqꝫ nunq̄ ociosus sis: sed aut ora: aut lege: aut opare;

Regula Septima.

In opere aut officio quod tibi commis-sum fuerit humilr contētare: et ī tranqllitate animi ma-ne: nec alijs laboribꝫ, seu negocijs, nisi feruor vere caritatis ad hoc instigauerit: te ingere: et in tuo statu ac bono pposito totalr quietus pmane, cogitans qꝫ ī hī statu et gradu pugna est: et patiētia necessaria. Ideo nunq̄ obliuiscere, qa ī pegri-natione et ī exilio: et ī certamine positus es continuo et ad-huc nō es ubi esse debes. Ideo nō curabis unde ubi, aut quō sustenteris ī hoc paruo tpē incolatus tui. Sed ad hoc nitere ut sis unitus deo, et qꝫ nō subiaceas passibilitati ex animo. Et tunc multa pace frueris cū deo. et hoc totū est qd hic hēre potes. et ideo multū debes niti p interiori reformatione aī et oīum uirtutū interioꝝ. ut ex hoc toto desyderio ambules ad cognitionē ueritatis et sapiētie et ad faciē dñi. et sic nō facile uacillabis: et si sensualē affectum ad deū oīo non pcipis. Ideo oē opus, seu laborē pncipalr: et īmediate ad amorē dei trahe. pri tuo celesti p id placere desiderando. et scdo ad pximi amorē, et et hoc fit, et si est expediens et utile fratri tuo, et sic nunq̄ ex consensu, et ī aliquo quere: sꝫ semp ī omībꝫ nitere magis et pncipalr querē dei honorē laudē et glīam, ut ipē sit omīa ī omībꝫ, siue fiat p comodo ut īcomodū, ɔsolatione uel desolatione, intra, ut contra ut oīo pure conformis sis dicens. Dñe tu scis cor meū, tu scis qꝫ tā libenter uolo esse in tribulatione, desolatione, tenebris, et

aridītate

ariditate, siue i magna cosolatione et lumine, dumodo
maior honor tuus fuerit. Et ecce ego minimus et nouissimus
i domo tua obtuli tibi paruum munusculum, totum scilicet quod
sum. totum quod umquam possum non querens me ipsum nec gloriam
mea. Ideo rogo ex intimis uisceribus meis quibus diligo te, ut
desolationis non derelinquas me i tempore senectutis et tribulationis, i tempore quo
uideor ab omnibus derelictus: sed perfice gressus meos i semitis
tuis, ut intelligant qui tribulant me, quod non ex toto dereliquisti
me: sed ut fidelis inuenirer ad tempus probasti me. Et sic isto
uel meliori modo crebrius te resigna domino deo. Porro quicquid
tunc acciderit pro meliori et utiliori tamquam celitus tibi missum
accipe. et i talibus te exerce. et nullis superuacuis intende cu-
riositatibus que non monachis: sed magis perniciose conueniunt
secularibus deum ut gentes ignorantibus. Regula octaua.

Vehementer appete. et stude peruenire ad ueram gloriam et gaudium
sanctorum et electorum dei, que est quod intus et foris sunt uniti et confor-
mes deo, quod carent omni proprietate, quod uiuunt sine electione unius
uel alterius: sed quecumque cum eis dominus disposuerit, hec summe
eis placent, siue sint desolationes siue consolationes. lux ut
tenebre, mors ut uita. licet dissolui et esse cum xpo sit multo
melius et securius: sed hoc committe uoluntati diuine. et interim
fortiter age opera uitalia intus et extra, ne aliquod tedium
dominetur tibi. et cogita quod adhuc restat tibi uia plena an-
gustiis, et tribulationibus, quia adhuc multa tibi debentur cer-
tamina derelictiones et tribulationes atque probationes permittentes
sepe supra proprias uires et expensas, quas tamen Longanimiter
expecta exemplo domini Jesu, qui tribus annis omnes patienter &

Longanimiter expectavit. In qbz nil dulce, nil iocundu, nil
molle vel qd ad comoditatez spectat accepit: sz ɔtumelias et ob-
probria, minoratione et abiectione amavit et docuit, tanq
novissimus hominu, oibz ɔtum i ipo fuit fuiuit, non festina-
vit intrare gliam sua, nisi prius gustans oibz tribulationibz,
amaritudinibz, et derelictionibz ab omnibz pene q i mudo fuerut.
Ad hec oms sancti se disposuerut, primo s ad cognitione veritatis
et reformatione iterii: et exterius ad coformitate vite Jesu
christi magis q ad sensuale devotione et cosolatione. Ut aut
amor tuus castus sit et no adulterin, celestia gaudia pure pp
deum ut s simus totalr nunc sui: et sit ipe oia i oibz sunt
desideranda. Regula Nona.

Semp debes esse tranquillus: et spualiter letus, qa unica co umet
di diabolu, est spualis leticia: ideo causas et modos vere et
spiritualis leticie nitere investigare, intellige, sape, et exerce-
cere: et ob hoc mala tristicia: et deiectione spus, tanq spiritum
fornicatois i omi tpe tuo vita. Grancedines vel cotrarietates
sique occurrerint no solu patient: sz et iocunde et cu gra[ti]ar[um]
actione, tanq si dns tibi hoc fieri voluit suffer et amplectere
dicens. Ordinatioe tua pseverat dies, qm omnia fuiut tibi. et
illud dns creans malu, et faciens bonu, formans luce, et cre-
ans tenebras. Ideo tribulationes ptres p utiliori exercitio qd
p tunc exercere posses reputa: et totalr i tranqllitate pmane
dicens si no habere istud, forte aliud habere piculosius. Et
sic hoc ta i ppris q adversis deu lauda, i spu pfice: et fructu
ptimuz de oibz reporta: et i amore dei cresce, nec a tuo p-
posito et loco recede pp tribulatioes. Ante oia ne abundes
aut ptinax sis i sensu ppo: sed semp i omibz sensum tuu
humilia: et alijs subice et ideo importunitates alioz accu-

sationes seu increpationes nō solum patienter suffer: sed tanq̄ ꝑ instinctu et iussu spūs sā hec contingerunt gaudenter: et libenter amplectere: et sine fictione humilit: et sine excusatōē senti te nō solū aliud ꝑmeruisse, seu dignū. Et ideo humilit ueniam pete et emendare propone. Regula Decima.

De infirmitatibꝫ causa dei, seu eius ꝑmissione ut puta de debilit capite, pectore, oculis ut stomacho ⁊c̄ nullo modo debes deici uel confundi: sed tanq̄ de specialibꝫ et occultis ꝑuilegiis et donis dei et diuinis intime gloriari: et laudabili supbia inde psumere: et te indignū tā preciosis ꝑuilegiis reputa, qa nō omnes digni sunt talia dona recipere eo q solum quos dn̄s amat arguit et castigat. Et qui talia patitur familiarius, et peculiarius filio dei assimilatur, cuius tota uita pn̄s Crux erat & martyrū ī dolore, ꝑsecutione ⁊c̄. Et ꝑ has discas patientiam que opus ꝑfectū h̄t. et ī omībꝫ scd̄m exm̄ xp̄i et scōꝝ eius te ueraciter ex fundo cordis humilia, et deprime. Et modos humiliādi te radicitus et intellectualit inuestiga, et cū affectu eidē te cōforma. Et ꝑ oīa fr̄um necessitates infirmitates, et angustias internas, et externas sicut ꝑprias sentire et compati, et cōdescendē: ac cōsilio auxilio, seu orōē subuenire. Et sic eis ab aliis fieri sicut tibi tribulato uelles fieri: et intime desydera eis ꝑspeꝝ successum que et faue, foue et promoue scd̄m mensurā ualitudis tue, fixius uel remissius bonis cogitatōibꝫ inhere. nec sumaꝫ ꝑfectionis in his cōstitue: sed quicqd ꝑp debilitatē capitis uel ī illis nō uales ꝑficē, humilit tuā imꝑfectionē suffer et dic. Imꝑfectum meū uiderunt oculi tui, ꝑpterea adi te oīa exteriora tā corporalia

I spiritualia principaliter esse exercenda ad cordis querenda puritatem et ad contemnendum visibilia: et herendum deo et divinis. Et ideo quantum adhoc iuvat est eis fortius vel remissius inherendum. Et ideo fantasias viciosas ut debilitate capitis aut fantasiose diaboli incidentes dummodo veraciter displicent, nec cura nec cum eis litiga: sed aliis intendendo cor averte. Quod si nimis impresse fuerint tunc in affectus spirituales contrarietates aut appositos trahe vel orationem inde forma, ut omnia tibi cooperentur in bonum. Et sic in bono usque in finem persevera. Et signum pter propositum errantis quotiens revoca et beate trinitati te conforma ad perfectum in te reformando vires, memoriam intellectum et voluntatem et inde non tua: sed principaliter dei gloriam et laudem quere pensans quod tuis demeritis filius mortis sis, et prius damnatus quam natus, et quod quamdiu in hoc fetulenti corpore inclusus es nullo modo potes implere quod a te exigitur, ut scilicet dominum deum ex toto corde tota anima tota mente et proximum tuum sicut teipsum diligas. Ideo sic vive ut mox hac carnis sarcina deposita hoc adimpleas et eternaliter deo fruendo eum possideas in suam laudem et gloriam. Amen. Finis. ¶ Quadruplex est oratio. Triplex attentio in orando et triplex modus orandi.

Quattuor esse precum species Paulus docet. Orat,
Postulat obsecrat aut grates agit in prece quisque.
Est attentio verborum prior. Altera finis.
Tertia sensus verbalis: seu Spiritualis
Prima preces non irritat: Altera plusque meretur.
Tertia fit utilis ex hac si devotio surgat.
Compositis verbis modus orandi datur unus.
Affectu proprio voces varias dabit alter,

Proficiens valde fit tacitus mente tacendo
Sepius est orandu: nec non utile valde.

Revelationes virginis marie dne nre ad btam Brigida.

Ego sum Regina celi et quia tu sollicita es qualiter laudare me debeas, dicas
Benedictus sis tu deus creator omnium, qui i ventre M. virginis descen-
dere dignatus es.
Benedictus sis tu deus. qui cum Maria virgine esse sine gravedi-
ne voluisti: et de ea imaculata carne sine peccato sumere dignatus es.
Benedictus sis tu deus, q ad Maria virgine cu gaudio aie eius et omnium
membrorum eius sine peccato de ea processisti;
Benedictus sis tu deus, q Maria virgine matrem tua post ascensione tua
crebris consolationibus letificasti: et p te ipm eam consolando visitasti.
Benedictus sis tu ds q corpus et aiam M virginis matris tue i celu assumpsisti
et sup oes angelos iuxta oem deitate tua honorifice collocasti. miserere mei
pp preces eius; Oratio.

Domine meus mi. deus ms, Creator ms et Redemptor ms. Ego infelix
peccator sum ms inutilis, et indignus, suppco tibi p illud magnu
et admirabile sacramentum, q pane materiale i tuu corpus benedic-
tum. ac et vinu et aqua i tuu preciosum sanguine comutasti: et
mirabiliter covertisti. Comuta Cor meu ab oi affectione peccandi
et coverte voluntatem mea totaliter i voluntate tua, ut te super
oia diliga, te ame, te semp et ubiqz totis meis visceribus bndica
tibiqz fideliter s'uia oibz diebz vite mee toto corde et ope. Et
ad hoc pficiendu tu me adiuva dna mea gliosa semp virgo M
mr eiusde dni nri Iesu xpi. que iuxta eum sedes sup omnia
sydera et agmina omnium angelorum. Amen.

Exclamatio bti Bernardi assumpta de oratione Adoramus te xpe
Rex gentium. extracta de Sermone ligni vite dicens.

Domine sancte pr omps etne deus intuere sacrosanctam hostiam quam
tibi offert magnus pontifex noster sanctus puer tuus p peccatis
fratrum suorum: et esto placabilis sup multitudine malitie nostre.
Attende dne quanta et quam digna satisfactione p nobis egerit
filius tuus. Ab imo .n. pectoris usque ad uncem toni sic in aquas pas-
sionis emersit. et plus exsoluit frater noster i pena quam comisit
pr nr i culpa dns nr Jesus xps. q tecum uiuit i unitate spus
sci deus in secula seculorum amen. Et e bona oro ad dicendum
infra eleuationem corporis xpi.

Oratio beati Bernardi de passione Domini.

Jesu misericors qui in Cruce pendens venerabilem mrem et Virginem
affectu matris modo incredibili condolentem quodamodo oblitus
tui: et eius compassioni uersa uice compatiens discipulo Vir-
gini comendasti. Respice paupem et pusillum: et bte matris &
Virginis et discipuli illius quem diligis custodie me comenda
ut inter huius uite discrimina ab oi aduersitate: et i oi sancti-
tate et puritate: et castitate mentis et corporis uitam meam
custodiant. et post huius uite exitum ad te, te miserante pducant
Qui uiuis. Oratio bti Bernardi de homel eiusdem sup
illo uerbo Johis. Stabat iuxta Crucem Jesu mr eius, circa fine

Memento obsecro dulcis mater et dna illius venerande sta-
tionis qua tuo tam beato filio astitisti i Cruce pendenti: et re-
duc quaeso ad memoriam cordis cogitationes. et i noctis anime
tue angustias quas tunc habuisti. qm ille unigenitus tuus
tuis est i oculis imolatus. et recogita q oia p peccatoribus
tolerare uoluerit quorum ego primus sum. Ipse mihi sua
morte meruit ut essem frater suus. Ergo ne dedigneris pia
Mater qm et ego sim filius tuus. Ad te hodie o unica spes

confugio plenus fiducia memetipm tibi recomendo et te hodie
i matre et patrona eligo et popto. Noli igr pia matre abiare
me pp eum q amore mei nudus et laceratus pependit an
te Jesus xps filius tuus dns nr q cu deo pre et spu sco ui et re.

¶ Comemoratio dominice incarnatiois i laude gloriose vgis. an.

Spus scus in te descendet Maria ne timeas hns i utero filium
dei. V. Ecce Ancilla dni. R. fiat mihi scdm vbu tuu. Oratio

Letifica nos oips et misericors deus dominice cceptionis gau-
dia recolentes et pia dei genitrix semp vgo maria i cuius
cor veneratioe hec eade comemoramus. In oibz angustijs
temptatoibz pscutioibz infirmitatibz aduersitatibz et necces-
sitatibz nris i die isto et i hora mortis gram et misericor-
dia et cosolatione nobis impetret et iuuame. P eundem ~.

¶ Item oro dicenda post predictam ad honore vgis M.

Obsecro te Maria Mater summe bonitatis p illa ineffabilem le-
ticia qua exultauit spus tuus i illa hora qn tibi p Gabrie-
lem Archangelu anuntiatus est conceptus filij tui. et p illud
diuinu mysteriu qd tunc opatu est in te du dixit. Spus. s.
superueniet i te. et uirtus altissimi obumbrabit tibi. et p illud
plenu gaudiu quo letificata est aia tua qn eleuata es sup
oez plenitudine scorx i celis. Vt mihi culpabili et indigno
famulo tuo impetres a dilecto filio tuo gram spus sci q pre
oia bene disponat mente mea sensus smones actus oemqz
uita mea usqz i fine. et i nouissimis meis ostendas mihi bea-
ta et leta facie tua. et anunties mihi die et hora exitus mei.
Et nunc supplico ut aiam mea tecu suscipias i uita etna pre-
stante nobis dno n. J. x. filio tuo. Qui cu deo pre et eod spu. s.

¶ Oratio beati hieronymi ante psalterium.

Si facta homiz respicis dne nemo est dignus q te prez appell&

Et si cōsciencias hoīuz discutis dn̄e nemo est q nō sit reꝰ ante te. Et si u̾ba hoīuz metiris dn̄e nemo ad loquendū īuenit̄ idoneꝰ. Sed qm̄ nō suffragantur uerba ut merita Sola nobis pia miseratione concede ut obtineamus uoce filij tui q nos orare docuit uerbis sanctis et dicē. Pat̄ nr̄ q es ī cel. hic sequitur

Oratio beati Anselmij sup orōnem dominicam.

O dulcissime et misericordissime pater nr̄. Qui ī effabili gratia ī sanctis et electis tuis hītas: et ubiq; totus es p̄ns fac nos tales, ut oē qd agimꝰ u̾bo aut ope sanctificet, laudet, et glorificet nomē tuū sanctū. Excita piissime p̄r timore amore et desyderiū meum ad te, ut timeamꝰ, amemꝰ: et desyderemꝰ te solū ualidissime: et amplectamur manū tua totis p̄cordijs n̄ris: atq; oī intentiōe q̄ramꝰ iusticiā, et regnū tuū, ut ad illud p̄uenire ualeamꝰ. Concede nobis semp̄ tuā facē uoluntatez: et ītelligē q̄ magna multitudo dulcedinis tue sit. Ut sicut Angeli te cognoscūt: et laudāt incessabili ī eterna beatitudie: Ita et nos mereamꝰ te ī culpabile laudare ī hac p̄egrinatione. Pane celesti refice nos hodie, q q̄ttidie īdigēꝰ et sine quo uiuē nō possimus, ut te semp̄ fruamꝰ: et de eo ī celesti festo saciemꝰ. Et tu eterna ueritas, et uia eternitas deus noster. Accende ī nobis flamaz tue dilectionis et p̄ximi. ut te ī omībꝫ et sup̄ oīa diligentes, remissione peccatoꝶ nr̄oꝶ a te fonte ṁiaꝶ mereamꝰ accipē. Et peccantibꝫ ī nos f̄ribus p̄ amore tuo debita ex corde ualeamꝰ dimittē. Et quotiens temptationū molestijs: et p̄turbationū fluctibꝫ angustiamur: Ne nos p̄mittas ī tribulationibꝫ missijs. ut angustijs seduci ut despare: et a tua charitate separari. Sed libera nos de omni angustia et ab oī suggestione diaboli. a delectatiōe carnis, et a cōsensu s p̄us: et ab oī impedimēto sathane et ministroꝶ eius

uisibilium et inuisibilium, q querunt aias meas pdere. Ut de his oibz
liberatus laudes et gras tibi referam. P unicum filium tuum: et
medicinam uulnerum meorum. p quem et hoc orare docuisti nos Jesum
christum dnm nrm. Qui tecum uiuit et regnat i unitate spus s.

Item ad interualla et post psalterium ut et an de sequens oro S Aug.

Da mihi hoc psalterium decantanti clementissime pr. p Jesum xpm
filium tuum dnm nrm, ispirante gra spus sci pacitu pleniter et di-
gne flere peccata mea, et ueraciter penitere: atqz dignos pnie
fructus facere. et ad remissionem eorundem i extremo iudicio pun-
gere: dimissisqz peccatis ad etnam uitam puenire. P eundem etc.

Verba Virginis Mariae ad btam helisabeth filiam Regis Ungarie

Anima enim aliqua uirtute habere no pot, nisi deum ex toto corde
diligat. et ab isto amore descendit ois plenitudo gre. Sed hic
amor, fluit ut aqua .i. recedit ab aia nisi uana et pccta odio
habuerit. Qui uult ergo gram dei habere et possidere p oportet
eu cor suum ad amorem et odium ordinare. Nulla gra descendit i
aiam nisi p orones et corporis afflictionem. Postqz aut dederimus
deo que p nos possumus, licet sint parua, ipe uenit i animam
secum ferens ita altissima dona q uidentur aie i seipa deficere: et pdit
memoriam: nec recordatur umqz fecisse uel dixisse aliqd deo gratum.
Et uidet sibi ipi uilior et despectior esse q umqz. Sed qd debet
tunc aia facere, debet ei p illa gra, deuotas laudes et gras red-
dere: et qn uidet q aia seipam humiliat: et ipm p acceptis be-
neficiis laudat, tunc deus facit aie tales, ac tantas pmissio-
nes, q no ht a se tanta fiducia de se, nec tantam securitatem
de illo, ut possit petere diuinarum pmissionum et uotorum suorum
effectum que diu sperauit i aia. Sed sine petitione talia desi-
deria implebuntur ab ipo Amen.

Incipit quedam narratio auisila spiritalis doctrine siue doctrine auisila facta anno domini MCCCLXXVI die VI Januarii per supradictum fratrem Guillielmum magne sacre et sanctis virum. Qua doctrina et documenta ipse hic habuit a beata matre beata Katerina de Senis oraculo uiue uocis et in scriptis redaxit ut sequitur.

Dixit sancta mater narrans de se sicut de alia. quod ipsa in principio illuminationis sue, posuit contra amorem proprium pro fundamento totius uite sue lapidem cognitionis sui ipsius: quem lapidem distinxit in tres lapillos infrascriptos. Primus est consideratio creationis quomodo scilicet nullum esse habebat a se: sed solum a creatore dependens tam in productione quam in conseruatione. et hoc totum fecit Creator, et facit ex gratia. Secundus lapillus est Consideratio redemptionis, qua post destructum esse gratie sanguine suo illud reparauit ex puro et feruenti amore, quem amorem non meruerat homo. Tertius lapillus est consideratio peccatorum suorum Post baptismum et receptam gratiam, quibus meruerat eternam damnationem, pro quibus mirabatur de eterna bonitate dei. quod non mandauerat terre, quod deglutiret eam. ex his tribus resultabat tantum odium sui quod nihil appetebat iuxta suam uoluntatem: sed iuxta uoluntatem dei qua uidebat uelle solum bonum suum. et exhinc sequebatur quod omnis tribulatio, et omnis tentatio erat sibi ad gaudium, nam quia procedebat a uoluntate dei, ut faciebat uindictam de se. Unde dixit quod habuit summam displicentiam de ijs in quibus prius delectabatur: et magnam complacentiam de ijs in quibus prius grauabatur. Nam blanditias matris sue, in quibus prius delectabatur fugiebat sicut gladium, uel sicut venenum: et iniurias amplectebatur cum delectatione: et tentationes diaboli simul et amplectebatur et aspernabantur in quantum offerebant tentationes sensitiuas. Post hec omnia uenit ad maximum desyderium puritatis: et orans

quibus

uel amplectebatur in quantum tribulabat eam et aspernebatur

p plures menses assidue dnm ut daret sibi pfecta puritatem
Tande apparens ei dns dixit. Dilectissima filia. Si uis habere pu-
ritate qua optas op3 ut mihi q su suma puritas pfectissime
uniaris. hoc aut fiet si tria suabis. Primu est si tota intenoe
i me dirigens i oib3 factis tuis me solu fine cosiderās: et me p
oculis semp habere cotendas. Secundu e si uoluntate tuam
penitus abnegans: et uolūtate3 cuiuscu3 creature no respiciēs
i oib3 q tibi acciderit sola uoluntate mea que tua uult sanc-
tificatione cosideres et discernas. nihil. n. uolo aut pmitto n
p tuo bono. Qd si attederis. de nullo cotristaberis nulli irasceris
et ad hora: sed potius reputabis te obligata oi iniurianti. Insup
nullu iudicabis nisi manifeste uideas peccatu. et te uitio
irasceris: et hoi compacieris. Tertiu est si facta suoru meoru
no scdm tuu gustu: sed scdm iudiciu meu iudicaueris. Nosti
enim me dixisse q i domo pris mei mansiones multe sunt.
Et cu masio glorie respondeat merito uite sicut st diuerse
masiones i patria. sic sunt diuerse ambulationes i uia. Et
qd oia facta suoru meoru dumodo no sint cotra mea doctri-
na expresse habeas i reuerentia. et ipos nullatenus iudices.
Si hec obsuaueris eris ordinata i te ipa. et erga me p primum
et erga pximu ta malu q bonu p secundum. et terciu. ac sic
extra uirtutu ordine p uitia no exibis. et p cosequens purita-
tem pfecte suabis gra mea semp hoc opante. Item dixit post
declaratione pdictoru q amor pprius est causa oium maloru
3 et ruina oium bonoru. Primus amor est causa oiu3 pctoru
ta carnaliu q aliorum manifestoru. que comittuntur ex amore
terrenoru seu creaturaru. qdo s. pp illaru amore cotemnitur
preceptum creatoris. Scdus amor est q uocatur spualis et ille q
post contemptu terrenoru et oium creaturaru: ac et pprioru

sensum facit hoiem ita ihterere proprio appetitui spuali et pp̃e sententie q̃ no vult suire deo: aut puiam dei incede nisi iuxta propriu appetitu: seu ppum sensu. et qa deus vult hoiem sine ppria voluntate; omnino talis no pot stare in via dei imo necesse est eum cadere qa plus adheret pprie volutati q̃ divine. Tales sunt oms qui volunt sibi elige ta statu q̃ exeunt iuxta ppam suiam: et no scdm q̃ vocati sut a deo, aut scdm cosiliu discretorum. Tales et sunt illi q nimium amorem capiunt erga unu actu spualem, puta ieiuniu ut aliu similem actu. et faciut sibi quasi fine de illo. que si casu pdidesant, statim desperant, et desistunt ab omibz. Adhuc tales sut q ponut amore suu nimis i cosolationibz spualibz. quas cum pdunt, et despant. Verus aut spualis solu deu diligit et pp eum salute aiarum. oibz at alijs utit adhuc fine, nec curat que sint media, dumo honor dei et salus pximorum sit finis. Qui aut ht verum amore spualem, debet oia iudicare scdm voluntate dei: no scdm voluntate homi. Qn puatur cosolatione aliqua spuali debet statim cogitare. hoc accidit mihi ex puidentia divina, ex pmissione dei, q i omnibus adusitatibz, quas mihi imittit, no quit aliud nec vult aliud, nisi mea sanctificatione. Et ista cogitando amara fient dulcia. hec illa. Adhuc aut addidit supradictus dei suus fr Guillielmus dicens. Si ista lectio esset pmulgata et comunicata p totum ordine nrum, certo q magnu fructu faceret. Item eadem mat. mea s. bta Chatna supradicta petijt a Salvatore solitudine. et dixit Salvator. Multi st in cella et st extra cella. Ego volo q cella tua sit cognitio propria peccatorum. Istam cella ipa no exivit. Debet qlibet servus

idem

dei ita facere et sic semp erit i cella qsuamus ubicuq fuit. deo gras

Quedam notabilia puncta beate katerine de Senis dicta p ipam i sermone facto an trasitu et st ualde exortatoria

Prima igr siqdem ac fundamentalis eius doctrina fuit q accedens ad dei suitute si uult deu ueraciter possidere necesse est q cor suu denudet omni amore sensibili no tantu cuiuscuq psone: sed et cuiuscumq creature. et simplici ac toto corde tendat i deum Creatore. Nam ut dicebat cor no pot totalr dari deo nisi sit liberu ab omni alio amore, apertum et simplex absq duplicitate. asserens se pncipalr ad hoc pficiendu a sua pueritia laborasse ac studuisse. Item dixit se cognouisse q ad statum tale i quo aia totum cursu dat deo absq medio orois ipa puenire pfecte no poterat, dicens tam q illa oro oportet q sit i humilitate fundata vz. q non pcedat ex aliqua confidentia orans cuiuscuq uirtutis: sed semper cognoscat p se nihil esse. Addens q cu magno studio et sollicitudine ipa conata est semp dare se orois exercitio ut acqreret cotinuu habitu eius. quia uiderat q ab ipa oroone oms uirtutes recipiut incrementum et uigore. et sine ipa uirtutes debilitantr atq deficiut. Vnde inducebat eos et eas quibz loquebatr q ad pseuerantia orois oio studeret distinguendo duplice modu orandi uocale s. et mentale docendo eos q oronez uocale debebat here horis canonicis mentale uo semp actu ut habitu. Item dixit q p lumen uiue fidei clare uidit et cocepit i mente q quicqd accidebat sibi ut alijs, totum pcedebat a deo, no ex odio: sed ex amore magno quem ht ad creaturas suas. et hinc acq-

Dupx orandi modus.

ſiuit et cōcepit unū amore: et unā ꝓmptitudinē obediendi tā
mādatis dei q̄ prelatorꝝ ſuorꝝ, ſemꝑ reputādo q̄ mādata eorꝝ
ꝓcederent a deo aut ꝓꝑ neceſſitatē ſalutis ſuę: aut ꝓꝑ augumē-
tum uirtutū ī aīa ſua. Item dixit q̄ ad acquirendū puritatem
mētis neceſſariū eſt q̄ homo ſe cuſtodiat ab omī iudicio proximi
et ab omī uana Locutiōe de factis ꝓximi. Nam ī quibuſcumque
factis ſolā dei uoluntatē debemus reſpicere. Unde multū effi-
cacīter dicebat eis q̄ nulla creatura ꝑ quācūq; cauſa deberet
iudicare .i. ꝑ modū iudicis deſpicē, uel cōdemnare, et ſi uide-
ret occulta fide ipōs facere peccatū. Sed q̄n eis ſic conſtaret
de peccato cuiuſcūq; deberent illi peccati compati: et ꝑ ipō ad
dñm ꝓces effundere, et nō ipm̄ deſpicere, aut iudicando cōdem-
nare. Item dixit q̄ ipā maximā ſpem et fiducā poſuerat ſp
et habuerat de diuina ꝓuidētia. et adhoc idem inducebat eos
narrans ſe inueniſſe: ac ꝑ experientiā cognouiſſe ipām diuinā
ꝓuidentiā eſſe nimis exceſſiue grande, ac extenſam quod etiā
nt dicebat ipi q̄nq; ſimul cū ea fuerat expti q̄ mirabiliter ī
neceſſitatibꝫ ſuccurrerat ei deus. hec et alia ꝑſuadens ſalubria,
Virgo ſacra, ſimonē ſuū cōcluſit cū ſaluatoris pcepto humilr
et inſtanter eos rogando q̄ dilectionē haberet adinuicē dicēs
cum ualde feruenti modo Loquendi, ac pluries q̄ potiſſime
oſtenderet ſe fuiſſe et eſſe uelle ſuos filios ſpūales ſi uerā ad
inuicē dilectionē haberent. Et ipā ſe tunc uellet oſtendere
forē matrē dicendo q̄ eſſent ſua glīa: et ſua Corona ſi mu-
tuo inuicem ſe diligerent.;

Orationcule qbꝫ articulatim meditari pōt paſſio Saluatoris
Meditās ergo aīa deuota paſſionē et tſtīā ī x̄ dicat. oro

Domine Jeſu x̄e fili dei uiui, q̄ hora matutinali ꝑ me miſero peccore
et ꝑ totius mūdi redemptiōe, īminēte hora paſſiōis tue triſtari

uoluisti pauere et mestus esse: Doce me omnem tristiciam meam ad te
deum meum semper referre: atque in unione tue tristicie merear ui-
cere: et eam amanter sufferre. Amen.

De confortatione ab Angelo facta oratio

Domine Jesu christe qui in oratione tua ab Angelo confortari uoluisti: et factus in
agonia orans guttas sanguinis decurrentes in terram sudasti: pre-
sta mihi per merita orationis tue, ut quotiens ad te orauero assistat
mihi angelus tuus sanctus qui me confortans efficiat recorda-
tione tue passionis deuotionis feruore succensus: et amoris tui
dulcedine soporatus, Lachrymarum guttas ad te desudem: et spiritum
semper ad te habeam promptum amen. De uenditione christi oratio

Domine Jesu christe qui a discipulo tuo Juda uendi: et pro uili precio uilipe-
di uoluisti. Da mihi te pro nulla re transitoria neque te commu-
tare: et uilipensiones meas pro tui nominis gloria equanimiter tole-
rare. Amen. De Traditione oratio.

Domine Jesu christe qui a discipulo tuo Juda tradi uoluisti. Da mihi numquam
te tradere nec in proximo nec in meipso. Calumniatoribus quoque meis
caritatis officia non negare. Amen. De captiuatione oratio.

Domine Jesu christe qui a Judeis sponte capi: et teneri uoluisti. Doce me omnes
sensus meos: Intellectum pariter et uoluntatem in obsequium tuum
pariter captiuare ut tua merear bonitate a morte perpetua
preseruari. Amen. De Vinctione christi oratio

Domine Jesu christe qui inimicorum manibus ligari uoluisti. Absolue quaeso meo-
rum uincula peccatorum: atque charitatis uinculo, preceptorumque
tuorum funibus sic me astringe, ut numquam membra corporis ac anime
mee uires laxentur ad aliqua tue uoluntati contraria. Amen.

De fuga discipulorum oratio.

Domine Jesu christe. Qui uinctus armata manu tamquam malefactor de-

loco ad locum exprobrabiliter duci voluisti: da mihi virtutem ut ad nullum a maligno spiritu aut malo homine seducar peccatum: sed spiritu tuo deducar ad omnia tue beneplacita voluntatis Amen.

De presentatione ad Annam. oratio

Domine Iesu Christe qui ad Annam primum duci voluisti: dominetur queso ratio in me: et rationem gratia tua, ut discam omnes actus meos, voluntates et desyderia prius quam in opus exeant recte rationis duce gratie presentare Amen. De trina negatione petri oratio

Domine Iesu Christe qui ab apostolorum tuo principe Petro, ter negari voluisti quique eum misericorditer respiciens, reatum suum deflere fecisti. Respice me oculo misericordie tue: et da mihi verbis aut factis te numquam negare: et peccata mea digne deflere. Amen.

De Alapatione ante Annam oratio

O Bone Iesu qui a ministris Anne Alapa cedi voluisti: da mihi gratiam tuam, que me a Laude tua numquam cessare faciat: et ab ocioso sermone compescat amen. De presentatione ad Caypham

Clementissime Iesu. Qui ab Anna ad Caypham pontificem duci: & coram eo examinari voluisti. Da mihi pro amore tuo malorum iudicium versutias non metuere: et in conspectu tuo me munda conscientia apparere. Amen. De falsa accusatione oratio

Domine Iesu Christe qui a Iudeis falsis testimonijs accusari voluisti. Da mihi calumnias nemini inferre: et illatas pro tui nominis amore patienter sufferre amen. De blasfematione domini oratio

Misericordissime Iesu, qui blasfemie crimen tibi false imponi pertulisti. Custodi me, ne umquam nomen tuum per me verbo vel facto blasfemetur, nec maledictum, aut blasfemia per os meum contra aliquem prosiliat. Amen. De petitione X.

Dulcissime Iesu qui ab impijs iudeis reum ad mortem ostendi te esse mortis prophana voce clamari non abhorruisti, Con-

serua me ne reus et(er)ne mortis inueniar i(n) oculis tuis. Ame(n).

D omine Jesu x(rist)e. Qui a su- De colaphizatione xpi. oro
deis colaphis cedi uoluisti: ac sputis eorum immundissimis
faciem tua(m) pulcherrima(m) ac gratiosa(m) pollui p(er)tulisti. Concede
q(uae)s(o) me ore te confiteri: et opib(us) contrarijs nullatenus te
colaphizare faciem imaginis tue i(n) me nunq(uam) fedis actibus
seu cogitatio(n)ib(us) inquinare: ipamq(ue) illesa(m) et illibata(m) tibi con-
seruare. Amen. De velatione xpi oro

C lemen(tissi)me Jesu q(ui) faciem tua(m) gratiosissima(m), i(n) qua(m) desyderant
angeli prospicere, uelari p(er)misisti. Jllustra me q(uae)so luce cele-
stis gr(ati)e: et imaginem tua(m) no(n) sinas i(n) me aliquatenus obscu-
rari: velamenq(ue) culpe et ignorantie a corde meo digneris
auferre Amen. De ludibrio prophetizandi oro.

D (omi)ne Jesu x(rist)e q(ui) ludibrijs judeorum p(ro)phetizare iussus fuisti. p(ro)phetiza
mihi obsecro ut sciam q(ui)s et qualis ego miser sim, q(ui) totiens
manu praui op(er)is proh dolor te p(er)cussi am(en). Ad primam

C lemen(tissi)me Jesu q(ui) hora De presentatione ad pilatu(m) or.
diei p(ri)ma pilato p(re)sentari uoluisti. da m(ihi) amore tui nominis
nullam potestatem despicere: sed omib(us) maiorib(us) meis di-
gnum honore(m) deferre. Ame(n). De accusatione dominj oro

D ilectissime Jesu, q(ui) cora(m) pilato de multis false accusari uo-
luisti, custodi me a fallacijs iniquorum. et da mihi fidem
christiana(m) no(n) fallaciter: sed in bonis opib(us) ueraciter co(n)-
fiteri. Amen. De presentatione ad herodem. oro

M itissime Jesu, q(ui) a pilato ad herode(m) mitti no(n) renuisti, co(n)-
cede mihi q(uae)so bone Jesu p(ro)pter te maiorum subdi imperijs: et
alacri corde ad obedientia(m) concurrere Ame(n).

De illusione apud herodem oro.

Benignissime Jesu. qui ab herode multis sermonibus derisoriis interrogari uoluisti: nec ei ad ullum uerbum respondere curasti. Doce me propter te sermones derisorios patienter audire: et meam iactantiam cum silentio deuitare. Amen.

De Accusatione coram herode oratio.

Misericordissime Jesu, qui coram herode falsas contra te accusationes sustinuisti: doce me queso iniquorum non frangi iniuriis: sacraque mysteria non propalare indignis Amen.

De illusione familie herodis oratio

Domine Jesu christe, qui ab herode et exercitu suo spreni non respuisti. da mihi mundanum fastigium despicere: et malorum despectus pro justicia non curare. Qui et veste alba ab eodem indui et tanquam stultus illudi uoluisti. da mihi huius mundi prudentiam, que apud te stultitia est cautius declinare: et ad te qui es uera sapientia peruenire Amen. De Remissione ad Pylatum oratio

Clementissime Jesu qui ab herode ad Pilatum remitti, ac per hoc amicitiam inter eos fieri uoluisti, Da mihi iniquorum aduersum me machinationes non timere: sed eorum excecatione sic proficere, ut tibi merear conformari. amen.

Ad Tertiam. De expetitione ad crucifigendum oratio

Dulcissime Jesu. qui hora diei tertia ab iniquis Judeis Barraba latrone dimisso ad Crucifigendum expeti uoluisti Da mihi te creatorem meum semper pre omnibus eligere: et pro nulla creatura te unquam contemnere. Quique et uestibus tuis exui: et ad flagella preparari uoluisti. Da mihi queso ueterem hominem nuda peccatorum meorum confessione exuere et in conspectu tuo me nudum uirtutibus nullatenus apparere amen.

Mitissime domine Jesu christe, qui ad statuam De flagellatione oratio ligari: et flagellis cedi uoluisti. Da mihi me paterne

correptiōis flagella libenter suscipere: et te meis peccatis nunq̄ denuo flagellare. Amē. De ueste purpurea oro

Benignissime Jesu qui ueste purpurea illusorie īdui uoluisti dā mihi iugem memoriā tuę passionis induē: et peccata mea caritatis purpura operire. Am̄ De coronatiōe spinarū

Misericordissime Jesu qui Corona spinea coronarj uoluisti fac me dignę penitentię spinis sic compungi ut a te in celestibꝫ merear coronarj. Amē. De illusione & Arūdie

Dn̄e Jesu x̄e q Arundine p̄ Sceptro ī dextera manū tibi darj uoluisti, obsecro ut ībecillitatē meā, dextera tuę potentię sustentare digneris ut regnū tuū iugiter ītra me ꝯfirmet.

De Adoratione irrisoria militū oro

Dn̄e Jesu x̄e q à militibꝫ irrisorie adorari salutariq; uoluisti, et alapis cędi: ac ī delitiosissimā faciē cōspui, da m̄ te deū ī spū et ueritate adorare: Regē uerū ueneratbiliter salutare: verbis et opibꝫ tibi semp̄ applaudē. aliorꝫ mala opa mihi ī bonū cooparj. faciē m̄a ī Sacm̄ēt Eucharistię sumptiōe indigna, nō polluē: cōsciennā meā, īmūdis cogitatiōibꝫ nō fędare. Amē. De pcussione Arūdinis ī capite orō

Dulcissime Jesu q Arundine caput tuū pcuti et cū pstra īsignibꝫ illusionibꝫ à pilato Judeis ostentarj uoluisti. mihj ꝯcedo p̄ oēm uitā meā, te caput meū nō offendere: sed tibi placitis moribꝫ deseruire: et ostentatione uanę glię deuitare: ac ante cōspectū tuū mūduꝫ apparere Amen.

Ad Sextā De eo q ante Tribunal pilatj xp̄s astitit

Domine Jesu x̄e fili dei uiui q hora diei sexta p̄ salute humana ante Tribunal pilatj adduci: et judicio sisti uoluisti. da m̄ Tribunal mentis mee cōscēdere: et meipm

de culpis meis cõscientię testimonio districtius iudicare. Iudicium quoqꝫ tuum i aduersis hic tã patient' subire, ut iudicio tuo extremo securus ualeã astare Amē. De sẽtentia mortis xpi oro

Benignissime iesu q sniaꝫ cõdemnationis ad morte crucis inocenter subire. Crucẽꝫ tuã ppriis humeris baiulare: et ad crucifigendũ i Golgotha duci uoluisti. fac me queso iustã mortis sniaꝫ siue corporis siue i aĩa nõ mereri, tuo amore iniqua hoium iudicia nõ timẽ, Cruce arctioris cõtrictię sponte apprehendere: eamqꝫ post te qttidie baiulare. Deduc me i semitam mandatorꝫ tuorꝫ ut tua sequar uestigia: et meãm fleã: ac miseriam proprię cõditionis Amē. De expoliatione an Cruce

O bone iesu q uestibꝫ tuis expoliari: et i cruce extendi tã atrociter uoluisti, ut oĩa ossa tua numerari potuissent. fac me qso ab oĩbꝫ mũdanis rebꝫ, i qtũm sunt cõtra salute meã denudari: et oĩa membra, uiresqꝫ corporis: et aĩe mee: ad laude tuã extendere: et ad amorosos amplexus tuos dulciter aspirare. Amen. De affixione manuum oratio

Dñe iesu, q durissimis clauis, manus et pedes pforari, cruci affigi uoluisti. Da mihi qso cõtra cunctas cogitatiões, affectiones, seu desyderia mala i eisdem uulneribꝫ salubria medicamẽta haurire: ac omĩa bona desyderia eisdem osculo amoroso infigere et sic ea tuis diuinis desyderiis i figẽ am.

De eleuatione i Cruce inter Latrones oro siue meditatio

Amabilis dñe iesu, q pro me i Cruce leuari inter duos latrones uoluisti. fac me queso a terrenis affectibꝫ subleuari et mente i celestibꝫ cõuersari: ac meũ spũm i medio carnis et mundi Crucifigi, quatenus extremis mihi + crucifigi, meis crucifixis tecũ i medio conquiescam. Amen. De sorte vestimentorꝫ xpi oro

Dñe iesu.

Dn̄e Jesu q̄ uestimenta tua inter crucifixores diuidi ac sup ea
sortem mitti: quinq3 et tituli triumphalis supscriptiōe illusorie dif-
famari uoluisti: da mihi scorum morum exempla imitari: caritate integra
suare: ac sub titulo tuo strenue militare: ut tropheo tuo inimici mei
pterriti nō mihi audeant appropinquare Am̄. De illusiōe xpi ī Cruce.
Clementissime Jesu q̄ ī Cruce positus verbis exprobrabilibꝫ illudi uo-
luisti: da m̄ ꝑ nulla diabolica: seu humana supstitione de sublimi
sancte religiōis descendē: sꝫ ī tui amoris amplexu fixū iugiter ꝑ-
manē: ac ꝑ tui nōis gl̄ia malignorum imperia equanimiter tolerare am̄.
Ad Nonā De clamore christi in Cruce oro.
Dn̄e Jesu qui hora diei nona ꝑ me pendens ī Cruce clamasti
uoce magna. heli heli lamazabathani. Da m̄ ī oī tribulatōe,
et angustia ad te uoce magna cordis mei clamare: nec tu patia
ris me uelut derelictum a tua mīa repbari Am̄. De potatiōe
Dn̄e Jesu qui sitiens meam salutē, Aceto et Vino myrrhato xpi or
cū felle potarē uoluisti: fac me Vinū deuotiōis cū myrrha car-
nis vꝫ mortificatiōn: ac felle penitentialis compunctiōis tibi
digne offerre: Amen. De oblatione anime xpi deo pri oro
Dulcissime Jesu qui ī Cruce moriens: et aīam tuā pri comen-
dasti: da mihi in hac uita tibi spiritualiter sic comori, q̄s tu mi ī ho-
ra mortis mee digneris aīam meā missam tibi habere co-
mendatam. Amen. De Lanceatione christi in Cruce oro
Amabilis dn̄e bone Jesu qui latus corporis tui lancea apiri uolui-
sti: vulnera q̄so Cor meū Lancea tue Caritatis: ut tuis dignus
efficiar sacramentis, q̄ de eodem sacratissimo latere fluxerunt am̄.
Ad vesperas De depositione xpi de Cruce meditatio.
Domine Jesu qui hora uespertina iā mortuus de cruce deponi
& aromatibꝫ condiri: et Syndone munda inuolui uoluisti da m̄.

q̄so de sacro altari meo, ac si de Cruce corpus tantū digne suscipere: et uirtutū aromatibꝫ condire: mundoqꝫ corde et corpe ipsum iugit̄ cōseruare Amen.

¶ Ad completoriū De sepultura xp̄i meditatio

Domine Jesu Qui hora Completorij sepeliri uoluisti: Da m̄ queso ī Corde meo te spūalit̄ sepelire: ut tibi cōsepultus, tecū mereā ad resurrectionis gl̄iam puenire. Qui uiuis et regnas cū deo p̄re ī unitate spūs sc̄i deus p oīa secula seculoꝝ. Amen.

¶ Officiū de passione dominj ad Matutinū.

Patris sapientia, ueritas diuina xp̄s homo captus ē hora matutinā a suis discipulis, et nouis derelictus, Judeis est uenditus, traditꝰ et afflictus. ℣ Adoramꝰ te xp̄e et bn̄dicimꝰ tibi ℟ Quia p Crucem tuā redemisti mundū. oro.

Dn̄e Jesu x̄e fili dei uiui, pone passionē, crucē, et mortē tuā inter Judiciū tuū et aīam meā nunc et ī hora mortis mee: et largiri digneris uiuis miām et grām. defunctis requiem et ueniā. Eccle, tue, pace et cōcordiā: et nobis peccatoribꝫ uitā et gl̄iam sempiternā Qui uiuis et regnas cū ꝛ.

¶ Et iteratur hec oro ad oēs horas

Ad p̄ma Hora prima ductus est Jesus ad Pylatum, multis testimonijs falsis accusatū. In collo percutiunt, fascia ligatoꝝ. Vultū eius

Ad 3.am conspueūt, lumen celi gratum

Crucifige clamat hora tertia ꝛc. Illusus induit̄ ueste purpurarum. Caput suū pungitur Corona spinaꝝ. Crucem fert ī humeris ad locum penaꝝ.

Ad vj.a Hora Sexta Jesus est Cruci cōclauatus. Pre tormentis sitiens felle saturatus, pendens cū Latronibꝫ, cū his reputatus Sinister eum reprobat Latro scleratus.

Ad nonā Hora nona dn̄s Jesus expirauit. heli clamans aīaꝫ patri

comendauit. Latus eius lancea miles pforauit. Terra tunc cotremuit: et sol obscurauit.

Ad vēs. De cruce deponitur hora vesptina. Fortitudo latuit i mente diuina. Talem mortem subijt uite mediana. heu corona glie

Ad compl. hora completorij datur sepulture. Corpus xpi iacet hic supina nobile vite spes future. Conditur aromate complentur scripture. Jugi sit memorie mors hec mihi cure.

Cōclusio. Has horas canonicas cū deuotione tibi xpe recolo pia ratione vt sicut tu passus es penas i agone. Sic labori consonans consores sim corone. Amen.

+ Clemina. Interueniat p nobis dne Jesu xe. quesum9 nūc et i hora mortis nre apud tua pijssima miam gliosa vgo mā mr tua. Cuius sacratissima aiam i hora mortis et passionis tue doloris gladius ptransiuit. Qui uiuis et regnas cū deo pre r.

De Sancta Maria Magdalena.

Sancta Mā magdalena que optima ptem elegisti, dū sprecis uoluptatibz cordis diuini amoris igne accensa ad pedes dni sedere: et ubū eius audire meruisti. P illas sacras lachrymas quibz dni pedes rigasti suppliciter deprecor, ut cum oibz scis penitentibz uere compunctionis lachrymas a dno mihi obtineas. qbus delictorum meorum sordes et maculas abluere ualeam. Amen. ℣. Marie conuersatio exhibet angelica. ℟. Cuius nos oratio trahat ad regna celica. oro

Deus qui beate marie magdalene cor ad penitentiam compunxisti et ei flenti sua crimina misericorditer indulsisti. Ipsius qso meritis cor meū ad penitendū dignanter compunge: et me pietatis indulgentia mihi misericordit concede. Qui uiuis et regnas cū deo pre. in unitate sps s. ds r.

Pro Custodia et profectu quotidiano Anselmus in meditationibus

Domine Jesu Christe mihi adiutor, Gubernator et Consolator in hac die et in omnibus diebus uite mee. Intende ad omnes actus meos: ad uerba mea et cogitationes meas, ut totum diem istum pertranseam in tua uoluntate. Dignare domine die isto sine peccato me custodire et ab omni malo: et presta ut merear cogitare et facere in omnibus operibus et factis quod tibi sit acceptabile: et non in terrenis uanitatibus gloriare: et in laudibus hominum. Sed ut in te sit mea laudatio et gloriatio semper. Non mihi deus non mihi: sed nomini tuo da gloriam. Esto mihi deus pius in omnibus auxiliator benignus protector. Visita quaeso me miserum. Subueni mihi quaeso in omnibus necessitatibus meis, omnibus diebus uite mee. Dona mihi domine per misericordiam tuam timorem tuum Cordis compunctionem mentis humilitatem, conscientie puritatem ut terra despiciam celum aspiciam, peccata odiam, iustitiam diligam. Aufer a me deus sollicitudinem secularium. Gule appetitum concupiscentiam fornicationis, amorem pecunie, pestem inuidie, tristitiam secularis mentis accidiam, uanam leticiam, Tyrannidem atque superbiam. Planta in me deus uirtutes bonas: abstinentiam Carnis. et castitatem mentis humilitatem ueram: et caritatem perfectam. Custodi domine os meum ne loquar uana: ne fabuler secularia, ne detraham absentibus, ne maledicam presentibus. Sed econtrario benedicam te domine in omni tempore: et semper laus tua sit in ore meo. Custodi aures meas, ne audiant detractionem ut mendacium, neque uerba otiosa: sed apiant quotidie ad audiendum uerbum tuum. Domine deus meus custodi pedes meos ne currant domos ociose: sed stent firmi in oratione. Custodi manus meas ne porrigantur ad capiendum munus: sed potius eleuentur cum precibus munde et pure: ut possim dicere. Eleuatio manuum mearum Sacrificium uespertinum. Dirige in con-

p. 10 cost. [margin, beside line "cum, neque uerba otiosa"]

spectu tuo uias meas dne ut diebz ac noctibz te merear semp
i mente hre Qui uiuis et. Oratio quottidiana sequitur
Omnipotens et misericors deus pr et bone dne miserere mihi pec-
catori. Da mihi ueniam omnium peccatorum meorum. Cauere et uincere
oms insidias et tentatioes. et delectationes noxias. Perfecta
mente actuqz uitare quod prohibes. facere et seruare qd iubes.
Credere et sperare: et amare et uiuere qd et quantum uis: et ubi uis
et ut scis. Compunctionem pietatis et humilitatis. Discretam
abstinentiaz: et carnis mortificatione. ad te amandu orandu
Laudandu meditandu. ad oem secdm te actum et cogitatum
pura sobria deuota ueracem mente et efficacem mandatorum
tuorum notitiam dilectione delectatione facilitate et effectum.
Semp dne ad meliora cu humilitate proficere et numq defi-
cere. Ne comittas me dne humane ignorantie aut infirmi-
tati aut malitie neqz meis meritis. nec alij q tue disposi-
tioni. Sed tu ipse clementer dispone me et oms actus me-
os: et cogitatioes meas i beneplacito tuo ut fiat a me et i me
et de me tua semp solum uoluntas. Libera me ab oi malo
et perduc me ad uita eterna. Amen.

Pro illuminatione intellectus Captm eiusde.

Domine deus nr q ut oremus hortaris: et hoc qd rogaris p-
stas. Siqdem cu te rogamus melius uiuimus: melioresqz sumus.
Exaudi me palpitante i his tenebris: et mihi dexteram por-
rige salutare. et pretende mihi lumen tuu reuoca me ab
erroribz redi i me. redeam et in te. Quis n. dne huius noctis
terrena caligine densisqz tenebris deprimar. tamen te qui es
Lumen uerum illuminans oem hoiem uenientez i hunc mundu
adoro complector te totis uisceribz concupisco deprecans

maiestate tua ut illumines aiam mea. Illustres mente meam actus meos dirigas, sensus et opationes, quatenus auctor tenebrarum nihil in me mali reperiat: sed uere lucis fulgore percussus a me procul discedat. Vt per lucis incomutabilis semita nunc incedens: ad auctore lucis, Sponsum uirginitatis, amicum luminis, in futuro puenia feliciter coronandus cum oibus sanctis ad uitam gra dei Qui uiuit et regnat in scla seculorum Amen.

Contra tentatioes Carnis captm eiusdem.

Presta mihi pie xpe cito resipiscere, ut conuersus ab errore ad uiam iustitie dignos fructus de peccatis agam pnie. Ad te clamo genuflexo: et ad te confugio te patronum mihi quero in omni periculo. Tuo pio obtentu Labefactum subleua immensorum que oppressit delictorum Sarcina. Adiuua me: que corrumpunt carnis desideria. Que frequenter lutulenta polluit Luxuria. Errani, ac sic tua sancta osculor uestigia. Atque tibi de pfundis effundo suspiria. Vt me benignitatis adsit mihi gra, quem deprauat uniuersa delictorum gnia. furor urget, pungit ira Inflat arrogantia: atque uirtutis spatiis decipit Leticia. O infelix que circumstant hec et his similia. Quem impellunt et oblectant tot culparum agmina. Quid intenda, aut quid dicam aut ubi confugia, nullum certe, nullum maius reperi consilium quam sub tuum Iesu bone fugia psidium. Audi queso te uocantem et clamante respice: et ad tuam uoluntate gressus meos dirige. Audi clamore: et clamante peccatore adiuua, porrige desperanti uite medicamina. In te mihi collata est salutis fiducia, si me benignitatis aspicet iusticia. Presto erit non diffido medicine gra. Presta mihi te imitante culpas erubescere, admissorum penitere: errata corrigere: curam carnis postponere habere: Spiritum reficere, fac me carnem macerare aduersantem

aīe. Que cū debet ancillare usurpat jus dn̄e. Dominamq;
uice uersa nō cessat affligere. Tanta q° piꝰ xp̄e compesce li-
tigia, famuletꝰ ia Ancilla, imperetq; dn̄a. Jam p culpis penas
pendat Babylonis filia. Voracitate Gule sedet abstinentia.
Sopiantur furor, jra, timor, arrogantia. odiūq; atq; ripa
Rancor et jnuidia, horū pulsa, oīumq; criminū spurci-
tia. Dedicetur cordis Ara deo placentissima, Vbi semp īmo-
letur salutaris hostia. atq; Carne supata triumphatrix aīa
deo soluat gratiosa laudis sacrificiū. Amen.

Compendiū hugonis de Meditatione.

Meditatio est frequens cogitatio modū et cām et rōnem uniuscuiusq; rei inuestigans. Modū qd sit. Causam quare sit. Rōnem q°m sit. Tria sunt gn̄a meditationū, Vnū ī creaturis. Vnum ī scripturis. Vnū ī moribꝰ. Primū surgit ex admiratione. Secūdū ex lectione. Tertiū ex circūspectione. Jn p̄mo admiratio q̄stionē generat. questio inuestigatione. Jnuestigatio inuentionē. Admiratio est dispositiōis. Questio cause. Jnuestigatio rōnis. Dispositio est ī celo cuncta equalia ī terra alta et depressa. Pro hac admiratio. Causa pp uitā ~~eternam~~ terrenā terra, pp uitā celestē celū. Pro hoc q̄stio. Ratio qualis terra, talis uita terrena. Quale celū, talis uita celestis. Pro hac inuestigatio. Jn lectione autē sic considerandū. Primo lectio ad cognoscendā ueritatem materiā ministrat. Meditatio coaptat. Oratio subleuat. operatio componit. Contemplatio ī ipā exultat. Jn scripturis meditatio est q°m facere oporteat. ex°. Scriptū est. Declina a malo: et fac bonū. Accedit meditatio lectioni, quare dixerit prius, declina a malo: et postea fac bonū. Causa, qa

nisi prius mala recedat, nō adueniūt bona. Ratio qa — pris
mala germina eradicant, postea plantant bona. Item quare
dixit declina a malo, qa i itinere occurrūt mala. Item de-
clinamus qa ubi fortitudine resistere nō possumus: ibi cō-
silio et rōne declinando euadimus. Item declinam9 mala
uitando materia peccati, ut p supbia diuitias, p comessa
abundātia, p cōcupia spem carnis. Pro inuidia et coten-
tione uitanda amorem possessionis. hoc est declinare.
Item si quemadmodū omne malū declinandū precipit
si oē bonū faciendū iubet. sicut q nō omē malū facit
reus est. Sed si sic est, qs nō est reus. Ergo ab oī malo de-
clinare iubemur. Bona aūt queda sunt necessitatis, qdā
uoluntatis. Necessitatis sunt que sunt i pcepto et uoto. De
ceteris siqd supererogamr, redditur. Si nihil nō imputatur.
Item meditatio i lectione est, quomō sint que sciunt que
facienda sunt: et qmodo facienda st que sciunt, qa facien-
da st. .i. est .n. meditatio excogitatio consilij qmo impleant
que sciunt, qa inutile sciunt, nisi impleant. Item me-
ditatio i lectione est triplicis cōsiderationis, scdm hystoria

hystoria

Allegoria, Tropologia. Scdm hystoria est qn corpo q fca sunt
rōnem uel qrimus ut admirami, suis tpibz et locis: et mō
cōgruo pfectura. In hac cōsideratio diuinorum iudiciorum
meditante excet: que nullis tpibz recta defuerunt et

Allegoria

iusta: qbus factum est qd oportuit: et redditi qd iusti
fuit. Scdm allegoria meditatio opat i dispositioe pre-
cedentium futurorum, significatione attendens mira rōne
et prudentia coaptata, sicut oportuit ad intelligentiam

Tropologia

et fidei forma fabricanda. In Tropologia meditatio opat

quem fructum dcā afferant exquirens qd faciendū insi
nuent, uel qd doceant esse uitandū, qd ad eruditionem
qd ad exortationē. qd ad cōsolatione qd ad terrorem
scripture lectio proponat. qd ad intelligentiā ueritatis ūtis
illuminet qd nutriat affectionē. qd formā uiuendi ad
iter uirtutis edoceat. ¶ Meditatio ī morib3 scdm affectus, co-
gitationes et opa. ¶ In affectib3 cōsiderandū est ut sint recti
sinceri. hoc est ad id ad qd debent esse: et qmo debet esse.
Diligē .n. qd nō oportet malū est: et similr qd diligere
oportet, diligē qmō nō oportet, malū est. Itaq3 bon9 af-
fectus est qdo est ad id ad qd debet: et qmodo debet. Am-
mon sororem suā dilexit et erat affectus ad qd debuit.
sed qa male dilexit, nō erat quomō debuit. Igr affectus
esse pot ad id ad qd debet: et nō qmō debet. Nunqā autem
esse pot qmō debet, nisi ad id ad quod debet. In eo ad qd
debet rectus: et qmō debet sincerus. ¶ In cogitationib3 cōside-
randū ut sint munde et ordinate. Munde sz qn neq3 de
malis affectionib3 gnant. neq3 malas gnant affectiōes. Or-
dinate, qn ronabiliter hoc est tpre suo adueniūt. Tempo-
re .n. nō suo et bona cogitare, sine uitio nō est. ut ī lectio-
ne de orone, si orone de lectione. ¶ In opib3 cōsiderādū ē
pmū, ut bona intentione fiant. Bona intentio est q simp-
plex est et recta. Simplex sine malitia. Recta sine ignora-
tia. Que .n. sine malitia est, zelū habet. sed q ī igrantia ē
scdm sciam nō ht. Itaq3 intentionē oportet esse et rectam
p discretionē: et simplicē p benignitatē. ¶ Secundo in opibus
cōsiderandū est, ut ex recta intentione īchoata cū pseue-
rantie feruore ad finē pducant. ut nec pseuerantia torpeat

nec amor tepescat. Item meditatio in moribus duplici considera-
tione discurrat. Intus et foris, foris ad famam. intus ad conscientiam.
foris quid expediat. et quid deceat. Deceat ad exemplum. expediat
ad meritum. nobis ad meritum, proximis ad exemplum. Intus ad
conscientiam, ut sit munda conscientia, nec accusationem patiatur
uel pro torpore boni, uel pro presumptione mali. Munda
autem conscientia est que nec de preterito iuste accusat nec
de presenti iniuste delectat. Item in moribus meditatio considera-
tionem suam exercet, ut omnes motus qui oriuntur in corde depre-
hendat, unde ueniant. et quo tendant. Unde ueniant secundum
originem quo tendant secundum finem. Omnis enim motus de aliquo
est ad aliquid. Motus ergo Cordis aliquando manifesta sunt origine
aliquando occulta. Et que manifesta est aliquando bona manifeste
est aliquando manifeste mala. Que manifeste bona est, a deo est.
Que autem manifeste mala est, siue a diabolo est siue a carne.
Isti enim tres auctores sunt omnium suggestionum et omnes aspira-
tiones que inuisibiliter cordi adueniunt ab istis procedunt. Iste
que occulta sunt aliquando bona sunt et occulta, aliquando mala
et dubia. Que bona sunt a deo sunt. Que autem mala sunt
uel a diabolo, ut a Carne sunt. Que ergo manifesta sunt siue
bona, siue mala a prima sua origine iudicantur. Que autem dubia
sunt in origine probantur in fine. Exitus namque manifestat quod a
principio celabatur. Et propterea qui motus suos a principio ~~celabatur~~
iudicare non potest finem inuestiget. et consumationem. Que enim du-
bia sunt: uel incerta bona sunt. uel mala occulta. Et que mala sunt
sicut dictum est, uel a diabolo uel a carne sunt, et mala utraque
nec differunt quia mala ~~[illegible]~~ sunt. Sed differunt quia que a car-
ne sunt frequentius surgunt propter necessitatem. Que uero a dia-
bolo sunt, sepius oriuntur preter rationem. Quod enim a diabolo

suggeritur, sicut alienū est ab homine, ita frequenter alienū ē ab — diaboli
humana rone. Ut verbi gra. Nup sanatus fame pariat. Paulo — opa
ante ebriatus siti estuet. Post longam dormitatione ysurgens,
sommo pgrauetur. In hoc ergo opa diaboli discernunt, quoniā
extranea sunt ab hoīe: et aliena ab humana rone. Opa aut
et suggestiones carnis sepius precedente hnt cam necessitatem.
Sed qa modū et mensura ~~transeunt~~ excrescunt ī supfluitate
ut v̄bi gra. Cum post fame cibus sumēdus imoderate appe-
titur. et post abstinentiā ī sumēdo edulio mensura nō tenet.
Item meditatio morū triplici iudicio excet. Primo q iudicat
inter diem et noctem. Scdo q iudicat int diem et diem.
Tertio q iudicat omē diem. Inter noctem et die iudicare,
ē ~~bona a malis~~ mala a bonis diuidere. Inter diem et diem
iudicare ē int bonū et melius discretione habē. Omne diem
iudicare est singla bona p merita sua extimare. Item me-
ditatio morū fine et directione ī omī conuersatione considerat.
Finis est ad quod tenditur. Directio qua felicius puenit. Ōis
.n. qui ad aliqd tendit, secundū aliqd cursum suū dirigit: et
qui directius pgit, citius puenit. Sunt .n. qdam bona ī qbz
et multū moueri, parū est pmoueri. Alia compendioso labo-
re fructū magnum adducūt. et hec ergo discernenda sūt.
et eligenda magis que magis psunt. Quecūqz .n. mag pro
sunt, meliora sunt et omē opus scdm fructū suū iudi-
cari oportet. Multi hanc discretione nō hntes plurimū labora-
uerūt et parū pfecerūt, qm occulū hūerūt foris tantū ad
speciem opis, non intus ad fructum intuitus. Gaudebant .n.
magna se facere magis quā utilia exercere: et dilexerūt potius
illa ī qbus uideri possent q emendari. Item meditatio ī mo

ribus primum considerat que debita sunt, sive ex precepto, sive ex voto: et ea primum agenda sunt, que sic facta habent meritum, ut non facta generent reatum. Hec ergo primum facienda sunt que sine culpa dimitti non possunt. Post hec siquid voluntaria exercitatione superaddit, sic faciendum est, ut debita non putetur. Alii volunt quod non debent voluntaria impedimenta qui non valent quod debent. Alii et si valent quod debent, voluntaria impedimenta adducunt, volendo quod non debent. Secundum meditatio morum duo mala in bona actione precipue cavenda considerat. hoc est afflictionem: et occupationem. Afflictio est ad amaritudinem. Occupatio ad dissipationem. Per afflictionem dulcedo mentis amaricatur. Per occupationem tranquillitas dissipatur. Afflictio est quando pro his que non valet per impatientiam uritur. Occupatio est quando in his que valet agendis per intemperantiam agitatur. Ne ergo male amaricetur animus, suam impossibilitatem patienter sustineat. Ne autem male occupetur, possibilitatem suam extra mensuram suam non extendat. Secundum meditatio morum aliam consideratione formam vivendi diiudicat, probans nec bona esse ea que non sunt impatienter appetere: nec bona esse ea que sunt insipienter fastidire. Qui enim semper quod non facit appetit: et quod facit fastidit, nec presentibus fruitur, nec futuris satiatur. Inchoata namque ante consumationem deserit: et inchoanda ante tempus apprehendit. Propterea bonum est bono suo esse contentum: et prima bona supervenientibus bonis augere. non prefuturis abicere. Levitatis est bonorum commutatio. Exercitatio autem virtutis. Multique diversa circumeunt via, qui pro

nouis uetera abiciunt: et q ab inferioribz ad superiora cosendunt.
Qui n. mutatione querit fastidiosus est: sicut q profectu appetit studiosus est. Rectissime ergo incedit qui sic est feruens ad melius ut i bono fastidiosus no sit. Sed sustineat prius donec posterius suo tempore apprehendat. finis.

Modi iniungendi penitentiam multu utiles. sedm....

Habet hoc propriu quelibet ars, ut faciliori compendio ad finem ducat optatum. Admirari propterea nemo debet, si in animaru regimine qd est ars artiu expti i ea faciliora quodam sciunt et dant remedia cotra morbos uitiosoru pssim i foro cosciencie ubi maxime locu ht illa christi formidabilis sententia. Si cecus ceco ducatu pbet ambo i fovea cadunt. Placuit iccirco scriptis mandare breue se habendi formam quã qdam magister i theologia parisien fide moribz et doctrina probatus obsuabat, et obsuari consulebat precipue cotra recadiuu i pcco uel peccatis, ad que confessus se nimis sentit inclinatu. De pteritis itaqz dabat sans tolerabilem penitentia attentis moribz et etate cofitentis, et no nisi de cosensu suo, ut esse sine camisia una die, i ebdomoda, p annu uel tres. Abstinere simile a vino p aliu die, ut ieiunare, uel a carnibz abstinere, aut uti Cilicio, aut similia. Item p prima uice cofessionis alicui peccati inueterati, seu detestabilis, ob recordatione facte grane q uitiu illa detectum et sanatu fuerat, iniungebat ut toto tpre uite sue cofessus diceret quolibet die bis pr nr et Aue m. semel i mane et semel i sero, aut miserere mei deus, aut simile aliqd: et i istis si tradebat obliuio: aut impedimentu legitimu, bene uolebat ut alio die posset fieri.

simile uel equalens. Sed ad prudendu futura casui, et recidiue
i morbu peccati, que semp est deterior, maiore dabat opa: et
studiosius inuigilabat sic agendo ut simul de preteritis etiam
penitentia daret, i conatum resistere cosueto peccato multu ht
penalitatis multu et meriti iniungebat igr no p ppetuo: sed
ad tempus certu breuius aut longius scdm uoluntatem et
dispositione ofitentis q idem cofitens p qualibet uice qua
incideret tale peccatu qd uolebat ex toto sanare: aliqua
de sequentibz adimpleret, uel omia, scdm tres satisfactionis
ptes. Primo q i casu illo teneretur, una sequenti die ieiunare
i pane et aqua intra tres dies. Scdo diceret certum psal-
morum numerum. Tertio si erat sui iuris daret i ecclesia
certu iocale, aut aliud bene carum sibi: aut summa pecu-
nie scdm quatitate diuitiarum suarum infra tres dies. Quarto
ifra illud triu dierum spaciu teneretur ofiteri. Quinto nonunq
addebat q si ipsius uehementer tentaretur facere peccatum
tale: et omnino deliberaret intra se sic agere nihilominus
prius teneretur dicere sub iuramento septem psalmos, aut
flectere genua pluries cora imagine Crucifixi, aut bte
Virginis aut alicuius scorum priusq opus illud nepharium ppe-
traret: Sic n. forsita miserebitur deus: et orando sic ut se
humiliando faciet i tentatione puentu: et mitigabit maris
fluctus suscitatos. Compertum est remedia hec cu adiutorio
diuine gre esse efficacissima, ta i foro penitentie q extra
si uelit homo bona fide: et no illusorie conuerti a uia sua
mala et saluari. Sic etenim fieri uidemus i foro exteriori
publico ut pene certe taxentur ad rebelles compescendos.
Sic dne sic i chamo et freno maxillas eorum constringe qui

nō approximat ad te: et compelle intrare si uocare parꝫ est
Sic quemadmodū Naso ait. Vt corpus redimas ferrum pa-
tieris et ignes. Vt ualeas animo multa ferenda tuo. ¶ Cau-
sam uō utilitatis penitentie talis reddebat ī porti idē ma-
gister. Q inqt secdm Aristo^tm^ et expientia incontinens ante
passionē seu tentationē bene deliberat et eligit. Sed adueni-
ente ac urgente tentatione uincitur labitur et succumbit.
No· Turbat qppe iudiciū ronis: et obnubilat pp tractum motiōꝫ
sensitiui appetitus ita ut nō possit habere cogitationem
de deo et honestate pfectam integrā et solidam quēadmodū
sicꝫ sommolentia quadā deprimat. ¶ Est pterea saluberri-
mū ut p aliqd terribile pns aut quasi pns ipe terreat
et ratio qsi sopitura exsuscitet. iuuificeturqꝫ ad nō cōsentien-
dum tentationi. Neqꝫ n. aliqs est tā acri tentatione pulsatꝰ
ī carne uel aliter quin ex toto uel magna pte desisteret
ab impletione tentationis sue si pcerto crederet q ī corpe
ut ī membris uel bonis graue damnū statim esset incur-
surus uigilaret siqdem ratio tunc intra se. et forti uoce cla-
maret. Quid cogitas? Quid tibi uis quorsum tendis? Nugd
uis p quādā leui tentatione aut delectatiōe sordida, q subi-
to ī pena et fastidiū uersa erit hoc uel illud subire detrime-
tum. Non tibi sic expedit. Inter hec atqꝫ similia uba resi-
lire incipiet a cogitatiōe maligna: et auertet paulatim
oculos ronis ab ea. fietqꝫ cū adiutorio ronis. et cū tunsio-
ne pectoris uel alijs congruis remedijs ut cesset miserabile
illud tentationis incendiū, qa et cogitationū sordidarum
cessabit sufflatioꝰ Deinceps respondebat idem magister ad
duas obiectiones fieri possibiles, qm timor ille seruilis erra-

ciare videtur meritum resistendo peccato. Est illic preterea
transgressionis periculum. De primo dicebat quod ex quo post pena
illa ultro imposita erat et propter deum. ex radice illa primaria
bona germinabat pullulabatque meritum. Quamvis enim non
ita sincera et laudabilis sit resistentia huiusmodi et cessatio a
peccato in casu predicto, quemadmodum est in virtuoso, qui pre-
cise propter deum peccata deserit. Nihilominus tamen resistentia ta-
lis bona est: et saltem inductiva virtutis sicut de timore
servili respectu timoris casti doctores determinant, quamquam
non ibi sit timor tantummodo servilis: sed in sua radice prima-
ria filialis et castus est. Resultat insuper meritum ex appro-
batione sequenti dum gaudet incontinens transacta tentatione
non consensisse peccato. Demum qualiter ibi esset timor sim-
pliciter servilis cum posset confessus liberari ab illa pena non
implendo penitentiam. Attamen implet quia deo et Sacerdoti
suo vult obediens existere. Et hec potest summe grata et
pulchra consideratio pro sponte novitiis ac religionem intran-
tibus. Alteram obiectionem dicebat similiter fieri posse ad
reprobationem omnium religionum. omniumque votorum salubrium. sic
omnis primitus susceptio periculosa esset. sic et deus et superiores
in suis preceptis et legibus culparentur. Evitatur et periculum
sufficienter per hoc quod non nisi consensu habito confessoris, et
ad tempus non perpetuo tales penitentie sive obligationes im-
ponuntur. Sive fiat igitur per tempus illa transgressio, aut
si diabolo urgente fieret recidiva pene solui possunt.
Et ita homo a nova transgressione liber erit, immo et
opus bonum faciet. Quod si transacto tempore statuto reme-
dium videatur efficax, aut in deterius vertatur poterit obmitti

Si nō sit inutile ut spandū est, rursus ualebit iterari. Denīq3
et si salubre antidotū ob egrotantis ĩobedientiā pestiferum
fiat. Medicus culpa caret. Subinde pdictus magistr aliud
adiciebat iuuamentum. Itaq3 si uidebat pueros, aut alios,
simplices minus cogitare pcepta dei, et ex hoc libentius pec-
care, reddebat eos magis timidos et cautos cōtra peccatū et
pmissiones expressas ĩ manibꝫ suis fcās de cauendo dein-
ceps a tali uel tali pctō. Per hoc .n. pmissionē ĩ baptismo
fcām de obsuatione legis xpi tanq̄ abolitā a memoria
uel transgressam renouabat: et p modū cuiusdā recognitio
nis iterū pmittendo reparabat. Sic Moyses, Sic Josue respec-
tu filiorū Israel. Sic pleruq3 hoies post prima cōfederatoēs
foedus antiquū retractant et renouant. Neq3 arbitret aliqs
talem pmissionē parere discrimini: aut fractionē eius esse
casum specialē reseruatū, qm nullū ibi uotū est, cū uotū nō
sit, nisi respectu eorū, que alias essent licita: et quibꝫ ɔmens qlibet ɔfitens
implicite uel explicite pmissionē talem faciat, aut pmouat
s. contra dei pcepta de cetero nō peccabit. Erit tamē trans-
gressio inde p accidens deterior. qa cognitio diuini pcepti
iam sibi effecta est lucidior. Rursus idem magr puide-
bat diligenter, ne cōfessus suus esset deinceps occasio pra-
uae corruptiōis aliorū pcipue puerorū. nam sic sufficiat
damnatio pditioq3 propria, specialr ĩ pctis grauioribꝫ et
abhominādis. Imo nec noiandis palā, ne puras aures pollu-
ant, occurrebat diligenter puidendo uiis oibꝫ, cōminatoē
penarū: obligationeq3, ne confessus transiret ĩ deteriorem
speciē ex societate, seu cōicatione puersa, et explicabat qnq3
ppcularius sicut clam et secreto fieri pot dū uidebat

oportunum. Malebat n. cōfessum suū dimittē et tolerare
ī sua libertate, quoad peccata aliqua minus grauia, q̄
ita eundē urgere ab omni parte, ut ad deteriora labere-
tur. Quando aūt et qualr̄ illud fiendū est magis, do-
cebit uirtus, et ars, et unctio Scī spūs, et circūstantiarꝫ
omꝫ particularium cōsideratio, q̄ scriptis aut uḃis possit
edoceri. ¶ Postremo dabat cōsiliū idem magr̄ ꝙ cōfiten-
tes nō refugeret: ꝥ p̄ dono maximo reputarent habere
peritos confessores moribꝫ et conscientia et longo experi-
mēto pbatos, qui q̄rerent nō q̄stum ꝓpium: ꝥ sincero
corde salutē animarꝫ. Et iterꝫ p̄ congruis remedijs cō-
tra singla uitia. Laudabat plurimū compilationē seu
summā de uitijs et uirtutibꝫ. Laudabat denicꝫ p̄ bonis
affectibꝫ ḡnandis libenter cōuersari cū uiris bonis et de-
uotis, q̄a uox diuina est. Cum sancto, sanctus eris. Eorꝫ
itaqꝫ colloquia sunt ignita uehementer. Sed et scōrꝫ patrꝫ
uite, et exempla frequent̄ et attente lecta, uehementer
pficiūt ad infundendū cordibꝫ nris diuini amoris af-
fectum, ut eum ī omībꝫ et supra omīa diligētes, p̄missi
ones suas que omne desideriū supant cōsequamur. Am.

Cōsiderationes xxv eiusdē doctoīs p̄ cōfessionibꝫ audiendis.

Et si uirtus qua assuefactio gignit, certius q̄ ars opet̄
nō nihil tamen pdest artis traditio apud eos q̄ non
pfecti sunt ī uirtute: hoc ī arte qualibet pspicuum est.
Et q̄m est Ars artiū regime animarꝫ, pꝫtim ī cōfessionibꝫ
audiendis studui quasdam ḡnales cōsiderationes tradē
breuiter et distincte, quas esse proficuas experientia docteme.

cognovi. Induxit hoc agere me nō mediocriter q̃ pau-
cos hactenus reppeti q̃ perfecte umq̃ et integre cōfessi fue-
rint causa existente ī multis ut negligentia ut ignorantia
confessorum. Prima consideratio provideat ante omnia
cōfessor purus esse qui purgādis aīabꝫ invigilat. Spem
quoqꝫ sui Laboris: et pficiendi circa alios nō ī ppa: sed
divina virtute reponat. Meminerit iugiter quoniā
neqꝫ q plantat, neqꝫ qui rigat est aliqd: sed q incremē-
tum dat xps. et q̃ nisi sp̃us sc̄us cordi adsit audientis in
vanū Laborat Lingua Loquentis. Oret igr̃ crebro pūt
sapiens de corporali medico cōsulit, quatꝫ dirigatur
opus suū a deo, cuiusqꝫ virtute roboretur et crescat.
Secunda cōsideratio Collocet se cōfessor ī Arce seu Spe-
cula rōnis, abstrahens semetipm̄ q̃tum potuerit ab hoīe
exteriori tā ī se q̃ ī aliis, ut spū ambulet et nō carne
ne forte illectus forma corporum fiat ipe laqus pditio-
nis sibi ipi. Tonis ī diaꝫ pspicienda qualitate spūale
ī vigilet, nō attendens discretione sexuū ut formarꝫ
Alioqn qd ei pderit si univsum mundū lucret: aīe
nō sue detrimentū patiat?
Tertia consideratio. Compleat erga quemlibet cōfitentē
sollicitus cōfessoris offiī. nihil pcipitanter, aut ī solo reat-
sum pvolans: sꝫ morositate pvigili, oīa pleno examinās
diiudicansqꝫ. Memorare qꝫ Confitentis que dicenda impo-
nendaue fuerint, ea diligenti repetitione reponere insi-
gat. Quippe eligibilius est paucos audire complete q̃
multos impfecte cum cōsciētiarꝫ scrupulis nō tā expedire

q̃ impeditos plerumq; relinquit. Mallem itaq; si curat
no. essem multorum differre confessiones post pascha etiam ubi q̃dã
non redirent q̃ q̃ cecus cecos seducere, dum p nunc absolutus
ipsi nõ recte absoluti se gererent.
Quarta cõsideratio. Ostendat Confessor opibus nihil i confessio
querere. pter salutem aiarum suarum: et solutione libera a laq-
is peccatorum. Ita nihil agat questum redolens. gratis ac-
cepit, gratis det. nihil ad mundana ostentet gloriam. Pau-
peribus eque, sicut diuitibus se tradat et offerat. turpibus
ut pulchris, Indoctis ut doctis, nisi forte pro quo fructus
honorq; apud deum sequi appareret. Proderit sup modum
hec sinceritas intentionis recte: et uelut magnes aliquis
spualis ferrea et ppli corda uirtuosius ad se trahet.
Quinta Consideratio. Expedit ut Confessor Zelans animas
obtineat a plato subditorum suã i casibus reseruatis potestatem
seu relaxationem, papue ubi nõ sint casus publici, nec scan-
dalosi. Reperiuntur naq; paucissimi, q nõ inciderint i ali-
quem casum talium q cõiter reseruantur. Scientes uero ipsi
confessi seipos nõ remitti debere deinceps ad alterum, uni
libentius et citius oia detegunt. Confessor et similiter eos
psumit liberius interrogare de singulis: plerumq; sa-
nare simul et semel ipos absoluendo cõfidit.
Sexta cõsideratio. Sciat confessor etiã omnia peccatorum genera
et species tanq̃ Medicus doctissimus spualium egritudinum.
Preterea qualr hoies diuersorum statuum: et nationum officio-
rum peccare possunt, nullatenus ignoret. et ad hec cogno-
scenda facti sunt tractatuli. Attamen aliqua sunt que

nō tuto cōmittuntur scripto aut uerbo p^o. pp euitandum
quorundā scandalū: sed ea secrete discant ipi quorum interest
hec nō nescire, sicut nec Medicus morborum uarietates cō
uenit ignorare. Aliter nempe quo pacto sibi cōfessos
prudenter ac diligenter interrogabit: instruetque Con-
fessor ad suorum rememoratione criminū. hoc maxīe
est ī peccatis Carnis extraordinariis qualia expertum est uix
unq̄ dici ī confessione a culpabilibz ī eis nisi cautissima
arte pmoneantur, interrogentur capianturque. Et certe ne
cesse est ut Confessor habeat artem hanc obstetricādi spūa-
lem ad educendū Colubrū tale pestiferum tormosum et ui-
rulentum ab aīa ipius, aut ipa sine dubio piclitabitur,
et ut crebrius eterne morietur. Nec reputo audiendos
ī hac re eos, qui nihil interrogandū aut inquirendū di
cunt esse a confessis, presertim cum hoc ipm uelint, requi-
rantque cōfessi. Alioquin nō satis cōsulitur uerecundie
ignorantie et fragilitati peccantium. nec implet illud
Scripture. Alter alterius onera portate et similia;

Septima cōsideratio. Coniecturet Confessor post interro-
gationes quasdā preambulas, sup etate, statu, cōditione
studio, uel officio cōfessi, utrū ipe uerecundus sit, nimio
pudore detentus, qa forte puer est, aut femina, uel exi-
lis complexiōis. Apud tales pre ceteris suadendū ē pri-
mitus. et figendū ī aīo, quemadmodū cōfessio secretissīa
est: et omni sacrm̄ penitē deo magis fit q̄ homini, nō ad re-
uelandū aut accusandū queri peccata sua: sz ad curan-
dum et absoluendū: et pprio quietandū. Malle Confessore

mori q̃ aliq̃d dicendorum detegere. Tollat igr oem talem
suspitione ne reformident quod pp dicenda confessor sit po-
stea eos osurus, aut contempturus: aut accusaturus, immo
tenerius eos diliget sicut filios carissimos: et qui sue fi-
dei se totos comiserunt.

Octaua cosideratio. Laboret confessor psertim erga iu-
uenes et puulos habere eorum confessiones gñalez, quia
uix aut nunq̃ integre confitentur, nisi forte predocti
i tali cofessore, qualem describimus. Quin etiã illud est
utile apud grandeuos rurales et simplices et feminas.
Et si non possint leuiter ad hoc induci, poterit ab eis
fieri interrogatioes tales. Est tibi cosciẽtia de talibz pec-
catis, et de talibz: et de tali etate: et de societatibz ta-
libus, et scdm responsiones poterit quandoque prudes
confessor, si plena fuerit talis confessio, et si non, tunc
inducat eam pficere

cõfessio gnalis
p quos fieri
debeat

Nona Consideratio. Precaueat sumope Confessor ne
sit austerus ab initio tristis, et rigidus. Mox enim clau-
deret os absterriti peccatoris. Primo sit affabilis locutio,
et aliquando si res exigat sup reos peccatis quousqz fami-
liaritas qdam cotracta sit. Deinde ostendatur quante
iniqtatis sit: et hypocrisis pessime quoq uelle celare
i cofessione corã deo, et quemadmodũ hoc age ẽ se-
ipm turpiter falle. Esse qz melius dicat si nõ confes-
sus abscedere uelit, q̃ facere cofessione imperfectam;

finge

Decima Consideratio. Querat Sacerdos a cofitentibus
nonne uelint expurgari penitus ab oi suo crimine
et qd nisi hoc uelint phas habent recedendi, ne ips

ī cassum īmo noxie detineant: Si uolūt debent igitur
innare. Et hoc melius et celerius fieri nequit, q̄ si ad
īterrogata ueritate plenā responderit. Si uō depreheē-
derit uelle mentiri et se celare, ut sepe fit, p discretū
cōfessorē coarguantur uehementer et acriter et compellātur
ueniā statim querere sup hmōi mendacio. Quod postq̄
fecerint, rursum leniter et blande moneantur, nihil de-
inceps mentiri aut celare: Si uō rursus bis aut ter
mentiti fuerit, poterunt remitti et differri usq̄ ad temp̄us
alterum, iniungendo ut melius sibi puideant. Et sepe fit
ut ī altera cōfessione libentius apiant omnia, ut puitat
mendacia priora magis imputata eis ad inaduertentiā
Undecima Consideratio. Applaudat Con- q̄ malinam.
fessor dicentibz ueritatem sup delictis suis, q̄to magis enō-
mia et abhominanda uidebuntur. Collaudentur de ueritate
de religione, de timore dei, de zelo ppe salutis. de con-
fidentia ad Sacerdotē et similibz. et qp audacter pgant
ad alia manifestanda, nihil hesitantes. Fit aliqn non
minus q̄sho, si fuerint alias de talibz confessi: et si nō
quater inde amplius nūc letari debent: et deo gras agē
qui talem eis tribuit uoluntatē et oportunitatē. Expedit
quoq̄ ut p Confessorē gras pnaliter moneantur ut post-
modū tendat ad alia detegenda;
Duodecima Consideratio. Iubeat Confessor ne Confessi cri-
mina detegant aliorum, notando eos, uel signis certis no-
tificando nisi forte peccata talia sint, que nullo modo
possint alīr aperiri, ut si Sorore unica fr, aut Vir Vxo-

rem male cognouerit. Non sit preterea curiosus i ingrendo
particulares circumstantias peccatorum q no multum augent uel
uariat grauitatem i eis. quoniam nasceretur inde aliquando ut retardatio
piculosa: uel incipiendo nimia, ut suspitio retardatiua co-
fitendi. Nihilominus utile iudicamus pro serenatione conscientiarum
illorum qui confitentur, quia postmodum grauioribus urgerent
stimulis, quasi no bene integre peccata sua fuissent confessi
vt plenius explicent omnia quantum et quousque iudicauerit
Confessor expedire.
Tertiadecima consideratio. Aggrauet et reprehendat grauiter acriter
ipse Confessor peccata enormia, postquam illa plene cognouerit
et ostendat quanta punitione peccator dignus existat. At-
tamen cauendum ne territus peccator confugere possit ad ne-
gandum iam confessa, sicut pluries repertum est et post co-
fessione completa. Prius icirco habeatur certissima explicatio
catio peccatorum. Denique quicquid i confessione dixerit Sacerdos
sit ipse semper in fine mansuetus atque benignus, infunderet
oleum consolationis et compassionis et bone spei. Poterit
insuper et aliquando dicere confessor. Ex quo talia et talia
confessus es que sunt grauissima. noli deinceps aliquid
celare. sed omnia dic, ut te simul expedias.
Quartadecima Consideratio. Procedat Confessor i inquisitione
peccatorum: et specialiter peccata Carnalia, quod a multis cum
summa difficultate extorqueri potest. Primo pedetentim et
a generalioribus et que nulla uel pauca uidentur includere cul-
pam. quia si peccator uult mentiri aut fugere, sepe per
talia que naturaliter accidunt omnibus aut rarissime repe-
ritur oppositum. qualia si statim neget constat eum timere

hoc modo dicere grandiora. Novi plures deprehensos q
interrogati denegabant se unq̄ passos membri pudēdi
calefactione: uel pruritu: uel erectione qualecumq; uel
tentatione, uel cogitatione malam de quacuq; muliere.
et du' conuicti fuerunt de hoc mendatio, querebant. nō
ne illud erat turpe sic dimitte, quid agebas tu. et sepe
respondebant id quod querebat. Credentes ex modo lo-
quendi Confessoris q illud nō imputetur ad culpā sȝ ad
Quintadecima Consideratio. Sciat Confessor laudem;
generalitates illas esse et similes. fuisti unq̄ a tpre q
cognovisti te i societatibȝ famulorȝ aut sociorȝ speciale
i lecto: Sic sic. Audisti unq̄ alique male ut sepe fit
Loqui ibi ipi et mulieribȝ de complacētia: Sic sic Loque
baris et tu similr, et si mala desyderabas: Sic sic. Vrin
voluerit alter, ut tangeres eu' i honeste ut ipe te: Sic
sic processus fiat ulterior sub uelamine tali q̄ itelligat
an comissa ibi fuerit molliceis: siue pollutio. et hoc pec-
catum bene committitur ante pubertatis annos, primo
semp imputatur i uigilia, dum complere transit de-
lectatio, etia pollutione non exitante.

Sextadecima Consideratio. Poterat Confessor dicē dum
i honeste Loquendu erit. Amice nō cures si Loq̄r nu-
piter, q̄m oportet omīa i Confessione dicē. Longe aliter
dicere: aut certe silere extra confessione. Et dicantur
satis constanter: et quasi prescianter, et aut q nō
reputentur ita gravia. nec aspiciat faciat vultus pectoris:
sed divertat Confessor vultum quasi nō curans fabula

dicendo. O ego bene uideo, tu fecisti sic et sic ꝯsequent͛. Dic ergo totũ ĩ noĩe dñi. ego tibi indulgeo si nõ alias feceris. et si diceres omĩa mundi nõ inde peius haberes. Dic audacter. Jmmo et queri poterit si uelit ut sup omibꝫ diligent͛ ĩterrogetur. et si sic subinferat ꝙ igr̃ ĩ oĩbꝫ dicat ueritatem;

Decima septima consideratio. Accidit aliqñ licet rarissimus sit apud circũspectum et prudũ Confessore ꝙ aperiuntur quedã species peccorꝝ Carnis: aut quedã circũstantie uiles quarũ peccator nõ est conscius aut culpabilis. et hinc forte scandalizabit͛ uel docebit͛ deinceps agere similiã. Licet pro certo nõ uideamus istud, atꝫ ita timendũ esse quẽadmodũ aliq tradunt, ꝙ ꝑ hoc debeat obmitti diligens peccorꝝ inquisitio. Vtinã mala a pueris et alijs tã diligenter cõfiterent͛ q̃ sciuntur et aguntur ab eis. Hec ingerenda esse ab eis iudicamus, quasi nesciant: sed quia forte ea nõ tã grauia ee credunt q̃ sint: aut ꝙ aliter nolunt manifestare ea. Attamen ĩ hoc casu debet cũ sũma detestatione damnari tale peccatũ q̃ nõ caderet etiã ĩ hoĩem tale aliqd agere: Sꝫ ꝙ illud dicebat͛ ad expiendũ discretione peccatoris an sciret distinguere inter ea que fecisset et nõ fecisset. Sunt .n. qdam male respondentes affirmatiue ad omĩa que Confessor interrogat.

Decima octaua Consideratio. Peragat Confessor ut diximꝰ a gñalioribꝫ ad specialiora, a minꝰ turpibꝫ ad turpiora et q̃ a causis generalibꝫ ad effectus carꝫ speciales, ut habito ꝙ aliqs conatus fuerit se, aut alium sciẽt luxuriose attrectare. queratur q̃diu, q̃ sepe, et cũ quot accidit: et a q̃to tpe in tota uita: et si aliq erant de suo

genē. et finale inqua pte corpis completa est libido sua, Ab
altera deniq ad alterā huiꝰ peccati spēm peiorem succes-
siue poterit ingsino ptransire.

Decima nona Consideratio. Congruit put expitus sū q
puuli et adolescentes masculi, pmo interrogentur modo
dicto de cohabitatōe sociorꝝ et famulorꝝ, tanq de his
que pma facie minus horrent. q minus insolita st.
postmodū querat de cohabitatōe mulierꝝ. et pmo si i
etate quinq uel sex annorꝝ, uel eo circa iacuerint cū
ancillis, sicut mos est puerorꝝ. Sic sic, inqrat cōformit
ad pdicta, et certe repiunt cōsequēter horrēda, non
solū de ancillis: sed in genē pximiori: ad quahanō
descendat nisi quasi subito et a latere, dicēdo sine
mutatōe uultus. O bene uideo, tu similit fecisti cum
talibꝫ et talibꝫ. Et si sic, ut hen, sepe fit, pusq dearti-
culetur amplius aliqd: fiat practica cōsiderandis un-
decime precedentis de collaudando peccatore, dum
peccatū apuerit. Postmodū suadeat sibi p bono suo
uelle dicere circūstantias oms i pticulari, sicut de an-
cillis. ostendendo q pudor ille ad magnū meritum
sibi cedet. futuraq opabit cōscientie puritate et tra-
quillitate. Ex quo nunq alteri deinceps reuelare com-
pelletur. Extimo aūt q feminis cōuerso ordine fa-
ciende sint interrogatōes, pus s. de cohabitatōe mu-
tua secum, postmodū cū uiris, aut puulis: sed expe-
rientia totalem nō habeo.

Vigesima Consideratio. Rephendet forte aliqs audacia

hanc confessionis. qui talia presumat aperire et fere incogita
bilia nisi ab expertis et seductis et aliunde doctis. Sentiat alius
quod voluerit: ego coram deo testor me plures talibus medijs
induxisse ad confessionem qui fatebantur numquam et in lecto
mortis fuisse talia dicturos cuicumque; Laudabant tunc deum
totis visceribus gratias agentes quia ita se aperuerant. Quidam
et paucissimi retroire volebant aliquando: sed tandem redi
erunt fatentes illusionem esse demonis qui claudere os
apertum rursus satagebat. Alij iam confessi propter obmissiones
huiusmodi interrogationis rursus ad confitendum inducti apertum
mihi fecerunt indicium quod necessaria sit huiusmodi inquisitio;

Vigesimaprima Consideratio. Judicabit aliquis talia se ne-
scire ut nolle ingredere quia forte est chyrurgicus timidus
et inexpertus pallescens aut spasmum patiens in aspectu
fedorum dirorumque vulnerum. fateor cautelam necessariam
et non leviter fieri descensum ad illa abhominanda
nisi confessata precedentia videantur velut inferre talem
conclusionem. Et siquis nesciat uti cautela tali dimittat
consulo ne et sibi noceat: et peccatorem si semel negaverit
neque deprehensus fuerit scandalizet: et vix infuturum
convinci queat. Quale vero debeat utile remedium
tradi apud omnes non dum scio, quoniam predicationes generales
non sufficere satis puto. In hac tamen interim sum sententia
quod tales casus secreti pro parvulis xiiij annorum et infra
nota ☞ et pro mulieribus nequaquam reservari debent. Alioqui non vi
deo quin multi ex hoc defectu confessionis integre perditi
sint. Ad nullos vero amplius quam ad prelatos spectat re-

medium. spectat etiam damnatio si claudit regnum celorum
aut per negligentiam: aut per huiusmodi rigidam observantiam occul-
Vigesimasecunda consideratio. Videretur saltem [torum;
expediens quod in qualibet cura notabili curatus si discre-
tus esset: aut alius loco sui vicarius, aut coadiutor
ordinaretur qui penitentiarius in talibus et circa tales.
Esset insuper diligens audire confessiones parvulorum in
venium quocumque tempore vellent. et sibi vacaret, evocando
nunc alium modo alium quia puerile etatis homines ad hoc
forte non possent induci. Provideret tamen quomodo
caute et circumspecte ambularet qui talis esset, ne cul-
pabiles et seducentes huiusmodi puerulos consequerentur eum
directe vel indirecte per malitias exquisitas et forte con-
fingendas per parvulos. Quamquam securitas maxima circa hoc
esset puritas conscientie, et intentionis. et quod neque verbo
neque signo aliquo quomodolibet revelaret que dicerentur
et ad non revelandum iis omnibus induceret. neque daret
occasionem per quam possent puerili de quocumque notari apud
eos circa quos conversantur. Denique circa hoc melius vi-
detur habere plures confessores minus discretos in peni-
tentiis iniungendis. quam reservando casus multos discretis
paucas ad hoc hominem ducere pudore cogente, ne talibus
paucis confiteatur in eternum. sicut tolerabilius est fini-
te penitentiam in purgatorio, quam ut in infinitum puniatur in inferno.
Vigesimatertia Consideratio. Remanet aliquando Scrupulus
in Sacerdote super Confessione peccatoris quod non dixerit

omnia et hoc ht qa uel scit aliunde p confessione uel qa tenet certa pncipia ex iam cofessatis q tale peccatu comisit. aut modis. Quo casu uel remittat peccatore paduisando sic ut dictum est uel si absoluit pdicat itez q si celet aliqd cofessio sua et absolutio penitus inualida est et irrisoria.
Deniqz dici poterit ut si mallet alteri confiteri pgat in noie dni tantumodo sit integra cofessio sua. Sufficit hoc nec aliud requit. Aut redeat si uelit ats cu prouisione meliori.
Vigesima quarta Consideratio. Petat Confessor a peccatore si pponat abstinere cu auxilio dei deinceps a peccatis. Item si caret odio contra aliu. Item si uult reale dii poterit alienu restituere. Item si occasiones certas peccatoru uitare pponit, ut cocubinatu et usuras et similia. Si aliquod illoru defuerit. no ualet absolutio, neqz tradi debet, si hoc peccator fateat. Suadeatur tamen interim agere bona que poterit ut deus illuminet Cor ipsius. Idem dixerimus de reuocatione seductoru malis cosiliis et moribus p eum: et de diffamatis iniuste et similibz. no requirendo ultra id qd uisimiliter fieri pot talia impando.
Vigesima Quinta Consideratio. Iniungat Confessor penitentiaz no alia quaz de cosensu peccatoris et de qua spet impletione nisi forte peccata essent publica et scandalosa, pro quibz ad reparatione cogi debet inuitus. Ceteru pot aliquando dare pmiam de no peccando tali uel tali crimine p certum tps futuru sub pena aliqua ut pecuniaria ut corporali efficaciter soluenda, aut sub debito redeundi ad confessione infra biduu post ppetratione delicti aut aliqd

huiusmodi. Commoneatur tamen ipse confessus ne penitentiam hanc uel qualibet acceptet si eam non proponit firmiter se impleturum. Agnoscit tamen se in purgatorio grauius quam in hoc mundo omnia soluturum. Ceterum de celando penitentiam suam: ut alia que in confessione acta dictaque fuerint. et de non respondendo ea curiose interrogantibus moneatur. Denique reliqua multa tradi poterant, quorum nonnulla iam conscripsi in latino eloquio partim in gallico, in uariis tractatulis. et alij doctores longe ampliora, ualidioraque. At uero hec interim pro sui breuitate, ne fastidio sint, sufficiant. et quia siquis ad opus hoc saluberrimum bona fide processerit, ille plus exercendo et orando quam legendo erudietur, atque proficiet. Explicit.

Nota aliqua de Confessione.

Cupiens peccata confiteri. scire debet quod quattuor modis peccare contingit. scilicet cogitatione. locutione. opere. et obmissione. Quolibet etiam istorum modorum quandoque mortaliter quandoque uenialiter peccatur. Prius ergo quam ad confessorem accedat, premeditari debet si in aliquo istorum modorum deum offendit. et quomodo. et quotiens. et quantum. uenialiter, an mortaliter. Ut autem hoc facilius et plenius cognoscere ualeat, necesse habet pluries totam uitam suam meditando transcurrere per etates, per annos, per dies, per horas. et per singula tempora. Per loca in quibus est conuersatus. Per personas cum quibus commoratus est. Per officia que exercuit. et per status in quibus fuit et per occasiones quas habuit. ut videlicet recogitet quando fuit quinque annorum, ubi mansit. et cum quibus personis. et quas occasiones ibi habuit peccandi. et sic discurrendo per totum tempus

uite sue: sicque poterat omia peccata sua inuenire. Sed et
hoc quod cognoscat se peccasse mortale necesse est scire quot
et que sunt peccata capitalia mortalia, siue principalia ad
que omia alia reducuntur. videlicet Superbia. Inuidia. Ira. Ac-
cidia. Auaritia. Gula. luxuria. Et ista sunt multos ra-
mos, quibus peccare contingit quandoque uenialiter quandoque mor-
taliter. Siue cogitando siue Loquendo, siue operando, seu
obmittendo. Quando autem peccata aliqua sunt mortalia
uel uenialia, quandoque difficile est iudicare. et nunc relin-
quendum est iudicio conscientie confitentis non errantis uel
discreti Confessoris. Distinctio singulorum uitiorum et origines eorumque

Supbia — Superbia est tumor ex proprio honore inascens, alios superare
contendens. huius rami siue species sunt. Arrogantia. Inso-
lentia. Contentio, Contumacia, Contemptus, Presumptio

Elatio quidem. — Inobedientia, et Irreuerentia. Elatio est animi tumor
Arrogantia — quo quis non uult pati priorem. Arrogantia est animi motus
quo quis mouetur ad iactandum se habere quod non habet.
Insolentia — Insolentia est extra communem omnium usum, qui ceteros despectis
Contentio — verba, facta, gestum, habitumque specificare. Contentio est im-
Contumacia — pugnatio ueritatis, per confidentiam clamoris. Contumacia
Contempt⁹ — est auctoritati maiorum ex contemptu obuiare. Contemptus
est id ad quod tenetur aliquis negligenter facere uel obmittere.
Presumptio — Presumptio est id quod aliorum est specialiter sibi ascribere. Ino-
Irreuerentia. — bedientia est prelato uel preminenti non obedire. Irreuerentia
est debitam reuerentiam maioribus denegare. De Inuidia et filiabus eius

Inuidia — Inuidia est dolor de aliena felicitate, na-
scens, animum torquens. huius species sunt. Detractio Susurratio

Depravatio. Maledictio. Ingratitudo. Inuectio mali: et compressio boni. Detractio q° est aliorum bona denigrare. Susurrium est inter amicos discordiā seminare. Depravatio est bona aliorum puertere. Maledictio ē mala memorari. Ingratitudo ē de beneficijs gr̃as nō agere. Inuectio mali est alijs nouū genus mali imponere. Compressio boni est bonū alterius tacere. Inuidia est etiā alterius bonos successus nolle uidere. Etc. — Detractio / Susurrium / Depravatio / Maledictio / Ingratitudo

De Ira Quid sit sequitur.

Ira est animi tempestas qua qs aduersus aliū mouetur. huius spēs sunt. Odiū. Discordia. Dissensio. Rixa. Iniuria. Contumelia. Impatientia. Proteruitas. Malitia. Nequitia. Malignitas. Furor. homicidiū. Primo odiū est innecē alicuius animi rancor. Discordia est aliquorum dissensio quos prius amoris uinculū colligauit. Rixa est motus exterior ī discordia factus. Iniuria est uerbo uel facto cū aliquo iniuste agere. Contumelia est iniuria ī uerbis. Impatientia est impetuosi animi motū nō refrenare. Proteruitas est subitaneo motu ī uerba abiecta prumpere. Malitia est qua qs malū alicui molitur. Nequitia est qua qs audet quod nequit. Malignitas est mala uoluntas cū ulcisci nō possit. Furor est aī tempestas rancorē pscribens. homicidiū est actu, uel uoluntate mortem hoī moliri. — Ira / Odium / Discordia / Rixa / Iniuria / Contumelia / Impatientia / Proteruitas / Malitia / Nequitia / Malignitas / Furor / homicidium

Accidia Quid sit.

Accidia est animi torpor quo quis aut bona negligit inchoare: aut inchoata fastidit pficere. huius species sunt. Desidia. Pigritia. Pusillanimitas. Negligentia. Improuidentia. Inarcumspectio. Tepiditas. Ignauia. Desidia q° est animi segnities qua qs — Accidia / Desidia

Pigritia | bonū aggredi formidat. Pigritia est mentis inertia uel
animi fatigatio, qua quis bonū inchoatū consumare fasti-
Pusillanimitas | dit. Pusillanimitas est mentis angustia qua qs timet
Negligentia | aggredi magna. Negligētia est animi torpor quo qs
minus diligens est ī exequendo qđ debet exequi. Im-
Imprudentia | prouidentia est obtenebratio mentis, qua quis minus
est pūidus ī pūidendo futura secđm pterita. Incircū-
Incircūspectio | spectio est animi uitiū, quo qs minus caute discer-
nit cōtrarietate uitior͡ ut sꝗs euitat auaritia, in-
Tepiditas. | cidit ī pdigalitate. Tepiditas est animi torpor, ꝗ qs
tepescat ī illius rei executiōe, ubi debet ferue͞e. Ignauia
Ignauia | est animi uitiū, quo qs ī nullo ope debita exhibet
discretionem ꝛc. Auaritia Quid sit sequit͛.
Auaritia | Auaritia est pestis animi cupiditate acquirendi uel retine-
di diuitias, scientia, uel honores. hui͡ spes st̄ Symoīa.
Vsura. Latrocinium. furtū. Rapina. Violentia. Dolus.
Symonia | Symonia est ergo studiosa uolūtas emendi uel uen-
Vsura | dendi spūale uel annexū spūali. Vsura est studiosa cu-
Latrocinium | piditas recipiendi aliqđ supra sortem. Latrociniū est
Furtum. | cōtrectatio patens rei aliene inuito dnō. Furtū ē usue
Rapina | patio latens rei aliene, inuito dnō. Rapina est dep-
Violentia | datio uiolenta rei aliene. Violentia est Iniuria coacta.
Dolus. | Dolus est fraudulenta deceptio ꝛc. Castrimargia qđ sit
Castrimargia | Castrimargia ē ī his que homini ad necessitatē cōcessa
sūt excessus, ut ī cibo et potu et aliis similib͡ʒ. hꝰ spes st̄
Gulositas. Ebrietas. Prodigalitas. Inabstinētia. Immode-
rantia. Inuerecūdia. Impudētiā. Inhonestas. Imodestiā.
Gulositas | Gulositas ꝗ̊ est excessus ī cibo que crapula dr. Ebrietas
Ebrietas.

est excessus i potu. Prodigalitas est danda et nō danda effun- | Pdigalitas
dere. Inabstinentia est statutū temp⁹ puenire. Imoderantia | Abstinentia
est ciborx nimius appetitus. Inuerecundia ē feda, falsa, et | Immoderantia
turpia pferre. Impudentia est exterioribꝫ signis luxuriam | Inuerecundia
demōstrare. Inhonestas est Lautiora cibaria qrere, et carnis | Impudentia
opam dare. Immodestia est corpis supfluus usus. Luxuria | Inhonestas / Inmodestia

Luxuria est incōtinentia corporis ex prurito li- | quid sit. Luxª.
bidinis nascens. huius spēs sunt. Fornicatio. Adulterium.
Stuprū. Incestus. Raptus uitiū cōtra nām. Fornicatio ergo | Fornicatio
est carnale cōmertiū. Adulteriū est alieni thori uiola | Adulteriū
tio. Stuprū est Virginis illicita defloratio. Incestus est | Stuprum
cōsanguinee et Affinis abusus. Raptus ē cū puella a do- | Incestus.
mo patris uiolenter adducitur ut corrupta i uxore habe- | Raptus
atur. Vitiū cōtra nām est cū qs extra Locū deputatuꝫ | cō naā.
effundit semen. Memoriale de quottidianis peccatis.

Ego reus miser magnus peccator. Confiteor oīpotēti deo
et Vobis Rde. Venle. Dilecte pr, me grauiter et multiplr
peccasse i uita mea, Specialr de peccatis meis cōmissis a
pxima confessione tali die facta ut abhesterna cōfessione
a qua uitam meā nō curaui seriose emendare ut pposuj
Sed ingratus existens et i plura interim recidiuauj pctā
Specialr qꝛ horas et alia que habui orare, nō psolui cum
debita mentis attentione et deuotione. Sed i eisdē multas
admisi distractiones. et impertinētes. et inutiles cogitatōes
qbus pro mea possibilitate nō restiti. cum tn̄ pluries ad-
uerterim: sed et Longā morā in eisdem traxi. Ita qꝛ in

aliquibz horis uel oronibz p magno imo i aliqbz p maiori parte distractus si ita fuisset. Et ibi possunt dici speciales negligentie admisse: Ut si aliqd ex negligentia aut obliuione fuisset obmissum uel neglectum. Item si notabiliter horas distulisset: aut preuenisset: et maxie sine ronabili causa. Itm si fuissent ibi alique insolentie puta Leuitates iocosa aut impertinentia uba admisse. Si fuisset p colloqa aut distractione: aut occupatione circa exteriora facta interruptio saltem notabili. Si orones i ptes fuissent diuise: Si somnolentie dedimus: et sic aliqua obaudiuisset: aut impfecte dixisset. Si fierent corruptiones aut sincopatioes dictionu maxie si fit ex negligentia aut ex nimia festinatione &c. Si alios quacuqz occasione culpa aut negligentia impediuisset: aut turbasset. Et pcipue si hoc fieret ex pposito aut ex itentioe. Si ex displicentia: aut tentatione: aut tepiditate uoce subtraxisset. Si ex displicentia: aut ppria uolutate ad puocandum alios aliter cantasset. Si a pposito ab alijs notabiler discrepasset cantando et dissonantias causando unde alij turbantur: aut ex proteruia melodia contra alios tenuisset: aut aliu modu cantandi. Si Legendo aut cantando uane appetiuisset + alijs placere: aut ab eis comendari. Si obhoc uoce exaltasset: aut fregisset &c. Si aliqd interim fuisset manibz operatus pp qd no potuit esse attentus. Item de Coione pot fieri sub tali: aut consimili forma. Item ad pxima Coionez no me ppараui debita puritate humilitate et deuotioe: et ad ipam minus reuerent: et deuote accessi: et post no fui gratus de ipo beneficio: nec sollicite me custodiui a peccatis.

Jtem de uerbis ociosis, inutilibꝫ, superfluis, si que locutus sit. Jtē si silentium soluisset. Si tp̄e, aut loco ꝓhibito et q̄diu. Si mendacium aut aliquam falsitatem scienter comisisset. Si piurium. Si aliquam incautelam, p quam scandalum aut turbatio aut dissensio uel discordia inter aliquos potuisset contingere. Si aliqd qd i alicuiꝰ notam: aut i diffamiam uenit locutus fuerit. Si oblocutiones, detractiones, ifamationes de alijs fecerit: aut talia complacent audierit. Si qd de alio ex disciplina iordinata narrauit. Si qua ihonesta aut impudica: aut statui suo indecentia dixerit: aut complacent audierit. Si aliquē importune inuasit, unde citius turbatio seq potuit. Si importunus uerbis aut factis ad aliquē extitit. Si contentiose alicui contradixit. Si ad litem aut contentionē cum aliquo uenit. Si de se aliqua comendatiua: aut laudabilia ex uanitate mētis, vꝫ ut pp hoc laudaret aut aliqd reputaret, corā alijs dixit. Si ob hoc foris se i disciplina cōseruat. Si moribꝫ, aut exhibitionē exteriori tali se exhibuit, vꝫ ut laudaret aut comendaretur. Si p alijs cupit aut reputari, aut comendari. Si i laudibꝫ sibi oblatis uanam complacentiam, aut mentis uane eleuatus fuerit. Si se false excusauit. Si alijs culpam aliquam de qua certus nō fuit imposuit. Si alios temere aut sinister iudicauit. Si de alijs minus bene sensit nō hñs sufficientia signa. Si temerarias de alijs admisit suspitiones. Si aliorum dicta uel facta, uitam, siue mores irrationabilit rephendit. Si corde uel uoce murmurauit. Si alios ad murmurandum puocauit: aut occasionē dedit. Si conferendo aut disputando cum alio timuit uinci, aut noluit

uideri uictus uel minus sciens reputari. Si ob hoc protervit
sua opinione defendit. et maxime si cognouit se errare.
medium secus si fiat per modum exercitii: aut collationis munit. Si ali-
quid de scripturis aut aliis rebus locutus sit ut et appare-
ret sciens. Si aliis conferentibus de huiusmodi rebus aut scientiis
se immiscuit: aut aliquid ad propositum locutus sit ut et repu-
taretur aliquid scire. Si mente eleuatus est de gratia uel
uirtute aliqua aut profectu que ut qua putauit sibi in-
esse: Si ex meritis suis putauit se aliquid a deo accepisse.
Si aliorum defectus minus patienter aut condolenter sustinuit.
Si propter tale aliquem despexit. Si ex displicentia uel ire alicuius
defectum, crimen aut culpa magnificat plus exaggerando
quam fuit et si aliquem sic seduxit. Si aliorum profectui aut
gratie, siue prosperitati inuidit timens eos proferri aut equ-
parari. Si doluit aut non fauit alteri audiens ipsum de
aliquo commendari. Si doluit quod aliquis habuit forte circa su-
periores aut alios gratia aut aliqua alia singularem
familiaritate qua ipse forte non habuit: Si contristatus
fuit: aut non fauit quod alius in certis fuit fortasse sepius
uocatus aut occupatus, murmurando quod de eo non cu-
raret. Si contra aliquem irrationabili indignation, aut
ratione rancore fuit motus. Si rancore aut grauami-
nem contra proximum tenuit, et quamdiu. Si quid interim in
corde suo de illo male murmurauit: aut tractauit,
uel si nocere ei deliberauit, aut disposuit: et quid uel quo
modo. Si ex aliqua iniuria, aut aduersitate in impatientia
motus fuit. Si hanc uerbis aut factis aut iniuria osten-
dit. Si proclamationes aut punitiones aut correptiones

regulares a superioribus suis aut equalibus impatienter suscepit. Si contra hec reclamauit aut alias maxime in publico scandalosum gessit. Si aliqua uindictam operis exhibendam animo concepit: aut facere statuit. Si ex impatientia aduersitatis amaris cogitationibus: aut nimia tristitia deiectus fuit: aut uarijs et amaris cogitationibus se repleuit: et ibi caute se examinet quod tractauit: aut quod retribuere noluerit. Si inuitus fecit iniuncta: aut ex debito status sui facienda. Si ab officijs caritatis se subtraxit. Si inuocatus alijs et rogatus defuit cessante causa. Si ex pigritia aut accidia etc. se absentauit ab honestis uel etiam meritorijs actibus: et maxime si incumbebat sibi interesse. Si superiorum ordinationes dicta aut administrationes irrationabiliter reprehendit. Si contra ea murmurauit. Si idcirco non curauit ea obseruare: et uideat an interuenit contemptus. Si debitam reuerentiam superioribus aut alijs iuxta suum statum aut etatem non exhibuit. Si eosdem turbauit, si precipue eis non acquiescendo uerbis restitit. et non obaudiuit. Si iuxta regulam ueniam contempsit: et seniore contra se irato aut commoto: et precipue a suis senioribus. Si difficilis fuit dimittere iram aut rancorem. Si difficilis fuit dare ueniam iniuriam sibi. Et precipue si alter humiliatus coram se fuerit: et pecijt sibi dare ueniam. Si ipse non pecijt ueniam ab eo quem lesit. Si in tali rancore usus sit sacramentis scilicet communione etc. Si ambitiose appetijt officia aut commissiones et precipue aliorum regiminis, aut status altiores se reputans idoneum. estimans se utilius hec aut alia disponere. Si propter gradum suum aut gratiam etc. quia putat se habere, cupit

aliqd altius de se opinari alios: aut honorificentius tractarj.
Si egre ferret. Si hec sibi tal(ite)r no(n) exhiberentur. Si aliq(ua)n(do) aliquem
pp(ter) sui defectum uel ignorantia(m) q(ui)a minor eo e(st) gradu co(n)tem-
psit. Si i(n) ip(s)o religionis habitu cupit ornari uel corporali
sui dispositio(n)e alijs placere. Si no(n) fuit co(n)tentus i(n) ijs q(ue) fue-
runt sibi ministrata i(n) uictu et amictu: s(ed) q(ue) ei mi(n)i(st)rauit
abiecit uel renuit accipere uel male ob hoc tractauit meli-
ora q(uam) inordinate appetens. Si ex fortunio qualitercu(m)q(ue) ac-
cidente i(m)patientia motus fuit. s(cilicet) res rumpendo aut ui(ti)u-
perando. Si iuxta regula(m) p(ro) reb(us) amissis (et)c. p(ro) q(ui)b(us) culpa
i(n) p(ro)l(ogo) dicenda foret obmisit. Si i(n) Gula excessit. Si q(ui)d sine
licentia maducauit aut bibit aut sine sufficienti causa.
Si ex causis i(n)sufficie(n)tib(us) a choro aut alijs actib(us) q(ui)buslib(us)
se absentauit. ¶ Cottidiana Confessio potest fieri de sequen-
tibus. Q(uod) a pxima Confessione a peccatis diligent(er) no(n) se cu-
stodiuit: et ad p(ro)fectu(m) se no(n) excitauit. Q(uod) multas distrac-
tiones t(em)p(o)re orationis admisit. Q(uod) ad sacra(m) co(mmun)ionem se debita
diligentia et deuotio(n)e no(n) disposuit. Si aliqua uel plura ocio-
sa uerba Locutus sit. Si silentiu(m) soluit. Q(uod) malis cogita-
tionib(us) mu(n)dalib(us) p(ro)posse no(n) restitit: Si aliqua nociua co-
gitauit. Si t(em)p(u)s i(n)fructuose expendit. Q(uod) i(n) cibo et potu ue-
ri simile excessit. Q(uod) de b(e)n(e)ficijs dei ingratus extitit. Si
reuerentius et humilius exhibuisti ho(m)i(ni)b(us) q(uam) deo (et)c. Consili-
um petri Damianj. Q(uod) si i(n) aliq(uo)d peccatu(m) fueris et co(m)mo-
de co(n)fiteri no(n) possis. Dic intrin(secus) ex toto corde tuo. Do(mi)ne
Jesu x(rist)e tibi confitior q(uia) cecidi i(n) hoc peccatu(m) q(uo)d oculos
tue maiestatis Latere no(n) potuit. Unde et p(ro)p(ter) istud et alia

innumerabilia

inumerabilia: et grauissima mea peccata nõ sum dignus infelices oculos meos leuare ad celum ut i scam ecclesiã nia ingredi: aut etiã benedictum nomẽ tuũ polluns la bijs meis exprimere. Quapp lachrymabiter obsecro imensã clementiã tuã q pro peccatoribus mihiq similibus mori di gnatus es. ut ex hoc mihi clement indulgeas: et ad fruc tuosam penitentiã puenire concedas. Quis. qd. ubi. p quos

Vsus quotiens. Cur. quomodo. Quando. De gñali cotritione.

Dicit Bonauentura q penitens nõ debet de oblitis peccatis suis i gñali coteri sub conditione: ut si deũ aliquo peccato oblito offendi &c. sed debet de eis conteri sb pbabili estima tione: q i multis offendit, quorũ nõ recordat. et si ex hac estimatiõe doleat, ac si certus esset, tunc est uere contritus de eis: et dimittuntur sibi illa sicut cognita que detestant i particulari. Nota distinctionẽ obliuionis peccatorũ.

Aliquod peccatũ pot esse oblitũ dupliciter. uno modo sic, q i gñali maneat i memoria: sed nõ in speciali. ut cũ hõ reco lit se adhuc unũ uel plura comisisse, et nescit que s. an fu erit supbia, uel Auaritia &c. tunc debet homo cũ diligẽtia recogitare ut inueniat peccatũ i speciali, qa homo tenetur de quolibet suo mortali speciatiz conteri. Si aũt inuenire nõ potest nec i particulari memorari, tunc sufficit de eo con teri, scdm q i notitia tenetur. s. dolere q comisit qddam mor tale de quo nõ est memor. Et debet nõ solum sic in gñali dolere de quodã peccato comisso et oblito: sed debet et cũ hoc dolẽ de obliuione que sibi ex negligentiã propa cõtigit. Alio modo pot peccatũ esse oblitum sic, q ipm oĩo a memoriã

excidit. nec aliquam h[abe]t de eo notitiam: et adhibita sufficienti
diligentia. tunc non tenetur homo de eo conteri specialiter.
Nam impotentia excusat a debito: et sufficit sibi generalis co[n]-
tritio de omni eo in quo deum offendit. Nota de recidiva-
De Recidivatione dicit Scotus quod non tione in peccatis.
oportet eum propter hoc iterare totam Confessionem. Nam in quantum
precedentia peccata prius dimissa aggravat. illud novum in
quod recidivavit. possunt sufficienter exprimi in confessione so-
lum generaliter absque eorum expressione in speciali. Sufficit ergo dicere.
De magnis et multis peccatis alias penitui. et spero quod dominus mi-
sericorditer mihi ea dimisit. et ego ingratus de isto suo bene-
ficio recidivavi in illa et in illa: et sic recitet quod de novo commisit.

De pollutionibus nocturnis Dioscori Monachi.

Vidimus quendam venerabilem patrem apud Thebaidam Dioscorum
nomine presbyterum. habentem in Monasterio suo Centum fere monachos
Quem eo tempore quo acceduntur ad sacramenta summam curam su-
mamque perspeximus adhibere diligentiam. neque quis eorum qui accederet
in aliquo deferret conscientiam maculatam. in tantum ut et de eis
eos commoneret que accidere per somnia hominibus solent. vel
per fantasias que per mulierum species apparent. vel et per naturalis
humoris abundantiam. Dicebat ergo. Siquidem absque mulierum
fantasia tale aliquid evenerit non est peccatum. Congenitus enim
humor in corpore ubi propria impleverit receptacula. sinus ne-
cesse est ut meantibus egrediantur. et ideo non trahitur ad pecca-
tum. Ubi vero visus mulierum: et blandimenta carnis occurrunt
in hoc iam desiderio animi erga huiusmodi cogitationes atque illecebras
occupati clara confirmat indicia. Debere ergo monachos aie-
bat omni genere a cogitationibus suis repellere huiusmodi simulachra. nec

indulgẽ ocio ī hec delabi sensus suos. Alioqn nihil differre ab iis qui scd̄m carnē uiuūt. Quin imo si fieri potest et ī eo satis agere debere, ut p multa cōtinentiā ipam supent abundantiā naturale. fluxusq eius labē orōnu atq ieiuniorū cōtinuatione restringant. Denicq aiebat et is qui ī delitiis uiuit, si forte corporis sui egritudo deposcat ab omībz que noxia esse indicauerit Medicus se abstinuerit. Cur nō multo magis hoc Monachus faciat, cui anime et Spiritus sanitas expetēda est.

Bernardus in quibusdam dicens de tribz generibz cogitationū

Tria sunt gnā cogitationū, a quibus multa sollicitudine cauere necesse sit eos q conuertuntur ad Cor: et dignum deo ī semetipis templum exhibere festinant. Sut. n. nonnulle iterdū cogitatōes penitus ociose: et ad re nō ptinentes, quas tn̄ facile abicere pot aīa, dūmodo sit secū habitans: et assistens dnatorq uniuerse terre. Sut et alie cogitationes uolenter magis: et fortius adherentes, que. s. ad necessitate: et qi ex eodem assumpte limo de q et nos facti sumus, si paululū insederint, auelli nequunt sine lesione et difficultate. Sepe. n. sic afficit nos cogitatio carnalis, de cibo, de potu, siue uestimēto. ut uix eradicari qat de cordibz nr̄is. quod nō aliunde est, nisi q et ipa limosa et uiscosa quedā, limosa nihilominus et glutinosam inuenit terra. Non sine causa est dictum hoīez plasmatū nō de terra qualibet: sed de limo. Vide. n. q lutosum sit Corpus. qd ipi q spiritui tā fortiter, et pene īdissolubiliter īheret, ut uix cū multa afflictiōe

possit aliquis separari. Quid ergo agendum cum limosa illa cogitatio mentem subierit. plane oportet reprimere que extinguere non possumus appetitum ut quanto mentem nostram ingreditur, excescere eum nullatenus patiamur. Sed sub nobis sit quatadmodum dicat scriptura, et nos dominemur ipsius. Jam vero tertium cogitationum genus immundum nimis, ac fetidum est, quia nec admittere quidem illa ulla ratione debemus: sed a longe presentire fetore: et tota uirtute repellere, toto animo propulsare conuersi statim ad gemitus: Lachrymasque ac suspirium quod adiuuet infirmitatem nostram. Sic nimirum confusus abscedens non ita facile deinceps simile aliquid inuitis resistentibus nobis malignus hostis afferre presumit: Dico autem cogitationes illas immundas penitus ac fetidas, que ad luxuria ad inuidia: et uana gloriam pertinent: ceteraque uitia detestanda. Oportet enim si mundas conseruare uolumus animas nostras adhuc longe agentibus cogitationibus huiusmodi multa cum indignatione occurrere: et exsufflare a nobis: ut nullus ei detur accessus. Et primum quidem genus cogitationum ociosarum et ad rem non pertinentium, lutum est: sed lutum simplex. i. non inherens, nec fetens. nisi forte diutius imoretur in nobis et per incuriam et negligentiam nostram in alterum genus cogitationum uertatur. quod quottidie experimur. Dum enim ociosa tamquam minima spernimus, ad turpia atque inhonesta dilabimur. Secundum uero cogitationum genus. non lutum simplex sed ut iam diximus uiscosum ac limosum est. Nam tertium quidem sic cauendum, ne tamquam lutum aut limus. sed tamquam immundissimum et fetidissimum cenum;

De Triplici ignorantia sup Cant. ſmon. 37.

Ignorans ignorabit. Siue ſe ſiue deū ignorare contingat
utriuꝗ ſine dubio, utraꝗ ignorantia damnabilis eſt.
Vtralibet ſufficit ad pditione. Volo pinde animam pmo
omnium ſcire ſeipam: et id poſtulat rō, et utilitatis et or-
dinis. Et ordinis qdem: qm qd nos ſumus, pmū eſt
nobis. Vtilitatis uō, qa talis ſcientia nō inflat. ſꝫ humi-
liat. Porro ad humiliandū nihil aīa inuenire ualea-
cius ſeu accomodatius poſſit. q. ſi ſe ī ueritate iuenit.
Tantum nō diſſimulet: nō ſit ī ſpū eius dolus. Statuat
ſe ante faciem ſuā: nec ſe a ſe auertē abducat. Nōne
ita ſe intuens clara luce ūitatis, uere humiliabr in hac
uera cognitioē ſui, cū ſe pcepit oneratam peccatis, mole
huius mortalis corporis aggrauata, terrenis intricatam
curis. carnaliū deſideriorꝫ infectam fece: cecā, curuā
īfirmā, implicitā multis erroribꝫ. expoſitā mille piculis
mille timoribꝫ trepidā, mille difficultatibꝫ anxiam,
mille ~~difficultatibꝫ~~ ſuſpitioibꝫ obnoxiā, mille neceſſita
tibꝫ erumnoſam, pcliuem ad uitia, īualidā ad uirtu
tes: Vnde huic iam extollentia oculorꝫ. Vnde leuare
caput: Nōne magis conuertetur ī erumna ſua dū co-
ſtringitur ſpina. Conuertet inq ad lachrymas, conuer-
tetur ad gemitus et planctus, couertet ad dnꝫ. Porro
conuerſa ad dnꝫ recipiet coſolationeꝫ. qa pr ē miarꝫ
et dns eſt totius coſolationis. Talsigr cognitiō et tali
ordine ſalubriter cognoſcit deus cū prius ſe homo nouit
ī neceſſitate poſitū, et clamabit ad dnꝫ et exaudiet eū. atꝗ

hec modo erit gradus ad nonnã dei mi cognitio;

¶ Bernardus in Quinto Libro de Consideratione c° ii°.

Fides est uoluntaria quedã et certa plibatio, nec dũ ppalate ueritatis. Intellectus est rei cuiusãq; inuisibilis certa et manifesta notitia. Opinio est qsi p uero habere aliqd qd falsũ esse nescias. Ergo ut dixi fides ambiguũ non hr. aut si habet fides nõ est, sed opinio. Quid ergo distat ab intellectu? Nempe q et si nõ incertum, non magis q̄ intellectus. Denique qd intellexisti nõ est de eo qd ultra queras, aut si est nõ intellexisti. Nil autẽ ualiimus scire q̄ que fide ia scimus. Nil superit ad beatitudinẽ, cum que iam certa sũt nobis erunt eque et nuda. Capitulum Tertium.

fides

His ita expeditis, age iam dirigatur cõsideratio in eam q sursum est Iẽlm matrẽ nrã: ac tribz tõis memorans uijs caute et uigilanter inuestigemus inuestigabilia qs tm licet ul magis qs nobis donabitur. et pmo qdem ciues spiritus esse illic gliosos beatos, distinctos i psonis, dispositos i dignitate ab initio stantes i ordine suo, pfectos i genẽ suo, corpore ethereos, imortalitate ppetuos, impassibiles nõ creatos: sed factos i gratia nõ nã, mente puros, affectu benignos religione pios, castimonia integros, unanimitate indiuiduos pace securos, a deo conditos, diuinis laudibus et obsequijs deditos. hec omia legendo comperimus fide tenemus. Capitulum Quartum

Exigeni q̄ bonũ est nos hic esse, q̄ fore melius sicq sequamtoti qd ex parte precessimus. Precedimus animo: et neqdem ipõ toto: sed parte, et pte modica. Nimis affectus

iacent mole corporea pregrauati et luto herentibz desiderijs.
Sola interim arida et tenuis consideratio preuolat: et in
ex tantillo qd datur libet exclamare. Domine dilexi de-
corē domus tue: et locū hītatōis glīe tue. 2°. Captlm Quītū
Denicz tantū interest. ut qi singlr ppha dicat ad eū. Tu es
deus q facis mirabilia. et iterz de eo. Qui facit mirabi-
lia solus. Adsunt Angeli et Archangeli. Sed ille germanior
nobis. q nō modo adest. sed inest. Et si dicas posse inesse
et Angelum nō infitior. Memini scriptū. Et Angelus qui
Loquebatur ī me. Atqz differentia ī hoc. Inest Angelus sug-
gerens bona nō ingerens. Inest hortans ad bonū nō bo-
num creans. Deus sic inest ut afficiat et infundat: uel
potius ut infundatur et participetur ita ut pinde cū ipso
spū esse dicere qs nō timuerit. et si nō una psona. unā tñ
hēs enim sbiam habentibus oīo. Qui adheret deo unus spūs est. Anglus
ergo cū aīa. Deus ī aīa. Ille ut contubernalis aīe. Deus
ut uita eē. Ibidem sequitur. Dicimus amare et deus. Dicimus
nosse et deus et multa ī hunc modū. Sed deus amat ut
caritas. Nouit ut ueritas. Sedet ut eqtas. Dominatur ut
Maiestas. Regit ut pncipiū. Tuetur ut salus. opatur ut uirtus
Reuelat ut lux. Assistit ut pietas. Que oīa faciunt et angli
facimus et nos: sed longe inferiori modo. In eod li° c° x°.
Dico tibi pr Eugeni. solus est deus q frustra nunq qri potest
nec cū inueniri nō pot. Doceat te de hoc experimentum tuū.
Aut si nō mihi expto credito et sancto q ait. Bonus es dñe
sperantibz in te. Animē querenti te. Quid ergo est deus? Qd ad Quid sit Deus.

uniuersu spectat finis. Qd ad electione salus. Qd ad se ipse nouit. Quid est deus? voluntas oipotens &c. In c° xiij.

Nouimus hoc. nu et arbitram nos comphendisse? Non ea disputatio comphendit: sed sanctitas, siquo modo in appre-hendi pot, qd icomphensibile est. At nisi posset, no dixisset Aplus Vt comphendamus cu oibz scis; Bo sup Cant. sermone

Venit et uadit put uult spus scus. et nemo In c° xvij° facile scit unde ueniat, uel quo uadat. At illud sine damno fortasse salutis, nescire licet. Ceterum qn ueniat uel qn uadat, id plane piculosissime ignoramus. Cum hec spiritus sancti circa nos dispensatorie qdem uicissitudines uigilantissime no obseruant, fit ut nec absentem desideres nec psentem glorifices. Nempe qui iccirco recedit, ut auidius requiratur: et rursum qui dignanter ad hoc redit, ut consolemur: quate digne p sua maiestate suscepitur, si nec adesse sentitur. Mens ergo que ignorat abscessum, patet seductioni: et q reditum no obseruat, erit ingrata uisitatori. Nunq sine nra coscientia magistra unctio, q docet de oibz tollatur de nobis, si duplicato munere uolumus no fraudari. Nunq cum uenerit, inueniat imparatos: sed semp uultus suspensos: expansosq, habentes sinus ad largam dei bndictione. Vigilandum pinde oi hora, qa nescimus qua hora uenturus sit spus scus. seu iterum abiturus. Et et redit spus. et qui stat eo inuente; deserente cadat necesse est. Sed non collidetur, qa dns supponit rursum manu sua: et has alternare uices i his qui spirituales sunt, no cessat. Deinde septies cadit iustus: et septies re-

surgit: sic tamen si cadat in die: et se cadere videat: et cecidisse sciat: et resurgere cupiat: et requirat manum adiuvantis;

¶ Cancellarius de spirituali helemosina.

Exerce potissimum tui cordis talentum. fac omnibus de illo suum nimium. Sit in eo peregrinatio. Sit predicatio. Sit commonitio. Sit helemosine distributio. Sit illud miserorum hospitale omnium. Quo autem pacto dices. Orando pro qualibet, et in qualibet adversitate proximorum pro sua eruditione, directione, castigatione, consolatione, patientia, cibo, potu, veste, sanitate. Sciet pater omnium deus, et volet desyderium pauperis exaudire. et preparationem cordis audiet Auris sua. ¶ Idem ex libro de Regulis mandatorum De Confessione.

Divina lex et sola constitutio obligat ad Confessionem sacramentalem, post peccatum actuale, ut fiat semel ante mortem. ¶ hec concurrere simul ad iustificationem impij necesse est, que sunt. Infusio Caritatis. Expulsio culpe. Conversio liberi arbitrij in deum: et peccati detestatio. ¶ homo non tenetur semper immediate confiteri, immo nec conteri de peccato sub pena novi peccati mortalis. Dat enim spacium prudenter deus quale scit fragilitati nostre sufficere. et illud quantum sit in omnibus generalis regula nulla diffinire potest. ¶ Obmissio in concernentibus Confessionem, sicut in alijs actibus preceptorum non vocatur obmissio nisi sit respectu actus principalis dum deberet fieri. et non respectu circumstantiarum. que vel antecedunt vel comitantur vel subsequuntur. alioquin obmissiones in una obmissione remanerent infinite. ¶ Omnis Contritio includit Confessionem in actu vel habitu, aut in proposito, aut

uoto. Eum nō fieri actu cessante impedimēto alio, q̄druplex casus constringit. Primus institutio ecclie semel ī ano. Scdus susceptio Eucharistie ut celebratio: et sacramentorꝝ aliorꝝ susceptio scdm quosdā. Tertius piculum mortis uerisimile iminētis. Quartus Consciētia ꝙ alīs nō habebit oportunitas peccata cōfitendi. In recordatiōe pcti mortalis, dū missa iā puenit usq; ad hoc ut comode sine scandalo deseri ut interrumpi nō ualeat: aut dum Sacerdos alius deest, et urget necessitas: sufficit cōtritio ī cludens ppositum confitendi. Circūstantiarꝫ quadruplex est differentia. Quedā imptinētes. Quedā minuētes. Quedā aggrauātes solum. Quedā peccatū ī alia speciē peccati mutātes. Et he ultime nō solū circūstantie: sꝫ et pccā st. Ideo sunt de necessitate sub expssione cōfitende. Primas nō expedit dicē: nec secūdas regulr. Tertias exprimē sepius est utile: et secundum quosdā quandoq; necesse. Circumstantiarꝫ expssio ī confessione talis: et talibꝫ uborꝫ circūlocutiōibꝫ expssa sufficit. p quā Confessor de magnitudine peccatorꝫ eius q confitetur, p absolutiōe et pnia discrete cōferendis, īformatur. Expedit nōnūq̄ circūstantias dearticularꝫ ut ingrere; uel dicē tū ad uerecundā humiliatione ꝯfitentis: tū ad eius ꝯtritione postmodū magis habendā ꝙ omnia dixerit: tum qa circumstantie multe, quas esse nullas, uel uenialia arbitrabatur confitens, peccata st mortalia. Tum deniq; ex hoc qd ima circūstantia habita, Confessor de aliis

coiecturat: quas confitens pudore prorsus celat. ¶ Cogni-
to statu eius qui confitetur, quandoque nocet plurimum, nimium super
circumstantiarum particularitate interrogare, praesertim in peccatis
carnalibus. Tum ne confitens verecundia motus quandoque
mentiatur, ut pueri et puelle: et hoc in iis que non esset ne-
cessaria dici. Tum ne scandalizentur et inflamentur in nomina-
tione peccatorum prius incognitorum. Propterea discretio maior
in nominatione requiritur: et semper a generalioribus interrogationi-
bus ad specialiores gradatim et sensim venire conveniet.
Innocentia quoque manus eius quo obstetricante eductus est Coluber
tortuosus. ¶ Secretum commissum fidei alterius celare est de
iure naturali. hoc enim rationabiliter quilibet sibi vellet fieri et aliter
socialis convictus periret. Multo amplius Sygillum Confessionis
secretum esse debet: et nullo casu, signo aut verbo reserandum.
¶ Confitens debet regulariter in peccatorum suorum explicatione
celare complices suos, nisi diu alteri confiteri non posset, sicut
in incestu cum matre, aut unica sorore: aut nisi sic dicat
et apud talem quod revelatio debeat prodesse, et non obesse eis
qui deteguntur. Quo casu nihilominus magna cautela re-
quiritur apud confitentem et confessorem: ne zelo proficiendi in-
discreto fallantur. ¶ Omnia ad Confessionem pertinentia, ut peccata
iniuncta: et interrogationes facte etc. non inducentia ad ma-
lum, sunt de secreto Confessionis. Propter quod peccat si non ex-
cusat eos ignorantia, illi qui peccata sua, et ea que Sacerdos
eis dixit passim dicunt. et qui etiam super hoc inquirunt: quoniam talia
per indirectum quandoque causant irrisionem sacerdotis, aut Co-

peccatis / que peccata / a Sacerdote / iniuncta / manifestant

fessi culpā. ¶ Qui seduxit alios ad peccatū tenetur ꝑ posse
eos postmodū ad viā veritatis reducere, nō minus q̄ de
damno tēpali illato. Sic de infamatiōe et similibꝫ. et ad
hoc debet Confessor inducere Confitentē. ¶ Confessus vo-

Confessus volens peccatum suum et revelari.

lens pctm̄ suū revelari ꝑ Confessorē: si petat illud
extra Cōfessionē detegere, nec tamē adhuc est tutū Co-
fessori aliud onus assumere, si remediū pōt aliter in
cōmodius adhiberi. ¶ Nullus semel vere sacramentaliter

Semel de pecto absolutus nō obligatur amplius confiteri nisi de consensu suo libero.

absolutus sup uno crimine pōt nisi de cōsensu suo
libero, obligari ad amplius cōfitendū. Si sit oppositū
in qbusdam religiōibꝫ, aut casibꝫ, institutiōes positive
quibꝫ homo sponte se subdit, hoc faciunt. ¶ Si cōfessor
ꝑsumatur verisimiliter sollicitare aut sollicitari ad pecca-
ta, ut puta ad lubricitatē, ꝑsona hoc timens debet
ab illo si sit suus curatus, petere licentiā alteri confi-
tendi. Qua nō obtenta, pōt nihilominus alteri cōfiteri
et absolui. ¶ De statu corꝫ q confessi sunt, tutius est
ut Confessor nihil dicat, nec ad vituperiū sic cōsultat
nec ad laudē, ne inde cōfessi superbiant. Ne pterea
ipsi et alij ī hypocrisim ficte cōfitendi dilabantur.
¶ Judex cogere volens ad revelationē Confessiōis peccat
et tenetur pbr sibi nō respondere, aut dicere nō esse

post pauca

de foro suo &c. ¶ Claue sacramentali nō notabiliter
errante ī impositiōe pnīe. Confessus ꝑ illam pnīam

absolutus a pena et a culpa.

si fecerit, absolutus ē a pena et a culpa. vertitur com-
promissionis cuiusdā liberalis et arbitrarie dei et pec-
catoris ī ꝑsona sacerdotis ¶ Tutius est cū parua pnīa

que sponte suscipitur: et uerisimilr adimplebi'r ducūt cōfessos
i purgatoriū, q cum magna nō implenda ꝓpitare i infernū.

post pauca. ¶ P opa spūalia qualia sunt Contemplatio et amor dei pot
fieri satisfactio. nō qa annexa est ꝑ statu fatigatio corporis,
nō qa contra ꝓpriam iclinationē cōmodi intellectus et uo-
luntas abnegant se i obsequium fidei: et caritatis. Vnum ꝓ
altero posse satisfacē concedit liberalitas dei, dū cā subest,
uel ex impotentia illius ꝓ quo fit satisfactio ut de manto
suo et caritate satisfacientis: ut superioris auctate talē ordi
nantis; ¶ Quedam notabilia de Corpore christi.

m p. Quidam mirantur quomō panis possit fieri caro christi et
vinū sanguis xpi. isti uideant quō ex pane comesto: et
vino bibito generatur i homīe caro et sanguis.

m 2 ¶ Quidam mirantur quō tā magnus deus sub modica spē
panis possit cōcludi. isti uideant quō cerebrū qd paruū
cōmprehendit oīs ciuitates, montes zc vel et oculus
hoīs q paruus est, comprehendit magnum montem.

m 3 Quidā mirant' quō comestus de' nō moriat'. isti uideāt
quō Candela una accēdit multas candelas, sine detrim-

m 4 to sui. ¶ Quidā mirant' quō hostiam i plures ptes diuisa
possit diuidi ut membra xpi nō frangant'. isti uideant
quomō i speculo integra facies uideat', et fracto speculo
facies nō franguntur: sed i unaquaqꝫ pte facies itegra

m 5 repñtantur. ¶ Quidā mirantur quō malus sacerdos
cōficere possit. isti uideant quō lapis preciosus ē eiusdē

uiratus ī manu Rustici, sicut ī manu nobilis domini.
6m Quidā mirant᷑ quomō deus ubiq; locorū cū celebrantur
misse esse pot, cum nisi unus deus sit. Isti uideant
qmō Radius solis, cū nisi unus Sol sit, totū mundū
illuminat, ut ī campis et ī siluis: et tn̄ ī celo īteger
7m pseuerat. Quidā mirant᷑ quō oī die corpus christi
transferatur ī pane: et nullū augumentum sit in deo.
Isti uideant si scio aliqd secreti, et illud manifesto
pluribz, adhuc ego scio illud qd multi sciunt. Tamen
ex eo ī mente mea, nō fit aliqd augumentum.
8m Quidā miratur quō corpus xp̄i qd ē cibus uite, sit pecca-
toribz mortalis. Isti uideant quō bona et solida ciba-
ria sint nociua egris siue infirmis. Quidā mirat᷑
9m quō Corpus xp̄i clauso ore ad celos rapitur. Isti uide-
ant quomō a corpe uirginis exiuit īcontaminatus
xm et de sepulchro clauso exiuit potentissime. Quidā mi-
rantur quō Corpus xp̄i a Criminosis sumptum nō
coinquinat᷑. Isti uideant quō Sol p̄ fedissima transiēs
xim non detinetur. Quidā mirant᷑ quō hoc ē q xps nō
uidetur, cū ipse est ī specie panis. Isti uideant quomō
aīa est ī corpore: et tamē nec ī infusion uidr: nec
post obitū exire uidet᷑. et si centū candele accēdant᷑.
Grego9 Ante dei oculos nunqꝫ est uacua manus a munē si
Archa Cordis repleta est bona uolūtate. Sed hoc bonū
uoluntatis sacrificiū nunqꝫ plene psoluit᷑, nisi mun-
di huius cupiditas pfecte deseratur.

Nota qd sit Oratio ualde utilis pmo scdm Augꝰ.

Oratio nihil aliud est quam deuotio: et pio et humili affectu mentis in deum conuersio, fide, spe: et caritate commixta. Deuotio uero pius et humilis in deum affectus in compunctione generatus. Humanus itaque animus malorum suorum territus: et propriis diffidens uiribus, se ad deum conuertit: et eo ardentius eius presidium expetit, quo nihil extra ipsum sibi relictum uidet in quo confidere potest. Est ergo deuotio mentis conuersio in deum pio et humili affectu. humili quidem ad considerationem proprie infirmitatis. Pio quidem ad dulcedinem diuine clementie. Habet autem hec tres principales species et uirtutes quibus innititur, fidem scilicet Spem et Caritatem. Nunquam enim se homo ad deum converteret per deuotionem, nisi et crederet ab illo posse saluari: et eum misereri. nisi deum plusquam mala sua diligeret: nequaquam illa fugiens sibi in eo refugium eligeret. Credit ergo homo et amat. Credit potentia. Sperat misericordia. Amat custodia. Postulatio uero est determinate petitioni inserta uariatio, et fit tribus modis. obsecrando Rogando. Simpliciter postulando. Obsecratio est quando uehementer necessitas nos cogit deuotius orare, & insistere precibus. Rogamus autem in rebus melioribus.

Rogare
postulare
obsecrare
Insinuare

In minimis autem postulamus. Simpliciter distinguit hec, et suis differentiis: et supremum: et excellentissimum est obsecrare, medium rogare, minimum uero simpliciter postulare. Insinuatio autem est sine aliqua petitione per solam narrationem uoluntatis facta manifestatio: et fit tribus modis

Timore. Fiducia. et Contemptu. Quo aut studio: et q affec-
tu nobis orandus sit deus, ex nra misia: et ex Conditoris
mia considerare possumus. Quid efficacius hoiem ad
orandi studiu excitaret, q miseria, et calamitas tanto-
rum malorx, quibz addictus pmitur? Aut qd iocun-
dius ad affectum orandi traheret, q conditoris mia
qua qtotiens sua malitia expitur? Ne ergo mens hu-
mana ad orandu sit pigra, illic ex una pte sua ne-
cessitate compellitur, ne diffidens oret: aut tepore
trepidans illinc mia dei puocat. ¶ Istis ergo duobz
s. misia hois: et mia coditoris, oro subleuatur. Quia
du mens alterna haru cosideratioe se incessanter ad
deuotione excitat, quoda spualis desiderij sui impe-
tu sursum leuata uolat. ¶ Sic ergo sca meditatio oro-
ni necessaria est: ut oio oro pfecta esse negat, si no
eam sancta mens comitetur, aut pcedat. Nam q ma-
la sua cosiderare negligit aut certe nihil petendo
aut aliud q necesse sit ~~fue~~ petendo facile p ignora-
tia falluntur, aut minus digne q opus sit p desidi-
am tepescunt. ¶ Primu ergo necesse est si prudent et
utile deu orare uolumus, iugi meditatione animu
nostrum exercere, ut ex malorx nostrorx circuspectioe
discamus, qd necesse sit petere: et ex consideratione
mie dei, quo desiderio debeamus postulare. Cogite-
mus q breuis sit uita nra, q lubrica sit uia, q in-
3 certa sit mors nra. Cogitemus q lugentes hac uitam
intrauimus, cu labore i illa uiuim9: et cu gemitu exi-

turi sumus. Et quis om̄ia mala huius uitę enumerare
possit. Vt enim p̄termittamus ea mala que om̄s hom̄es
comuniter opprimunt, quãta putamus sint secreta sin-
gulorum pericula: quorum sibi cõsocij quiq; sunt. Siqs enim
cogitare uoluerit, que abineunte etate mala fecerit, su-
stinuerit: ponatq; ante oculos tempora p̄terita, et dies
uitę suę: cõsideretq; diligenter q̄ et quãtos labores ina-
niter ptulerit: quotiens ad huius uitę amores frustra
desudauit. Quotiens ī laboriosis conatibz fallaces exitus
inuenerit, p̄fecto sciet quid de hac uita iudicet. Vnde Sa-
dolore Lomon. Qui addit scientiã addit et laborē. Quanto enim
homo plus seipm̄ intelligit, tanto plus suspirat et gemit.
Postremo aūt supest ut ī malorum nr̄orum cõsideratiōe, et
multę mīę dn̄i recordem̄. Quia tanto fiducialius misera-
tiones eius ī feruore q̄remus: si queadmodū nr̄i ī p̄terito
misertus sit cogitemus. Reuocem9 ad memoriã q̄ tribuit,
q̄ ī periculis constitutos sepe eripuit, q̄ peccatis nr̄is nūq̄
q̄ misericorditer ... Oblitos sui de se mo-
nuit. auersos a se reuocabit. Venientes benigne suscepit.
penitentibz indulsit, p̄seuerantes custodiuit. Stantes tenu-
it. lapsos erexit. noxias delectatiōes ī amaritudinē co-
mutauit. Rursum salubriter amaricatis suas cõsola-
tiones tribuit. Postremo aūt tribulatiōe purgans, et q̄e-
tem p̄fecta restituit. Qui nec peccatoribz unq̄ defuit, ut
corrigeret: nec iustis, ut custodiret. Quisq̄s ergo animuz
suū hm̄oi meditatoibz, ante orōnis tempus exercuit
nec impulsus fortassis, nec tepidus ad orōnem uenit.

Sancta q₃ meditatio assidua scientia parit. Scientia parta ignorantia expellit: ut compunctione ingerit. Compunctio ingesta desidia fugat: et deuotione generat: et deuotio pficit oronem; De Lachrimis ex tractatu de consolatioe Theologie

Deniq₃ de lachrymis nō sic doleres si scires quam uim haberent Lachryme cōtra dolores. Quippe illo faciete q dr̄ in fletu solatiu ipe lachrime quodā solatio dolorem cordis magnū minuent ac preter refectione et alleuiatione mētis ad refrigeratoem pectoris et solam̄ tristis cū p oculos exeunt dolorem unà secum euaporare faciunt. Vnde Petrus Blesen. Multis cōsolatio sunt Lachryme: et ex parte maxima magnitudine minuunt dolorē. Dolor qdem speciem Ignis gerit q du plus tegitur plus ignescat. Vnde et Ambrosius. Pascunt frequēter Lachryme: et mente alleuiant fletus refrigerat pectus et mestum cōsolatur. Est .n. piis affectib₃ queda flendi uoluntas: et plerumq₃ Lachrymis grauis euaporat dolor. Diuisio. Rursu fletum et lachrymas consolatio et exultatio solet seq. Vnde ipe Saluator dixit. Beati q lugent qm̄ ipi consolabunt. Et psalmista. Qui seminat ī lachrymis ī exultatioē metent. Insup pie lachryme terra cordis irrigant et fecundant. Vnde Grego. Irriguū supi⁹ accipit aīa cū se Lachrymis regni celestis desyderio affligit. Item ardore cōcupiscentie sedant. Vnde idem Grego. Flammā suggestionū Dyaboli citius extinguit unda Lachrymarū. Item omem Infirmitatē sanant

vnde i job de deo dr. Merentes erigit sospitate. Item mu-
flens qd dant. et Sponsam Regis Celi pparant. vnde Cassiodor9. Flet9
est Lauacrum culpare, ablutio peccator9. Ite oculum cordis
clarificant. vnde Grego9. Mens Lachrymis baptizata i con-
templatione uidet limpidius. Item mentis serenitatem
Chrys de lachrys et tranqllitate causant. vnde chryso9. Sicut post ueheme-
tes jmbres aer mundus et purus efficitur. ita et post
Lachrymare pluuias, serenitas mentis sequitur, atq3 tra-
quillitas. Item mente eleuant. vnde psalmista. Ascensio-
nes i corde suo disposuit i ualle Lachrymare. Ite mentez
inebriant. vnde Bnardo9. Illas lachrymas uere i vinu
mutare dnz dixerim, que fraterno compassionis affectu
i fauore pdeunt caritatis. p qua ad hora tui ipius ime-
mor sobria quada ebrietate uideris. Item holocausta
impinguant. vnde Grego9. holocaustum aridu est, bo-
num est opus qd orois Lachryme no pfundit. holo-
caustum pingue est p hoc bonu opus, quod cu agitur
etiam Lachrymis impiguat. Item hoc qd homo uult
a deo impetrat. Vnde chryso9. Nemo flens ad deum
aliqn accessit qui no quod postulauit accepit. Nullus
ab eo beneficia dolens, optauit que no impetrauit. Ipe
enim est qui & cosolatur flentes, dolentes curat, peni-
tentes informat; De uirtute Lachrymare

Demu si uirtutes Lachrymare quas contra Gehenna hnt
agnosceres, nec Gehenna multum timeres, nec de lachry-
mis doleres. Vnde audi uerbum cuiusdam epi ad piam
Matrem Augustini p salute filij Lachrymantem. Impossibile

est inquit tantarum lachrymarum filium perire. Sed non minus efficaces sunt proprie lachryme ad deletionem dampnabilis culpe. Nempe cuius hominis uita perdita est: quique eterne perditioni propinquus est. per pias lachrymas constituit in integrum ut ulterius in eo integer spiritus perseueret. Vnde hieronymus Petrum ter negantem in locum suum amare restituit lachryme. Vnde et Gregorius. Tempus redimimus, quando peracta uita quam lasciuiendo perdidimus, flendo reparamus. Miro etiam modo fletus et lachryme pie regnum celorum obtinendi ac per consequens Gehennam euadendi conferunt securitatem. Quippe lachryme huiusmodi qui ui quadam norunt celorum regnum obtinere. Vnde Gregorius. Regnum celorum rapi uult a nobis fletibus: nam nostris meritis non debetur. Vnde et dicit Augustinus quod lachryme uiolente sunt in patribus. Vnde hieronymus O lachryma humilis tua est potentia, tuum est regnum. Tribunal iudicis non uereris. delictorum more accusatoribus silentium imponis. non est qui te accedere uetet. Si sola intres, uacua non redibis, magis cruciaris diabolum quam pena infernalis. Quid plura. Vincis inuincibile. Ligas omnipotentem. inclinas Virginis filium. hec hieronymus. Sic igitur teste euangelio Regnum celorum uim patitur: et uiolenti rapiunt illud. qui scilicet ipsum sibi dari postulant precibus lachrymosis. et breuiter tanto minus a consolatione uacuus eris, quanto uberiores lachrymas emiseris. Et tandem teste Gregorio momentaneos fletus nostros deus eterno consolabitur gaudio. Amen.

Sanctus Bernardus in libro de Consideratione ad eugenium.

Primum tibi importabile uidebitur aliquid processu temporis si assuescas.

si assuescas iudicabis non adeo grave; paulo post et leve sentiens; paulo post nec sentiens; paulo post quoque delectabit. Ita paulatim in cordis duritiam itur et ex illa in aversionem. Quid sit cor durum. hoc solum est cor durum, quod semetipsum non exhorret, quia nec sentit. Ipsum est quod nec compunctione scinditur nec pietate mollitur, nec movetur precibus, minis non cedit flagellis induratur, ingratum ad beneficia est, ad consilia infidum, ad iudicia saevum, inverecundum ad turpia, impavidum ad pericula, inhumanum ad humana, temerarium in divina, praeteritorum obliviscens, praesentium negligens, futura impuidens. Ipsum est cui praeteritorum praeter solas iniurias nihil omnino meminit, praesentium nihil perit, futurorum nulla nisi forte ad ulciscendum prospectio seu provisio est. Et ut in brevi cuncta horribilis mali mala complectar, ipsum est quod deum non timet nec hominem reveretur.

¶ Quid operetur consideratio.

Consideratio mentem de qua oritur purificat, regit affectus, dirigit actus, corrigit excessus, componit mores, vitam honestat et ordinat. Postremo divinarum et humanarum rerum scientiam confert. hec est que confusa disterminat, hiantia cogit, sparsa colligit, secreta rimatur, vera investigat, verisimilia examinat, ficta et fucata explorat. hec est que acta recogitat, preordinat agenda, ut nihil in mente resideat, aut incorrectum, aut correctione egens. hec est que in prosperis adversa presentit, in adversis quasi non sentit. hec est que inter voluptates et necessitates media quasi arbiter sedens utrasque certis limitibus disterminat, fines istis assignans

et p̃bens qđ ſans eſt illis, quod nimis eſt demens. Idem

Audi Canticũ meũ minꝰ ſuaue: ſed ſalutare. ad eundẽ.

Nota

Monſtroſa res. Gradus ſummꝰ: et animus infimꝰ. Sedes p̃ma: et Vita ima. lingua magniloqua: et manꝰ ocioſa. S̃mo multus, et fructus nullus. Vultus grauis: et actus leuis. jngens auctoritas: et nutans ſtabilitas. De affectu molli et jra

Caliginis due ſunt cauſe. jra, et mollior affectus. js judicij cenſura eneruat, illa p̃cipitat. Quõ ab altero p̃cludetur aut pietas clementię: aut Zeli rec-titudo. Turbatus pre ira oculus, clementer nil intuet̃. Suffuſus luxu quodã: et muliebri mollitie animi rec-tum non uidet. De ocio et Loquela.

ocioſitas

nuge ĩ ore Sacerdotis đ.

Et ſi recte ſapiens hortatur ſapientiã ſcribi ĩ ocio, caue-dum et ĩ ocio, ociũ ẽ. Fugienda p̃inde ocioſitas mater nugarum, nouerca uirtutum. jnter ſeculares nuge, nuge ſunt. jn ore Sacerdotis blaſphemie. jnterdũ tamen ſi incidant ferendũ fortaſſis, referendũ nunq̃. magis interueniendũ caute, et prudenter nugacitati. Prorũ-pendum ſane ĩ ſeriũ quid, qđ modo utile, ſed honeſte audiant: et ſupſedeant ocioſis. Conſecraſti os tuũ euã-gelio. Talibꝫ aperire illicitũ. aſſueſcere ſacrilegiũ ẽ. La-bia Sacerdotis aiunt, cuſtodiunt ſcientiã: et legem requi-rẽt de ore eius, nõ nugas p̃fecto uel fabulas. Verbũ ſcurri-le, quod facetum uerba minime colorant. Nõ ſufficiat peregrinari ab ore procul: ſed Arcẽ et relegandũ. Porro detrahere, an detrahentẽ audire, qđ horũ damnabilius ſit, nõ facile dixerim.

Quare Cortine ad Cornu Altaris debeant appendi.

Sciendū q̄ Cortine / seu velamina ad Cornu Altaris debent
appendi ī signū huius q̄ Sacerdos debet esse a mūdanis
sequestratus: et totus occultatus. Vnde Decretū statuit:
Quobrem nulli Laicoꝝ licet ī eo Loco cōsistere / ubi missa
celebratur / ut Sacerdos libere possit celebrare Sacramē-
tum. Vnde illud qd nunc fit vȝ. q̄ mulieres et Viri stat
ī faciem Sacerdotis detestabile est: et Justicię diuinę cō-
trariū. Et ideo ministri Altaris stant retro alijs ī exēm:
q̄a si ipsi ministri retro cedunt multo magis Laici / re-
trocedere tenent ꝛc. Excerpta de ep̄la Humberti ad
religiosos De obedientię recōmendatiōe Capm pm

Diligenti studio fratres Carmi satagamus uirtutū exerci-
tijs insistere. qbus xp̄o cōformemur: et ad p̄fectiōis se-
ritas informemur: atq; ad gl̄iam reformemur. Et quis
ambigat obedientiā talem esse. Hanc et n. Saluator
nr̄ in tantū amplectitur, q̄ usq; ad mortem patri obe-
diens crucis patibulo cōdemnatur. Per hanc gentium
multaꝝ p̄r Abraā terra sua: et cognatione sua egditur,
et usq; ad imolatione filij que habuit clarissimū īncli-
natur. Per hanc Josue terram p̄missionis īuasit. et hostes
Gladio sibi sbstrauit ꝛc. De Malo Jnobedientię Capm 2m.

Sed īn cōtrariū ualde detestabilis īnobedientia dignoscitur
que idolatrię sceleri comparatur. Per hanc uel spūale fur-
tum committitur: uel Rapina. Nam si occulte cōtrariam
obedientię, furtum est. Si manifeste Rapina est, quia

ī utroq; rem aliena inuito dnō contrectamus. voluntatē
enim ppriam quā p xpo reliquimus. contra iusticia usurpam9.
Non ergo imerito pr nr Adam imortalitate: et innocētia
pp. inobedientiam sua spoliatur &c. De his q uitiat obiam
Sicut multa sunt q reddut obedientia cōmēdabilē, cap. 3m
sic et plurima, q reddunt ipam uitiosam: et corruptam.
Sunt. n. nonulli qui ut citius absoluant, male exerat
iniuncta sibi officia. In alijs uo inuenit9 extorta licētia.
Alij accipere licentia no curant. Alij cōtra negata licētia,
id qd placet face no formidat. Alij iubente plato cōtra-
dicunt, et tamē faciut. Plerīq; deuote suscipiut obiam
tn executione negligut. Alij ne mādatu ad eos pueniat
se abscondut. Alij (qd peius est) tales se exhibent q plat9
nil audeat eis iniungere, ut mandare. Alij dicut se
nescire uel no posse qd mādatur face, mendacia qdam-
modo coniungentes iobie, cu eos igrantia, uel impotentia
no impediat: sed uoluntas. Quida uo nolut ea q iniun-
guntur face, timētes ne ab ipis talia, qi ex cōsuetudie
habeant et regrant. Alij uo id qd iniungit9 pficiut,
sed cu murmure: uel non uoluntarie: si coacte ut nimis
triste, uel tarde hoc faciut. Sunt quidā, qui id quod
uolut obtinent nimis: aut precibus importunis: et si
quoq; denegetur licētia, domu3 cōmouent et seipos. hi
oms si uera obiam aduerterent i sua cōsciētia de p-
dictis se grūt accusarēt &c. Qualis esse debeat obia cap 4m

Ut aut obia nra oipotenti deo sit acceptabilis stude debem9 ut sit pmpta sine dilatione. Deuota sine dissolutione. Voluntaria sine contradictioe. Simplex sine discussione. Ordinata sine deuiatione. Iocūda sine pturbatioe. Strenua sine pusillanimitate. Universalis sine exceptioe pseueras sine cessatioe. De obedietia pmpta. capm 5m.

Bonus itaq; frat adeo sit paratus et nō turbatus ut iueniatur ad obiam semp promptus. paulo post. Legitis car. m q stelle aduocate dixerūt adsumus. p qd apte itelligitur, q coiuncta debeant esse uox iubentis: et opatio exequentis. In fine. Pudet q aliqn sui nri coducti p paruo precio pmptiores sunt ad pagenda grauia: q nos platis nris simus p glia etna. De obia deuota. capm 6m.

Sit post hec fres obia deuota. Ea naq; deuotioe suscipiendum est qd iniungit, ac si dns precepisset. Non n. hoi: sed i hoie deo certissime obedimus. Dubiū naq; nō e, qn acceptū offerātis sacrificiū Redemptori: dum pp xpm alienę nos subiatis uoluītati. Vtina simus fres cum xpo p obiam Crucifixi. Paulo post. Deinde virtus hec non sine causa uictimis antefertur: qa hic mactat i holocaustū oipotenti deo uolūtas ppa, sed ibi tantūmodo caro aliena. In ieiuniis: et oroibz ac uigiliis, poterūt nobis eq̃ri seculares. quos quia i abdicatioe pprietatis. et obsuatioe pcellimus eos, iudicaturi cū xpo i extremo examine pcedemus. Unde sūmopere cauendū est nobis ne i his duobus et i minimo claudicem9. De obia uolūtaria c. 7m.

Voluntaria quoq; sit obia. que nō virga nec calcaribus

indigeat: sed moueat sibilo dulciori. Multu enim laudabi-
lis est obia que pcepti suat. Laudabilior que cosiliis
et admoniciōibz. Sed ī his oī laude dignissima que pre-
cipientis nutui se conformat. Paulo post. Igr patet dupli-
cem esse obiam. Vna necessitatis. alia caritatis. Illa pcep-
tum respicit. hec cosiliis et admoniciōibz acqesat. Illa ne-
cessitate quadā arctatur. hec caritatis amplitudie di-
latatur. Illa p coactione est suorz. hec p libertate spus
filiorz. Et istam unqz tanto magis accepta, qto minus
debita esse constat. De obedientia simplici capm. 8m.

Sit tā simplex et obia ura fees ut iniunctum sine discussi-
one facientes iudiciis de uro nec minimu uos habere.
Nam qsquis intentione papientis iudicat. bellū sibi ī-
trinsecus parat. Paulo post. Verumtn et si plat' ster-
dum minus utilia uro iudicio iubet, monē uos ad
ī obiam no debet. Nam et si ille erraūit ī iubendo nequa-
quā uos deuiabitis seniores mandati, nisi cotra deum
quid papiat, exequēdo etc. De obedientia ordinata c.m 9m.

Oportet nihilominus ordinatā esse obiam ne si ordo ei'
puertitur, obie opus p consequens deprauet. Vnde co-
siderandū est q sicut ratio nra debet esse subdita Crea-
tori sic uoluntas obediat rationi: atqz sensualitas uolū-
tati. Nam qn recalcitrat sensualitas uoluntati, ut roni
uolūtas aut Creatori ratio debite subiectiōis perit ordo.
Et tunc iusto judicio nobis ab inferiori nro resistitr cuz
a nobis nris maioribz no paretur etc. paulo post. Patet
igr q nunq sunt mala pp obiam ppetranda, licet pptee
eandē interdū sint bona ronablr obmittenda. Scias

enim contemplatiuā uitā in multis actiuā pcellere. et tñ
cū ab illa subditus ad istā trahitur bonū. qđ ppria dāni
negligit uirtute obie ī meritorꝝ cumulo compensatur

De obedientia iocunda Captm decimū

Post hec sciendū est q nequaq̄ ex tristitia aut ex necessitate
sit qđ iniungitur faciendum. Jocunda et enim obia platum
ipm iubente letificat, obie labore alleuiat. securitatem
quoqꝫ cosciencie pstat &c. Siqs aut mestus obtempat cum
Simone Cyreneo ī angaria crucē portat. De obia strenua c. xi

Non tantū leuia: sed et ardua pp obiam agenda sunt. Est.n.
obia paosa cū obtempatur ī placitis nō tñ placita qa in-
iuncta. Preciosior uō sup aurꝝ et topazion cū obedit in
contrariis, in qbus interdū sensualitas remurmurat. Erit
tñ eo semp prompta exemplo xpi. Qui quis calicē passiois
a se transferri peteret: uolūtate tñ sua, prius subiecerat
uolūtati. Paulo post. Vires et.n. oips deus administrat
corpori, ubi uoluntas feruens ad id qđ iniungitur adest
menti. In fine. hinc est q vir obediens loquit uictorias
qa uoluntatē que se inclinat natr ad ppa, p actionem
obie curuat et ad aduersa. De simplici obia cap. xii

Nec semel debet tantū facē qsqꝫ quod iubet: sed et semper
ī omibꝫ obedire. Paulo post. Q.n. interdū parēt rebellibꝫ
uitio suo deputent nō uirtuti. fit naqꝫ illud ne peiō sis-
sura fiat. et cum coaluerit qui calamꝰ qquassat. De obia p-

Tandem obia sit pseuerans. Cum.n. pfessione seuerā c. 13
faciens usqꝫ ad mortē uos obedituros imposterꝝ uos ob-
ligans. Quia ergo exitus nō principium acta pbat: felici
iocūditate coronandꝰ usqꝫ ī finē obiam nō relinquat &c.

¶ Incipit 2ª ps. vz de 2º essentiali sequitur de paupertate voluntaria Capm pm

Ad alia obseruantia regularis manum mittimus, et qualiter sine proprio debeamus uiuere doceamus ¶

¶ De Rerum renuntiatione seu abdicatione capm 2m.

Abdicationem rerum xps nobis suo exemplo legauit. Scriptura quoque sacra figuris idem multipliciter demonstrauit ¶

¶ Qualis debeat esse paupertatis amator. capm 3m

Veri aut amatores paupertatis, sine licentia nihil accipiant neque dent. Ideo nihil habeant, neque celent: nihil mutuent neque seruent. Paulo post. Apud omnipotentem nostrum deum, tunc preciosa paupertas redditur, cum eam uoluntas deuota, cum difficultatis molestia comitatur. ¶ De nocumento proprietatis c. 4m

Ostendunt proprietarii se uacuos esse gratia dei qui contra professionem sua possidere satagunt aliena. Mala est compensatio que bursam ditat: et animam deo priuat. In quantum religiosi Archam onerat rerum proprietate: tantum conscientiam grauat puritatis egestate. Paulopost. Tales si decedunt impenitentes, peiores sunt Inferno: qui morte xpo restituit aliena ¶ De paupertatis utilitate. cm 5m.

Sufficiat aut uobis carissimi uera paupertas. Abhominetur anima uestra transitorias substantias, quia xpo uobiscum manente, diuites nimis eritis. Paulo post. Certe leuia sursum tendunt et sic qui se omnibus perfecte exonerando nudant, liberi celos petunt ¶

¶ Sequitur 3m essentiale s. de castitate capm pm.

Amplectenda est post hec uelut unum de Religionis principalibus ipsa Castitas, que diuine uisioni nos aptat, que naturam superat: et angelicis spiritibus nos conformat: hec est inquam que fidelem animam xpi sponsam efficit. Que sequens Agnum

canticū nouū instauit: et deo p̄ximū esse facit. Talibus
inhereātis nuptijs, ubi thalamus est cordis mūditia, am
plexus gr̄a, p̄les op̄a bona, dos felicitas sempit̄na. O q̄ re-
gales sunt nuptie iste, ubi aīa xp̄o p amore coniungit:
ubi leua eius imbecillitati nrām adiuuans, inter sub
capite nr̄o ponitur. et dextera eius i p̄mio nos amplexatur. Castitas vestimentum est nuptiale quo decorabunt
cūe i Conuiuio sum̄i Regis etc. De triplici errore ɔtinentium
Tribus modis cōtinētes errant: dū uel cogitatiōe, uel
delectatiōe, uel consensu, circa idem uitiū elaborant etc. c. 2m
Premū ergo sup Corda uestra De Cogitatione cap. 3m
fr̄es mei, xp̄m ponete, sicut signaculū satagite, et ne
uagetur ad inania p̄hibete. Cor n. Cere simile dicit
quę p impressionē cuilibet cōfiguratur. Quare pulch-
ris imaginib; mentes ur̄as imp̄mite etc. Desyderium
nrm ignis est, et scd̄m materiā, quā imponim⁹, ut
fetores, uel boni odoris fragrantiā excitam⁹. De delecta
Quasi mrēm p̄les. sic mala delectatio sequitur tiōe c. 4m
cogitatiū. Quisqs ergo uitare uult consequens malū, pla-
ceat antecedens. sciens q qui delectationib; carnalibus
mentē dederit, a sup̄nis se ɔsolatiōib; elongabit. Absit
enim, ut diuina consolatio infundi debeat uasi ignato.
Nam Cor immundū, sedes est Sathane, cui xp̄s p grām
nō decet consedere Paulo post. Igr̄ si de pctīs iterdū
nos cogitare cōtingat, nō hoc ex delectatione: s; ex amara
compunctione fiat etc. De Consensu Cap. Quintum.
Ceterū si ɔtingat ut illicita cogitatio nos iterdū mordeat

summope cavendu est ut usq; ad consensum delectatio no decurrat. Cum n. diabolus inclinare nos ad peccandu nititur, ad suu iniuriari transitu nos hortatur. Paulo post
Considerandu tame est duplice esse consensu, qui nos maculat, du vel male face decernimus, vel cu non i opus sed i delectatioe motum cosentim9. Qn do enim delectatio cogitationis usq; ad voluntate delectandi ptrahimur tunc morosa et rea crimis, et absq; pperatione crimis iudicat. Et si tales delectantes apd oipotente rei sut, videant quo reatu costringant qui tentatioes prevenientes ad illicita se compellunt; Qualis debeat esse castitas
Studeamus ergo fres corpis habere cotinentiam atq; mentis que nobis precinctione lumbor atq; mamillar cu zona aurea declaratur. Si vo tentatio carnis vel demonis ad illicita qnq; nos incitat, mentem tn stabile hec minime frangat. Sed multu interest hec virtutes politicas, ut purgatorias, aut purgati ai, quia tanto st extreme poribz meliores, qto post triumphu, ia qetem possident puritatis. Quis n. laude plenum st carnalibz desyderijs resistere. multo tn laudabilius est tentationu incitamenta no sentire. Et i fine. Ad pacem hanc laudabile nunc venimus, qdo cotra isurgetia no qsi ex necessitate pugnare compellim. sed ea potius cum st pmu oculo rois obtulerint, velut colubrum nimio horrore detestam9 De circustantijs luxurie c 7.

Non solum opus luxurie: sed et ad illud icitantes cir-

cirstantie sunt uitande, quales incautus visus, tactus,
oscula et amplexus, frequens colloquij, atque Risus. De Visu.
Etenim qa mors p fenestras nras ingreditur, necesse est ut
uisus ipse cu diligentia obstruetur: ne du incaute affatim
īclinatis exteriora respicimus, diuitias intrinsecus amittamus.
Cauedi pterea tactus no solu lasciuarū De Tactu cap. 8.
sed et bonarū feminarū. Quamuis .n. bona sit terra, bona
comp. 10 sit pluuia. tamē ex carū comixtione lutū efficitur. Eodem
modo licet bona sit manus Viri: et bona sit manus feie
ex tactu tamē illarū nonunq lutosa cogitatio ut affectio
Si ergo scdm apli sniam bonū ē De osculo c. 9. generatur, et
Mulierē nō tangē, nequaq expedit illā osculari. Concu-
piscentia tn quosdā falso sic decipit: et excecat ut dicat
talia licē, cum eundē Aplm costet, sanctū osculū īdulisse.
O q miserabilr perit iudiciū rōnis, cū affectus ad aliqd
faciendū incipit dnari. format .n. sibi mens captiua co-
scientia qualemcūq, dū tn pficiat qd affectat. ipa uo
cōscientia post facti ppetratione amaris stimulis mentē
pungit: que ad mala ptem deuians, ueritatis semitas
dereliqt. Amplexus quoq mortales deserant, q ad eter-
nas nuptias sese parant; Remedia cotra luxuriā c. x.
Remedia luxurie st. familiaritates suspectas deuitare,
sibi nō nimis cōfidere. occasiōnes tentationū fugē. Sen-
sus exteriores claudē. Cogitationes malas restringere.
Carnē domare, motibz insurgentibz resistē, bonis st ex-
ercitijs semp occupare. Quem .n. Antiquus hostis uacantē

inuenit, hunc suis negocijs occupabit etc. De custodia cor-
Omni custodia necessarium est cor nostrum custodiri dis c.m xi.m
qa co(n)stat illud multipliciter impugnari. In resistendo quoque
necesse est nobis, ut ibi in nostra simus custodia cautiores,
ubi pugnas experimur fortiores. Nam et ibi diabolus ibi po-
nit frequentius temptationum laqueos, ubi magis sensit
nos incautos. Et ibi studet nos fortius debellare, ubi
nouerit nos amplius egrotare. Pax et concordia cunctis
est laudabilis, nisi contra uitia pugnantis etc. Et circa finem.
Studeamus ergo caput serpentis maxime conterere. hoc est
temptationum principijs resistere, ut sic hostem cum debilis est
opprimamus: et nequam in semine destruamus etc. De humilitate
Fres Car(issi)mi humilitatem libenter amplecti debemus. c.m 12.m
quam et xpistus uobis docuit: et exemplo nihilominus demonstrauit
Qui se mitem et humilem corde dixit etc. Per quod humilitas acqui-
Humilitas sic acquiritur, si scilicet defectus nostros cum rit c.m 13.m
dolore ac emendationis proposito recolimus. Si propriam excelle-
ntiam ex corde fugantes. Si contemni non contemnentes. Si nos mun-
do extimantes mortuos. Si nulli, nisi soli deo placere appe-
tantes: nec ulli displicere nisi deo timentes. Si humana presen-
tia nihil nobis adiciat honestatis, aut minuat solitudo.
Si nos inutiles non superficie labiorum prorumpentes: sed uera-
citer reputantes. Si desiderantes uiles uideri. Si omne quod est
contra communem cursum ordinis: aut quod nos potest reddere
notabiles, declinentes. Si singularem sensum relinquentes. Si
nos ipsos in nostris confessionibus accusantes: et alios excusantes,

De Signis humilitatis Cap.m xiiij.m

Hec.n. sunt signa humilitatis vz. gratiam hominum negligere. sinis aliorum acquiescere. correctiones libenter audire. Capt inclinare: vestes notabiles non ferre. Tortuosum incessum uitare. Sine discussione maiorum precepta perficere equalibus ad obsequia paratos esse. Minores non contemnere: Simplici gradientes uia; numquam duplicitatis aut fictionis uestigium prendere. In litibus nolle uictoriam obtinere.

De utilitate humilitatis Capitulum xv.

De utilitate humilitatis primo agnoscentis quia Cinis est uirtutum Carbones in feruore conseruans fundamentum spirituale edificium ne cadat sustentans. ~~Ipsa et n. humilitas~~ et Scala usque ad celestia nos sublimans. Ipsa etenim humilitas uirtutes ceteras conseruat, capiti nostro nos assimilat. Actiones pulchritudine sua ornat. hec est que deo est amabilis. in se ipsa laudabilis. multiplex nobis utilis: et proximis exemplaris. humilitas certe uirtus est que bona obtinet absentia, stabilit presentia, recuperat iam amissa.

De perfecta humilitate capitulum 16m

Si quis ergo perfecte humilis esse nititur, velut mutum, surdum et cecum, immo quasi stultum exhibere ex minimis se conetur. ut videlicet nihil audire, aut loqui, uel uidere cupiat quod ipsum a proposito suo pertrahat. et a bono propter derisionem non recedat.

De Superbia 17m

Superbia nonnumquam de suo interitu conualescat. Dum n. abicere quis eam nititur, de hoc ipso inaniter multotiens gloriatur. et eodem modo cum proposito quis ieiunauerit, sepe per hoc vanagloria surgit. Unde cum quidam fratrem quereret aut magis in congregatione posset

q̄ in heremo. responsum est ei q̄ digitus eu̅ i̅ Mon̄ pasceret: s̄ȝ i̅ solitudine nullus ieiunij testis adesset. De nocumento supbie c. 18m.

Nocumentum supbię in hoc ppendat, q̄ in opibȝ bonis duo s̄t. v̄ȝ. Gloria, et vtilitas, quorū p̄mum sibi deus reseruauit, reliquū nobis dedit. Vnde si dei p̄te nobis retine̅ co̅tendimus, absq; dubio p̄tem altera̅ amittemus. Sicut .n. ventus puluere̅ p̄iat. sic vanitas uirtutes dissipat et disp̄git. hoc .n. certissime sciendu̅ est q̄ nunq̄ obię bonu̅, nec pat̄ietię virtus, nec p̄fectionis puritas obtinebitur. si humilitatis sinceritas amittat;

De humilitatis Conseruatione Capm. 19m.

Si ergo humilitate̅ diligitis, p hec q̄ s̄bscripsimus co̅seruatis. Si i̅ uobis pensaueritis facilitate̅ȝ cadendi, difficultatem standi. Incertitudine̅ p̄seuerādi. Si cognitione̅ bre̅ sindu̅ceritis p̄pe̅ fragilitatis, et co̅sideratione̅ alterius fr̄is melioris. Si sepe cogitaueritis morte̅ iminentem. Si deu̅ cuncta que agitis attendis inmente. Si certe ip̄m dn̄ȝ usq; ad mortem turpissima humiliatu̅ pensaueritis. Si gloriā ȝ et honore̅ qui sequr ignominia pensauitis; De patiē 20m.

Denīq; fr̄es mei, uirtuti clipeu̅ patientia̅ apprehendite. q̄ i̅ s̄cis dei mirabi̅r opatur. Patientia .n. nonnuq̄ facit uincere puella fragillem toti mundu̅. i̅mo sine pugna uicat adu̅sariu̅, et i̅ amaris pascitur: ac i̅ co̅trarijs delectat. et paulopost. Proinde letati s̄t p̄res n̄ri p diebȝ, quibus humiliauit eos dn̄s: et annis q̄bȝ uiderut mala. 25.

Patie̅tia est Adamas, q̄ mens De vtilitate patię c. 21m. i̅ co̅modis no̅ frangitur. medicina p̄ qua ab oi̅ lesione

curat, et clipeus quo ne ledi ualeat comunit. Ab alio
certe ledi non poterimus, nisi prius contra nos ipsos itri-
secus dimicemus. Tribulationum ille nouit fructum, qui pre-
cium iniuriantibus dedit. ~~et paulopost Prouide letati sunt~~
~~pres nri~~ et paulopost. o labor, o dolor, o beate lachrime
quas ab afflictorum oculis dominica manus terget. Celorum
Regnum eorum esse dicitur, qui persecutionem propter iusticiam patiuntur.
et circa finem. Certe peccatores ad refrigerium uenire non po-
terimus, nisi nunc per aquam tribulationis: uel tandem per
ignem purgatorij transeamus. facilius autem aqua tran-
situr quam ignis. etc. Qualis esse debeat patientia c^m 22^m
Credimus ergo fratres bona agere: et mala pati. et si cor-
dis cupimus tranquillitatem habere, debemus non quid nobis
fit: sed quid irrogamus ponderare, ferre libentius iniuri-
as, quam inferre, flagella dei sine murmure: ac inimicitias
proximi sine rancoris odio sustinere. Iram fratris studiose
uelle curare. quam contra nos sentimus, quia irrationa-
biliter concepisse et paulo post. De nullo gaudeatis nisi quod
dno xpo militat. Nec de aliquo doleatis nisi quod a Condi-
tore suo gratia uos elongat. Nam impatientia contra peccatum immo
indulta est. hoc est tyronum xpi ut cedant ledentibus: et in dulge-
ant persequenti. et iterum paulopost. Ad perfectam igitur patientiam
cupientes peruenire gradibus his utamur. Ut scilicet malum pro
malo numquam reddamus, mala toleremus. iniuriantibus pla-
cemus, inimicum diligamus. bonum pro malo rependamus. gau-
denter inimicitias suscipiamus. ad plus sustinendum parati simus,
in tribulatione deo gratias referamus. Aduersitates pro domino

affectemus. Maxime uero ualet ad sustinenda conuitia, si
ad responsionem talionis non simus faciles: sed immobiles
uelut muri. et qui per hec non audierit sicut surdi;

Multa mala impatientia [De malo impatientie c. 23m]
operatur. Rationis enim oculum cecat. Spiritus sancti domum turbat.
ac pacis dulcedine mentem priuat. et postea. Quando quis detra-
hentem sibi quis redarguerit, plus amittit, quia tribuit
tunicam innocentie, tollenti pallium bone fame. Siquis uero a
domino uindictam poscit, ipsum deum quodammodo tortorem: sed iudi-
cem sese facit. Quid de ira dicam? Per ipsam enim. Cor ac-
censum palpitat, os clamorem format. Sensus quid loquitur
ignorat. Exasperantur oculi. Non cognoscunt notos fa-
cies ignescit. lingua se impedit. et corpus tremit;

[Quibus modis patientia deformatur cap. 24m.

Sunt autem nonnulli, qui patientiam non ex propriis: sed ex uir-
tutibus accipiunt alienis, qui uolunt esse solummodo patientes,
cum non fuerint ab aliis irritati. Sunt et alii qui foris iniu-
rias simulant, et rancorem tamen in interioribus seruant etc.

[Quibus modis patientia acquiratur. c. 25m.

Ut autem iocundius possimus nobis aduersantia sustinere, studea-
mus sollicite hec possidere. Scilicet memoriam passionis dominice,
Considerationem retributionis. Dulcedinem caritatis dominice.
Pensemus et nostra mala merita. Denique beneficia et penam
purgatorii, que nobis per tribulationem dimittitur: et gratiam
que perficitur: et dei gloriam, ad quam ordinatur: et premi-
um quod augetur: atque cautelam qua per hanc non modicum
erudimur. et paulopost. Certe Tribulatio est Calcar ad

boni opis fervore pigritiã nr̃am excitans: et ventus ad portũ glie nos impellens. Ceterũ cũ iniuriose molestam, citius ĩ nobis rancorem extinguimus, si p dissimulatione primos impetus reprimamus. est enim ire na. q signis exterioribus
Ire na. uallata crescit: sed dilatata minuit et tabescit.

De ordinatione hominis ad deum. capm 26.

Carissimi insup fr̃es mei, exhibete uos corã deo laudabiles sincere mentis puritate: et corã hoibz decẽtia discipline. Exhibete uos semp ĩ dei suitio timoratos sollicitos et deuotos. Sollicite deo placita investigate: et ardenter ea concupiscite et implete. In caritate et ex caritate cuncta face satagite &c. Et paulo post. Tedeat uos ois gaudij qd ẽ contra deũ: et delectet uos tristabile qd ordinat uos ad deũ. Sit uobis deus honor et gaudiũ, in merore solatiũ, In tribulatiõe defensio. Sit nobis cibus in ieiunio, in paupertate abundantia. In ĩfirmitate saluberrima medicina. Et paulo post. Corpus uestrũ tantũmodo sit ĩ mũdo: sed animus p orõnem et contemplatione sit ĩ celo. Intantũ me-tes uestre sint intente supnis. ut infima uelut transacta quodãmodo reputetis &c. De ordinatione hois ad pximũ. 27m.

In oĩ actu fr̃es Carmi. studete uobis proficẽ ad meritũ: et pximis ad exemplũ. Circa suitia penã sitis semp iocũdi, Spontanei et parati. nec ulli sitis pp usũ pprij corporis onerosi. Gratiã quã accepistis liberalit' alijs impendite. Id qd uobis deest, ab habentibz humilit' requirãtis. Delictuz

fraternu no indignatio: sed compassio consequatur. Accusate defectus proprios: et supportate misericorditer alienos, semper cogitantes uos perpetrare similia potuisse, ut maiora, nisi diuina mia uos custodisset. et certe licet no aduertatis ia forsita i magnis defectibz laboratis. In qbz et uos indigetis ab alijs supportari. habet fructus qlibet uermē suum, Idcirco monete delinquentes humilr: et arguite patienter pacē cu hominibz: et bellu cu uitijs habentes. In bono fuate concordia et no i malo. fris fraramda, et sine ... concepta desiderens compescere, sicut ... Quelibet transitoria fraterne postponite Caritati. Sic oms diligatis. ut eorx uitia no ametis. Debetis et plus honorare superiores et plus diligere meliores. Prelatis obiam. Equalibz concordiam. Inferioribz beneficia exhibete. Contendite maioribus p timore subici. equalibz p caritate obseqi. sed p humilitate minoribz equari. Sitis percipientibz parati, obedientibz modesti, maledicentibz taciti. laudantibz uerecundi. Negligentes reprehensione dignos ita declinate caute, ut ipos psumptuose no iudicetis. et tn ea q faciunt fugiatis. Quoscumqz feruentiores i bono cernitis, eorx familiaritate auidius appetatis. Qualibet uirtute uelut Apis prudens semper a melioribz deflorate. nec qd minus quis hēat: sed qd uirtutis possideat cogitate. Uniuersa no q uiderit minus edificanois habentia, uelut ceca: et q penitus hec no uiderint transeatis. Nunq. n. illorx q male agunt auctate, ut consuetudine animati, uel exemplu qd est deterius faciatis; Ad prelatos Capitulu xxviiii

Ad nos aūt spectat o plati speculū subditorꝝ esse: dominiū nō amare, nunq̄ impare. Sine cōtumelia corrigē. Sine supbiā gubernare. sine crudelitate castigare, aim putate et fouē. Venerationē nō exigē. equalitate suare. culpas ꝑ timo- rem uel amore nō dissimulare. ex rancore uel odio non punire. In penis cū mīa justiciā tempare. et paulo post. Ad nos inq̄ spectat o plati esse ī actione pudos. In con- templatione suspensos. In conuersatione humiles, ī dās ueraces, In factis stabiles, In regimine fideles, vobis esse parcos: sed alijs liberales. In caplo esse strenuos. extra pios. Rebellibꝫ esse patres, humilibꝫ esse matres 29.

De ordinatione hominis ad seipm cap. 29.

Ut pfectius fres Carmi. possitis fine attingē, quē pretenditis, ad qd mundū relinquentes uenistis, sollicite cogitetis. Volūtates urās frangite: ac mūdo mortuos uos extimate. De Corde uro abiciat curiosas cogitationes, Indignas affec- tiones, sinistras intentiones, violentas occupatiōes. tristi- tiā inutilē, puatū amorē: et sensū utiqꝫ singularē. Illud corā oculis dei cogitare pmescite, qd in pntia hoīuꝫ eru- bescitis facē. Et īfra. O beatū cor qd exhibet soliū, ī quo deus sedeat. Thalamū ī quo quiescat. Sigillū ī q̄ sili iudicēꝫ suā impmat. Cellariū quod vino suo repleat: et librum ī quo memoriā sui scribat. Aurū qd beneplacito suo flec- tat. Conetur ergo iterꝫ atqꝫ iterꝫ qslꝫ hēe Cor deuotū, ī co- gitationibꝫ discretū, In tentationibꝫ cautū, ī racore extra- neū, a judicijs alienū, desyderio eterno Languidū, amōe

uulneratu͂. cognitione fulgidu͂, i͂ opibus timoratu͂, cotempla-
tione eleuatu͂, i͂ bono sollicitu͂. contritione scissum, mu͂ditia
sanctum, timore custoditu͂: et gr͂a decoratu͂ ꝫc. De custodia

Nunq̄ fr͂ sileat loquenda nec pferat reticenda. oris c. 30.m
Qu͂i u͂o loqui proponit, ipsa uerba prius i͂ aı͂o tractet, qualr͂
honeste, modeste, ueraciter, et dulciter q͂d uoluerit pponat.
Lingua enim mendax duplex, elata ut inflata deo est et
hominibꝫ odiosa. Et paulo post. Verbis nolite cotendere: sed
nec i͂ litibus curate uictoria͂ obtinere. uita͂da s͂t semp uerba
que uel loquentibꝫ uel audientibꝫ sunt nociua. Ab his igr͂
locutio͂ibꝫ est abstinendu͂ que uel illius q͂ loquitur no͂ conueni-
unt honestati, uel cui loqtur uel de quo loquitur. et post pauca.
Senes loquantur de discretione co͂sulendi. Juuenes de insta͂-
tia operandi. Sapientes de mysterio scripturarum. Simplices de
exemplo bonorum operu͂. hi q͂ exteriora tractant de sollicitu-
dine actiuꝫ. Qui q͂eta͂ uita͂ ducu͂t, de dulcedine contemplationis.
Prelati de dispensatio͂e spu͂aliu͂ et tp͂aliu͂. Subditi de obia͂
preceptorum. Cu͂ ergo pp edificatione͂ nr͂a͂ loq uolumus, ad hoc
illos, quorum doctrina possumus instrui eligamus. Cum uero
pp edificatione͂ alioru͂ loquimur ad illos quos speramus pp no-
stram ~~edificationem~~ exhortatione͂ posse corrigi conuertam. post
pauca. Deuitetis itaqꝫ uerbu͂ amaru͂, supbu͂, detractoriu͂m
adulatoriu͂, iuratoriu͂, supfluu͂, ociosum ubiqꝫ, et rancoro-
sum. Sicut absenti no͂ debetis detrahere: sic nec presenti
aliquatenꝰ deridere. Insipientibꝫ no͂ debetis illudere. nec
Nota sapientibꝫ inuidere. Sitis taciti i͂ odiosis: sꝫ loquaces i͂ smonibꝫ

fructuosis.

fructuosis. In Locutionibz ūris nō Cor ī lingua: sed lingua ī corde potius teneatis. De uirtutū exercitio cap. 31.

His uirtutibz fr̄es Car^mi. singlr̄ fulgere satagite, q̄ spālr̄ ptinent ad singularis obſuantiā discipline, qualia s̄t abdicatio pprietatis cum omi bono: ac munditia castitatis. Et q̄m p uotū Religiōis ad magna uos ligastis, magna q̄z ī opibz demōstretis. Multo naq̄z melius ē ī minoribz pmissionibz esse deuotū, q̄ ī maioribz negligentem. Vestrū ordinē suetis ope:: s; omēs alios caritate. Quottidie ī aliquo uirtutis exercitio pficiate: et ī bonū conatū sollicite laborate. Nauis. n. que cōtra ictum suū ducit^r retrocedit, nisi sursum cū labore cōtinuo moueatur. Secūdū statū ī quo uos deus posuit, meliora semp que ad illū ptinent adimplete. habeatis ī patia uitam: in desiderio ūo mortē. Disciplinā extra suate. Consciētiā exterius expurgate. Stabiliter īuestigate mala ppa: et digne corrigite īndagata. Cōmunē repḣensionē audientes, nō illam ad alios: sed ad uos ipōs humilr̄ retorquete, qa certi estis de ppetrata culpa doleatis. s; incerti de venia timeatis. In omnibus actionibz ūris extrema fugite: qi crastino morituri. et post pauca. Q^uuis n̄. honestatis humana pñtia debeat adicere uobis, nec solitudo minuēe, tamē ibi magis suate disciplinā, ubi īt pluribz gnat scandalū neglecta, ut formā imitationis custodita. Noctem ordinetis silentio et orationi, diem ūo bonis exercitijs et laboribz Diem deus pcio

p lege tom.

noctem deo. Laboris cam, nō laborē ī labore cogitetis 25.

Sicut spectat ad iusticiā opatio [De malis uitandis. c. 32m] boni. sic declinatio quoqȝ mali. Quapp laudabiliter uiuatis nec tamē laudē hominū appetatis. Non gluemini de multis diebȝ, quibȝ ī religione diu uixistis: sed de paucis qbȝ ordinē suastis. Et post plura. Incerto semp statu, et secura cosciētia nos ponentes, nunqȝ et ī tali statu uiuē psumatis, ī quo moriendo decedere nō auderetis. et paulo post Gestū qȝ corporis ubiqȝ cū disciplina excercatis, sic. dȝ ut singula membra suū teneat officiū, ne usurpent in suis actionibȝ alienū. Unde nec loquatur manus, nec os audiat, nec oculus linguē officiū sibi sumat. et circa finē Illud et ptereundū non ē qȝ ante cibum sumptū magis hilares nos esse conuenit, ne uideamini pp abstinētiā perturbari. postea nō tacitos et modestos, ne putemini ppter crapulā inflamari. Ante prandiū tempus est doctrinē et orationis, postmodū aūt opis et laboris. tunc .n. excitandus est animus qn̄do ad studiū spūale leuis est. tunc repmēda est caro, qn̄ calores incētiui p cibū solent amplius īcitare.

Ante pn̄diu

Sicut libenter uitatis pec- [De uenialibȝ uitādis 33] cata grauia, sic cauete frēs ne multa ī uobis inolescant uenialia uel minora. Sepe .n. de peccatis minimis puenitur ad magna, sicut ignis ualidus nonūqȝ surgit de modica scintilla. Vitanda sunt nobis ista peccata uenialia qȝ ī malis assuefaciūt. feruorē caritatis diminuunt, pfectionē decolorant, ad penā obligant. aūt potentias ī opibus suis lassant. a gloria nos retardat. Nunqȝ .n. a quoqȝ facies dei uidebr, nisi p penā uenialiū pccorȝ

quadrans minimus psoluat. hec quoque gloriam celestem nobis minuunt, quia opera nostra bona per que nobis crescere posset gloriae cumulus premiorum, convertere nos oportet in psolutionem huiusmodi debitorum. Curemus ergo per omnis mali declinationem esse pocius innocentes, quam comittendo et culpas levissimas penitentes;

Exhortatio finalis capitulum 34^m et ultimum.

Ecce fratres carissimi Quater in multis vos instruxi, quia et ipse indigeo erudiri. In loco namque peregrinationis nostre, quamdiu pravum est cor hominis, proclivum ad vitia, languidum ad virtutes multis exhortationibus indigemus. Augustinus.

Inanis est penitentia quam sequens coinquinat culpa.
Nihil prosunt lamenta, si replicantur peccata.
Nihil valet a malis veniam poscere, et mala denuo reiterare.

Gregorius. Qui vere penitet, laborem penitentie non abhorret.

Incipiunt hore canonice de passione domini edite a papa Johanne

antiphona Tuam crucem adoramus domine, tuam gloriosam recolimus passionem. Miserere nobis, qui passus es pro nobis. V. Adoramus te xpe et benedicimus tibi R. Quia per crucem tuam redemisti mundum. Ad matutinum hymnus.

Notata est etiam 242. Patris sapientia, veritas divina. Christus homo captus est hora matutina a notis discipulis cito derelictus est. et a Judeis traditus et afflictus. Ad primam hymnus

Hora prima ductus est Jesus ad pilatum traditur cum gentibus multum flagellatum. In collo percutiunt manibus ligatum. Vultum eius conspuunt, lumen celi gratum. Ad Terciam hymnus

Crucifige clamitat hora tertia illusus induitur veste

Purpurarum. Caput eius pungitur Corona spinarum.
Crucem portat humeris ad locum penarum.
Ad vi hy. Hora sexta Jesus est Cruci condampnatus.
Et est cum Latronibus pendens deputatus.
Pre tormentis sitiens felle saturatus.
Agnus Crimen diluens sic deificatus.
Ad ix. hy. Hora nona dominus Jesus expirauit.
Heli clamans animam patri commendauit.
Latus eius lancea miles perforauit
Terra tunc contremuit: et Sol obscurauit.
Ad ves hy. De Cruce deponitur hora uespertina.
Fortitudo latuit in mente diuina.
Talem mortem subiit vite medicina.
Heu Corona glorie iacet hic supina. Ad Completorium
hy. Hora Completorii datur sepulture
Corpus xpisti nobile spes vite future:
Conditur Aromate. complentur scripture.
Coclusio Jugis sit memorie hec mors mihi cure
Has horas canonicas cum deuotione.
Tibi xpiste recolo pia ratione.
Vt tu qui pro me passus es amoris ardore.
Mihi sis solatium in mortis agone.
℣ Omnis terra adoret te et psallat tibi
℟ psalmum dicat nomini tuo domine oratio
Domine Jesu xpiste fili dei uiui pone passionem tuam, Crucem,
mortem et caritatem inter iudicium tuum et animam meam
nunc et in hora mortis mee. Et largiri digneris uiuis

gr̃am, et miſericordiã, defunctis requiem et veniã. eccleſie
tue pacem et concordiã: et nobis peccatoribȝ vitã et gl̃iam
ſempiternã. Qui viuis et c. Item collecta de b̃ta V̄g̃. oro

oro I nterueniat p nobis queſumus dñe ieſu xpe, nũc et ĩ ho-
ra mortis nr̃e apud tuã clementiã b̃ta et gl̃ioſã virgo
Maria. cuius ſanctiſſimã añam ĩ hora ſacratiſſime paſſio-
nis tue, doloris Gladius ptraſiuit. Qui viuis et c.

De ſancto Johanne Apoſtolo oratio.

B eati Johannis Ap̃li tui et euangeliſte q̃s dñe ieſu xpe nunc
et ĩ hora mortis nr̃e, apud tuam clementiã pia pro nobis
nõ deſit oro. Cui pendens ĩ Cruce, matrẽ tuã gl̃ioſam
Virginẽ Virgini cõmendaſti. Qui viuis et regnas cũ et c.

Incipiunt hore de paſſiõe V̄g̃is et p̃mo ad matutinas oro ſeq̃t.

P ropter illius terroris cõmonoriẽ quo Cor tuũ cõtremuit
Virgo beatiſſima, q̃n audiuiſti filiũ tuũ ab impijs cap-
tum, ligatum, et ad ſupplicia traditũ. Adiuua nos et Cor
noſtrũ p delictis et offenſionibȝ terreat: et moueatur ad
penitentiã, ne ĩ hora mortis ad occurſũ aduerſarij paue-
at, aut ad aſpectum tremendi Judicis, accuſante cõſcientia
contremiſcat: ſed potius ſaciem impij uidentes, iubilo de-
Lectemur: ineffabiliterq̃ letemur. p̃ſtante nobis eod dñõ
nr̃o ieſu xpo filio tuo. Qui viuit et c. Ad primam oratio.

P ropt̃ geminis et lachrymas, q̃bus affligebaris Virgo mitiſ-
ſima, q̃n audiuiſti filiũ tuũ p̃ſidibȝ p̃ntari, atrocit̃ fla-
gellari: et varijs illuſionibȝ et obp̃brijs affici. Imperta no-
bis dolorẽ p peccatis: ac Lachrymas ſaluiferẽ cõtritionis
et adiuua nos, ne poſſit inimicus illudẽ nobis: et diuerſis

pro libito suo tentationibz flagellare: deuictosq; reos
statuere. Sed potius nosmetipsos iudicem9 ī pnīā ac disci-
plinis uere pnīe flagellemus prestante nobis dño nro yc.

Propter cruciatus et angustias Ad Tertiam oratio.
quas sustinuit cor tuū virgo benignissima. qdo filius
tuus unicus flagellis laniatus purpura indutus, spi-
nis coronatus, ī facie consputus, arundine cesus. cla-
mantibz iudeis crucifige: iudicatus est morti: et crucis
supplicio. Subueni nobis ī tpre angustie, cum corp9 no-
strū dolore torqbitur ī ifirmitatis. et aīa hinc p insidias
demonis, hinc p terrore districte discussionis angustiabit.
Subueni inq nunc nobis dña ne mortis etne ꝯ nos
feratur sniā aut flamis eternalibz tradam eternaliter
cruciādi. pstante nob eod yc. Ad Sextam oratio.

Propter doloris gladiū qui ptransiuit aīam tuā virgo
clementissima. qn cernebas filiū tuū delicatissimū nudū
ī cruce leuatū, clauis pforatū, cruore pfusum: ac p
omnia laceratū plagis et uulneribz. Adiuua nos ut aīas
nrās compassionis gladius pfodiat. Deniqz amoris lā-
cea uulneret ita ut omnis peccati sanguis noxius efflu-
at a pectore nro. a uitijsqz mundā: et diuinis uirtu-
tibz decorā mentē semp leuemus ad celestia, quo tande
cum nouissima dies aduenerit, puenire corpore pariter
et spiritu mereamur. pstante yc Ad Nonam oratio

Propter grauamē et tormentum quo torqbatur spus tuus
virgo sanctissima iuxta crucem qdo filiū tuū p doloribz

uoce magna clamatem te matre dilecta Johāi comendā-
tē, i manusq; dei patris comendando spūm, flentem et de-
ficientē attenderes. Succurre nobis ī die defunctionis
qn lingua nrā nequaq̄ se mouē poterit ad te ī uocādū.
cū oculi lumine puabunt, aures surdescent et obturabunt
omnsq; uires et sensus nri deficient. Tunc memor esto pia
dn̄a q̄ nunc fundimus preces, ad aures tue pietatis et
succurre nobis ī illa hora ultime necessitatis: ac filio tuo
comenda spūm nrūm, p quem tuo interuētu, a terrori-
bus et tormentis eruamur: et ad desiderata celestis patrie
regem pducamur, pstante eo. Ad vesperas oratio.

Propter acerbū doloris planctū, quē de pfundo pectoris
erumpentē abscondē nō ualebas, Virgo Castissima q̄do
ut pie creditur ī amplexus ruebas exanimi corporis
filij tui de cruce depositi. cuius genas ante nitentes et
ore rutilantia mortis pfunde conspiciebas plena pallori-
bus. ipmq; cernebas toti tumidū liuoribz et confossum
uulnere sup uulnus. Auxiliare nobis: ut nunc sic fa-
cinora nrā: et peccatorū uulnera pnie emplastrus cu-
remus, q̄ licet corpus morte deturpante putrescat.
tamē aīa Candore ínocentie, ac rubore pudicitie ru-
tilet, quo digne ualeat semi mellifluis osculis, atq; co-
stringi amorosis amplexibz sup dilectis dei prestante
nobis eodem eo. Ad Completorium oratio.

Propter singultus et suspiria: ac indicibilia lamēta qbz
affligebatur aīa tua Virgo gl̄iosa, q̄do filium tuum

unicu anime nec solatiu sepultum uidebas. Adiuua nos filios eue, clamantes et suspirantes i hac Lachrimarum ualle: et illos tuos misericordes oculos ad nos conuerte: et eunde Jesum benedictum fructum uentris tui, nobis post hoc exiliu ostende placatu. Vt cu i dedecore nro proiecti i faciem terre ut Cadauer atque sepulti, prius tu nos o aduocata nra suffragantibus meritis: ecclesiasticisque sacramentis munitis: et fine bono consumatis, cu eo i eterno gaudio uiuere mereamur. prestante nobis eodem dno nro Jesu xpo filio tuo Qui etc.

Incipit tractatus utilis Bonauenture Cardinalis de corpore xpi Qualiter quilibet Sacerdos et etiam quilibet alter xpicola debeat se preparare ad digne suscipiendum corpus dominicum uel potius ad celebrandum.

AD Laudem et gloriam et honorem et reuerentiam scte et indiuidue Trinitatis, excellentissimique sacramenti preciosissimi scilicet corporis et Sanguinis dni nri Jesu xpi. Describam tibi formam per quam poteris leuiter manuduci ad contemplationem tanti misterij ac congrue disponi ad eius perceptionem. Quam non rapimus strepitu uerborum legere: sed eius sensum efficaciter cordi imprimere debes, et i primo cordis affectu singula que precor sonant i toto ut ipse ruminare.

Quomodo debeas teipsum diligenter examinare Capitulum primum.

PRimo igitur accessurus ad Mensam celestis Conuiuij iuxta Apostolum proba teipsum et diligenter examina cum qua fide, cum quali proposito, ex qua caritate: et propter quid accedis. Attende igitur ista quattuor per se. Primo igitur uide quam fidem habere debes circa ueritatem et essentiam huius Sacramenti

Credere n. firmiter debes: et nullatenus dubitare, scdm qd docet vera et catholica fides q in hora expssionis vborum christi, panis materialis et visibilis adveniente invisibili et celesti pane velut creatori honorem defferens locum suum s. visibilem speciem p misterio et sacramentali signum re liquit. Quo desinente esse, miro et ineffabili modo in eodem istanti ista sub illis accidentibz veraciter existunt. Primo purissima caro xpi: et sacrum corpus, qd fabricatum spu sco nam fuit de utero gliose Virginis M., appensa in cruce, positum in sepulchro, glificatum in celo. Scdo quia caro no vivit sine sanguine, ideo necessarium ibi e sanguis ille pciosus, q feliciter emanavit in cruce p salute mundi. Tertio cum no sit verus homo absqz aia roali, ppea ibi est illa aia gliosa xpi, excedens in gra et gloria omnem virtutem et potestatem, in qua re positi st oms thesauri sapie et scie dei. Quarto qa xps est verus deus et verus homo, id 9sequenter ibi est deus in sua maiestate gliosus. Hec oia simul quattuor et singula simul pfecte sub specie panis et vini continentur. No minus est in calice q in hostia nec plus in hostia q in calice. nec in uno suppletur virtus alterius: s in ambobz invenitur misterium de quo grandis esset smo. Sufficit tn credere deum verum et hominem sub utraqz contineri specie, cui assistit frequentia angelorum et presentia. Quare sub iis tn̄ spebz s. panis et vini sacramentum dedit. Capitulum sextum.

Nota

p. 3ac

Corp' misti cum qd.

Et uide q̄ pulchre xp̄s sub ijs duabz speciebus ꝯtinetur. Primo qa panis et vinũ optimũ ē nutrimentum totius hois. Nam panis nutrit carnẽ; et vinũ transit ĩ sanguinẽ, qui est sedes aĩe. Secũdo qa eorũ usus est cõmunior et ꝓncipalior ac mundior, ac minꝰ fastidiũ habentẽ. Tertio qa ꝓꝓe figurat corpus xp̄i et sanguiñẽ. Nam panis ille figurat illud corpus triticeum, molitũ et pistatũ, decoctũ ĩ passionibz, et assum igne diuini amoris, et ĩ camino et ara crucis. Vinũ uõ figurat sanguinẽ q̄ de uua .s. xp̄i corpe ĩ torculari crucis ē ꝯꝑssꝰ. Quarto pulchre figurat corpus xp̄i misticũ .s. ecclesiam collectam ex multis fidelibz, ꝑdestinatis ad uitã, tanq̄ ex multis granis et racemis. Et nulla debet esse incertitudo, ubi tantorũ testimoniorũ occurrit m̃ltitudo .c. ijm.

Dũ ergo accedis caue ne disputando uacilles: et tanq̃ cecus manu temptans et inuitens baculo arũdineo q̄ras argumentis .s. natibz. rõnibz hũanis q̄rens q̃modo ista fieri possint. Sicut et q̃ndã Judei lingã lingabat et qdam ex discipulis scandalizati abierunt retrorsum. Subice te ipm: et captiua mentẽ tuã sub iugo fidei, quam tot testibz roboratã uides. Quid .n. dubitatiõis remanet de hoc sacramẽto, qd a xp̄o tã expssẽ traditũ ē: et predicatũ a scīs pr̄ibz ortodoxis, tot centenarijs añorũ frequentatũ: tantisq̄ cerimonijs et obsuatijs; tot miraculis et pdigijs, q̄ testimonijs palpabilibz ꝯfirmatũ uides. Tolle sacramentũ hoc de ecclia, qd erit ĩ mũdo n̄ error.

infidelitatis: et ppl'us xpianus q̄si grex porcoꝝ dispsus et ydo-
Latrię deditus: sicut expresse patet in cetis infidelib3. Sed
p hoc .s. sacramētu3 stat ecc̄a, roboratur fides viget xpiana
Religio, et diuinus cultus augetur. Vnde inquit christus.
Ecce ego uobiscū sū usq3 ad cōsumatione sęculi. hoc et nota-
re debes q sic decuit xpi corpus uelamī dari. Quid .n. ua-
Leret fides nra, si xps ī ppa psona uisibilis appareret
certe et coacte eum adorares. Aut quō Carnales oculi
tantā gl'iam ferre possent. Quis uō insipiens dicat, ut
crudā Carnē et hōis Cruorē ī sua ppa forma comedere
et bibere debeas: Recedat igr̄ oīs dubitatio, qa sicut olī3
diuinitas ī Vtero Virginali Latuit: et fili9 hōis sb hūani-
tate Carnisq3 uelamē, apparuit mūdo uisibilis, Sic et
gl'ificata hūanitas sub forma panis Latet. Vt nob mō-
talib3 se coaptare possit: Sit ergo hec nra Cordialis orō

Adoro te Latens diuinitas q̄ sb his Orō Bonauēture
formis uere Latitas, tibi se Cor meū totū subicit, quia
ꝯtemplans totū deficit. Visus Gustus Tactus ī te fallitur:
s3 auditu solū tute creditur. Credo q̄cq̄d dixit dei fili9
nihil ueritatis uerbo uerius. In Cruce Latebat sola diui-
nitas: sed hic Latet simul et hūanitas ambo uō cre-
dens atq3 ꝯfitens peto qd petiuit Latro penitens. Pla-
gas sicut Thomas nō īntueor. tn̄ deū uerū te ꝯfiteor.
fac me tibi semp magis ac magis credē. In te spē firmā
habere: et te sup omnā pfecte dilige. O memoriale mortis

dni, panis uiuus, vita pstans hoi, psta mihi semp de te uiuere et te mihi dulce sapere amen.

Secundo pba teipm cu quali pposito et dispositione acce-
dis, et ideo discute et reuolue osciencie tue domu, et
uide ne forte sit aliqua turpitudo intus i mete: aut
macula i carne uel extra, q offendi possint eius oculi
q est scus scorp. Primo igr rediens introrsus tue mentis
ad iniqtatem osidera qta mala a iuuentute comisisti:
et qta bona neglexisti. q breuis uita, q incerta mors
q lubrica et piculosa uia huius tpis. Maxime aut
rumina ne forte (qd absit) post pcedente cofessionem
et pniam, sit i te aliqd mortale peccatu: aut ppositu
peccandi, unde mortua sit missa aia tua: et abscisa
a radice caritatis xpi: et eccle. qa ille uiuificus panis
et diuinus cibus no pstat influxu uite: et nutrimetu
membris mortuis: et abscisis teste scriptura. Quia i ma-
liuola aiam no introibit spus sapiencie i. xpi: gra et
ucertas unitatis eius. Comeditur gustu et no restat spu-
vadit ad ventre: s no intrat ad mente. Degluttitur
tanq a bruta bestia sine lesione: et no uiuificat aiaz
neqz eam sibi unit, et incorporat diuinitatis amore. Sed
nausea compellente talem ipse xpus euomit, uelut ca-
dauer putridu, bestijs deuorandu. s. cu illa infelice aiaz
tradet sathane. Sicut et de Iuda scriptu est. Quod post
buccella introiuit i eum sathanas. Quapp, si talibus es
ligatus, caue ne p aliqua causa uel necessitate absqz co-

tritione: et proposito penitendi: ac cõfessione pmissa
ad Altare accedē psumas qa horrendū est incidē in
manus dei uiuētis. Sed heu quot sunt hodie Sacerdo-
tes missi: et sue salutis impiuidi. q Corpus xpi ī Alta-
ri, ut carnes pecudū manducat inuolutj: et cōtaminati
sceleribȝ et abhominationibȝ, de quibȝ dicē fas nō est
qui scelerans manibȝ: et pollutis labijs cōtingere &
osculari nō ueretur filiū dei: et Virginis M. Vere si ta-
liū sacerdotū sacrificiū suscipit deus, audeo dicē, me-
dax est reputandus. et peccatorū socius. Item qd de-
terius est, ad tantā puenerūt tpis istius qdā peruer-
sitate, et stultitiā, ut putent infelicissimi, sua scelera
et imunditias pctorū, quas quottidie iterare pponūt
absqȝ pnīa et gfessione, p sacrā coronā gtinue cele-
brantes expiari. Tales certe nō sunt Sacerdotes: s sa-
crilegi, nō xpiani, s hetici. Profecto si fidē rectā ha-
berent, peccata timeret: et a celebratiōe cessaret.,

Ecundo nō solū mētis: sed et corporis attendenda ē mū-
ditia. Ideo caue ne accedas imunde. Non. n. dico hō
tantū de imūditia uolūtaria que mortalis est. Sȝ
et casuali uel nocturnali macula q impedit cele-
bratione, ubi nō est magna necessitas ut iussio pcep-
toris. Vbi uō pdicta interuenerint. et pdicte macule
nec dederis occasionē uel causā, p pcedentē gcupi-
scentiā: uel inordinatā crapula, nec secuta sit notabi-

nocturnā pollutionē celebrationē impedire

lis mentis ingnano p reminiscentia et illusione fantas
mati carnaliu. Credo q accedere possit, aut potes al
uo meliori judicio, maxime si singularis deuotio ali
cuius solemnitatis, aut alterius cause esset, que te
traheret ad celebrandu. Custodire et debes pudicicia
tia manuu: omniuq membror puritate. Unde tibi
cosulo, ut preteris homib oi tpe max missam cele
braturus caueas ab omni qtactu, no solu turpi et im
mundo q fit cum pcco: s et a quolibet indecenti et in
quinato et te totum recolligas, ut nec actus, nec cogi
tatus aut aliqd aliud dispgatur. Insup cura hcas
diligent de mundicia et nitore parametor sacri Al
taris et sacror vasor, ut cu omni honore et dilige
tia tractetur ille qui Angelis et Archangelis treme
dus et horrendus exisit

Mundicia p metior

Tertio pba teipm ex qta caritate et feruore accedis. No
.n. solu peccata mortalia: sed etia uenialia multiplica
ta p negligentia et ociu i cosideratione q, ut distrac
tiones mentis: et uagationes dissolute uite: et male
cosuetudines. licet .n. similia no occidant aiam. ha
bent tn plerumq hoiem tepidu reddere, graue, obnu
bilatu, indispositu et ineptu ad celebrandu nisi dei
pulueres et stipule uenialium p afflatu spus sci: et fla
ma caritatis ex meditatoe ppe inutilitatis. Item caue
as, ne nimis tepidus et icosideratus accedas, qa idig
sumus si no accedis reuerent .i. circumspecte et consi-

deratu vn Apls q n. mãducat et bibit idigne. Judiciu
sibi mãducat et bibit nõ diiudicãs corpus dni. idest
nõ discernens. Deinde aptius insinuat cu subiungit di-
cens. Ideo multi int uos infirmi et imbecilles. s. p fi-
dei costantia: et infirmi. s. p gram. pcto et morbo sa-
uciati. et dormiunt multi p torpore s. et desidiam.
O q graues undiq3 angustie: et qte angustie me pre-
munt undiq3. Accede indigne horrendu e incide
dei judicia nõ accede ex notabili negligentia, uel co-
temptu dampnabil culpa. Na qn Sacerdos est absq3 mor-
tali pcto et i bono pposito nõ hns legitimu impedi-
mentu aut nõ ex reuerentia: sed ppe ex negligentia
celebrare omittit. qtum i ipo est, priuat scam Trini
tatem laude et glia. anglos letcia, pccores uenia. Ju-
stos. subsidio et gra. In purgatorio existentes. refugio
et reqe. ecclesia xpi spuali bnficio. et seipm medicina
et remedio 9 infirmitate: et qtidiana pcca. Na ut
ait Ambrosius Si quotiens effunditur Sanguis. sanguis
xpi i remissione pctor effunditur, debeo illu semper
accipe, ut mihi semp peccata dimittantur. Qui sp
pecco semp debeo hre medicina. Item priuat se oib3
bonis puenietib3 ex sacra comone. Que sut peccator
remissio, fomitis mitigatio, metis illuminatio, interio
refectio xpi: et corporis eius mistici. Incorporatio uirtu
tum. Roboratio 9 Diabolu. Armatio fidei et certitudo,
cõiunctioq3 angelor. Item nõ implet mandatu sibi

magne dignitatis ~~offin~~ obsequi, nec offin exeat debite

suinitus. vn scriptu est maledictus ho q opus dei faciat

negligenter. Item otemnit dei pceptu de obsuatia hui

sacramenti qd xps ominat talibz dicens. Nisi manduca

ueritis carne filij homis et biberitis eius sanguinem

no hebitis vita i uobis. Item abicit viaticu sue pegra

nationis exponens se piculis mortis qa nisi accipiat

alimentu corporis xpi: et vite uegetatione, efficit sicut

membru aridu, ad qd no transit corporalis cibi nutra-

mentu. Ultimo qntu i se est. enaciat diuinu cul-

tum: et Latria creatori debita, sicut igratus de bene-

ficijs dei un i numeri. Siqs mudus est s. a mortali

pcco, et i itine no fuit. i. aTr ppeditus. et tn no fecit

phase, exterminabr aia illa de pplis, qa sacrificiu no

obtulit tpre suo. Ergo qntu potes totis uiribz et deside-

rijs excitu boni opis, Lachrimaro oratione, et deuo-

tionis flamas habeas. et expelle a te omne torpore

& negligentia, ne inueniaris respue tantoro caris-

mati dona. Si aut uis ad amore accedi, cosidera

tota mete ista duo. p illius sume ~~caritatis~~ icendiu

quo suma bonitas p te fetido vermiculo ta penose

sustinuit crucis opprobriu. Scdo illius nobilissimi

corporis et sanguinis cibatione dulcissima. Primo

igitur attendens illa morte btam discute causa.

Causa aut alia no fuit, nisi necessitas nre redemp-

tionis. Omnis lex p offensa Lege maiestatis offendentem iudicat reu mortis huius rei gra cu peccantes exigentibz essem9 rei mortis p recompensatione tanti debiti miserans deus humane misie: et parcens nre morti puidit et concessit prioribz patribz p homi3 morte cedem aialiu3 fieri: et offerri sibi hostias et sacrificia placationis ut quotiens qs peccaret toties necesse erat pro hostias imolare. Que oia figura erant donec christus caput humani gnis mitteretur unica et realis hostia absq3 peccato qui p omnibz seipm ex morte offerret i morte p recompensatione mortis nre. Sed qa no debuit plures mori ex eo qa illa mors sufficeret p omnibz peccatis factis et fiendis. Ideo sufficit q illa hostia sui corporis quonda p nobis imolata moriens relinqueret qttidie a nob p residuis delictorum misterio offerenda deo pri p comutatioe mortis nre cui qttidie sumus obnoxij p pctum. Propt hoc qcqd agitur i missa: et omis ornatus et cerimonie nil aliud representat nisi passione xpi. Et ob hoc sup oia necessaria est i missa mortis xpi memoria. Vnd ipe xps inqt hoc facite i mea comemoratione. Et aptus Quotienscu3q3 maducabitis pane hunc: et Calice bibetis morte dni anuntiabitis donec veniat. Dic ergo flexis genibz an Altare cu magna deuotione. Cu g accedis ad Altare dic ex toto corde oratione sequentem.

Quicqd agitur i missa e passio xpi

Ecce celestis pr̄ recolens illā unigeniti tui mortē cupio
tibi offerre hostiā, quā olim tibi ipē obtulit, p nostra
totiusq̄ mundi salute. Ecce ad Altare tuę maie-
statis transmitto oblationē uiuā, quā in ī missa hoc
multa misisti ad Altare Crucis p nobis imolādū.
Recordare ergo scē pr̄ illius sacrosancti sudoris
dilectissimi filij tui, qui guttę sanguinis decurrentis
ī terrā. Respice illā uirgineā carnē dulcissimis
vberibz Virginis M̄. Lactatā. Nūc uerberibz crude-
liter flagellatā. Colaphis cesam, liuoribz tumidā,
Sputis maculatā, sanguine cruentatā, spinis co-
ronatā, clauis confossam. Lancea pforatā. Illa ḡo
pietas quę filiū tuū traxit ut ī Statera Crucis
totius mūdi peccata libraret. Ipsa te cogat pr̄
misereri nobis miseris. Respice ergo nō nr̄a peccata:
sed ī facie xp̄i tui. nō. n. ī justificationibz nostris
psternimus preces nr̄as: sz ī miserationibz tuis magnis.
Secundo si uis ad amorē inflāmarj
Considera illius sacrosancti corporis cibationem
dulcissimā. Et uide q̄ bonus et suauis est spūs
eius ī nobis, q̄ cogitaia et utilia puidit nob ce-
lestis pr̄ uiuificantia alimēta. Quia. n. rōnalis
creatura ad hoc facta est, ut sit capax et pticeps
bonitatis dei, ex qua pticipatione mutarj et ad
beatū essē puenire debet. Quia ex se ad nihilum

tendit, et ad morte sempiternaz, nisi p spiritum sanctum uiuificā-
tem iugit fecundetur, ac uegetetur ex participatione diui-
ne uirtutis et gre. Qua participatione icirco comestiōez
uoco, qa sicut corpus animale p cibum uigorat, impin-
guatur, calescit et uiuificat. Sic et aia ronalis p spiri-
tum xpi, quo sanctu debet pleno affcu nutrit, uigorat,
inflamatur et uiuificat. Et sicut angeli i patria ple-
no haustu bibunt: et pfruunt et uiuo fonte luminis
et saciant de ubertate domus dei. Sic sapia eterna
puidit: et ronales aias homi, quas tā care redemit p
gratiam magnificauit: ac fecit similes angelis dei cibā-
re illo pane, quo angeli nutriunt, sine quo nec illi
nec isti uiuere possunt. Et hoc p aliquē modu conuenie-
tem nobis paruulis. Quia impossibile est nobis come-
dere cu isto mortali corpore pane uite i soliditate
ppe forme s. deitatis. Ideo et comestibile nobis panez
uite pberet sb forma conuenientiori s. panis corpalis
et vini dedit pp uehementē silitudinē panis ad pa-
nē: et refectiōis ad refectione. Vt sicut anglos uiuētes
spu cibat uerbo increato, sic mortales hoīes et aias
i carne uiuētes cibaret verbo incarnato i sacramēto
suscepto. Vnde dictum est pane angelorum manducauit
homo. et illud ego sum panis uiuus q de celo descendi.
Item nota q sicut cura ē deo de corpe uniuscuiusq ani-
malis puidē illi de cibo conuenienti. Sic cura ē eidē

de nutrimeto nobilissimi corporis sui qd est ecclesia cuius ipe Jesus xps filius dei caput est, ne aliunde uegetet᷒ & uiuat q̄ de capite suo. Vt sic omia membra uere viz unita, et sibi inuice coherentia i xpo capite, ipius spu et amore nutriantur i hoc Sacramēto, qd nō imerito dr Sacramētuz pacis et unitatis. Ac p hoc sicut nō ē uita corpori sine incorporatione cibi quenientis sibi. sic aīe rationali nō est uita spūalis sine icorpatione et iuisceratōe huius cibi spūalis sibi couenientis. Vnde inqt xps. Qui manducat me ipe uiuit pp me.

Quō differt cibus spūalis a cibo corporali

Hec .n. est differentia inter comestione corporale et spirituale qa ibi cibus comestus transit i sbam et nutrimentu comedētis. hic uō comedens incorporat᷒ xpo et transit i unitate et amore spūs xpi. ideo dcm est Augustino. nō ego mutabor i te. ß tu mutaberis i me .i. i mea similitudine .s. bonitatem sctātz etc. sicut ignis ferru i sui similitudine conuertit.

Propter quod accedis

Quarto et ultimo pba teipm pp qd et ob qua causam accedis. et hic dirige aciem mentis tue ad duo pncipue. pmo .s. ad purum affcm et desideriu scim. Secudo ad debita intentione et ppositu necessariu. Primo g uide qd desiderare debeas et caue ne forte pp auaritia, aut timore, aut uana gliam aut cosuetudiz aut alicuius mūdane complacentie. aut temporalis

fauoris

fauoris causa accedas. Sunt multi diebz istis q abu-
tunt hoc Sacramento ad pditione, qd datu e ad sa-
Nota tn lute. ve. ve. ve. dne deus. Quam hodie infelices
ad sacros ordines: et ad diuina misteria accedut
no pp celeste pane: ß terrestre: no querunt spum ß
lucrari. no dei honore: sed sua ambitione. no salute ani-
marz: ß qstum pecuniarz. no fuire mundo corde et
corpore i sacris misterijs: sed deliciari ditari superbire
Luxuriari de xpi patrimonio, et ppli elemosinis eccle-
siasticas dignitates ambiendo, multis lingijs, et si-
monijs st imiscendo. potius capiunt q assecunt, no
uocari a deo: ß pulsari a diabolo. Tu aut o homo dei
dirige uota tua et desideria ad deu et uide qliber
affectionib et desiderijs trahi debeas ad xpi misteria
ptractanda, hic ponunt dece cae siue rones, que ut
quarz aliq debet moue aut tre sacdote ad celebradu
missam

Primo q trahat te et inducat cosciētia et re-
morsus delictorz, spans p eum qi p hostia placationis
ab omi pcto purgari. Secundo tue infirmitatis ituit
et cosideratio ut eu qi mediciu ad te uoces, p quem
ab omni infirmitate curreris. Tertio pssura alicuis tri-
bulationis, ut p eu qui oia pot ab oi adusitate cicius
Libereris: et tucius pregaris. Quarto desideriu ali-
cuius gre, uel bnficij properandiri ut p eum cui pre
nihil negat obtineas. Quinto grarz actio p omnibz

beneficijs tpalibz et spualibz, tibi et alijs impensis, cu
nihil habeamus deo retribuere p oibz que tribuit nob
q ut calicem salutaris accipiamus et imo xpm. Sex-
tum caritas et cpassio pximorum. Cu p salute uiuo-
rum et releuatione mortuorum nihil efficacius inpellis
q Sanguis xpi effusus i remissionem pctorum. Septimo
Laus dei et scorum. Cum nihil habeamus quo melius
possimus deu et scos p sua dignitate laudare q
xpm sacramentaliter deo patri imolare. Octauo dei
amor et dilectio ut tu ad te inuites: ac p fruiste-
ratione spualis refectionis i teipo tuum delectabilit
amplectaris. Nono sitis et desideriu augende ca-
ritatis xpi p augumentu gratiarum et carismatum. Quia
hoc sacramentu gtinet gratiarum fontem et sanctificatorem
et Autorem salutis dnz Jesum xpm. Ideo dr eucha-
ristia .i. bona gra. Cetera uero sacramenta st fluenta
et riuuli gratiarum quibz sanctificamur. Decimo ar-
dor et suspiriu quo totis uisceribz huius excessiue
caritatis, et dulcissime refectionis cupias sanctificari
ab oi inquinamento carnis, et spus: et eripi ab omibz
periculis et temptationibz, ac inseparabiliter xpo uniri
Saluatori: et cosumari i suo amore. Vnde inquit
xps pr quos dedisti mihi uolo ut ubi sum ego
illic sint mecu ego i eis, et ipsi i me sint ut sint
cosumati i unum.

S ecundo dirige mentem ad debitam intentionem &

ppositum circa ea que age debes. Tria autem sut
que celebraturus intendere debet, deu .s. p latria
colere. Cultus at latrie soli deo debitus e homi
impensus sic. Primo Creatori ex debito servitutis q
obligam no solu nra: sed et nosmetipos impendere
p suo honore, et mori si expedit ex recognitione
beneficior et sue imense bonitatis nobis ostense.
et hoc Corde contrito, et humiliato corpe, ut toto affec-
tu, actu et habitu, gestibz et signis psternetes nos an
sue maiestatis oculos, sacrificiis et muneribz eu ve-
nerantes, referamus ad eum oem spem nram, et de-
syderiu tamq i fine ultimu. Propt qd oia ab eo spe-
ramus esse merita: et retributione bonor nostror
et malor scdm exigentia sue iusticie: et sui beneplaci-
cici. Aliis at scis exhibet honor et devotio que dr
dulia que no est cultus neqz adoratio. sed subroga-
tio et invocatio. Vt sint apd deum advocati p nob.
et ois reverentia q eis impenditur pp deu cui ia st
coiuncti exhibetur. Deus at debet a nobis imense ti-
meri, amari, et honorari. pmo ex osideratoe sue
potentie et iusticie, qua nos iure plenissimo potest
danare, et saluare est timendus. et ex hoc timore
oritur dolor p pctis, pudor, suspiria, Lachryme tu-
siones pectoris, supplicatioes, ieiunia, discipline pe-
regrinationes et hmoi. Secundo ex osideratione sue
sapientie et maiestatis est sume honorandus. Ex hoc

honore oritur ueneratio et reuerentia, genuflexiones, incuruationes capitis, prostrationes, orationes purificationes cōsecrationes. mundicia sacrorum uasorum et paramentorum, ornatus et decor festiuitatis et celebritatis, solennitas luminarium, cantus responsoriorum, lectionum et huiusmodi. Item intendere debes ut ex frequentatione huius diuini cultus nomen dei in nobis sanctificetur: et a nobis per sanctitatem uite glorificetur in mundo: ac crescat in orbe cultus et honor dei, ut cognoscat omnis mundus nos esse ueros cultores unius ueri dei et saluatoris nostri Iesu xpi. Item intendere debes mortem xpi memorari et de hoc dictum est in prioribus.

Tertio debes intendere totam ecclesiam adiuuare ut scilicet personas orare pro papa, pro Cardinalibus, Archiepiscopis, episcopis, Doctoribus, Rectoribus, Sacerdotibus, clericis, Monachis Religiosis, monasticis: et omnibus deo seruientibus. Deinde pro Regibus, ducibus, Baronibus, militibus, et ceteris nobilibus, et eis adherentibus, necnon pro coniugatis, Virginibus, orphanis, Viduis, Captiuis, peregrinis, afflictis, Infirmis, debilibus: ac etiam pro mulieribus in partu Laborantibus: et omni populo dei. Tandem pro paganis Sasmaticis, hereticis, et omnibus Infidelibus, ut omni heretica prauitate deposita conuertantur. Vltimo pro xpianis maleuiuentibus et maxime in peccatis mortalibus degentibus. Vt deus misericors, per suam magnam misericordiam illuminet Intellectum eorum ut possint peccata

sua plange: deoq; de suis erratibus satisfacere studeatq;
ad uitam eternam sociatus peruenire. Secundo in speciali de-
bes orare pro aliquibus caris scilicet parentibus consanguineis ami-
cis deuotis benefactoribus recommendans et sperantibus in
tua oratione. Tertio singulariter pro teipso. Quarto et ul-
timo pro omnibus fidelibus defunctis. Unde si aliquem per-
ditorum caput ex aliquo odio et rancore excludis
ut non sit particeps tanti beneficii mortale peccas agens
cum odio et ira diuina mysteria.

Mortale pec-
cans in oratione
excludens ali-
quem ab illo

His premissis postquam ex ruminatione predictorum in medita-
tione tua exardescat Ignis. tunc et expurga sterus
peccatorum corde contrito et humiliato memorans quanta
commisisti cogitatione, verbo, et opere et quanta bona omi-
sisti quo debuisti facere et postposuisti. et uadens ad
spiritualem patrem, et medicum dic peccata tua, non commu-
ni ut generali confessione sua enormia peccata, ut quidam
duro corde faciunt palliantes foliis ficuum uerborum
et generali confessione sua enormia peccata: et absque uere-
cundia et dolore talia proferentes, ut et in plateis pos-
sent absque rubore taliter confiteri. hoc modo non est con-
fessio: sed potius deceptio et irrisio. Sed si uis sana-
ri aperi uulnera tua, et de profundo cordis enarra
clare et aperte omnia, que post precedentem confessionem
commisisti et cogitasti. Non solum opera: sed et cogitationes
peruersas, quarum delectatione mentem maculasti non tantum
mortalia: sed et uenialia grauiora, que consciencia

leduunt et remordent. Cetera uo p modu qualem
et clare exprme. Demu pacta pma decata cu deuo
tione illos quinq psalmos, q dilect. Benedixisti. In-
clina dne aure. Credidi. De pfundis iuxta morem
Ro. ecc. Deinde dicas orone sume Sacdos, que
est ualde uigorosa oro, si tempus tibi suppetit.

P Reterea pcedens ad Altare, recole xpm euntem ad
cruce: et fige Cor ad ea que sunt gesta i passioe
et legas clare et distincte, no multiplicado collec
tas nimias: et alia Legenda ex deuotione, ut ppo
arbitrio, q qd a scis patribz institutu est. Cum aut
perueneris ad sacru Canone, recollige mentem tuam
ne uagetur p diuersa: et appone diligentia magnam
i signis et actibz maiore i uerbis, maxima i intentione.
Primo pp otinentia ta pciosi corpis xpi. Scdo pp co-
tinentia ta gliose Aie. Tertio pp otinentia imense
deitatis xpi. In Memento uo ta p uiuis q p defunc-
tis, no fiat cu uoce et ubis recomendatio: s tamen
mente discurre p quasda psonas magis intimas: et
ceteras recollige sub opendio referens intentione
tua ad oms p quibz ante orare pposuisti. Perue-
niens aut a Qui pdie q pateretur, dirige mente
tua et intentione ad faciendu illd qd intendit xs.
i sua Cena: et qd intendit sca mr. ecc. In oratioe
aut paulisp subsiste: et dic no labiis: sed Corde. oro

Domine qs es tu: et qs sum ego, ut psuma te mu-
te in latrina fendaz corpis mei Vt qd me fecisti ut

tibi hanc iniuriam execrandam facere. Mille anni lacry-
marum et pium non sufficerent ad tam nobile Sacramentum
recipiendum: quanto minus ego miser: et indignus qui quot-
tidie pecco: et incorrigibilis persevero: et imparatus acce-
do. Sed scio domine mi quia infinitum maior est tua misericordia
quam mea miseria et peccata. Unde de tua pietate confisus
te sumere presumo. hec enim duo maxime requiruntur ad con-
gruam susceptionem sacramentalis profunde humilitatis cum ani-
chilatione sui: et compassio mortis xpi. Post comunionem uero
si non sentis aliquam refectionem spiritualem, signum est infirmi-
tatis uel mortis. ignem posuisti in sinum: et non sentis ca-
lorem. mel in ore: et non sentis dulcedinem. Si uero consola-
tionem sentis, non tibi attribuas: sed sue bonitati que et-
se ad malos extendit et indignos. et dicas in corde tuo
Ad meam miseriam detestandam uenit me beneficiis suis.
Si mihi peccatori talia facit. Quid faciet mihi, si ui-
tam meam correxero. Ideo totis uiribus uolo me emen-
dare: et semper sibi adherere. hoc autem non reputes posse
tua uirtute: sed auxilio gratie sue. Quam gratiam ipse Iesus
tibi et mihi prestare dignetur. Qui cum deo patre et spiritu sancto
uiuit et regnat in secula benedictus Amen

Hec est in missa a quolibet Sacerdote habenda. Et post confessionem
recapitulatio precedentis capituli immediate.

Venerabilis confessio super
- obmissis que facere ponit
- Commissis
  - Corde
  - Ore
  - Opere

Pura Confessio
- Notabilium
- Comunium
- Ignoratorum

peccatorum

Intentionis discussio ne
- pp vana gloria
- pp verecundia
- pp timorem
- ex consuetudine

→ Celebret

Quid intendas facere
- Deum p latria colere
- Morte xi p caritate rememorare
- Totam gliam adiuvare.

Quid i[n]tendas 9st[ra] precipere
- Augmentum dilectionis
- Inseparabilium unionis
- Accelerationem unsionis

→ xpi

Propt[er] 9menta in
- Excellentis Corporis
- Excellentioris aie
- Excellentissime deitatis

→ xpi

In Canone habe
- Diligentia ad 9ficiendum
- Reverentia ad tangendu
- Devotionem ad sumendu

→ Corp[us] xpi.

Qua sunt
- Magna i signis
- Maiora in verbis
- Maxia i i[n]tentione

→ Misse.

explicit.

Papiri
testm

Fragilis est vita nra: et casus nos circumstant innumeri. Quod uitemus preuidere satis nō possumus. Illū diuturna egritudo: hunc breuis langor: Aliū improuisa repetina mors rapit occupat Omnibz āt incerta uocationis est hora. Quo ī loco: Quo ī tpre ea nos expectet, nescimus. Expectare illa nos oī tpre, oī loco debemus, memores verbi Apli, qa illa nō tardat: et q que de nra sunt, ī terra uertunt. Insania est securitas uits de exitu nō cogitare: dispensationēq; domesticam ī id tempus differre, ī quo mens grauata plurimis, ad unū aliqd nō est sepe idonea. Angit timor mortis. Torquet ifirmitas. Circūstantiū est molesta cupiditas. qui sua nō nra querētes, ab Anime cura, ad terrena nos reuocat, cogerēs sepe pturbationibz finē cū mori, qui ut moriturus nō erat ut certe tā cito nō moriturus. Vt ergo Concedente deo ista deuitem: et ad meū nō alienū arbitriū que mea sunt fiant putans que ab Esaia propheta Ezechie regi st dca, mihi etc. Cardinali impata: Dispone domui tue, qa morieris tu et nō uiues. Illud et Saluatoris attendens formidans. Vigilate quia nescitis qua hora dns uester uenturus sit, sero, an mane an Galli cantu 25. Statui Testamentum hoc condere, meo chyrographo scriptū, cui ita esse uim volo, Si idipm, ut eius pprm ante morte nō reuocē. est ūo hmoi.

Imprimis Confessus ī dnz autore et Redemptorē meum cū anxius sim futuri de me Judicij: et nesciens utrū odio, an acceptione sim dignus. Sciens aūt ī manu eius

uitā eſſe atq; inueniri, p viſcera miſericordię ſuę, i quibꝫ
ex alto nos uiſitauit, humi ſtratus oro, ut fiant aures
ſue intendentes i voce deprecationis meę: nō intret
i iudiciū cū ſeruo ſuo. aduerſus foliū, quod uēto rapit
nō exerceat potentiā ſuā: nec ſiccā ſtipulā proſequatur.
penitentis Sacerdotis animū nō dedignetur. Ignoſcat
illi delicta preterita. et ignorantias ſuas. Suſcipiat creaturā
Creator: et factor figmentū ſuū. Meminerit qꝫ homo
immundus de immundo cōceptus ſit ſemine: et qꝫ i peccatis
cōcepit me mater mea. Veniat ante oculos pietatis ſuę
uitę humanę infirmitas. In qua p omnem ſucceſſū nouis
ſemp deſyderiorū facibꝫ incitati extinguē, ſine illius ope,
Ignea inimici tela nō poſſumus. Stulta eſt Pueritia. Ina-
Virilitas nis Adoleſcentia. Iuuentus lubrica. Virile ſtudiū ad ambi-
tione inclinans. Piget Senectus et deficit. Si nō ſuſtinet
dn̄s, cui eſt ſupandi fiducia, aut quē Sarcina tanta ſine
alleuamēto eius nō premat. Recordet Pauli Sui ſui
ad Ro.nos hec lamentantis. Non inquit quod volo bonū, hoc ago:
ſed quod odio malū, id facio. Eſt miſerator et miſericors dn̄s
Longanimis et multū miſericors. Suntq; miſerationes eius
ſup oīa opa eiꝰ. Secundū ergo peccata mea nō faciat mi
neq; ſcdm iniquitates meas, retribuat mihi: quia nō iuſtifica-
bitur i cōſpectu ſuo oīs uiuens. Sꝫ p ſcām Natiuitatem ſuā,
paſſione et morte: et reſurrectionē et Aſcenſione i cęlū: et Aduentū
ſpūs ſancti paracliti, ſaluet humiliatam animā cum beatis
ſpiritibꝫ i uitam ęternā. Proxime aūt ſiquid contra paſtorē

Ro. Pont. quem principem meum uiuens peccaui (peccasse autem multa
me puto) siquid dicto aut facto contumacius egi, si non sum
digne ueneratus: si non parui, si contrastaui, si accepi, pro
suis in me meritis, si non digne retribui, supremam eius
pietatem gemens imploro, ut mihi ignoscat, et obliuio
omnium defuncti anime benedicat: Hec clemens, et ab animo
profecta charitas, perenni erit leuamini: et damni mercedis
a domino. Cum fratribus quoque et collegis meis quoniam frequentior
usus fuit, frequentiorem unque esse oportuit offendendi
occasionem. In multis enim peccamus omnes. Zelotipia. Contentio.
Obtrectatio. Ira. Inuidia. solicitare animos nostros solet. Quicquid
in his amisi, quicquid a me amari acceperunt referent, oro obte-
storque per commune consortium, et spem meam, qua a domino iudicandi
expectant, iniurias condonent: et placentur defuncto, ea
requiem fratri optantes, quam de se impetrari a domino cupiunt.
Executori quem in calce testamenti designo, hoc officium pietatis
relinquo, ut si ita indulgeat pontifex quo post obitum Consistorio
hanc ueniam: et remissionem, non inanis glorie: sed salutis causa
meo nomine suppliciter petat. Idemque postulans, ut que dispono,
que testor, pius pater plena indulgentia probet, non mutet:
familiamque meam de me fidelem meritam, pie consoletur
et iuuet. Ut uero ad gloriam dei: et integritatem communionis
fidelium perseueratis, hec peccatoris serui pateat fides.
Alta uoce profiteor tenuisse me a Lauacro sancti baptismatis
usque in diem presentem sanctam orthodoxam fidem Catholicam. Simbolumque
ab Apostolis conditum: expositionem fidei magni Niceni Concilij

Anatematiʒasse etiā me: et anatematiʒare omeʒ heresim ex-
tollentē se aduersus scām et īmaculatā fidem. In quā ut
datum est uiuere et mori intendo. hoc sequens cōfessiōis
meę chyrographū omnipotenti deo ī extremo Iudicio re-
presentans. Credo.

Corpus meū cōtaminatū flagitijs: licet indignū sit cui habeat
honor: Sepulchriq; fragilis sit semp iactura. tamen tū habens
dignitatis quā dedit ecc̄ pontificalis q; officij p quod plebi
honoratissime prefui, Sacrę etiā unctionis, qua p uisibilē
spem inuisibilis est impressus Caracter, tradi oro Ecclesiasticę
sepulturę: atq; his insignibꝫ adornari, quę cōsuetudo nr̄i
ordinis tulit: Sapiant tū oīa t modestiā funeralē, non
seculi pompa. Si Romę, ut opto morior, condi cupio ī basi-
lica aplorꝫ petri pncipis, post Altare bti Gregorij ad dextrā
Sepulchri pontificis pij: ut qui me extulit uiuens, mortuū
iuxta se habeat. Condi illud ipm humi volo, marmoreo
tantū Caro nō charo cōtectum. quod parieti ecc̄e cōiunctū
habeat caput. In ipo aūt pariete honore defuncti pontificis
ad memoriā meā nil fabricetur. Marmorea Tabula
ulnis tribus a terra extans parieti inseratur, q̄ supra
Sepulchrū parieti insita epithaphiū sequens maiis bonis
lr̄as habeat.

Luca ortu, Sena lege, fuit mihi patria. Nomen,
Dum uixi Iacobus, picolomina domus   t mens bona p genū
Papa pius sedem papiensem detulit. Idem
Cardineo ornauit munere nudus eram. t multa tuli. t gente, domo
Quem colui uiuens nō linquo mortuꝰ: hic sum.
Et prope sancta patris ffilius ossa cubo.
Viuite q legitis, Celestia querite: nā hec
In cineres tandē gloria tota redit.

Sin alibi in Italia esse obitu meu contingit Roma nihilo-
minus ad hunc ipm locu uolo corpus meu referri, dcm in
rono humandum. Transalpes uo aut mare i cathedrali ecca
i cuius ut ciuitate uel diocesi mea uocatio fuit. Tunc uo
executoris curę sepulchru relinquent Quintu tn et sextu
uersum demi ex epithaphio uolo: ubicumq aut excessero Testamti
Institutione que sequitur uolo. Impendia funeris, que adhi-
beri ad solame superstitu, magis q ad defunctorum leuamen
solent summam mille ducentorum aureorum ueto excedere
i qua includatur etia uestitus familię. Quanto hec exhi-
bebunt parcius, tanto erit plenius. Unde et illi bn fiat
et meę aię consulatur. Superuacua nec placent deo, nec laudes
inter hoies hnt. Transit breui memoria funeris diu pma-
nent damna. Tempora i hoc prium meorum sunt attendenda
q nra, qui qua benefactorum, no luminu multitudie uolebat
illustrari sepulchra. Quicquid amplius fuimenr quod plus ero-
gabitur piaculu executoris sit. Non peccatu sobria stamethis.
Castru doloris cubito angustius i circuitu sit q ~~mos~~ nostra ita
solent. Ipse et lectus ad pportione angustior. Strati uero
lecti quod palliu dr ad uetus exemplum ex simplici dama-
schino uiolaceo sit sine ullo oro auro, aut argento. Fim-
brias laterum hns ex simplici item damaschino celestini colo-
ris. In quibus singula latera singula tantu insignia fami-
lię habeant. Veto i circuitu ecclesię appendi tot insignium
depicta — pdicta lintea, ludis meo iudicio aptiora q funeri.
Pendeant tantu supra Altare i quo missa maior cantabitur
et i circuitu castri, et i edito laterum ecce quorum castrum ipm
porrigitur. Eande uolo esse collocationem finalium quam insignium.

Ardere ea tot i locis sine sacror necessitate que habeant
usum no video legem i his libent executori do ne honoris
sui ca ad aliena exempla magis q ad scriptu cogat respice.
Simone .n. de his omnino testantis funus no exequentis
exequat fidentius. Cereoru quottidiana et promiscua
dispersio magis q dispensatio multu auget impensam
nec fructum q pponitur hr. Auaritie i his studeri uide
no oroni. Ad eos rapiendos cocurrit undiq ex tota ecc.
pugnat, clamantur, sacra omnia pturbantur. Quodq indignius
ecce est ad hos compescendos tumultus, publici plerumq uin-
dices adhibentur, hastis gladijsq i domo dni pstrepentes.
ea ne accidant, precesq, no ritu meu celebrent funus,
nolo nisi considentib ad oronem: et diuina canentibus
illos distribui p pietatem, que debetur mortuis. id no negligat
executor funeris. quaq die i salute aut morte legantur per
deuotos xpi Sacerdotes xxx misse tantu, Cu his una ceter
Qui cantauerit: et plenus funeris est ferat i elemosynam
Carlenos Quattuor in singulis missis Vnu qui legerit. et his
·no· soluendis fideles adhibeantur ministri, qui scriptum et pauperes
et aiam mea no fraudet: Solent mortuis Cardinalibus
no ueri ad accipiendas uetoru familiarium vestes auarice
instare ut dentur, si non dant indignari, ac lamentari.
Vt error no sit, eos uestiri uolo, qui i notula manu mea
sbscripta, ut anulo meo signata, pringq testamto i clusa
inuenientur appositi. Capellanis Quattuor Cannas. Scutife-
ris, inter quos parafrenarios, et pmu coquu et cellarium
et dispensatore nomino, prime sortis rei. Reliqs dimidia
canna minus secude sortis iubeo dari. Ita tn ut diebz fune-
ris ad oronez oes conueniat, et p me deprecent. hec ad ronez
funeris —

Remedia ɡtra tentationes huius temporis
Tradita ab experto. Sequitur Tractatulus.

Ad honore dei dica aliqua remedia cotra aliquas temptationes spuales. que i hoc tempore habundant i terra. ad pbandu et purgandu dei electos. Que quis non sint de aliquo articulorum fidei pncipalium: tn q bn aduitit de facili cognosceret, q pnt i piculu destructionis pncipalium radicum fidei nre inducere. et q pparat cathedra. et Sede Antixi. Quas nolo exponere, ne pona mam. seu occasione scandali cotra simplicibus. seu turbationis cora impfectis. Sed demonstrabo uolentibus pficere, p qua s. discretione debeat se regere, si nolunt uinci a temptationibus istis. Et qa pdicte temptationes ueniunt duobus modis. Primo. s. p suggestione et illusione dyaboli decipientis hoiem circa regime qd debet habere erga deu. et illa que dei sunt. 2o p corrupta doctrina et modum uincendi illorum q ia uicti sunt a pdictis temptationibus. Ideo hoc primo dicere i quo regimine esse debeas erga deum et ea que dei sunt, si uis euadere. et no uinci a temptationibus. et postmodu qualr te regere debeas erga alios qntu ad doctrina. et modu suu uincendi. Primu remedium ɡtra spuales temptationes huius tpis quas pcurat Dyabolus i cordibus illorum qui se uolunt dare deo p orationem et ɡtemplationem: et p alia opa pfectionis est q non desyderent uisitationes: aut uisiones, reuelationes: et sentimenta que sunt sup nam: et supra comunem cursum illorum, q amat et timent deum p ueta fide, qa tale desyderium raro pot esse absque radice et fundamento supbie et psumptionis. et absque temptatione alicuius uane curiositatis circa secreta dei. et absque fragilitate et defectu fidei. Quapropter Justicia dei pmittit aiam hntem tale desyderium, uenire i illusiones, et deceptiones primu reme

Dyaboli: et i sentimeta falsa. P que modu dyabolus semi nat i maiori pte temptationes spualis huius tpis: et radi cat eas i corde eorum q no sunt discipuli xpi p humilitate s nutij Antixpi p sua supbia latente scdm q potes ui de p illud qd postea dicet. Debes. n. scire q uere visioes et uere reuelatoes: et sentimeta spualium secretorum Dei no pcedunt ex predicto desiderio aut ex aliq conatu, aut studio, qd aia heat p se: s solumodo pcedunt ex pura bo nitate dei i aiam existente i magna humilitate et timo re dei magno et reuerentia: et i ipius amore feruenti. Sed et hoc scito, q aliqui studet, seu conari ad humilitate timore, atq reuerentia Dei, pp hoc, ut heat reuelatoes visiones, seu sentimeta pdicta. hoc ipm ht radice fun damentu: et finale intentione supbie, scdm qd habet pre dictu desyderiu tm, i hoc pmo remedio. Vn dignu est ut nonumq tale sette humiliare appetentes p ueris visionibus incidant i ueras delirationes. ¶ Secundu re medium est, q i tua orone: et gtemplatoe no sustine as i aia tua aliqua cosolatione, quis magna et alta fundante se i psumptione et estimatoe supba tui ipius: et ducentium te i ambitione tui pprij honoris et glie, et vita ista, et i padiso, ex q predca gsolatio i cludit pncipale satietate et refectione tue propre affectiois. Na scias, qa Aia sentiens se i tali cosolatoe icidit i multitudine maxima pessimorum errorum, qa deus iusto suo iudicio pmittit potestatem Dyabolo augu mentandi pdcam gsolatione, imprimendo cu dca co solatione i aia, falsa et piculosa sentimeta: et alias il lusiones qbus aia imbuta i pdca cosolatoe, credit et extimat esse ueras reuelatoes. Na deus ms tu scis quot psone decipiuntur p hunc modu. et scias p certo

Secundu reme[m]

qa maior ps nõ dico raptorꝝ: sed rabidorꝫ nuncioꝝ: et disci-
pulorꝫ Antixpi, uenit et pcedit ꝑ hunc modū. Caueas etiā
ĩ tua orone: et cõtemplatiõe nõ suscipias cõsolatione ali-
quā, nisi illā que seqt post pfectā cognitione. et sensibi
litate tue nihilitatis: et tue ĩmpfectiois. et facientē te pse-
uerare ĩ tali humilitatis cognitiõe: et que pcedit et uenit
cū magna subiectione tui, magnitudini dei, ꝑ alta reuerē-
tiā: et cū magno desyderio honoris, et glie dei. sic q ipa
cõsolatio ĩncipalr fundet ĩ talibꝫ et silibꝫ. et sic dixi tibi
quō ꝯsolatio ista fit, seu pōt esse duobꝫ modis. sta sentiās
de feruore: et ardore affectiois, q eisdē duobꝫ modis
fieri pōt. et scdm eandē formā debes illā uitare ut
sequi. Tertiū remediū, q omē sentimentū qualecunqꝫ 3m remem
alm: et oēm uisione qualecunqꝫ ~~alta~~ tibi appareat cē-
ta ex quo ducat cor tuū ĩ opinione cõtra aliquē ar-
ticulū fidei: aut cõtra bonos moresq: et maxā cõtra hu-
militatē: et honestatē fugias, et abhorreas. qa sine
dubio ex pte Dyaboli uenit. Et 2o q si appareat tibi
aliqua uisio sine lumine et sine sentimento. De qua
uisione sis certus q a deo ueniat. et ꝑ quā certi-
ficeris ĩ corde tuo, q qcqd edocet pdcā uisio, q illā
placeat Deo. Noli te penitus firmare ĩ predcā uisioe.
s; ꝯsilio uite tui psidentis: aut alterius viri spūalis
ĩ talibꝫ expti. Et 3o q qualecunqꝫ altā vitā: aut ma-
gnā deuotione: aut clarū intellectum: aut aliquā aliā
sufficientiā uideris ĩ aliqua psona, noli seq ꝯsilia
eorꝫ, aut modos. ex q premit, aut multū r̃onabilr
cognoscis, q eorꝫ cõsilia nõ sunt scdm uerā directi-
one, erga uitā xpi et formā uite, a sanctis datā
aut a scriptura sacra, uerbis pdcoꝝ scorꝫ pdicata
et ꝓposita. Et ne timeas qa ꝑpendēdo sue exi-

tando talia cōsilia pdictarum psonarum / nō peccabis: sed su-
pbia, aut psumptione. Dū tn̄ hoc facias amore ueritatis /
No. Quarto q abhorreas ut et uites familiaritates et consortia
illorum q pdictas tentatiões seminat et diffundunt: et et
psonas quasdā sustinentes et laudantes pdictas temp-
tationes, seu psonas eas habentes: et noli audire uerba
earum: nec uideas modos earum / qa ipe demostrabunt tibi
maxiam silitudinē pfectionis / i plibus ūbis et modis / p q
quidē ūba et modos / si uelis ea accipē et seq tanq diuina
deuenies / et incades i piculosum precipitiū suorum errorum et
piculosorum / uanorum: et i honestorum modorum. has aūt cau-
telas obsua, regendo teipm̄ circa psonas aliqūs semina-
tes / aut p uita: aut p sua doctrinā pdictas temptatões.
Primo q nō multū estimes earum uisiones: aut sentimē-
sive raptus earum, īmo si induiat ad aliqd qd sit contra
fide, seu contra sacra scripturā, siue contra bonos mores,
sive contra uita et uerba scorum / sane accepta, sic abhor-
reas earum uisiones / tanq falsas illusiones: et earum senti-
menta, tanq stulta isensamenta: et raptus earum, uelut
rabiē stultorum. Attamē si inducat te i illa qd est scdm
fide, et scdm scripturas, et scdm bonos mores, ne despi-
cias ea / tn̄ nō confidas et penitus i illis. Nā mltotiens
et maxe i temptationibus spualibus, falsitas induit se a silī-
tudinē ueritatis. et malitia induit se silitudinē bonitatis.
ad hoc ut Dyabolus possit eo melius infundere absq su-
suspitione suū mortale uenenū. et ad hoc ut credatur
q magis placeat Deo, uū visiones, et sentimenta et rapt
pdictos: habentes silitudinē ueritatis et bonitatis, diuinitas
nō curādo de eis, nisi ueniret aliquibus psonis sās, rot
scitatis, discretionis et humilitatis earum, de quibus pbatur et certū
ac manifestū est q nō possent decipi p illusiones et do-

ceptiones Dyaboli. Et tunc quamvis pura sit crede visionibus
et sentimentis talium personarum tamen securius est penitus non
credere ipsis visionibus ratione sui: sed solum quia concordat cum
fide catholica: et cum scriptura sancta. et cum bonis moribus
et cum vita et verbis sanctorum et cum ratione fundata super predas. //
2° ut nulla expositione scripture sacre, aut verba sanctorum
vellis recipere, nisi concordaret vite Jesu xpi pro se et magis
nostri: et vite sanctorum patrum: et maxime apostolorum, et matris
domini nostri Jesu xpi, Marie, magdalene. Benedicti. Scolastice,
francisci et similium, De quibus constat quod vita eorum perfecta
fuit. Et intendo hic dicere quantum ad illa opera et perfectiones
in quibus predicti sancti proponunt nobis ad imitandum eos.
Privilegia vero eorum et singularitates, que non intendebant
facere ad hoc ut eos imitaremur, quamvis perfecte hoc facerent
ratione aliquarum circumstantiarum: et ratione privilegii singula-
ris, non tenemur, nec debemus imitari: sed coram deo, et
apostolis suis humiliari: et sequi formam et modum communem. et ap-
probatam que via Regia, conformis magis fidei: et vite est,
ut dixi. Et hec dico propter aliquas personas, nimios et disci-
pulos Antixpi, palliantes et defendentes errores suos. et
singularitates suas: suosque inhonestos, et periculosos modos vi-
vendi, exponentes scripturam sacram iuxta propriam affectionem
adducentes in medium pro exemplo excessus aliquos atque
singularitates aliquas, quas habuerunt, et fecerunt aliqui
4m remm. sancti ex privilegio speciali. Quartum remedium est, quod si ex
revelatione aut sentimento: aut aliquo alio modo
commune inmitteret ad faciendum aliquid opus arduum
notabile difficile, aut insolitum, nondum tamen plene sis
certificatus utrum placeat Deo, tunc sic dubitans rationa-
biliter tardabis exequi opus tale donec circumspectis omnibus
circumstantiis et maxime finalibus cognoscas esse pla-

cidu deo. No tn innitendo pro iudicio & opinioni: s testio scripturę sacrę certo & patenti: & approbatę imitationi sctorum seu consilio maioris tui: et sic no deficies. nec ds permittet te decipi maiorum consilio fretum, simulque per indagationem uitans sollicitam. Et hoc ultimum est securius. Nam per exempla patrum in aliquo forte posses falli, qa dicit bts Gregorius, aliqui sancti fecere aliqua opa, que no debemus imitari, quius bona essent in eis: s debemus ea uereri. Et io si per te met no potes sufficient uenire ad cognitione an placeat deo qd facere ppons, an no, pete consiliu a psonis pbatis et expertis in uita et doctrina: et zelo tono uitans Si tn es in cenobio: et fidē hēas de discretione et uita maioris tui, illi adhereas et sufficit tibi. Quintu remediu est qd si tu es liber a pdictis temptationibz, sic qd nunq eas hueras: aut ab eis liberatus fuis, aliqn habitis dirige Cor tuu ad deu: et intellectum tuu recolliges, ipi submitte humilr, recognoscendo gram qua tibi deus fecit: et gras age sup hoc, caueasq ne illud qd ex pura gra et bonitate illius accepas, tue uirtuti temere attribuas, aut sactis operibz consuetudini, aut qd casu uel fortuna tibi sic factum fuit. Propter hoc n. principalit (ut dicit sanctus) deus aufert se et bnficiu grę sue ab hoie: et subtrahendo et pmittit eu subici temptationibz et illusionibz Dyaboli, qa p humilitatem subici noluit deo. Crede ergo firmiter qd oia que sunt sub celo: et sup celu, quantacq modica, siue in cogitatu siue in ope. in affectu, effcu, pfectu, aut defectu, omnia descendunt a culmine rerum Deo bndicto. Quo no consulto, nihil est qd cetera possint. Sunt ergo oia ab eo aut dispositiue, aut pmissiue. Bona dispositiue ab eo, mala pmissiue a nobis. Sextum remedium e

· 5m remem.

Bona dispositiue a deo. Mala pmissiue a nobis

6m remem. ·

q excitato Corde tuo i temptationibz spualibz i qbz nihi-
lominus et dubitas no incipias ex ppa uolutate tua ali-
quid notabile: et pus tibi insolitu: sed refrenas Cor et uo-
luntate huiz expecta cu tremore et reuerentia Dei q
usqz ipse clarz et certu faciat Cor tuu, qa p certo scias q
si cepis nouu opus no assuetu, de quo salte manet du-
biuz ex ppa uolutate tua sine incepu habebit. Septimu 7m reme.
remediu est, ut pp tales ~~opiniones~~ temptatoes d nouo
tibi aduenientes, no dimittas aliqd bonu opus ia tibi
cosuetu, anq hmoi temptatioes haberes. Sz uirile age
& opare ut pus: aut fortius orando, ieiunado, con-
fitendo, coicando: et cetera opa pietatis, et humilitatis
sedule exercendo, et si no inuenias i eis apparentem
deuotione, aut consolatione. Octauu, ut oms reuela- 8m reme.
tiones, rones, imaginatioes ducentes te i dubiu alien-
ius tuitans, eiicas de Corde tuo: et de memoria tua
cu magno studio et conamine. Conuertesqz teipm, Cor: et
intellectum i puritate, et ueritate radicis pncipaliu fidei
nree: et i pbatas scor uitas: et i ueritate sacre scrip-
ture, Ad quas si humilr te couerteris et discrete, po-
teris ex eis elicere hmoi certitudinale cognoscedi id
de quo prius dubitabas. et iste modus est tenendus
i spualibz temptationibz, que no st de pncipalibz arti-
culis fidei. Contra quas temptatioes pncipalr pmndo 9m reme.
ua et remediu datur. Nonu ut existens i pdictis temp-
tationibz habeas fide et certa spem q p has ducet te deus
i aliqd bonu: et clarificabit Cor tuu. Et credas firmiter
q pp probatione tua: et ad exercitiu uirtutis tue, per-
mittit te cadere i eas, et ut magis te humilies. Sit
tn spes illa sine negligentia ut facias tuu posse ad
eiectione taliu temptationu. Similr sit ipa credulitas

sine supbia: sed semp hēas etiā teipm suspectū, ne forte

x^m remediu. pdicte temptationes pcedāt ex culpa tua. Decimū ut
si eas temptationes hueras, nō multū celes, nō abscōdas
sz reueles confessori, specialr seniori et pbato, q norit da-
re remediū: et appone cōsiliū. Ergo reuela discreto
ut aliqbz singularibz psonis: et nō pluribz: sz precise
his, de quibz extimes q rōne experiētie temptationū
quas hueruñt: aut rōne uere sapie, aut scientie,
possint tibi dare cōsiliū, adiuuamē: atqz cōsolationē
et illd remediū multū approbat pncti. Nā recitatur
i uitis prūm, q aliqū Monachi q aliunde fuerūt ma-
gne uite, qa aut despiciebat: seu negligebat cōsilia
et auxilia seniorū prūm sup suis temptatioibz, ueniebant
i pessimū finē. et recitatur de qbusdā, q admittebat
xi^m reme^m hmōi spūales temptatiōes pp hūilitatem, quā possent
hre i petendo consilia ~~cor~~ aliorū. Undecimū reme^m
q si habes tales temptationes, tūc eleues cor et in-
tellectū tuū ad deū, petendo hūilr: et submittēdo uo-
luntatē tuā uolūtati diuine, ut disponat tecum i
his temptatioibz p maiori honore sui nōis: et salute
anime tue. et si placeat sibi, q i eis pseueres, tūc et
placeat tibi, dū tū illa in ipis nō offendas. Duodeci-
xii^m reme^m mū ut si p alia uia euadē nō uales: eas penitus
obliuiscaris: et qī p negligentia dimittas: et fugias
illas, nō faciēdo cōscientia: ut et cōfessionē de eis nisi
i gnali, donec sopiant. et cogites qī nō sint a Dyabolo
peccate: sz sint passiones et fragilitates corporis, statui
huius uite accidentes. et sic deo adiuuāte, ipsas su-
perabis: — Explicit

Explicitur Remedia cōtra temptationes
huius temporis, tradita ab expto: —

¶ ex tractatu de expositione misse Guilhelmi de Goudr
ordinis minorum. In coronam quando sacerdos celebrat.

Agnus dei etc. Pax xpi et ecce dei abundet i cordib(us) vestris
In sig(nu)m q(uod) xps dedit discipulis suis pace dicens eis pax vob(is)
Jo 4. et sic sacerdos osculat(ur) calice i li° hec cu dixisset
ondit eis manus et latus. In h(oc) sig(nu)m q(uod) sacerdos catellanus
manib(us) vertit se ad sinistram, ondens ei manus, osculando
imagine a minist° sibi prestatam et oblatam dando eid(em) mi-
nistro i p(er)sona om(n)ium discipulorum pace dicat Pax tecu, ha-
beto vinculum pacis et charitatis ut aptus sis sacris my-
sterijs xpi. Sig(nifica)t q(uod) xps dixit eis pax vobis. et cu ho
dixisset insufflauit et ait di. Accipite sp(iritu)m s(an)c(tu)m, qa sp(irit)ua
te o(mn)is presentes i gra(tia) co(m)icant corde et sic sacerdos dat
ministro pacis et chari(ta)tis vinculum. et p(er) eu o(mn)ib(us) q(ui) intersunt misse
q(uia) caritas dei diffusa est i cordib(us) vestris p(er) sp(iritu)m s(an)c(tu)m et pro
co(m)munione q(ue) i primitiva ecc(lesi)a singulis dieb(us) o(mn)ib(us) et singulis
q(ui) interserat misse fiebat sacr(a)m(en)talem, et spiritualem dat v(e)r(o)
pax singulis, i qua sig(nifica)t q(uod) corde co(m)icent s(cilicet) spiritualem. Cant p(rim)o
osculet me osculo oris sui. D(omi)ne Jesu x(rist)e fili dei vivi
¶ Recepto corporis q(ue) dic totas. et q(uod) q(ui)cumque manducabis
pa. huc et ca. d. bibemus m. d. an. do. veniat. et igi(tur) tunc
c(um) memo(r)ia passionis et mortis e(ius) an cor. et san. eiusdem susp
none celebret et cu o(mn)i deuotione corde contrito et reverent(er),
vitando co(r)dis distractiones et mentis evagationes, ne perdat devo
none incuriosas cogitationes et cogita qd recipe sis. et q(uan)tus ille
que accipimus eo q(uod) et p(ro) mis peccatis ex nimio amore hu(ius) obp
que accepimus ... sustinuit mortem. et sang(uine) suo p(re)tios(issi)mo, tu morte i pa-
tibulo redemit. et q(uan)tu(m) te toci sang(uinis) potat, corpore nutrit qd aplus
debuit facere et no(n) fecit. hac ultima memoria sui nobis reliquit
qi nesciens se a nobis separare sed seipm inseparabile sb speciebus
panis et vini qi pignus relinquens. Ut q(ui)cu(m)ns i speciebus amoris
sui i(m)mensi recordetis. et si illud pignus p(er)fecte i speciebus absconditum
et mag° desid(er)io. et suspirio offerre et accipe no(n) potest. Pane(m) celeste
accipias ... ore sumpsi(ss)et ... Cant. v. Comedite amici mei et
bibite et inebriamini car(issi)mi. Comedite corpus meum. et bibite sang(uinem)
meum et inebriamini i divinitate mea. Coro. Coro sig(nifica)t gaudia
de corone corporis et sang(uinis) Jesu post inuocte exul. et q(ue) sons epulatis.

Complende: Complende legunt extensis manib; statim primo. et significat
benedictionem quam rogat fieri a deo in complendis, sive orationib; postremis, sicut
xpus ascensurus in celum elevans manib; benedixit eis. levi. 9. Cumque crematus
essent adipes in altari extendens manus ad populum benedixit eis. Sic etiam
Sacerdos euangelicus hostia oblata et concremata et deo patri missa benedicat
populo. In festis vero Dyaconus cantat Ite missa est. et representat illa angelorum
Viri galilei quid statis assumptus est ab vobis. i. lu. ultimo. Benedictio vero fit a Sacerdote
super populum per signum Crucis. Chorus vero genuflectendo reddit deo gratias. Imitando
apostolos qui adorantes eum regressi sunt in Jerusalem cum gaudio magno. Et in fine
misse Sacerdos ex summa devotione legit hymnum trium puerorum. quia
Sacerdos instar puerorum in camino ex sumptione Sacramenti in Caminio
ignis sunt devotionis. et ut alter Symeon postquam accepit puerum Jesum
in ulnas cordis sui ex intimis suspiriis cantat canticum Symeonis Nunc dimittis.
Et ergo dicat Bonaventura in promotione de corpore christi. Si post communionem non sentimus
aliquam spiritualem refectionem signum est infirmitatis sive spiritualis vel mortis
ignem posuisti in sinum et non sentimus calorem. Mel in ore et non sentimus
dulcedinem. Si vero dulcedine sentimus aliquam. non nobis sed divine tribuimus
(bonitati)
In coena ante initium misse. no.
Mittitur igitur Altissimi filius ab Arce patris ad Virginem ad maximum et extremum humiliationem. quia deus quo nihil est sublimius coniungitur limo terre mortalitatis quo nihil est vilius. Intrat in utero virginis meus. in quo homo factus instar pomelli continuit
et inclusus. et ut alter Sampson in sponsae suae gremio ex nimiis consectus et convolutus, et ut alter Sampson in sponsae suae gremio ex nimio amore infatuatus fortitudinem suam privatus est. et hoc notat in recordatione
Aug.
misse in hostia sicut filius dei missus in utero virginis. In coena Domini
O Sacerdotes quali honore honorati estis potamini quam angeli inferiores
horrescunt et neque sine timore respicere audent. et dicit Sacerdos verba
consecrationis cum intentione conficiendi in persona christi et sic christus in persona Sacerdotis
conficit in signum quod unum sunt christus et Sacerdos, quod dicitur hoc est cor. meum.

Abbas Bernardus ut puto scripsit

Sola causa, qua licet no obedire parentibz deus. ipe n. dicit q amat
prem aut mrez plusq me no est me dignus. Si me vero ut boni parentes
diligitis, si vera, si fidele erga filiu pietate hetis, qd me pri omm deo
placere satagentem inqetatis: et ab eius suicio, cui suire regnare est,
retrahere attentatis. Vere nuc cognosco qa inimici hois domestici eius
i hoc vob obedire no debeo. in hoc vos parentes no agnosco: s hostes.
Si diligeretis me gauderetis utiqz qa vado ad prem meu atqz utruz
imo universorum prem. Alioqn qd mihi et vobis. Quid a vob heo nisi
pecum et miseria. hoc solu qd gesto corruptibile corpus de vro me hre
fateor et agnosco. Non sufficit vob q me i hanc seculi miseriam miserum
induxistis: q i pecco vro peccatores peccatorem genuistis. q et i pecco natu de
pecco nutrivistis, nisi et in preveniendo mihi mi^az qua 9secutus a eo qui
peccatoris no vult morte, filiu insup gehenne faciatis. O durum prem, o seva mrez
o parentes crudeles et impios, imo no parentes: s peremptores, quoru dolor
salus pignoris, quoru 9solatio mors filij est. q me malut perire cu eis, q regnare
sine eis. q me rursus ad naufragiu, unde nudus evasi, rursus ad
ignem, un semiustus exivi, rursus ad latrones, a qbz semivivus relictus sm
sed miserante samaritano ia aliquatenus convalui, revocare conant: et mihi
Xpi ppicio iam rapto e medio triumphanti, qd no i me glorior, s i eo qui vicit
mundu ab ipo ia introitu glie, tanq Cane ad vomitu, tanq Suem
ad lutu, ad seculu reducere moliunt. Mira abusio. Domus ardet. Ignis instat
a tergo, et fugienti phibetur ingredi evidenti suadet egredi: et hoc ab his q i incendio
positi st: et obstinatma mendacia: ac dementmr obstinatione fuge periculu nolunt.
proh furor. si vos contemnitis morte vram, cur et iam mea appetitis. Si
Si inq negligitis salute vram. qd invidetis et psequimini mea. Quare vos no
potius psequimini me fugientem ut no ardeatis. an hoc est vri crudelitatis
levamen si me et pimatis. et hoc solu tantu, ne soli pereatis. Ardens ar-
dentibz qd solamen 9ferre poterit. Que iam 9solatio damnatis socios hre
sue damnationis. Qualis morientibz remedium alios vide morientes. No hec

ille dives q i tormentis desperans de sui liberatione rogabat nunciari fratribus
suis ne et ipsi venirent i locu eunde tormentoru, timens proculdubio ex
suoru cruciatu augeri suu. Quid g°? Ibo et consolabor matre mea lugente
ad ips. ut i eternu lugeat. et me et ipsam sine consolatione? Ibo im̄ et satisfaciam
pri meo irascenti q mei ad ips absentia, ut postmodu et quisq pro se, et
uterq p alterutro inconsolabili desoletur tristitia. An potius exemplo Apostoli
no acquiescens carni et sanguini voce audia dni dicentis. Dimitte mortuos
sepelire mortuos suos. et cantabo cu dd renuit consolari aia mea. et cu
Ieremia Diem dni no concupivi Dne tu scis. Quid n. si funes ceciderunt in
i preclaris. celestisq hereditas pre clara e mihi. et terrena adulatur
promissio blanditur consolatio carnis. Gustato spu necesse est desipe carnem.
Affectum celestia terrena no sapiunt. Desinite igr parentes mei, desinite
et vos frustra plorando affligere, et me gravis ingerere, ne si adiecerint
ultra nuntios mittere p me, plus me elongare cogatis. Si dimicteris
aut Claravalle imperpetuu no dimictera. hec est requies mea i secula
seculi. hic habitabo qm elegi ea. hic p meis atq vris peccatis ingiter
orabo. sibi peccatis assiduus, quod et vos cupiens impetrabo, si potero, ut q
dei amore hoc modico tpe abinvicem separamur, i alio seculo simul
felici et inseparabili societate i eius amore vivamus p oia secla seculorum.

B° est

Leonardus Aretinus. Regi hispanie

Serenissime ac gloriosissime Rex. Cum vehementer flagitarent quidam fami-
liares mei ut scriberem aliquid ad Regiam sublimitatem tuam, satis diu renuit
perseveravi. nec profecto ut mihi videbar sine probabili ratione. qd n. ego pu-
sillus homo, et incognitus, maximo clarissimo q Regi no lacessitus, primo
litteris, no proposita ratione aliqua provocatus scribere ipse ultro, ac
meme ingerere auderem? Sed cu illi ipi no reciperent ut iustissimas
excusationes meas. et quicquid a me scriptum fuisset, id humanitati tue grata
tum fore affirmaret, dedi tande manus, ac morem eis gerere constitui.
Quid g° scribam Serenissime Rex? Aut quibus primu aures tuas demulcebo? Scio
n. magno Regi no nisi sublimia et magnifica convenire. Sublimiora vero
ac magnificentiora quidam esse possent, q ea que splendorem et gloriam
et incomparabilem laudem gentis tue contineat. hec igr mihi prima

congressio est. permagna scribendi materia. Erravit etiam nunc Rex qui gloriam romani
Imperii Gallis aut Germanis attribuat. hispanie est hec gloria. hispanis hic honor
est proprius. Ab hispania enim Traianus. Ab hispania Adrianus. ab hispania Theodosius
Ab hispania Archadius. Ab hispania honorius. Ab hispania alter Theodosius
Imperatores romanorum fuere. Ut non minus vere quam eleganter. A Claudiano
poeta scriptum sit. Provinciarum alias frumentum. Alias ferrum. Alias aliud
quidam mittere consuesse. Solam vero hispaniam imperatores imperio Romano
dare. At quales imperatores. Non in hoc totum consistit. Nempe eosdem
reor, immo probare possum ac ratione certe ondere. Traianum solum longe
plus in suo imperio possedisse terrarum ac provinciarum quam omnes Caroli, omnes
Otones, omnes federici et henrici simul in unum collecti possederunt. Siquidem
Traianus a Babillonia et Thesifonte usque ad Gades et occeanum omnia
possedit: et in Rubro mari solus romanorum principum classem habuit per quam
Indie fines vastaret. Egiptus et affrica tota sub imperio tenuit. Gallia vero et
Germania et dacia usque ad Sythiam et Caspium Mare illi paruit. Ad hec
autem si comparetur omnis possessio Gallorum Germanorumque principum quamvis fuerint
vix unius provinciole locum obtinere videbuntur. Quare plus ille solus
quam hi omnes simul in unum coacervati terrarum provinciarumque possedit. Idem
dico de Adriano, quamquam ille qui pacis avidior, ut Traiani glorie invidens
ex Affrica et Mesopotamia que a Traiano subacte fuerant legiones revo-
caret. Sed fuit princeps magnus et non armorum dumtaxat verum et litte-
ratissimus. Post hos duos praestantissimos imperatores satis longo inter-
vallo. Theodosius imperavit. hic quoque et orbem terrarum possedit. et virtute
non inferior superioribus fuit. Qui post multas egregiasque victorias ad-
mirabilesque res gestas Mediolani e vita decedens filios reliquit duos quorum
Archadio qui erat maior natu orientem assignavit. Et apud Constanti-
nopolim sedem imperii tenere iussit. honorio autem Roma et Italia cum Gal-
lia et Germania, Affricaque tota et hispaniis attribuit. hos secutus est
alter Theodosius Archadii filius qui patri patruoque successit. hi ergo impera-
tores eo tempore fuerunt, quo vere Romanum erat imperium. Nunc autem ut est
vel ut iam pridem fuit non ignoramus. Sola igitur hispania est cui hec gloria.

sit pre ceteris tribuenda tu pp excellentia maximorum principum, tu pp imperii
non umbratile sed vera possessione. Sed cur hec ad me scribis inquies? At si
tibi nota sunt gratulor securum. Si no sunt nota, ut facia. Teque Regem
maximi opulentissimique regni iuvene summe spei, p exm tantorum principum
quos hispania genuit, ad excellentiam virtutis: ac maximarum rerum audi
tate cohortor. Vale et Benedictum Anamensem doctum hoiem et bone
litteraum q obsequio me pexllentie dedit, rogo suscipias recomissum.

Epla principis Demoniorum ad prelatos ecclesiae

Princeps regionis gehennalis ecclesiarum plane [illegible] universis salutem
[illegible] suppetitiandam [illegible] generatio [illegible] [illegible] in peccatis
[illegible] forma [illegible]. In [illegible] [illegible] [illegible] vestre [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ostentans [illegible] vota vra. Mamona
[illegible] [illegible] et [illegible] undique [illegible] [illegible] et [illegible] p
fas et nefas [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
holocaustum [illegible] nos ois regio et Religio vobis [illegible]. Ordo namque
predicatorum qui inter ceteros ordines pollet prerogativa [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], heu [illegible]
nec mirabile [illegible] [illegible] [illegible] ne [illegible] [illegible] adhuc nos [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] no minores [illegible] vra [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] nostis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fermento [illegible], ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Quibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] continuus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] custodiunt [illegible] [illegible] universalis [illegible] [illegible]
qui mox ut incaluerint mero [illegible] [illegible] vehementer aguntur [illegible]
[illegible] [illegible] nostri [illegible] nostri qui [illegible] ex [illegible] ordinibus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et heremum [illegible] [illegible] ab [illegible] nomen [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] palam [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] no consonat : no heremum [illegible] urba
nitate ppe sunt censendi qui et [illegible] nos [illegible] et [illegible] [illegible]

q pro [illegible] principatus toti mundi sub n[ost]ra iurisdictione nouit
ecclesie. Nam multitudinem maxima[m] [illegible] operibus suis cruciant
p[er] ex diuersis epistolis [illegible] [illegible] diversimode [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et talis q[ue] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
nem constituentes et [illegible] n[ost]ram [illegible] [illegible] [illegible] regnoru[m]
[illegible] necno n[ost]ram [illegible] [illegible] [illegible] ut ualeas [illegible] [illegible]
[illegible] alias no[n] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] seu attentare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] reducat
[illegible] dilecto [illegible] consilio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] tabernacul[illegible] n[ost]ri. et ad [illegible] n[ost]ram [illegible] [illegible]
et [illegible] hypocrisie [illegible] conuertit. hortamur [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et multo pen[illegible] [illegible] possibile est. Nam p[ro] remuneratione [illegible] op[er]um
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ardentissimum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] adi[illegible]
[illegible] olim [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] olim
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] antistitem et [illegible]
[illegible] et principib[us] regnoru[m] n[ost]ro[rum] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] qua olim [illegible] [illegible] ualuit. Datum
i[n] horribilib[us] [illegible] [illegible] [illegible] infima [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] palacio n[ost]ro [illegible] [illegible] demonum [illegible] [illegible]
Carceris n[ost]ri consueti sigilli et secreti n[ost]ri ad p[er]petua rei memo[ria]z

Responsio.

Michael Archangelus unus de principib[us] p[ri]mis q[ui] astat i[n] c[on]spectu dei
i[n] adiutorium filior[um] Israhel, princeps milicie c[o]elestis inuictissimi s[er]u[u]s
xp[ist]i et s[ummi] antistitis singularissimus custos. Sathane inimico [illegible]
et suor[um] dei p[er]petua damnatione, et obstinatione eterna. Nuper
egressis a te [illegible] falsis l[itte]ris, qui mendax es et p[ate]r eius: et [illegible]
nunq[uam] stetisti: si cu[m] ex p[ro]prijs loqueris mendaciu[m] semp[er] dicis. p[ro]ptere[a]
tibi nouam apponimus [illegible]. Quecu[m]q[ue] n[am]q[ue] scripsisti adu[er]sus diuinos ath-
letas inuictos c[o]elor[um] thronos defensores [illegible], unionis [illegible] pa-
triorum zelatores. et [illegible] laudanda constantia martyres sanctorum

sit pre ceteris tribuenda tum propter excellentiam maximorum principum, tum propter simplicem
non umbratilem sed veram possessionem. Sed cur hec ad me scribis inquies? [illegible]
tibi nota sunt gratuler, si non sunt nota, ut facias. Tum Regum
maximi opulentissimique regni iuvenem summe spei, per excellentiam tantorum principum
quos hispania genuit, ad excellentiam virtutis ac maiorum tuorum [illegible]
tate cohorter. Vale et Benedictum Anamensem doctum hominem et
litteratum, qui obsequio tue excellentie deget, rogo suscipias recommissum.

Epistola principis Demoniorum ad prelatos et clericos.

Princeps regionis gehennalis tenebrarum plenus [illegible] universis [illegible]
[illegible] sibi [illegible] appetunt [illegible] generatio [illegible] in peccatis
[illegible] forma vestra. In concilio [illegible] nostre [illegible]
[illegible] super eius [illegible] vota vestra. Mamon
[illegible] et [illegible] patris [illegible]
fas et [illegible] infinita et [illegible] fama [illegible]
holocaustum [illegible] Religio [illegible] ordo vester
predicatorum qui inter ceteros ordines pollet prerogativa [illegible]
crudelem memoria [illegible] heu [illegible]
nec mirabile [illegible] non [illegible]
Lateranensis [illegible] non minores [illegible]
et [illegible] nobis [illegible]
[illegible] fermento phariseorum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] monachorum [illegible] professione [illegible] continuus
[illegible] universaliter
qui mox ut incaluerit mero ipsum [illegible] vehementer aguntur
[illegible] nostri [illegible] nostri qui [illegible] ex multis ordinibus [illegible]
[illegible] respicimus unde ab intimo nomine
[illegible] palam [illegible]
[illegible] non consonat [illegible]
[illegible] sunt [illegible] qui et [illegible] nos [illegible] et [illegible]

q pro [illegible] principatus totius mundi sub nostra iurisdictione noviter
erugere: Nam [illegible] maxima [illegible] nostra opera suis erudiunt
ps ex diversis epistolis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] stimas [illegible] quod ubi [illegible] vices nostras [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] summa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] nostre filiis [illegible] omnium regnorum
[illegible] nostram ubi [illegible] [illegible] ut valeas [illegible]
[illegible] nostram [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] attentare [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dilecto [illegible] consilio [illegible] [illegible] [illegible] reducat
[illegible] tabernaculi nostri et ad [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] hypocrisis [illegible] convertetur. hortamur [illegible] ut ad [illegible]
[illegible] et multo [illegible] possibile est. Nam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] densissimum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] olim [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] olim
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et principibus regnorum nostrorum [illegible] [illegible]
[illegible] illa [illegible] qua olim [illegible] [illegible] valuit [illegible]
in horribilibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] palatio nostro [illegible] [illegible] demonum [illegible]
Caracteri nostri consueti sigilli et [illegible] nostrarum ad perpetuam rei memoriam

Responsio.

Michael Archangelus unus de principibus primis qui astat in conspectu dei
in adiutorium filiorum Israhel, princeps militie celestis invictissimi filiorum
Christi et primi antistites singularissimus custos. Sathane inimico humani
et filiorum dei perpetuam damnationem, et obstinationem eternam. Nuper
egressis a te nuntiis falsis literis, qui mendax es et pater eius: et veritate
nunquam stetisti: si cum ex propriis loqueris mendacium semper dicis, presentem
tibi notam apponimus veritatem. Quecumque enim scripsisti adversus divinos ath-
letas invictos celorum thronos defensores unitatis, unionis ecclesie pa-
tronos zelatores. et [illegible] laudanda constantia martyres sanctorum

dignos professis coronis. Dominum Gregorium xij^m, ecclesie vere sponsum bonum et
vicarium Jesu xpi venerabilem Antonium corario Bononiensem dignissimum episcopum et sui sancti
patrui meritis camerarium, et religiosorum et pauperum devotissimum susceptorem
necnon fratrem Johannem Dominici vere religiosum, et tibi hostem antiquum nec
quoque contra sua voluntate electum Archiepiscopum Ragusinum, ex virulento fonte tui
pectoris falsi agitati invidia pariter: et dolore tabida nequiter percutit. Sed
tu in huius nequitiis quo liberum arbitrium ut spiritus simplex et non compositus in re-
verentibus tantis ad bonum naturalis exordia virtutum: et religionum semina
sancta celo non deferens, non parens paradiso terrestri, neque meminens dominum nostrum xpi
nectatoris tui rectissimas scholas imitare, extinguere satagens eorum fructus
quibus celum replentur: et acerrimos ictus quibus sepe verberatus ferre non vales
tonis tuis superbis insultibus excitatus, repugnare conaris. Ad quam tam celeber-
rima fama sanctis attinet quod tu illos ore sacrilego niteris criminari, sicut
ad infamiam spectat illorum, quos laudare videris, velut si forent satellites
tui veritatem neque tu solus primus, cum puero per illam promulgata, eorum salu-
tem tibi inimica aliquatenus impedire? Si moliebaris asseverei deum incarna-
tum esse xpm, cum te invisum increpans deus yhesus xpus non sinebat loqui, quia sciebat
ta ipsum esse xpm, cuius imperium coactus es adimplere crudelis bestia, donec
ipse Agnus dei ad tui penas moderatas relaxavit habenas ut soli mul-
ieri cretule ethnice et tue tamen in sompnis: et si invinlit id persuadere posses vero
rei vero quondam pilati, aut tibi persimis per universum seminare superbia, et humi-
les homines dotibiles deo, stiles effecit tui. Quemadmodum paulum et Barnabam
per lingua fenenice predicabas esse divinos. Sepe tu hereticorum ductor, vera
falsis commiscens nisus sub esca veri, hamo falsitatis incautos quosque
decipere putas in lapidibus et brutis, hominibusque simillibus illis sepenumero latitans
operanses quoque falsis nominibus malum bonum, et bonum malum, lucem tenebras: et
tenebras lucem affirmas. Quid tamen hec conaveris Coluber tortuose. Unquam
veritatem torqueris surdior Aspide imperat tibi dominus yhesus xpus ut audias veritatem
te permitens callide Anguis, sum impiis vinculis cathenatus, faber falsi-
tatis ausculta. Tu denique Salvatori patrone, veritati mendacium, bonis
mala, justissimis iniquissima. Unioni scisma, laudandis nephanda. Sin-
ceritati hyppocrisim. Agno lupum. castissime puritati luxuriam persuadeat hic

induratione devoto militi xpi, preparatione gratie collationi Symonia sic
et voluntarie paupertati avaritiam, persuasioni pie operandi extorsionem. Absti-
nentiis crapulam, et delicationes. Cardinalibus carpidinales: et per singulis
e converso nomen imponis. Qui quantum in te est sursus es attentare quietem
celi, si tibi non restitisset universa confunderis. Apud te deietat qui iuramentum
observat et non vocas fractionem qui vota suo deo reddit, aut in melius iura-
menta vota et promissiones secundum divina iura commutat. Tu serpens virulente
qui errores excitas inflammas sodomiam, Symoniam incitas doces hyppocrisim,
Religiones enervas. Adversaris continentie et universas virtutes impugnas
antiquo tuo execrabili more: deicere studes non solum [illegible] sed etiam
ab optima, utraque fama deo dilectum carissimum virum, qui merito contra fraticellos
hereticos dimicavit. Adversus Sodomitas in feudos [illegible] lignum provocavit
effer. Symoniacos multis tuis infames turpibus lucris privavit. Denudavit
deauratam pelle hyppocritarum [illegible]. Resuscitavit religiones extinctas
et fomite electas castimonia quam multis in [illegible] maritavit. desponsos
uni viro Xpiane castitati. turba magna contribuit ei; et convenit adversus te
intrepide pugnans. virtutum vexillis erectis ad arma vestra celestia a quibus
tu munde exultasti cum [illegible] gaudio vero replevit. Tu quoque qui fortis arma-
tus munde custodiebas in pace sitire prudentes
nos infernalibus armis atrium tuum olim custodiebas in pace; fere prude-
tiis, virtutis hore substinere non valens, sicut ab eius pirato iure nefa-
rio fecisti hos tibi odiosos, mundo quoque efficere molitus odibiles quibus fueris
oblitus quod sanctorum memoria vit perhennis est magis presertim celo post mortem quam
fuerit ipsa et verba vitam in vita mortali. Tu quoque xpm et dominum non contra Caypha
contra apostolos eius et non contra principes sacerdotum phariseos et scribas. contra pauperes
duos, et non contra avaros divites, pomposos armare, et iaculare conatus
insultus. Nunc quoque notorie mehercle adversus deum et adversus xpos eius toto
malignantis spiritu furis, palpans in hominibus quos tecum finaliter cruciabis
et cruciaris sed sicut tibi a deo concessum, quos ad tui penam in eternum gloriosos
videbis in illa beatitudine sempiterna a qua tua cum tuis satellitibus facinorosis ex-
clusus maneas sine fine maledictus a deo in igne eterno qui paratus est
tibi et angelis tuis apostaticis et falsitatibus semper intentus. Ego gloria etiam
absque expressione tui horribilis nominis: et absque mortis Sigillo tua strepit

a sapientibus cognoscuntur. Sed in talibus assuetus non uereris falsa falsis proculcare
latenter pariter et patenter in illos execrabiliter leuis nimis equanimiter ego et
ceteri boni spiritus impugnamus plurime, manifeste contradictiones appareat. quod
minimus scolaris terrestris suffitiat legendo primetre ualde clare.
Sed agam aduersum te multis pauca mendacia in eisdem litteris. Carus
deo frater Iohannes Dominici de quo primum scandalis numquam scripsisti, multis procura-
uit per uicarium Christi . ut scis Gregorium xii. aut quod multas animas perdidisti
papatum cedere non deberet, aut oppositum in fortitudine blasfemando scripsisti.
Sed nobis est notum in celo quod dominus electus a domino frater Iohannes restituit sepe suo
predecessori, aut alia est iuris consortijs aggregata et generose scribenti et de-
fendenti per te ex pia intentione et deo non aduersum, quod predictus dominus papa
cedere non deberet. Que mendaciter ei fingis quendam fratrem Basilium
cum quo numquam familiaritate iunctus, sed acerrimam pugnam manifestam
donec reddidit dictum Basilium deo fidelem ministrum. Eiusdem autem notis-
simas paupertate et abstinentia miras labefacta confirmas, cum non sit homo
in terra qui circa pecunias, gustationes, suspectum et infamia gule et leuitatis
ex aliqua experientia audeat accusare. Sed manu sub meo mucrone pro-
stratus: et lue penas, qui sicut ab origine tuo in creatorem tuum mox in
dampnandus caput extulisti prophanum. Sic nunc contra uerum uicarium eius sanctum
Gregorium xii. ausu temerario de linguis infandis composuisti flagellum.
Legibus ab eo manantibus per quas reges regnant: et legum doctores inter-
dicentur meo fratre Gabriele ministro per multos ignoratos uiros
et iuris peritos determinatum est ipsum quia reuerentia in celis et te iudicabit
et si pacta non foret obligatus non esse uenire Saona, sicut neque ad alium
dubium locum, unde sequeretur tui scismatis perpetuatio sicut desyderas
malignando. Tu enim demon inique hoc scisma dampnabile suscitasti, tu
illud fouisti et cum perpessus quod solus dominus Gregorius supradictus uicarius Christi illud et te cum ceteris
scismaticis abolere uolebat, misisti in corde prauis aduersum ut coloribus prauis
mentitis ad ueri pastoris expulsionem suis conantibus intendere uniuersis.
Ego uero custos Anastasij summi qui presit ea que ubi fuit clare ex diuino
mandato ad sui iunctionem, curam impendo sollerter, ubi tuas artes sollicitas
pessime machinatas comperi ex astrusis latebris tuis et insidiosis cautis.

eduxi, aperuique multis precordialis a deo - que me suggerente, nuntijs litis
et uiue uocis oraculo eis non Vicario yesu xpisto panderunt. horum quidem
fuere principes magni. Alij prelati fideles. Aliqui religiosi, professi nonnulli
scolastici viri mercatores que plebeios et alij huiusmodi qui reuelationibus instatus
a deo. Et si in iudam copiosum numerum inuenisti, non in me pergere ...
nus machinationibus decepisti. Lesus in modo productus astutissimus draco io
nunc faustius in insidiarijs aperte gaude ac si in fores obliuiis que iustus si ce-
ciderit non colliditur quia dominus cuius potentia detrusus es in inferno sup-
ponit manum suam. Et quia non potuisti me resistente perpetrare Scisma quod
suscitasti et fouisti rabide anxiaris cultores unionis papuos [illegible]
Labefactare conaris. O quoties stimulis furiarum tuarum et iudicas agitatum
quo prius Gregorius tui flagellis aduersus suos Cardinales ne dum aliquid eis
inflicta: sed nec minimo odio experiuntur gestantis. pro glorio ille sed quem
ad sui mirificam famam uideris principaliter debiturum in conspectu sanctissimus
summi. Ioannis a bona et ualde frequenter. Sic ste pisane que in i ...
nota et uiatoribus claustra aperis et manifestis. Videlicet quoniam ... falsis
mentitis coloribus persuasisti Cardinalibus Sanctum Gregorii caritatis alumnum
eos non amare quo quodcumque petebat non conferebat. eos in summam de-
tans quod pauca committebat eisdem.

Epistola Consolatoria super Morte Thome etc.

Scribere ad te soror in xpisto dilectissima suadet amor: sed retrahit dolor. hor-
tatur affectus: sed non sinit tristitia. Non enim est optimus consolator, qui
proprij uincit gemitus, cuius miserabiliter mollitis ... lacrymis verba desu-
dant. Testor deum s. xpistum me dolorum proprij tormenta que pateris non sine
singultibus et lachrymis scribere ualeo. Thome Germani tui amantissimi
obitus, plango quod accidit. sed quia sic placet deo, equo animo sustinebo. Ma-
tris tue filius ac uiduitatis baculus raptus est. Durum quidem: sed tollera-
bile, quia substulit ille qui dederat. Cur autem durum sit quod cunctis pandendum est.
Et cur dolemus quemquam mortuum? Ad hoc enim nati non sumus ut maneamus
eterni. Abraham, Moyses, petrus, Paulus vas electionis. et super omnia dei filius
moritur. et nos indignamur aliquem exire de corpore, qui ad hoc forsitan

raptus est ne malicia mutaret intellectum eius, placita n. erat deo aia eius
ppt hoc pperauit educere eu de media iniquitate ne longa uia i itinere
deuius aberraret anfractibz. Non contristemini inqt aptus sicut et ceti
q spem no hnt. nunq spes cu dolore concordat. Resurgere credimus nros
et plangimus qd faceremus si mori inmodo pmitteret deus. Voluntas enim
unqz sufficere deberet ad sollatiu cui nullu pponere iubemur affectum.
Quod dederat abstulit qui creauerat. Nihil abstulit nisi q recipere
dignatus est pprium. Creditu suu recipere decuit creditorem et nl aliud
decet q creditori suo gras agere. Sic Job legimus cuius pstam deuotissima
uoce dicentis. Dns inqt dedit, dns abstulit, sicut deo placuit ita factum
est, sit nomen dni benedictu. Parum q no erat hec consolatio q luctu
qnimo lugere debeat cu aliqd reddideut alienu, qa fas no erat apd
aliu retineri qd dno fuerat necessariu. Sicut Aduena et Peregrinus ptran-
siit uia et uita istam qm minus posuit de mundi rebz accipiens ut posset sci-
tus qa no erat de hoc mundo, no hebat hic Ciuitatem manentem, sicut
nec pter sui, Parum ei placuit mundus quem deserere cupiebat, cum
parcius posuit de spa eius accepit. et minus accepisset, si no parcius
obia eum cogisset: Erat n. mitis et humilis corde. et cu ceteris floret
iuuenibz, gratiam tn mansuetudis specialem obtinebat. Ideo se amabilem
et affabilem omibz exhibebat, sicut erat amabilis valde. Sectus igr tn
actum puto. fugit nempe in cunctas hz uite molestias ac post terrestrium per-
functione munerum ad celestia regna puenit. Cesset igr dolor et gemitus
et pro eo preces effundere no cesset os nrm. ut quem corpe no ualemus sec
cordatione teneamus. Tu aut omni tpe vale.

R eligiosis fratribz q i hibernia sunt et his max congregationibz quas bte memo-
rie Malachias epus fundauit. fr. Be. claro uallis vocatus Abbas para-
cliti cosolationem. Si haberemus hic manentem Ciuitatem copiosissimus fuere la-
chrymis plangeremus, tale nos amisisse ciuem. Certe si futura mag
inquirimus, ut opz, est qdem no modica doloris occasio, ita uicio duce
destitui. Debet tn Zelu temperare scia. et dolorem spei fiducia deliniri.
Nec mirari quempiam decet, si gemitu extorqt affectus. si desolatio lacrymas
exprimit, modum tn adhibere necesse est, i mo et no modica et consolatio-
nes

intuentes que non videntur: sed que non videntur. que enim videntur temporalia sunt; que autem
non videntur eterna. Primum quidem congratulandum est anime sancte, ne nos arguat
de inopia caritatis, dicens et ipse quod dominus ad apostolos ait. Si diligeretis me
gauderetis utique, quia vado ad patrem. Precessit nos ad patrem spiritus patris
nostri, nec modo caritatis inopes: sed ingrati invidi et rei esse convincimur. Super
omnibus que per eum nobis beneficia provenere. Si non congratulamur ei, quod de labore ad
requiem, de periculo ad securitatem, de mundo transiit ad patrem. Itaque et pium
est Malachiam flere defunctum. et pium magis Malachie congaudere viventi. Num-
quid non vivit? Utique et beate. Visus est oculis insipientium mori; ille autem est
in pace. Deinde et utilitatis nostre consideratio exultandum nobis suggerit et
letandum. quod tam potentem nos patronum ad celestem curiam, tam fidelem premisit ad-
vocatum. cuius et ferventissima caritas oblivisci nequeat filiorum: et probata sanctitas
obtineat gratiam apud deum. Quis enim vel Malachiam sanctum, aut minus posse
prodesse: aut minus suos diligere audeat suspicari? Profecto cum diligeret
prius, tempora nunc sue dilectionis adeo capit experimenta. et cum dilexis-
set suos, in finem dilexit eos. Absit autem ut tua o sancta anima sic minus
efficax existimetur oratio, cum prius invidius supplicare est maiestati; non iam
in fide ambulas: sed in gloria regnas. Absit ut imminuta nedum exinanitur
tua illa tam opportune caritatis reputetur. cum ad fontem ipsum eterne glorie patribus
pleno hauriens ore, cuius et ipse prius stillicidia sitiebas. Non potuit mors
cedere caritas fortis ut mors, immo et morte fortior ipsa. Nam et decedens
non erat immemor nostri affectuosius nos commendans deo: et utique quos con-
gregavit, solita illa sua mansuetudine et humilitate exorans, ut nostri non oblivisce-
retur. Unde et dignum duximus scribere vobis, ut sciatis nos et in spiritualibus siquidem
nostra in his exiguitas potest, hec patris nostri meritum umquam potuit in corporalibus
si forte opportunitas preberetur, eamdem vobis consolationem impendere, toto
devotione paratos. Et nunc quod dilectissimus Hiberniensis ecclesie gravem hanc de-
stitutionem toto miseram affectus. et eo amplius vobis compatimur, quos nos am-
plius ex hoc novimus debitores. Magnificavit enim dominus facere nobiscum, cum
locum nostrum dignatus est beati mortis huius honorare privilegio, et pretiosissimo
corporis eius locupletare thesauro. Nec molestum sit vobis, quod apud nos
habeat sepulturam, quem sic ordinavit deus pro multitudine misericordie sue. Ut nos vivum
haberemus: nobis hoc liceret ut defunctum. Et nobis siquidem nobiscum pater ille cari-

et est. nam in morte ipsius hoc nobis confirmavit testimonium. Quamobrem sicut nos
huius tanti patris gratia universos vos, tanquam germanos fratres totis amplecti-
mur visceribus caritatis, sic et de vobis idem sentire specialiter ipsa cogna-
tio persuadet. Hortamur autem vos fratres, ut boni huius patris nostri semper currentes se-
tari vestigia eo studiosius quo nobis certius sanctam eius conversationem divinitus
exprimendam innotuit. In hoc enim veros vos eius filios comprobatis, si paterna
virtute proximi fueritis. Nam in eo vidistis et audistis ab eo quemadmodum
oporteat vos ambulare, sic ambuletis ut abundetis magis. Siquidem
gloria patris sapiens filius. Nam et nostram non mediocriter excitavit desidiam et
teneritudinem maturitatis accepit presens nobis tante perfectionis exemplar. Atque utinam
sic nos post se trahat ut pertrahat ad superos. Amen

Humbertus famulus domini mortuus est. devotus famulus tuus, fidelis
ipsi vidistis quomodo nocte preterita inter manus vestras expiravit tanquam unus ex
amiculis terre. Per hoc triduum fatigavit eum mors, et demolita est preter-
fauces suas, ut satiaretur sanguine quem sitivit. Etiam fecit quod potuit
occidit carnem, et ecce recondita est in corde terre. Separavit a nobis
dulcem amicum, prudentem consiliarium, fortem. Nec immerito nobis separat insa-
tiabilis homicida, immo autem minus. Siccine separat amara mors? O bestia
crudelis, o amaritudo amarissima, o terror et horror filiorum Adam. Quid fecisti?
Occidisti, possedisti. Sed quid? Carnem utique solam. Anime enim non habes quod facias. Vo-
lat ad Creatorem suum, quem tam ardenter concupierat, tamen fortius secum fu-
erat omnibus diebus vite sue. Sed et ipsum corpus quod videris habere auferetur a te
cum in novissima inimica destrueris et absorberis in victoria. Reddes
utique, reddes aliquando corpus illud quod ad signum adventus tui tantis extrema die
spiritus: ac multiplici sordium squalore repleveras, letabunda et laudans
grata et hec tuis laudibus laqueis recessisses. Veniet unigenitus patris cum
potestate magna et maiestate habentem quem, et illud idem cadaver suum corpus
configurare corpori claritatis sue. Tunc autem quid? Profecto quod in hibernia scriptum est
In novissimo dierum stulta remanebis. et dubio in eternum vincta, et mors in
perpetuum morieris. Evomuit prophetam marina bestia quem deglutiverat
et tu reddes, quem videris illo vastissimo ventre penitus conclusisse.
Decreveram fratres facere vobis sermonem in hac forma satanis iste dei servus
exhibuit quem et longum fecit et magis longum quam ad longinquitatem vite
usque, magis quam ad vite sollemnitatem. Non oportet me amplius aperire os meum

si tamen retinuistis sermonem eius, si uera illa cordibus impressistis. Quinquaginta
annos et eo amplius uixit in seruitio illius cui seruire regnare est. qui a puerilibus
annis locatus est in sanctuario dei non plus sine querela sed et cum gratia eius ex
hoc memoria in benedictione est nobis et generationi que uentura est. sicut aduena
et peregrinus pertransiit uiam et uitam istam. quam minus potuit de mundi rebus
accipiens ut potius sciens quia non erat de hoc mundo. Non habebat hic ma-
nentem ciuitatem: sicut nec patres sui: sed in anteriora extentus, properabat
ad palmam superne uocationis. nihil tamen mundus quod iure clamet in eo
ut de eo. quia nec mundus ei placuit nec ipse mundo. Quam parcius potuit
de substantia eius accepit. et minus accepisset si non obedientia coegisset. Victum
et uestitum dumtaxat his contentus fuit, non ad superfluitatem tendebat. An-
te hos paucos dies si bene meministis, dum loqueretur ad inuicem dicebat
se monasterii huius prebendarium esse. et tamquam nullius utilitatis hominem
pasci in domo dei. Erat enim uere mitis et humilis corde, et cum ceteris
floreret uirtutibus, gratiam tamen mansuetudinis specialiter obtinebat. non se
amabilem et affabilem omnibus exhibebat. sicut erat amabilis ualde.
Veritatem in ore eius quod circumcisum fuit os eius et lingua. Omnes nos
plenissime cognouistis quam tarde uidistis eius conuersationem et sermonem eius audistis.
Quis umquam ex ore eius sonum detractionis, uerbum scurrilitatis, sermonem super-
biendi uoce audiuit. Quis eum ut alios iudicantem, ut iudicaret conuen-
ientem aliquando deprehendit. Quis eum loquentem inania audire potuit
immo quis non ab eo timuit si talia forte loqueretur audiri. Nimirum sollicite
custodiebat uias suas, ut non delinqueret in lingua sua. sciens quod qui
in uerbo non offendit hic perfectus est uir. Longe a se habebat ne illud euan-
gelicum, Ve uobis qui ridetis nunc quia flebitis. Numquam aliquis uirum eum
ridentem et per multos ridentes inuenit. Serenabat quidem uultum suum
assidentium gratia, ne fieret onerosus, sed risum integrum si tamen recolitis non
admisit. Porro quanti feruoris in opere dei diebus et noctibus fuit, non solum
uidistis: sed et admirati estis usque ad diem mortis sue. Cum enim fere iam
ad decrepitam peruenisset etatem preter incommoda senectutis et tot et tan-
tis infirmitatibus, quas multi uestrum non ignorant, lassatus atque quassatus. Erat
tamen ut dixi annis uictor annorum et etate nescius infirmitatum. Denique in

frigoribus et caloribus per montes et valles ascendens atque descendens summo
cum labore perficiebatur, ita ut admirationi esset omnibus et stupori. Si enim
quando propter multitudinem negociorum consilii gratia recessissem, tristis perseve-
rabat et nubilus, donec vultu consueto redderetur. Rarissime unquam solemni-
bus vigiliis, quas tamen non raro anticipabat, rarissime ceteris horis psal-
lentium choro inventus est defuisse, nec nisi ea necessitate, ut cosistant
rursum mortis huius infirmitas sequeretur. Porro in refectorio vix totis
cibis utens, si quid forte aliud apponeretur, aut non accipiebat, aut
tamen moleste accipiebat ut super hoc universitatem nostram sepius molestaret.
Decreverat aquam bibere semper, si non totis viribus restitissem. Vinum si
quando bibere cogeretur, erat vinum colore potius quam sapore, adeo illud aquis
nimiis obruebat. Vix unquam obvia compellente infirmitatorium introivit,
vix cum intrasset teneri potuit. Fateor minus obediens in hac parte, quia
auctoritas sue mole me premeret. Laudo eum in hoc, non laudo, quia sicut
nos scimus non parum in huiusmodi perstitit obstinatus. Credo quia si quid tristis
sensit, de necessitate huius sensit, quia minus nobis consensit de necessitate cor-
poris sui. Sed qualis erat in consiliis? purus utique et discretus. quod ego satis
melius novi, quo sepius tetigi pectus eius. Non solus autem novi hoc, novit
universitas vestra. Quis denique minutae et magnae temptationis passus
non audivit ab ore eius et radicem temptationis, et curationis remedium?
Ita penetrabat omnes angulos conscientie infirmantis, ut crederetur posse
quod confitebatur eum vidisse omnia, omnibus interfuisse. Quid autem caritatis
erat? Sic se induerat visceribus pietatis, ut omnes excusaret, pro omnibus
intercederet, nescientibus illis pro quibus loquebatur. non personarum acceptor, sed neces-
sitatum. erat ergo humilis corde, dulcis sermone, strenuus opere, in fructu caritatis.
in commisso fidelis, in consilio circumspectus et prudens. Compositus erat
super omnes homines, quos viderim in diebus istis. Unus et idem perseverans
omni tempore et omni hora. Plane in semitis domini ipse posuit vestigia, nec
retraxit pedem donec cursum funeris consumaret. Ille fuit in laboribus
multis. et hic in laboribus multis. Crucifixus ille, et iste multis et magnis
crucibus affixus stigmata ipse tulit in corpore suo adimplens omnia que
deerant passionum Christi et in carne sua. Resurrexit ille, iste resurget. Ille
ascendit in celum. et iste credidit ascensurus plane ad Regem glorie propter nos de-
scendere sicut prius ascenderat. ut nova faciat potentia sua, cum non mi-

noris excellentie sit descendere per aera, quam per aera ascendisse. Sic enim olim
angeli predixerant. Quia hic Jesus qui assumptus est a vobis in celum, sic veniet
quemadmodum vidistis eum euntem in celum. Ne laudaveris hominem in vita sua
ait scriptura, pro eo quod non est secura laudatio nisi post mortem, hoc et ego in eo
studio studiosius servavi, quod dum viveret in hominis non apud os meum, ne forte
possemus vel ego adulationis nota, vel ille culpa incurrere vanitatis.
Ex hoc sane neutrum iam timeo, nec ego eum video: et ille forsitan me non
audit. Sed et si audiat, non movebitur homo ubi fortius herens atque fe-
lians verbo dei. Nihil proficiet inimicus in eo: et vanitatis suggestor
non apponet nocere ei. Ecce enim iam certa res est pro dulcissime fons ille
puritatis quem tanto ardore animi sitiebas. Ecce immersus es in illa
dee pietatis abissum eius memoria habitudine securitatis tam devote
recitare solebas. Quis enim tam devotus predicator pietatis ~~dicet~~ dic quos
humane puritatis commendator tam studiosus, quis utriusque rei tam affectuosus
amator? Aut cui aliquando cum verba loquutus es, in quibus non vera puritas re-
sonaret. In quibus non sancta dei pietas audiretur. Non est super te doleo, aut
desyderium aut me tribuit deus; mihi potius ademptum doleo fidele con-
silium, auxilium grande, virum unanimem, hominem secundum cor meum. In me hec om-
mala cadunt. Super me transierunt ire tue domine Jhesu, et terrores tui conturbaverunt
me. Elongasti a me amicum et proximum, et notos meos a miseria separabis me in
miseriis reliquisti. Abstulisti mihi germanos carne, germanos spiritu, et in meis nego-
ciis et in scolasticis simul et sapientes. Subtulisti alios atque alios qui omnia
meum portabant, onus grande quod mihi imposuisti. Unus mihi et ipse solo
humbertus supererat tantum necessitatis meis, et eo suavior amicus quo amicior
et hunc tulisti quia meus erat. Ego ego solus ad verbera relinquor, ego morior
in singulis, et omnes fluctus tuos induxisti super me. Unum quem flagellas occi-
das semel: et non miserum hominem totiens, et tantis mortibus punies. Verumtamen
non gradior sermonibus sanctis. Sed quod cepit ipse me torrerat, et dicit mihi consolans
sit, quod affligens dolore non parcat. Ego in flagella paratus sum, si forte pius
pater et dispensa flagella commiscet. Ita et verba mea non murmure plena sunt
sed dolore. Non ploro humbertum, nec ille plorandus est quia vocatus est ad mensam
divitis: sed super me, et super vos ploro, et super domum istam super ceteros fratres nostros.

q omīs ab eius ore ꝯsiliū expectabat. Sic .n. et Saluator crucē suā tanq̄
lat° suū laqueū portans, cū mulieres eū a Galilea secute fuerāt sup ſe
lamentantes respiceret, cōuersus ad eas dixit. Filie ierlm nolite flere
sup me ſʒ sup uosipās flere, et sup filios u̅ros. Et .n. ea q̄ de me sʼ finē
hn̄t, que uidetis in ꝓparari tpr̄ia sʼ, q̄ nō uidetis eterna. Si tpr̄ia sunt
trāsitoria sʼ, si trāsitoria sʼ et mortalia sʼ: et transeundi ac moriendi
argumentū hoc solū est, q̄a uideri possunt. Tpr̄ia fuerūt q̄ i hūberth nr̄o
ꝯspeximꝰ. ſʒ iā optinet gaudiū et leticia sempiternas continuare. Non est
g° lugendus nobis, cui nec luctus, nec dolor est. Sʒ n° p nob q̄ʒ illo
solatus est murmurādū. Magis agamꝰ grās q̄ tādiu gessus ē nobis.
Sigde ut ego arbitror, decennium iā decursum ē q̄ nō uixit nisi nob
et p nobis, atqʒ hic timor meus, ne iō translatus sit, q̄a nō eramꝰ
eum digni ꝯsortio illiꝰ. Quis scit tn̄ si ꝓpterea solatus sit. ut nos suis in-
tercessionibꝰ protegat apud p̄rem. utinā sit. Si .n. tante caritatis erat dum
esset nobiscū, ut oīa que ad corporeā necitatem spectant libentiꝰ m̄ q̄
sibi cederet, q̄to magis nunc cū illi sumē caritati que deus est inheret.
Maiorē h̄t ī me grām et caritatē. Sʒ forsitā nunc de me, et ꝯuersatōe
mea nouit plenius ueritatem nec compatit' ut solebat. ſʒ ut uereor
indignat'. Et si et ꝓpter pcc̄a n̄ra abstulit eū deꝰ, utinā idem ipē obtineat
ut nobis hoc ipm̄ misericorditer relaxet, ne penā sup penā sustineamꝰ.
De reliquo f̄res dico uobis si sequemini uestigia eiꝰ nō erit facile in
uanis cogitationibꝰ: et ociosis sermonibꝰ, in iocis et scurilitatibꝰ laborantes
q̄a i his multū p̄ditis, et de uita n̄ra et de tpr̄e u̅ro. Volat irreuocabile
tpus, et dū creditis uos cauere penā istā minimā, prouenitis ampliorem.
Illud .n. scitote q̄a post hanc uitā i purgatoriis locis ꝯsumphet q̄ fuerint
hic neglecta reddentur usqʒ ad nouissimū quadrantē. Scio ego q̄a du-
rum est hoī dissoluto apprehendere disciplinā. Verbose silentiū pati. Va-
gari soluto, stabilem ꝑmanere. Sʒ durius et multo durius est futuras illas
molestias tollerare. Et homo iste q̄ sepultus est. multa i pn̄° sic ipē co-
gnoui sup hmōi temptamēta sustinuit. ſʒ cū multo luctamine pugnauit
et uicit. Et sicut tunc ei durum erat pugnā i temptationibꝰ sustinere. sic ei
modo durius esset ad illas ineptias reuolare. q̄a bona ꝯsuetudo uenerat
ī nām et sic finit'.

Frater Ambrosius sce Camaldulen heremi por. Venli fri nro Sebastiano Salutem
i dno et sincere caritatis affectum. Scripsimus ad te ex itinere, qa sic affectus
suadebat nobis. ne te quem pris loco semp amauimus ignarum rerum nrarum
esse pateremur. Venimus cotento itinere Constantiam, primo. inde Basi
leam. Tertiodecimo a uerona lapide fauces montium angustas admodum
ingressi sumus. Medias interfluit Athesis flumius altus ac rapidus. Vaste
ac terribiles i celum eminent rupes. Vbi fauces illas excessimus. reducto
paulatim ac molliter sinu, utraq ex parte fluminis, sese apit campus.
sicq latitudo succrescat: ut arua exculta et prata plurima atq latissima
plurimum amenitatis transeuntibus faciant. Saxeus utrinq ac ppetuus
mons, crebris distinguitur iugis. Silua ubiq cedua, et fronde uaria regitur
Ripas amnis frequentes ornant Ville. Castellaq locorum situ munitissima.
Octo ferme dieb iter habuimus inter illa munimenta. lene atq placidum, do
nec ad fluminis illius initia, fontesq peruenimus. nihil solis molestijs lesi. lo
cum ubi duo pari ab se interuallo separata. Amni originem trahunt, quaqua
uersum passibus mille se extendentes. Alterum fluminis quod parte fere magnitu
dinis ex se pandentes. Ex tridento semibarbara ciuitate uiuendi enim
imutare incepimus. ac Theutonicis cibarijs pasci. lautis quidem atq copiosis
sed initium a ritu nro. usq remotis. Omnibus me cosuefacio. preter Butyro
quem nulla ratione pati possum. Iter lente satis egimus. consulto. qa sic
nobis erat imperatum. dies plures cogeremus. itaq xv. Augusti Basileam
peruenimus integri oms atq icolumes xpo ppitio. Constantie remorati
P ante eramus triduum. Nobilis sane et pulchra est ciuitas, et quam alluit
Lacus celeberrimus et Rhenus et Amnis. Adequaueramus lacum xxx ferme
milibus passuum, usq constantiam. Basilee uero ubi cognitus est aduentus nr
omnes ferme occurrere nobis plati et legati Regum, ac principum ingenti cum
Leticia et apparatu, deductiq sumus ab equitibus fere quingentis, omnibus
expectatione suspensis et studiose satis querentibus quid nam attulissemus. Pau
cis diebus gestis pmissis sexto tandem postq adueneramus die audientiam p. sumus et
Ego qui nunq tale aliquid attemptassem, celsa et sonora uoce orare coactus

Smone satis plixum hui, quę in pus amica scripsam: puentq3 audiere
oms. Legatus nr nos honorifice accepit, et accipit q̄tiens ad illu p̄gim9.
Magna mihi cura est hois illius ut plane singularis. in sententia mea
traducendi: cui rei tanta in spes interdu subiicit ut nihil sup. tam sepe
desperatio subrepit, ut spem omne lenore incipiat: s̄ tn̄ nō despo fore
ut ecclię dei magna ex illo pareant ornamenta. Sumus i quottidiano
certamine: et p uoluntate sepe res agit nulla ratione duce, ut stoma-
chari sepe cogamur. conspiratos qua pontificis sumi et ecclię iudices se
dicant. Dissimulam9 interdu. sepe in erumpim9. neq3 cōtinē possum9
qn libere p iniuria loqm. legatum imprimis adorimur iure nro et
fiducia ppt singulari, quippe cui familiarm iā diu iuncti sum9, et ab ob-
iurgatione modica certe nō parcim9 q̄ patitur ut humilitas nra, uel
ipius dignitas. Orandus ē de9 ut pacem rebus det: ut a corpore x̄
sca ecc. scissura oem tollat. Nam sepissime uolitans ples offendim9
et eos qd pncipales, qrp arbitrio si res gerat: male cuncta succedent.
Vides pr i qua fluctuatione sum9, qua nos despatio rerp fere oim3 hēat.
Ora ut nri misereat yhs. et qm ad hoc stadiu sum9 euocati, prestat ut
illesi saltem, atq3 integri ad nos redeamus. Vigilant isti, ut qd uolunt
9sequant. neq3 regem ulla oculis pstant du id fiat qd iniq3 moliuntr.
Nos dormitamus et plane dormim9. et p nrum torpore, uires aduersa-
rijs pbem9. Cito reuerti (ut spam9) nonnulla suadent. diuti9 ut hic re-
moremur, nō desunt que minent. Ora pr ut nos hinc integra Rat-
et mercibz recipiat de9. Vale et nos ppetuo dilige. nosq3 prectori nro cō-
menda. Salutant te q mecu sunt oms et Agu9 imprimis filius me9. Ba-
silee 3 Septembr. Philippu quoque hortare, ut uelit iuuenilia iā dimittere
et sese aliqn uirtutis studijs tradere. Salutam9 et frēs et oms de familia.

¶ Smo de laudibz Theologie

Nouimus ueterp phorp disciplinas, ac sectas i summo honore seculis poribz habitas p̄-
stantismi uiros et uiri doctissmi. Non qa tmmodo ex ijs bn agende uitę precepta
ducerent: s̄ qa auctores hūere clarissimos, q plurimu illis attulē celebrita-
tis et glię. Sic illa uetus Achademia insignium phorp frequentissma nutrix, nō
ta utilitate doctrine ppolluit, q̄ sui fundatoris fama platonis. Sic et pypa-
teticas ingenia gloriā Aristoteles parens addidit. Ne uo singulos recenst paucra

Alij Pictagora. Nonnulli Democrito. Cyrenaici Aristippo. Stoici Zenone gaude-
bant. Quia uero ad laudem disciplinarum et artium plurimum conferre uidetur glo-
sus nomen auctoris. Quid de laudibus atque amplitudine diuine sacre dicam.
Cuius auctor extat Altissimus deus et non mortalis homo. Hec hereditas dei est
et filiorum eius cara possessio nuncupatur. hanc prophete predicauerunt. patriar-
che diuinitus hauserunt. Quam et dei filius postquam in terris uisus est, et cum
hominibus conuersatus est, aperuit et declarauit, et quid tenendum quid uitandum cla-
rissime demonstrauit. Hec nempe illa sacra sapientia que ex ore altissimi prodijt
philosophis quidem ac huius seculi prudentibus abscondita. Infirmis autem et paruulis reuelata.
Per ipsam enim fide ornamur. spe confirmamur et caritate roboramur quam qui inuenerit
Inueniet uitam, et hauriet salutem a domino. Hec est Labium quod Moyses posuit in
tabernaculo dei In quo lauarentur Aaron et filij eius cum ingrederentur sancta sanctorum
Cuius celsitudinem Aurelius Augustinus diuersis voluminibus explicauit. Illius inquit oratio etenim
est mira indeficiens, cognitio vera, pertractatio facilis, degustatio grata, admi-
rabilis perscrutatio, uberrima est et fecunda, primum ac conditionem cuique se acco-
modat. Quia si magnus est, uenustate pascit, si paruus, affabilitate et placa-
bilitate nutrit. Nec quisquam recte sensit, aut unquam egregie, acuteque dis-
putauit, qui illam aut contempsit, aut parum nosse curauit. Nam ipse Firmi-
anus, sicut hominis uita multis rebus impeditur quominus possit esse perpetua, sic
sapientiam quoque eius, multis impediri necesse est quominus perspicienda penitus ue-
ritate perfecta sit. Igitur nulla est humana sapientia si per se ad notionem ueri scien-
tiamque nitatur. quoniam mens hominis cum fragili corpori alligata et in tenebroso
domicilio inclusa, neque liberius euagari, neque clarius perspicere ueritatem potest.
cuius notio diuine conditionis est. Unde sanctus digne vani a sapiente dicti sunt omnes
homines in quibus non subest scientia dei. Cuius finis nullus alius est quam conspicari quod primum
et increatum nosse et perdocere ueritatem. In cuius uisione summa dilectio
neque dulcissima tota felicitas et perfectio nostra consistit. Cuius aliquibus principijs
hic fieri cepimus, qui ut summi eloquentie principes uitae ubique in uita humana
diuina studia coluerunt. Et sicut stellas celi non extinguit nox. Sic mentes
fidelium inherentes firmamento sacre Scripture non obscurat mundana iniquitas
d.38. Et quod maxime nobis sacrarum scripturarum studijs diligendum est. Illuminati
diuinis eloquijs est anima. et coruscante dei uerbo errorum tenebre repellende sunt.
Qui enim inquit Daniel docti fuerint. fulgebunt sicut splendor firmamenti et q

ad iustitiam erudiunt plurimos, qui stelle in perpetuas eternitates. Hanc igitur preca-
rissimam disciplinam nostram hi duo merito coronandi ab ineunte etate usque
omnibus pretulerunt [illegible] divinas non esse in comparatione illarum, cuius melli-
flua suavitate et eximia pulcritudine rapti, seipsos ad hoc dive facultatis stu-
dium contulerunt, relictis aliarum rerum minus utilibus curis. Quapropter dilectissimi
deo fratres huc accedite quorum bonorum laborum gloriosus est fructus. Sacrum igitur ma-
gisterii culmen assumite quod hoc horum celebrium virorum doctorumque collegium
vobis ex vestris largis virtutibus et ingenii sollertia concedit. Corona quoque sig-
num iustitie et sapientie expressum capitibus vestris impono. Ut cum prius hos regio
actus infrangibile militia in ea deo militetis. sedeantque in primis cum
principibus et in futuro solium glorie teneatis. Amen :)

Sermo de laudibus theologie.

Quamquam apud nonnullos sepe dubitatum et hesitatum sit, cum de sacre theologie
laudibus orationem eximiam in viro eruditissimorum hominum cetum facere constituissent
Neque temere aut inconsulte ab eis enuntiaretur cum de re adeo sublimi
excelsaque dicendum esset. Tamen pro existimatione ac doctores eximii pro nostri
pusillitate ingenii vestra cum humanitate pietateque confisus maiorum meorum probatis-
simum ritum et vetustissimam consuetudinem imitari constitui et de sacratissime
theologie laudibus hodierno die brevem in oculis vestris conficere orationem. Quod
etsi non dubitem gravissimum a me onus esse susceptum. Cum non sit vir sublimis
ubi dignus vir laus mea ponuisset [illegible] oratio. Adeo tamen me recreat humanitas
vestra pro peregrinum ut siquid minus ornate aut lepide siquid minus digne
dictum a me fuerit ipsum non solum imperitie mee sed rerum de quibus dicturus
sum maiestati ac magnitudini tribuendum esse censebitis. Quare cum plerique va-
rias eius partes earum laudibus ornare moliti sint, nos in primis solum eius
sublimitatem nobilitatemque disseremus. Atque ut paulo altius repetamus. Homo
sanctissimus ille Moyses primus legem domini lapideis tabulis firmandam imitandamque
populo dedit. Accessere deinde innumeri pene scriptores auctores
interpretes, poete et omnes hanc esse veram perpetuamque sapientiam certarum omnium
duarum reginamque firmissimis rationibus ostenderunt, que summi immensique dei
eternitatem, immortalitatem, immobilitatem, maiestatemque pertractat. Cuius imperio
totius mundi rerumque omnium universitas gubernatur et regitur hec deum esse
trinum et unum. Trinum scilicet personis. Unum vero essentia, cuius voluntate

et nutu ex nihilo creata sunt omnia. cuius sapientia ordinata et disposita cuncta persistunt,
aptissime demonstrat. Qua una patrem esse ab eterno unigenitum, filium a patre
genitum: eidemque coeternum, spiritum sanctum uero, ab utroque procedere certissime docemur.
Qui licet personis distinctus sit, tamen unus deus essentia, unus substantia, unus simplicitate
potentia maiestate verissime creditur. Unus qui rerum omnium principium causa, motor, plas-
mator, Creator, opifex, sine initio principians, sine fine gubernans, ad
quem cognoscendum non modo humanus: sed nec angelicus quidem sufficit intellectus.
Hec illa est sapientia, que in duo divisa est testamenta, uetus et nouum, que de
angelorum natura et ordine, que de prophetis, de martyribus, de summo bono, ve-
raque Beatitudine pertractat. In cuius noticia nostra omnis fides: christianaque religio sita
ac reposita est. Cetere nimirum scientie dicere quaspiam? ut nobilitate subiecti, uel
demonstrationum certitudine sese invicem antecellunt. Hec autem una et certissimis
rationibus: et nobilitate subiecti, quod deus est unus, et immortalis, non solum reliquas
antecellit: sed et illis uelut Regina quedam nobilissima imperat ac dominatur. Hec
illa est altitudo divitiarum omnis sapientie et scientie dei, ad quam unam adipiscen-
dam non labores assidui: non extreme omnium calamitates, non iniurie nos re-
tardare debent. Propositum enim plura? hec illa, quam incontingibile est
lumini nostro: et de Antiquis, aut Aristotelis in illius comparatione harena est exigua.
Hic nos dies nostros: etatemque omnem pro eius noticia comparanda libentissimo animo
consumpsimus. hanc unam nobis dominam, amatricem, sponsamque delegimus. cuius
pulchritudine, venustate, et forma adeo capti et allecti sumus, ut dies nostros
et cogitationes, studia, ceteraque in hanc solam facile transfunderemus. Tandem
desyderio nostro minime frustrati sumus. ubi hodierna hec dies adeo nobis felix
illuxerit ut tam gravissima auctoritate: vestroque integro iudicio pro amplissimis
digni uideremur. Qui post suaves labores: et dulces sudores nostros angu-
stias ad hanc summam magisterii dignitatem, et gradum assumpti: et in hac orna-
tissima sede collocati essemus. Ex hoc tantum animi in nobis virtus, atque mentis
inconcussum robur, firmitum ut est petra in mari quam super fluctus natura
fundavit. que undarum tumentium collisione frequenti uapulat, non mouetur.
Ut post abscessum anime, post carnis interitum angelorum consortio dignandi simus, eterno
Regno accepturi celorum: et in perpetuum regnaturi cum christo. Quod nobis elargiatur
deus omnipotens immortalis. Amen

Johannes picus Mirandula Jo franc° nepoti Salutē ī eo q̄ est uera salus.
Discedenti tibi a me plurimas statim ad malū oblatas occasiones que
te pturbent: et arrepto bene uiuendi pposito aduersentur. Nō est
fili quod admireris; Sed neq3 quod doleas aut expauescas. Quātum illud
potius esset miraculū si tibi uni inter mortales sine sudore uia pateret
ad glām. quasi nūc primū et fallax mundus: et malus Demon esse
desineret, aut quasi tu ī carne adhuc nō esses, que cōcupiscit aduersus
spūm, et nisi saluti nr̄e uigiles pspexerimus, circeis ebrios poculis in
prodigiosas brutorū species illecebrose deformat: Sed et gaudendū tibi
esse affirmat Iacobus scribens gaudete frēs cū in temptationes uarias īci-
deritis. Nec īmerito qdem. que n. spes glie; si nulla sit spes uictorie,
aut uictorie locus quis esse pot ubi pugna nō est. uocatur ad Coronā
qui puocatur ad pugnā, atq3 ad eā pcipue in qua nemo uinci pot In-
uitus: neq3 alijs nobis ut uincamus uiribus opus est q̄ ut uincere
ipsi uelimus. Magna christiani felicitas qn et ī eius arbitrio posita est
uictoria et omni uincenti uoto oīq3 expectatione maiora futura sūt
premia. Dic queso fili car^me est ne aliquid ī hac uita ex his, quorum
libido terrenas agitat mentes, pro quo adipiscendo nō multi prius su-
beundi labores, multa indigna et misera tolleranda sint. Bene actum
secum putat mercator, si post decennem nauigationē: post mille in-
comoda: mille uite discrimina rem sibi compararuerit paulo uberiorē.
De militia seculi nihil est quod ad te scribā. eius miserias, ipa satis te
docuit, et docet expientia. In principū gra promerenda, ī equalium
amicitijs cōciliandis. ī honoribꝫ assequendis, que moles molestiarū, quātum
anxietatis, quātum sit sollicitudinis ex te ego discere potius possum q̄
te docere, qui meis libris, meo ociolo contentus a pueris usq3 intra
fortunā uiuere didici, et quātum possum apud me habitans nihil ex-
tra me ipsum suspiro uel ambio. Ergo terrena hec, caduca, incerta, uilia
et cū brutis qꝫ nobis communia, sudantes etiā, et hanelantes uix cōse-
quemur: ad celestia atq3 diuina que nec oculus uidit neq3 auris
audiuit, neq3 Cor cogitauit, somniculosi et dormientes, et ppemodū

inviti a dijs trahemur? quasi sine nobis aut deus regnare aut celestes illi
cives beati esse nõ possint. Profecto si terrena felicitas ociosis nobis compararet:
posset aliqs laborem detrectans malle mundo servire q̃ Deo. Sed si nihil minus
q̃ in via dei: imo longe magis ĩ peccatorũ via fatigamur, unde illa vox
damnatorũ lassati sumus ĩ via iniqtatis, nõ põt non extreme esse dementie
ibi nolle potius laborare, ubi a labore itur ad mercedẽ, q̃ ubi a labore
itur ad suppliciũ. Mitto q̃ta sit illa pax, q̃taq3 felicitas animi nihil con-
scire sibi, nulla pallescere culpa, que procul dubio voluptatib3 omnib3, que possi-
deri, vel optari possint ĩ vita, longe preponderat? Quid .n. optabile ĩ volup-
tatib3 mundi que diu queruntur fatigant, cũ acquiruntur infamãt, cum
amittuntur excruciat. Dubitas fili impiorũ mentes ppetuis curis nõ agitari?
Verbũ est dei, qui nec falli põt, nec fallere? Cor impij quasi mare fer-
vens qd qescere nõ põt, nihil .n. illis est tutũ, nihil pacatũ, oĩa metu-
unt, oĩa curas, intentãt oĩa mortẽ. His ne igr invidebimus? hos emula-
bimur? et obliti ppriẽ dignitatis, obliti patriẽ: patrisq3 celestis: horũ nos
ipi, cum liberi simus nati, ultro mancipia faciemus? et una cũ illis
misere viventes, morientes miserius: miserrime tandem eternis ignib3
affligamur? O cecas hoĩu3 mentes, o pectora ceca: quis nõ videat vel
luce clarius hec oĩa esse ipa veritate veriora, nec tamẽ facimus que
facienda esse cognoscimus: sed heremus adhuc, neqq̃ã ceno cupientes
avellere plantã. Occurret tibi fili ne dubita ĩ his presertim locis ĩ quib3
habitas innumera singulis horis impedimẽta? que te a pposito sancte
beneq3 vivendi deterreãt, et nisi caveas, agent in preceps. S3 inter
oĩa exitialis illa est pestis versari inter eos dies, et noctes: quorũ vita
nõ solũ oĩ ex parte illecebra est peccati: s3 tota ĩ expugnanda virtute
posita sub imperatore diabolo. sub vexillis mortis: sub stipendijs gehenne
militat, adversus celũ, adversus dnm: et adversus xpm eius. Tu autẽ
clama cũ pphã Dirumpamus vincula eorũ: et pijciamus a nobis jugũ
ipsorũ. hi sunt .n. quos tradidit deus ĩ passiones ignominie, et ĩ reprobũ
sensũ, ut faciãt ea que nõ conveniunt, plenos omni iniqtate, plenos
invidia, homicidijs, contentione, dolo, malignitate, detractores, deo
odibiles, contumeliosos, supbos, elatos, inventores malorũ, insipientes
ĩcompositos, sine affectione, sine federe, sine misericordia. Qui cũ justiciã

Justicia dei quottidie videant. non intelligunt tamen quoniam qui talia agunt digni sunt morte.
non solum qui ea faciunt: sed et qui consentiunt facientibus. Tu igitur fili noli illis placere
quibus ipsa displicet virtus: sed illud apostoli tibi semper sit ante oculos, oportet magis
deo placere quam hominibus: et illud si hominibus placerem, christi servus non essem. Inva-
dat te sancta quedam ambitio, et dedigneris eos tibi vite esse magistros, qui te
potius preceptore indigeant, Longe enim decentius, ut ipsi tecum bene vivendo
meliores esse incipiant, quam ut tu velis per obmissionem boni propositi cum illis mi-
pire obbrutescere. Venit mihi verum fateor aliquando extasis quedam et stupor quo-
tiens cum mecum incipio studia hominum, aut (ut dixerim significantius) meras
insanias, nescio, an cogitare potius quam dolere, mirari, an deplorare. Magna
enim profecto insania evangelio non credere, cuius veritatem sanguis martyrum
clamat, apostolorum resonant voces: prodigia probant: ratio confirmat, mundus te-
statur, elementa loquuntur: demones confitentur. Sed longe maior insa-
nia, si de evangelii veritate non dubitas, vivere tamen quasi de eius falsitate
non dubitares. Nam si illa sunt vera difficillimum esse divitem ingredi regnum
celorum, quid cumulandis quottidie divitiis inhiamus. et si illud est verum, queren-
dam gloriam non que ex hominibus: sed que ex deo est, cur de iudiciis hominum
semper pendemus? Deo placere nemo est qui curet. et si firma in nobis
est fides, futurum aliquando ut dominus dicat. Ite maledicti in ignem eternum. et
rursus venite benedicti possidere regnum paratum vobis a constitutione
mundi, cur nihil minus aut timemus quam gehennam, aut speramus quam regnum
dei. Quid possumus aliud dicere quam multos esse nomine christianos, re pau-
cissimos. Tu vero fili contende intrare per angustam portam, nec quid
no multi agant attende: sed quid agendum ipsa tibi nature lex, ipsa ratio,
ipse deus ostendat. Neque enim aut minor tua erit gloria si felix eris
cum paucis, aut levior pena, si miser eris cum multis. Erunt autem duo
precipue presentissima tibi remedia adversus mundum, et Sathanam:
Quibus quasi duabus alis de lachrymarum valle, tolleris in altum, elemosina
scilicet et oratio. Quid enim possumus sine auxilio dei? aut quomodo ille exau-
diet, quem invocandum non invocamus? Sed et invocantem te certe non audiet si invocan-
tem te prius pauperem non exaudieris. Neque enim decet ut te deus hominem
prius audiat, qui prius homo hominem contempsisti. Scriptum est in qua me-
sura mensi fueritis, remetietur vobis. et alibi beati misericordes quoniam

misericordiam consequentur. Cum autem te ad orationem invito, non ad eam invito
quae in multiloquio est: sed quae in secreto mentis recessu in penetralibus animi
ipso affectu loquitur deo, et in lucidissima contemplationis tenebra mentem
patri non praesentat modo: sed unit ineffabilibus quibusdam modis, quos soli no-
runt experti, nec curo quam longa sit oratio tua: sed quam sit efficax, quam sit
ardens, interrupta potius suspiriis quam perpetua quadam serie dictionum
numeroque diffusa. Si tua tibi salus est cordi, si tutus a diaboli la-
queis, a mundi procellis, ab inimicorum insidiis. Si deo gratus, si felix
tandem esse desideras, fac nulla praetereat dies, qua vel semel deum tuum
per orationem non adeas, et prostratus ante eum humili piae mentis affectu
illud non de summis labris: sed de intimis visceribus clames cum propheta
Delicta iuventutis meae et ignorantias meas ne memineris: sed secundum misericordiam tuam
memento mei propter bonitatem tuam domine. Suggeret tibi cum spiritus, qui inter-
pellat pro nobis, tum ipsa necessitas singulis horis, quid petas a deo. Sug-
geret et sacra lectio, quam ut omissis iam fabulis, nugisque poetarum semper
habeas in manibus te atque et rogo, nihil deo gratius, nihil tibi utilius
facere potes, quam si non cessaveris litteras sacras nocturna versare manu,
versare diurna. Latet enim in illis caelestis vis quaedam viva et efficax
quae legentis animum, si modo illas pure humiliterque tractaverit, in divinum
amorem mirabili quadam potestate transformat. Sed epistolae iam fines ex-
cessi trahente me ipsa materia: et mira quadam caritate, qua te cum
semper, tum ex ea praesertim hora sum prosequutus, qua sanctissimi tui pro-
positi factus sum certior. Illud postremo te admonitum velim, de quo
hic et cum mecum esses tecum saepe locutus sum, ut duo haec numquam
obliviscaris, et filium dei pro te esse mortuum, et te quoque etsi diu vixeris
brevi esse moriturum. His quasi geminis stimulis, altero quidem timoris,
amoris altero, urge equum tuum per breve stadium momentaneaeque vitae
ad bravium felicitatis aeternae, cum nullum alium finem praefinire nobis
aut debemus, aut possumus, quam ut perpetua utriusque hominis pace infinito
bono sine fine fruamur. Vale et deum time. Ferrariae xv maii 1492.

Jo Picus Mirandula. Jo franc° Pico Nepoti S. Foelix es fili. Qn̄ nō solum id tibi
tribuit deꝰ ut bn̄ vivas, a malis tamē ob id max̄, qa bn̄ vivis interim
male audias. Eque .n. laus a laudatis laudari: et improbari ab improbis.
Sed nō ppea te felicē apello qa hec tibi calumnia gloriosa est: s qa dn̄s
Jesus q verax, imo ipā veritas est, firmat affirmat mercedem nrām
copiosā i celis, cū maledixerit nobis homines: et dixerit oē malū adūs
nos mentientes pp eū. Apl° hec, si nescis, dignitas est, dignū ē
q p evang° noiē ab impijs infameris. Qn̄ aplos legimꝰ apd lucam
Gaudentes a cōu abiisse concilij: Quia digni habiti essent, qz p noīē Jesu
cōtumelia irrogaret. Gaudeamꝰ igr et nos, si tanta apd deū glorie
digni sumꝰ ut eius glā i ignominia nrā manifestet. et siqd a mundo
durū patim°: at molestū, dulcissima illa dn̄i vox nos consolet. Si vos
mundꝰ odio ht, scitote qa priorem me vobis odio hūit. Si mundꝰ illum
odio hūit p quē factus est mundꝰ, nos vilissimi homunciones, et si flagi-
tia nrā pensitemꝰ, dignissimi omībꝰ pbris, usq adeo siqs detrahat, si
qs maledicat, egre feremꝰ, ut ne ille maledicat, male agē ipsi incipi-
amus. Accipiamꝰ hec potiꝰ alacres maledicta: et si nō ea felicitas nra
ē ut p virtute q veritate quemadmodū olim heroes nri verbera, vincula
carceres, gladios sustinuerimꝰ, satis nobis cū bn̄ actum putemꝰ, si ut convicia
bonoꝝ improboꝝ, detractiones, odia, patiamur, ne oīs nobis merendi occasiōē
sublata premij et spes reliqua nulla sit. Si bn̄ viventez te hoīes laudent
porro virtus hec tua quatenꝰ qd virtus est, simile te xp̄o facit. Sz quā-
tenus laudata est facit dissimilē. qui premiū sue virtutis ab hoībꝰ mortē
3 Crucis accepit. PP qd et deꝰ ut scribit Aplus exaltavit eū: et dedit illi
nomē, qd est sup omē nomē. Optabiliꝰ igr crucifigi a mūdo, ut exal-
tatus a deo, q exaltari a mūdo, ut judiceris a deo. Ille .n. crucifigit ad
vitā hic exaltat ad gloriā. Ille exaltat ad casū hic judicat ad gehennam.
Deniq, si tibi mūdꝰ applaudit, fieri vix pot ut virtus que tota sursum
erecta, solum deū debet hec cū placeat, blandicijs suis paulisp hominū gr̄e nō
inclinet. et si de sua et integritate nō pdit, perdit tamen de premio

Quod cu in terris inopit possidui, ubi omnia st pugna, minus erit i celo, ubi dia
st imensa. Felices contumelie q nos intos reddunt, ne aut iusticie flos, pe-
stifero inanis glie flatu marcescat, aut popularis rumusculi vano aura-
mento, eternitatis stipendia nobis iminuant. Amplectamur fili has contume-
lias: et de sola ignominia crucis dni fideles servi sanctissime ambitio superbiamus.
Predicamus inquit Paulus xpm crucifixum, hebreis quidem scandalum, gentibus stultitiam,
nobis aut dei virtutem, et sapientiam. Sapientia ista mundi stultitia e apud deum
et stultitia christi illa est que sapientiam vincit mundi, per quam placuit deo sal-
vos facere credentes. Si insanos eos esse non dubitas qui virtutum detrahunt
tur: et christianam vitam hoc est sapientiam, insaniam vocat, cogita quanta tua
esset insania, et insanorum iudicio a recte vite instituto dimoveri, cum
error eorum emendatione tollendus, non imitatione augendus sit. Irrideant illi
baubentve, allatrent, tu ceptum perge iter intrepidus: et de illorum negligentia
atque miseria quantum ipse debeas deo, perpende: qui sedentem te quoque in umbra mortis
illuminavit, et de illorum cetu transtulit, qui in densissimis tenebris devii
huc illuc sine duce bacchantur, filiis lucis associavit. Sonet vox illa dni
suavissima in auribus tuis semper: Sine mortuos sepelire mortuos suos, tu me
sequere. Mortui enim sunt, qui deo non vivunt et in hoc temporarie mortis spatio
laboriosissime sibi eternam mortem acquirunt. A quibus si petas quo tendant,
quo sua studia, opera, curas referant, que denique finem sibi proposuerit. In
cuius adeptione felices futuri sint, aut nihil omnino habent quod respondeant
aut pugnantia secum: controversaque sibi ipsis verba, velut phraneticorum delira-
menta loquentur. Neque enim scit ipsimet quid agat: sed more corum que fluminibus
innatant male importate consuetudinis vi, qui torrentis impetum sequuntur.
et hinc errantem eos negligentia. inde ad malum Sathana exstimulante, ruunt
precipites. In omne facinus ceci duces ~~cero~~ cecorum donec improvisa eos occu-
pet mors: et dicatur eis, Amice hac nocte repetent animam tuam a te.
Hec aut que parasti, cuius erunt. Tunc his invident quos despexerunt.
Laudant quos deriserunt, et imitari eos vellent, cum non possint, quos
dum poterant sequi, persequi maluerunt. Obdure igitur fili carissime auribus
ceras: et quecumque senserit homines de te pro nihilo habens, solum dei iudicium
specta, qui reddet unicuique secundum opera sua in revelatione sua de celo.

cũ angelis uirtutis sue: ĩ flama ignis dantis uindictã ĩ eos q non
nouerũt deũ, nec paruerũt euangelio eius: q penas, ut ait apls
dabũt ĩ interitũ eternas, a facie dñi: et a glĩa uirtutis eius, cũ uene-
rit glĩficari ĩ scõs suis: et admirabilis fieri ĩ omĩbz qui crediderũt.
Scriptũ est nolite timere qui corp9 possũt occidẽ: sᵭ q aĩam pot mittere
ĩ gehennã: q̃to minus hi tibi timendi st, q nẽ corpi sunt ino nocẽ nõ.
aũt qui si nũc tibi detrahũt ex bone uirtutis, nihil detrahent min9
si relicta uirtute uitijs obuiaris. Nõ qa illis uirtus displicet: sᵭ qa de-
trahendi uitiũ illis sp placet. Fuge, si tua salus tibi est cordi, fuge q̃pri
pores, tuo bõ cõsuetudinẽ: et ad xpm rediens, sepe ĩ abscondito ora cle-
mentissimũ prẽm, clamãs cũ pph̃a. Ad te dñe leuaui aĩam meam
de9 me9 ĩ te cõfido nõ erubescam: et si irrideant me inimici mei. et n.
uniuersi q sperant in te nõ confundentur. Confundantur iniq̃ agentes
superuacue. vias tuas dñe demostra mihi: et semitas tuas edoce me.
Dirige me ĩ ueritate tua. et doce me qa tu es de9 saluator me9. et
in te sperabo tota die: fac itẽm cogites sp instantẽ mortẽ puncti .s.
esse qd uiuim9: et adhuc puncto minus: tu q̃st malus antiqu9 hostis
q regna nobis mundi pmittit, ut regna nobis celorũ eripiat, q falsẽ
uoluptates, que ideo nos amplectunt, ut strangulent, q dolosi honores
q nos sublimant ut deinde precipitent, q letales diuitie, que quãto
magis nos pascũt, tanto magis uenenant, q breue, incertũ, umbra-
tile, falsum imaginariũ est, oẽ illd, qd hec oĩa simul. et si ego uoto
affluat nobis, prestare possint: q magna his et pmissa et parata st qui
cõtemptis ĩmibz, illa suspirãt premia, cui rex diuinitas, cui lex caritas,
cui modus eternitas. his atq similibz cogitationibz aĩz occupa, que
suscitent dormientem, tepescentẽ accendant, vacillantem confirment
et tendentẽ ad celũ diuini amoris alas exhibeant. ut cũ ad nos ue-
neris, qd magno oms desyderio expectam9, nõ solũ quẽ uolumus
sᵭ et qualem uolum9 te uideam9. Vale et Deũ ama, quem timere
olim cepisti: Bignis te salutat ferrarie 2 julij 1492

+

Epla del deuoto doctore Sco Bnardo a un suo
deuoto de uita et Religione honesta.

Se pienamente uuoi conseguitare quel che dimandi, due cose te necessario fare: la pa sie che tu ti caui da tutte le cose transitorie et terrene et d'esse nulla ti curi come selle no fussino.
La seconda e che tu ti dia si perfectamente a dio che niuna cosa facci ne dichi se non quello che tu credi essere in piacere di dio.
La prima potrai conseguire p questo modo che tu in tutti i modi che tu puoi t'auilisca, reputandoti essere nulla: et credere ciascheduno esser migliore di te et piacere piu a dio: et quello che odi o uedi di psona religiosa o famosa, pensa che tutto si faccia co buona intentione, se ben ti pare el contrario. Imperoche spesse uolte e ingannata la psona: et la nostra humana suspitione. Nessuna cosa dispregi. nessuna cosa parli di te che importi laude quantunche sia familiarissimo ad te quello chon chi tu parli. Ma piu tosto ciercha di celare le tue uirtu che gli uitij. Di niuna psona mai dire alcuno mancamento quantunche sia uero, o manifesto se non alla confessione quando tu no potessi manifestare altrimenti el tuo peccato. Ma piu uolentieri odi laudare altri che dirne male. Quando tu parli co psona le tue parole sieno rare ponderose et di dio. Cio che adiuiene ad te o ad altri quantunche sia ad te caro o distrecto no te ne curare Se e cosa prospera no te ne allegrare se e aduersa no te ne attristare: ma tutto reputa nulla, et Laudane Dio. Metti sollecitudine quanto tu puoi d'attendere alla tua utilita spirituale: et continuamente fuggi quanto puoi e luoghi oue si parla: che meglio e tacere che parlare. Dopo compieta mai no parlare p insino a tanto che none compiuta la messa del conuento senza grande cagione et necessitate. Quando tu uedi nel proximo alcuna cosa

che ti dispiaccia guarda se quel difecto e in te et tolloura: et se in
uedi nel pximo cosa ch ti piaccia guarda se quel bene e in te et
habbine cura: et se tu nō lui piangi et piglalo: et cosi ogni cosa di
bene et di male atte sara uno specchio Di nessuna cosa mormora
con altri, quantunch sia graue quello ch hai se gia nō credessi fare
ne utile adaltri Nulla cosa afferma ne niegha con ptinacia: ma
siano sempre le tue affermationi et negationi, o dubitationi di sale
condite. Da risi forti sempre ti abstieni. Ridi raro uolte sermone
quando ne seguitasse consolatione di afflicti. Guardati dalfare cosa
di scandalo. et breuemēte ī andare stare conuersare sia exemplare:

La seconda porrai conseguitare inquesto modo. Attendi alla oratione cō
deuotione. Lo Uficio tisforza di dire alle hore debite: et qllo ch tu dici
con la boccha di di et di nocte, ti uolgi et rugumi col chuore. et qllo
cose ch tu leggi, confermale diligentemēte et ricoglile: et imagina et
richogita lo stato di coloro nella memoria, p li quali tu le dici o, le
scriui. Queste tre cose sempre habbi in memoria. che fusti. che se, et
ch sarai. Fusti di uil cosa concepto se uaso di bruttura Sarai cibo di
uermi, et pensa le pene di quelli che sono nellinferno: et come mai
nomme saranno cauati. et como p cosi poco tempo, che stetteno nella
sua mala uolonta, nō uolendo ubidire a dio, sempre ī quello eterno
no tormento staranno. o, piacere, et dilecto mondano ch fine dispe-
rato consegui: Similmente imagina et pensa la gloria del paradiso
Laquale in cosi poco tempo hanno conseguitata gli obseruatori delle
obseruantie de chomandamenti di dio. et che mai nō uerra mancho.
O che dolore sara agli dannati a cōsiderare ch anno pduto tanto bene
p cosi poco et brieue piacere. et pero quando tu hai alcuna cosa ch
ti dispiace, o, uero temi di hauere, sempre pensa ch se tu fussi nello
Inferno, tu haresti tutto quello ch fusse contro alla tua uolonta: et

(margin, beside the lines "ch sarai … sua mala uolonta":) et anch se obiecto a molte mi serue. Similmente imagina.

tutti quanti e mali; et così sosterrai ogni cosa patientemēte p amore di
chō Jesu. Et quando hai cosa che ti piace, o desideri di havere, pensa
che settu fussi imparadiso: tu haresti quello et cio che tu volessi et ogni
bene: et settu fussi nello inferno, nō haresti ne quel bene, ne altro che
volessi. Quando e alcuna festa pensa et contempla di quelli sancti o
sancte: et quante cose sostennono p dio: et con brieve pena quāto
bene hanno guadagnato. et così pensa che passoron via li tormenti
de buoni, e falsi gaudii terreni de cattivi. et coloro cogli suoi brevi
tormenti hanno acquistato Letterna gloria. et questi cogli loro vani
gaudij letterna pena. Quando ti viene laccidia piglia questa scrip-
tura et cōsidera tutte queste cose diligentemēte con Lanimo: et
pensa del tempo che tu perdi: et che quelli che sono nello inferno
darebbono tutto elmondo sefusse doro p potere havere unpocho di
quel tempo che tu ociosamente perdi. Quando tu hai alcuna tribu-
Latione pensa ch quelli delparadiso nō nhanno nessuna, et similmēte
quando tu hai La consolatione, pensa ch quelli dello inferno sono
senza. Quando tu vai la sera adormire pensa et examina dilige-
temente ch hai pensato el di, ch hai parlato: et come hai speso eltuo
tempo che te concesso a guadagnare vita etterna. et se tu lhai bene
speso, Lauda dio: et se male et con negligentia, piangi et duoltene
et Lo di seguente nō passi ch tene confessi. Se tu hai pensato o detto
o facto cosa ch molto rimorda la conscientia nō mangiare, ch tu
tene confessi. Questo ī fine ti pongo, ch tu pensi essere due citta
vna piena di tutti e tormenti cioe lo inferno. Laltra piena di tutte
Le consolationi, cioe elparadiso. et conviene ch vadia, et ben presto
a una di queste due. Considera adunq ch cosa ti puo tirare al
male, o che cosa ti puo impedire dal bene, settu nō vorrai con-
sentire. Jo credo ch tu nō troverrai alcuna cosa, ch ti tracci, senō
tu medesimo. Certo sono ch settu observerai quello ch e qui scripto
ch lo Spirito Sancto, ch insegnia a ciaschuno abbondera ī te et pfecta

mente tinsegnera uiuere: et obseruare ogni cosa necessaria alla salute.
Adunqz acciochè tu obserui tucte queste cose: et nulla ne lasci p ne-
gligentia, Leggi questo tractatello ogni settimana due uolte almaco
cioe elmercoledi, el Sabato. et quando ti trouerai hauer facto ciochè
cie scripto, Lauda elsomo dio, elqual tha data tanta gratia. Ma se
ti trouerai manchare, duolti del passato: emendati et guarda dinō
far piu cosi pel futuro, pregando dio che ti pdoni: et concedati gra-
tia di correggerti. elquale e misericordioso, piatoso et benedecto in
secula seculorum Amen.

Epistola di Scō Bnardo mandata adun suo discepolo.

Tu mi addomandi o Carissimo fratello cosa chi mai innasi chi alchuno
domandasse da un suo proueditore, o pure poi chi con tanta instantia
La tua deuotione addomanda, alla quale pche iusta et ragioneuol
cosa domanda, niente le posso negare: cō breuita ti scriuerro una for-
mula et regolugza di uita uirtuosa. laquale se infiamato dellamore
di Iesu xpō pseuerantemēte obseruerai, senza fallo conseguirai letterna
uita. Dunque pma dicendo defacti interiori chi degli exteriori ti bi-
sognia al cōtinouo esser uigilante et studioso circa La purita del
chuor tuo. accio che dio amator dessa purita si degni inquello
quasi come cielo por sua residentia, come e scripto, el cielo
e Lamia sedia: et Lanima del iusto e sede della sapientia.
Fa dunqz mestiero chi tu stia attento circa Letue cogitationi
si sollecitamēte, che tu ti uergogni di pensare, o imaginare
dinanzi a dio, et tema quello che meritamente ti confunderesti
dire, o fare se fussi dinanzi agli huomini. Sappiendo tu che
come p le parole siamo manifestati agli huomini: cosi p le cogi-
tationi allo incirconscripto Spirito. pche quel chi e alhuomo el
nostro dire: e a dio el nostro pensare. elquale sa epensieri huani

et come nessuna creatura a epso e invisibile: cosi niente si puo pensare che allui sia occulto. che el verbo di dio e vivo, efficacie: et piu penetrabile dogni acuto ferro et tagliente coltello: et penetra infino alla divisione dellanima, et dello spirito, insino alla divisione delle coniuncture et medolle: discernendo epensieri elle intentioni del chuore. Sempre tisia xpo nel chuore. Mai linmagine del Crocifixo nonsiparta dallanimo. Questo sia mio mangiare et bere dolcezza consolatione mele et desyderio mio. Lection mia, meditatione, oratione, vita et resurrection mia. Sempre pensalo o posto nel presepe, o, involto ne panni o, nel Tempio da Maria et Joseph al prete presentato, o, quando udiva et interrogava edoctori nel templo lui che insegna alhuomo la scientia et poi subdito a Maria et Joseph, esso a cui iustamente ogni creatura e subiecta. o ammaestrante le turbe, o, solo sulmonte a orare: et exurienite nel deserto et sitiente: lui dico pane di vita: et fonte di sapientia che si pascie tra gigli: et empie ogni animale di benedictione, o, affannato pel camminare, sedente cosi sopral pozzo et solo colloquente con una donnicciuola lui che regge lo stato delluniverso: o, facto in agonia: et piu prolixamente orante lui che a tutte le cose ciocche hanno bisognio sufficientemente ministra: da langielo lui dolcieza: et consolation degli angioli et huomini, ricievente consolatione, o alla Colonna esso sostentamento o, colonna delluniverso, legato et flagellato. Lui che e gloria degli angieli sputacchiato, percosso nella faccia. Coronato di spine saziato dobprobrij. allextremo deputato cogli impij: et per te pendente in Crocie: et moriente: et ilsuo Spirito in mano del patre comendando. Cosi certo, cosi sara atte elmio dilecto fasciculo di Myrrha, cosi si stara fralle tue poppe: se dico di tutte le anxieta et amaritudini del mio Signore ne raccogli et fai quasi come un fastellino, onde tene faccia: et uno amaro beveraggio et dolcie

lachryme. et se mai acceso dello ardentissimo amore di christo
uorrai collo Apostolo cognoscierlo: et nō secondo la carne/alzerai
alquāto gliocchi mentali alla uictoria di lui resurgiente: alla
gloria di lui ascendente: et in gloria del padre col padre se-
dente et regnante/hauendo sapore delle cose supne/quello
cierchando oue e xpo sedente ī gloria di dio. Pure nō far qui
dimora lunga/accio ch essendo scrutator della diuina maestà nō
sia suffocato dalla gloria. Ma inanzi a tutto sappi che affatto ti
bisogna fuggire ogni elation di chuore/iactantia/et arrogantia
come pestilentie et uenenose bestie/pche ī mondo e inimicti a dio
chi suo chuore exalta. Niuno spregia. a niuno nuoci: et p xpo a
ognuno giouar tisforza. Tanto ti stima di chuore: et cō intimo af-
fecto di tucti inferiore: et piu uile/ch ti creda esser nulla/non che
dauer facto alcun profecto secōdo ch dice lapto. Chi si stima punto
cōciosia cosa ch e niente singanna. Landare tuo sia pieno di matu-
rita graue/et honesto. cioe mai nō andare colle gambe incomposite
o presto/uoltando et girando le spalle ī qua et la/nō col collo ritto
pecto in fuori/o collo torto. Lequali cose mostrano leggerezza/osten-
tatione/o hypocrisia. Andando/sedendo/ritto/sempre uolta lafaccia
in giu/pensando te esser poluere: et in lei ritornerai. et il chuore ī su
oue e/xpo tuo sedente in dextera didio. Verso niuna parte guar-
da sermon p necessita. Sta maximamente traglaltri sendo/bene dis-
simulare la tristitia dellanimo/mostrando ī faccia una certa hilarita
Datte atte mai stralunia il uiso. Se mai cō glialtri p qualunche caso
come auiene se stretto a ridere/nō sgauazzare/anzi come dice
un sauio. Le tue piaceuolezze siano senza dente. Alcuna uolta
interponi qualche letitia alle tue cure. Pure nō star mai ocioso
che nō leggha o mediti le scripture/accio ch mai el diauolo

ti truoui in otio. Quelle scripture leggi piu uolentieri, chetti isfiammin piu uerso Jesu tuo, che quelle che allectono lo intellecto. Dio ti dara intendimento di cio chio dico se sensatamente penserai ch collustro tuo. Quando ori non empier gliorecchi degli audienti di singhiozzi

3 et sospiri ma niente priega nel segreto delchuore. Gioueratti niente dimeno a obtener compunctione se ti starai i luogo si solitario, che leuando le mani pure alcielo potrai alcuna uolta udire la tua uoce. Etiam alcuna uolta a sublevar la intentione, accioch qui sia elchuore, oue e il thesoro tuo Jesu. Alza impo gliocchi alcielo partendoti da orare ua leggi acio ch elleggere generando fastidio ti riprouochi a orare. Schifa lo compagnie de giouani maxime ch

3 ancor no hanno barba quanto puoi conuenientemente. Mai ficchare occhio ad alcuno i faccia. Al cibo ua come alla Croce: cioe ch mai a uolupta mangi: et la fame no el sapore prouochi lappetito. Fuggi le cose singulare, contento delle comuni, sappiendo ch sa a pascer la carne: et spegnere eciuij. Se te a mensa dato nulla mai p actoto pighalo, come pcurato da dio questo niente dimeno hauendo nellanimo ch tu uorresti piu tosto fusse posto innanzi aunaltro. Poni misura alla tua prudentia, ne ti paia esse Jiunio. Sempre in ogni luogo: et in tucte le tue ope temi di no excedere et errare. Di qui era chel beato Job diceua. Jo sempre ho hauuto paura i ogni opa mia, p chio so ch tu no la pdoni a chi ffalla. Quando la sera stracco giugnerai alletto componti a giacere honestissimamete. ne giacere arconescio, ne alzando eginocchi mettigli in su le gambe: ch se mai la pompa della luxuria ti comouera, ricordati del tuo dilecto posto sopra ellectuccio del dolore et tucto elletto suo nella sua infermita cerchato et riuistato: et come un che ha male i niuna parte ui trououa requie: et dirai cosi nel tuo chuore: El mio signor pende sul patibolo, et jo darco opa alla uolupta. et chosi inuocato ch harai el nome del Saluatore.

congiemmando spesso el nome di salute acessera la quassatione et
tempesta. el sonno ti occupi et truouiti a ruminar psalmi, accio che
i nel pigliare il sonno tu sogni di dir psalmi. Quando ti leui a
le uigilie del mattutino lauda el creator tuo co tutte le forze
et a laudare el Redemptor tuo exalta in fortezza la uoce tua.
Sempre habbia amore inuerso di Jesu x°. et sian amente nulla alt°
che lui uolere amare. hotti rescripto piu lungo chio no mi stimauo
quelle cose chio medesimo no posso fare, reputando me adempie
in te quello chio son chiaro che mi mancha. Perch el profecto tuo
e gaudio mio: et corona i domino Amen.

Epistola di piero damiano dellextremo punto della morte.

E, da pesar molto bene et considerare quando lanima peccatrice i co-
mincia asciogliersi da legami della carne: con quato amaro spauento
elle pcossa et spauerita, co quanti stimoli di mordace consciena e fe-
rita et in qua et in la stracchiata. Allora si rauede et ricorda de
peccati chella ha comessi, no si curando i uita far contro alle prohi-
bitioni di Dio. Vede e comandamenti equali si fe beffe dobseruare.
Duolsi dello hauere indarno speso el tempo co[n]cessogli, accio ch la tor-
nasse a penitenza. Cognosce chiaramete uenire sopra di se senza al-
cun rimedio la imutabile necessita: et punto extremo della seuera
uendetta di dio. Ingegnasi quanto ella puo di rimanersi nel corpo
et pur cosi uorrebbe: et no puo, che e costretta auscirne. Proponsi
di racquistare la uita el tempo pduto, et no e udita, ne piu ghe
prestati orecchi. Guardandosi dietro alle spalle, reputa tutto el corso
della uita passata quasi un piccolissimo passo di uia. Guardasi in-
nanzi, et uedeui spatio di infinita duratione. Piangie dunq[ue] pch
i questo si corto tempo potena acquistare letitia sempiterna. Duolsi
sommamete dauer pduta la dolcezza della sempiterna suauita del
piacere di si breue allectamento del mondan dilecto. Confondesi

di uergogna hauendo scalcata: et nulla curata quella miglior sub-
stantia i dico lanima laquale hauea a esser inserita negli angelici
chori. et a contemplatione di dio. di quella uil substantia laquale era
di necessita, che a ogni modo una uolta fusse cibo di uermi. Eleua
dipoi lontellecto i alto, et contemplando la gloria delle imortali ric-
chezze, confondesi dauerle perdute per cagion della pouerta di questa
uita. che certo la roba del mondo non e ricchezza, ma pouerta:
3 Et quando abbassa gliocchi in giu alla missa ualle di questo mo-
do: et sopra di se con stupor contempla la chiarezza dello etterno
lume: allor conoscie manifestamente, che cio che ella ha, i questa
uita amato, era nocte, et tenebre: O sella potesse meritare un
resticciuolo di tempo di penitentia, quanto aspro camino di penite-
tia: et austerita di uita piglierebbe: con quanti legami di deuotione
si ristrignerebbe: In questo mezo mentre che gli mancha, et guastasi
la uista, et gliocchi: mentre chel pecto per laffanno anxia et trema,
mentre che diuenta la gola fiocha anhela, et raucha, mentre che
edenti a poco a poco anneriscono: et pigliano quasi comma rugg-
ine; cosi ancora impalidiscie la bocca, et tucta la faccia, perche ogni
suo membro raffredda. Mentre dico che aduengono queste, et altre
simili miserie; quasi come precedenti ministri, et segreti della ui-
cina morte: eccoti che lhuomo si uede dinanzi presenti ciocche
egli ha mai facto, et decto, et etiandio pensato. li quali tucte cose
accusono lui che la facte: et contra desso rendon testimonio. Rau-
nanseglí tucte innanzi agli occhi a suo dispecto: et lui recusa di
uederle: et a suo mal grado, benche faccia ogni sforzo per non le guar-
dare et pensarui, bisogna che le uegha et pensi. Oltra di cio e
da unaltro canto presente la horribile turba de dyauoli: da
unaltra parte la uirtu angelicha: et i lui che e quiui i mezo, chiaro
si conoscie a quale squadra egli appartenga. Imperoche se i lui si
ueggono glornamenti dellopere pie, e, inuitato a uscir fuor della

prigione

pregione del corpo, da elusinghi degli angioli. et da quelli
con dolcezza di canti et suaui suon darmonia a passare, e,
prouocato. Ma se la bruttezza de edemerini: et lo squalore
de peccati Lo sentenna i balia, et possession della sinistra parte
i contanente e pero concusso di terrore insupportabile, e, per-
turbato di uiolenna di subito impeto: et precipitantemete e as-
saltato. et cosi della misera pregion della carne uiolentemente
quella anima e strappatagli fuori, acio ch allora allora chon
amaritudine sia tirata agli etterni supplicij. hor poi che elle
uscata del corpo chi potre mai dire quante crudeli et amare
squadre di spiriti maligni stiano nascoste i agguati. quate com-
pagnie arrabbiate et stridenti armate di dardi mortali assedia-
no elsuo camino. et a modo de soldati tutte queste squadre strin-
giendosi i sieme, la combattono ch la no possa andare ne i qua
ne i la. Queste et altre simili cose expensare alchuore, che e
altro sermone im atto ricusare efallaci et lenocinanti lusinghi
et le meretricie moine di questa uita: dar la caccia et la re-
pulsa al mondo, schacciar uia e bestiali et illeciti mouimeti del-
la carne. et possedere solamente elproposito dacquistare la perfe-
tione co perpetua perseueranna;

Li infrascripti sono li casi p liquali si puo peccare
mortalmente extracti del decretale. et prima
della infidelita

Fare alcun bene p obsuatione de alcune leggie che della leggie
christiana e peccato mortale. Credere che p altra fede luhomo
si possa saluare che p la fede xpiana sarebbe heresia et peccato
mortale. Chi ama se stesso piu che Dio si e i male stato. chi ama
lopximo suo piu che lanima propria e imale stato. Chi ama
piu lo corpo suo, o uero altra cosa che lanima del pximo e
i male stato. Della apostasia. Apostatare p alcuno modo nelle
fede nra xena sie peccato mortale. Rinegare la fede conla
parola et no co la mente e peccato mortale. Delli incatamenti
obsuare cerimonie daltra leggie che della nra e pcco mortale.
Incantare demonia, gittare le sorte et affacturare e pcco mor.
et quelli che fanno fare. et che no li dischaccia delsuo paese li in-
cantamenti de dimonij et li sortilegij, et quelli che fanno le fattu-
re, o uero malefitij, e peccato mortale. De diuinatione
Chi p uoce degli ucciegli, o uo altri animali bruti, p parole
dette p altra intentione ne uuole la psona giudicare altro
poi che sa esse uietato e pcco mortale. Tracre dadi et secodo
li punti uuole giudicare, o p riguardare in certe figure di
piombo, o p lo primo uerso del psalterio che trouua et secodo
la sententia di quello giudica cio che el uuole. et simile sappie-
do p la prohibitione e peccato more. Fare li brieui o uo fare
fare di alcuna falsita, o che sia scripto i carta no nata, o le-
gati co filo di uergine, et posti p uergine, o che sieno scripti o
posti in uno tempo piu che i uno alto, o chi li porta no puo
peccare, e pcco mortale. Della obseruatione.
Obsuare e di ocali o uo kalende di Gennaio fare alcuna cosa
p che e capo dellanno. et no farsi taghare le ueste et simili
cose un di piu chunalto e pcco mor. excepto che taghare legname
o uo seminare, o uero dare alcuna medicina. Della Supbia

Come riputandosi dauere bene p propria uirtu sanza dio
Come reputandosi hauere alcuna uirtu da dio p lsuo merito
Come luomo cade in superbia, riputandosi hauere uirtu che no ha
Come dispregiando glialtri p propria reputatione. Della ingratitudine.
Deliberatamente dispregiare elbenificio di dio, o uero dellhuomo
e pecto mor. El cherico che no dice lufficio suo lasciando
alcuna dellore, pecca mortalmente. No aiutare padre et madre i notabile disagio, potendolo fare e pecto mor. No aiutare
do coloro da chi ha riceuuto grande beneficio quantunche
siano rasti i notabile disagio possendolo fare, e peccato mortale.
Ingiuriare lo benefactore i cosa notabile, e pecto mor. Della presumptione
Con presumptione facciendo alcuna cosa incognita, p laquale si mettessi elproximo a picolo notabile di cosa spirituale, o temporale, o corporale e pecto mortale. Della Temerita. Cosa di peccato mortale
comandandola p curiosita e pecto mor. Imparare dalle demonia
alcuna cosa p curiosita e pecto mor. Studiare p cognoscere laprop-
prieta de le creature, et no del creatore, p curiosita facciendola
sanza alcuno ~~dubio~~ buono respecto e pecto mor. et Cosi delludire
del toccare delgustare dellodorare. Della temerita del iudicio
Iudicare altri di pecto mor sanza ferma certeza sie pecto mortale.
lhuomo ygnorante che co deliberata ragione desidera prelatura principalmente p honore proprio, pecca mortalmente. Preporre lhonor proprio
pecca mortalmente preponendo allhonor didio. Chi p propria uirtu et
dio credendo da dio essergli data, desidera desser honorato principalmente
p sua gloria ponendo ilsuo fine pecca mortalmente. Della Vanagloria
Contra lonore didio desyderare propria gloria et dicosa falsa e pec mor.
Amare piu scientia, ricchezze, belleza etc che dio, e pecto mor. Chi p gloria
temporale principalmente fa alcuna cosa et dio buona, come sarebbe a
digiunare, orare dar limosina et simili pecca mortalmente.

Portare vestimenti con tanto desiderio, ch p cōsolare losuo appetito
nō si curerebbe di fare cōtro a dio et delsuo comandamēto e peto
mortale. Addornandosi la psona cō intentione di indurre altri
a disonestà fuora del matrimonio, etiandio cō intentione di
copularsi poi e peto mortale. Adornandosi cō tanta sollecitudine
che p consequire quello lasciarebbe et nōsi curerebbe dudire lamessa
la festa comādata et dio se poi la udisse e pec. mō. Adornandosi
cō tanta supbia et uanagloria ponendo quiui elsuo fine laquale
ī se fusse peccato mortale. sarebbe et dio tale adornamēto peccato mortale.
Dubitandosi di certo che p suo adornare altri ne pigliasse cuirra
di peto mortale: et p conseguire suo appetito nonsi curasse di cio e peto mortale.
A tutti ereligiosi et ogni altra psona dedicata a dio, ogni specie
di uanita uniuersalmente e peto mortale. Della iactantia
Auantandosi dauere uirtu ch fusse contra lhonore di dio e pec. mō.
laudare altri di peccato mortale e mortal peto. laudare altri
laudare altri accio ch piufortemēte lopossa ingannare di cosa notabile, o uero
spirituale, o temporale e peto mortale. laudando p tal modo
la psona molto inclinata alla supbia ch p qlla laude peccha
mortalmēte e peto mortale in colui ch lauda. Della hypocrisia.
Mostrare dello hauere scientia, o uero altra uirtu della quale esso
nesia priuato, e peccato mortale, se cio facesse p introducere qualche
errore, o p degnita, o uero p roba, nō hauendo molto bisognio
e peccato mortale. Discordarsi ī cosa notabile dalli altri senti-
menti di cosa ch fusse contro allo honore di dio, o uero ad utilita
del pximo, peccha mortalmēte. Partirsi dalla uerita della chiesa
sarebbe scismatico et scomunicato et pec. mor. Accompagniarsi
cō alcuno, a diritto et a torto, e peccato mortale. Chi p amore de
una psona offende unaltra psona ī cosa notabile pecca mortalmente.
Contendere ī iudicio contra alla uerita di cose della fede, o uero

de buoni costumi neciessarij alla salute dellanima e pecc. mor.le
Transgredere, o, nõ trapassare ecomãdamenti. Della disobedientia
di dio p dispregio: et p disobedientia, e, pcto mor.le Transgredere
icomandamenti sempliciemēte didio p ignorantia, e, pcto mor.le
Lauorare p spatio di tempo notabile nella festa ch si debba guar-
dare, e, pcto mor.le fare lauorare isua subditi tanto pecca, qto
chi lauora. Rompere edigiuni della chiesa sança cagione legitima
magiare e, pcto mortale: Mangiare molto innanzi lora, e, quasi rompere
cfessio ildigiuno. Chi nõsi confessa almeno una uolta lanno pecca mõtalmẽte.
Mangiare, o, bere inanzi la comunione, e, pcto mor.le Tante feste
comandate quante passa ch la psona nõ intenda, alla messa, tante
uolte pecca mortalmēte: cioe chi lapuo udire. Chi facesse alcuna
cosa phibita dalla chiesa sotto pena di excomunicatiõe pecca mõtalmẽte.
fare alcuna cosa ch fusse cõtra la unitā della chiesa, e, pcto mortale.
Participando collo excõicato i li diuini offici, pecca mortalmēte. Parti-
pare p dispregio i caso nõ conciesso e pcto mor.le Mangiare carne
la quaresima: et in di di venerdi et di sabato, et delle uigilie coma
date della chiesa, sanza legitima cagione, e, peccato mor. Rompere
Torniamẽti Lo interdecto iuxtamēte posto, pecca mortalmēte. Far torniamenti
Giostre et giostrare: et chi le fa fare pecca mortalmēte: Disubbidire al
erga pare padre ealla madre i cosa notabile et giusta, pecca mortalmente.
tes parentes Fare alpadre ealla madre notabile ingiuria o cõ pole, o cõ batti
ture, o, i reuerentia, pecca mortalmēte. Non aiutare ilpadre ella
madre i notabile disagio, o nõ neciessita, e, pcto mor.le Tanti peccati
mortali, quanti ne fanno efigliuoli p mali mouimenti de parenti, di
tanti eparenti nesaranno giudicati. Chi p dispregio rompe la obedi-
entia delsuo prelato quantunque fusse piccola cosa pecca mõtalmẽte.
Chi p pspeita daltri tanto si contrasta della sua dead. Della inuidia
necessita ch quasi nõ uorrebbe maj essere nato pecca mõtalmente.

Credere che dio nõ habbia cura deglaltri huomini, o che lui nõ
proueggha giustamẽte, pch uno habbia poco. et laltro habbia assai
e pcto mor. Contristarsi ch altri siano piu ricchi, o piu sani, o piu
forti, o piu belli che esso et con ragione deliberata nõ uolessi ch al-
cuno fussi da piu che lui, ne altanto e pcto mor. Desiderare dã-
no alcuno al pximo notabile, o ĩ la psona, o nella robba, o nella
fama e pcto mor. Tante uolte quante lui uorrebbe con ragione
deliberata chel pximo hauesse alcuna delle sopra dette cose, acq-
sta cõtinuamẽte tanti peccati mortali. Dir male notabile daltrj
nota. elqual male fusse uero cõ animo deliberato di diffamarlo, se gia
non conseguisse la infamia sarebbe peccato mor. Allegrarsi con
ragione deliberata del male daltri e pcto mor. Dolersi cõ ra-
gione deliberata del bene notabile daltri e pcto mor. Falsamente
dire male daltri cõ intentione di diffamarli e pcto mor. Chi dice
la bugia in giuditio. et sia accusatore, o uõ accusato e pcto morle.
Agiugnere al difecto ch ha facto la psona alcuna falsita notabile
p torgli la fama piu acconciamente e pcto mortale. Manifestare lo
difecto occulto ad alcuno della psona, a chi nõ lo sa, con intentione
ch sia tenuto piu cattiuo ~~e pcto mor~~ se le cosa notabile e pcc mor.
Negare malitiosamente elbene della psona ch e laudata, o uero
tacere eluero chel sa di lui in suo dispregio e pcto mor. Dire ilbñ
ch ha facto la psona essr facto con mala intentione cioe cõ uana
gloria, o uõ p hypocrisia, a fine di torgli la buona fama e p. m.
Chi ben facciendo dice cosa notabile et falsa della psona plaquale
ne uenga infamia a quello di chi parla e pcc mor. Dire a psone
non secrete p cio e molto inclineuolo a manifestare li secreti
deglialtri alcuno pcto ch tornassi a quello ch lauesse facto ĩ grado
infamia et uergogna e pcto mor. Denuntiare eldifetto notabile
daltri alla corte ecclesiastica, o Ciuile con affecto di uendetta

o diffamarlo: et no di iustitia e pecto mor. Far daltrui pecto occulto
canzone o uo sonetti o cedole acio che colui sia diffamato e p. m.
Chi p sua cagione et con ragione deliberata induce la psona a
dire mal daltri notabile, cioe di pecto mortale pecca mortalmente.
Chi p timore mondano o p vergognia, essendo prelato di tal
psona lascia dire male notabilmente daltri i sua presentia pecca
mortalmente.

Lasciare dire mal daltri. e mor.

Delle Ira

Desiderar cosa che fusse contra lonore di dio p satisfare alla sua ira
e pecto mortale. P ira desiderare nocumento a se stesso e pecto mor.
Desiderar co ragione deliberata chel pximo habbia notabil nocumento
et sanza ordine di iustitia e pecto mor. Desiderar p ira che altri
siano puniti de loro falli piu che no vuole la ragione della iustitia
co animo diliberato e pecto mortale. Chi saclira tanto contra al pxi-
mo che in caso di extrema necessita non lo aiutassi e pecto mor.
Negar gli atti communi come sarebbe salutatione et simil cose e pec. m.
Chi p enfiamento danimo co ragione deliberata desidera notabil vendetta
di quelli hanno offeso solamente p satisfare al suo appetito, etiandio sel
volesse che dio facesse questa vendetta pecca mortalmente. Dire villania
ad altri di cosa notabile p fargli ingiuria e pecto mortale. Dire parole
grave al pximo lequale refrasca a gran vitupio no havendo po in-
tentione di ingiuriarlo ma solamente p ira e pecto mortale. Ogni be-
stemia che si dice avedutamente contra dio o sua santi o uo a se
stesso o uo ad altri con intentione deliberata di cosa notabile e p. m.
Bestemmiare gli animali o altre cose i danno di se medesimo o vero
daltri i cosa notabile e pecto mortale. Contendere cioe rixare co
altri co intentione di fargli notabile nocumento e peccato mortale.
Difendendosi da parte contraria et sanza giusta cagione far notabile
excesso co animo di vendetta e pecto mor. Chi fa guerra ingiusta
o uo chi da cagione che la si faccia pecca mortalmente. Li soldati che
si truonono in guerra ingiusta sappiendo di certo o uo se vogliono

Lo posson sapere pecca mortalmente. Trouandosi in guerra giusta princi-
palmente con odio della parte contraria et con animo di rubare, et
con animo di rouarsi in essa o giusta o non giusta che fusse pecca mortalmente.
Ogni ingiuria personale notabile fatta fuora di iudicio ordinario
et sanza sua giusta defensione o di guerra giusta, è peccato mortalmente.
Le donne che fanno cose per se stesse, o che fanno fare per altri acciochè
non possino concepere, cioè ingravidarsi, o vero lo concepto far perdere
Medici. o vero quello che nasciuto farlo morire è peccato mortale. El Medico che
per sua cagione, o negligentia o ignorantia lassa morire lo infermo
del quale ha tolto la cura pecca mortalmente. Ogni persona che è cagio-
ne de homicidio facciendo aveduitamente pecca mortalmente. Della Accidia
Contristandosi tanto del bene et delle virtù del proximo deliberatamente
pecca mortalmente. Chi dispregia li benificij riceuuti da dio et in
disonore di dio, pecca mortalmente. Chi per tristitia una volta l'anno non
si confessa, o non si comunica, o vero non ode la messa in la festa coma-
chi non fa la penitentia imposta. data, o vero non fa la penitentia imposta pecca mortalmente. Chi per accidia
non observa li comandamenti di dio, o vero della chiesa sancta pecca mortalmente.
Chi per accidia tanto s'addolora de sua peccati, o vero altre tribula-
tioni che vorrebbe esser morto, pecca mortalmente. Chi per Accidia non ob-
serva e voti facti pecca mortalmente. Presumere d'avere remissione de
sua peccati sanza penitentia, o vero d'avere vita eterna sanza
merito, è peccato mortale in Spirito sancto. Non sperare che dio ci perdoni
peccato in Spiritu sancto. facciendo etiandio penitentia, o che dio non lo salverà vivendo
etiandio virtuosamente è peccato in Spiritu sancto. Contristarsi della buona
dispositione del proximo, non solamente per invidia d'esso, ma perché la
gratia di dio cresce nel mondo, è peccato in Spiritu sancto. Chi contradice
alla verità della fede christiana già non conosciuta per più libera-
mente peccare, è peccato in Spiritu sancto. Con obstinatione affermarsi
in proposito di peccare et dispregiandosi della salute di Christo è peccato
in Spiritu sancto.

Proporsi di nõ partirsi mai, o, nõ passare di questa vita con questa
dispositione, o, nõ havere remissione desua peccati, e grandissimo
peccato ĩ Spo Sco. P tristitia mentale disperarsi tanto chõ cõ ragiõe
crede chẽ nõ potrebbe venire a salvatione, o, nõ havere remissione
de sua peccati e pecto mor.le Lasciare p ociosita alcuno comandamẽto
necessario alla salute e pecto mortale. p pigritia nõ fare la ele-
mosina ĩ caso di extrema necessita. etiandio se havesse intentione
di fare suo debito, e, pecto mor. Sancto Giovanni boccadoro dice
che quelle femmine et huomini chẽ si addornano: et fannosi begli
et cantano p piacere agli huomini. et cosi p cõtrario peccano mor.te
Chi p negligentia danimo nõ vuole determinare di fare le cose
necessarie alla salute peccano mortalmẽte. Non insegnare alprox.o
le cose necessarie alla salute spetialmente quando lhuomo e, obli-
gato a questo p officio, pecca mortalmẽte. chi e dotto et nõ insegna
o, nõ consiglia al dubitante di cosa necessaria alla salute, et da
altri nõ possono esser consigliati se e cosa notabile e, pecto mortale.
Prelato o, nõ Rectore o, altro officiale che di cosa notabile nõ correg-
ge esuoi subditi, excepto selsi sopportassi a tempo e pecto mortale.
Chi havendo certa speranza del proximo ilquale occultamente p-
severa ĩ pecto mortale, che correggendolo si emenderebbe, et nõ lo
correggie, pecha mortalmẽte, tanto quanto quelli che pecchano.
Chi crede chel peccatore, chẽ sta ĩ pecto mortale correggiendolo ĩ pre-
sentia di due, o, di tre psone elsi emenderebbe, se p quello modo
nonlo correggie, pecha mor.te Chi crede chẽ colui chẽ p correctiõe
fraterna nõsi vuole emendare, che denuntiandolo alprelato si
emenderebbe et nõ denuntiandolo pecca mor.te Excludere dal-
la sua oratione p odio dellinimico e pecto mortale. Della Avaritia
Acquistare, o, desiderar robba contra a comandamenti di dio, o, nõ
della chiesa, e, pecto mor. Non rendere laltrui ĩ caso notabile e p m

Et quante volte si dispone nellamente di no rendere tante volte
pecca mor^te. Chi p non pdere la robba giurerebbe con bugia pecca mor^te.
Se luomo p raguinare robba, et lui et la famiglia patiscono notabile
disagio secondo lo stato suo pecca mor^te. Chi p p(re)tio dice messa, o — La m... sa pp 330.
vero la fa dire, o da li sacramenti della chiesa, o ũo li fa dare, con-
mette simonia, et pecca mor^te. Chi scientemente p Symonia riceve
Symonia — ordine sacro cade i regularita, et pecca mor^te. Chi p Symonia riceve
ue benificio, o, prelatura diventa irregulare. Chi e mezzano di
Il secolare. — Symonia, et chi la comette, esso facto sono excomunicati. Il secolare
Layco chi priega p psona nõ apto allordine sacro, comette simonia
et se ha benificio o, prelatura e, excomunicato et peccha mor^te
Sacrilegium — El sacrilegio se furare, affogare, rompere, spargere sangue, corrom-
persi, o ũo altri p forza cavare la psona, ballare i luogo sacro
crisma et olio no. — et e, pecc(at)o mor. Usare lolio sancto, o, Crisma alle piaghe e, p(ecca)to mo.
Dire la messa p(ri)ncipalmẽte p havere loferta pecca mor^te.

Lo Signore chi ruba lisuoi subditi sanza giusta cagione, o ũo mette
colte et gravezze contra gli statuti, o ũo anchora usanze della
sua citta, o mettere nuove gabelle, o simil cose, e, obligato a
restitutione et pecca mor^te. Quello chi para la questione scientemente
ingiusta, pecca mor^te. Testimonij et ogni altra psona chi scientemente
fusse p la parte ingiusta, pecca mor^te. et oltra q(ue)sto sono obligati a
restitutione dogni danno se la p(ar)te ingiusta non restituisse. Ogni
spesa di furto notabile, o, picolo cõ mala intentione facto e
pecc(at)o mor. Convertire la cosa trovata notabile daltri i suo uso
con p(ro)pria auctorita, e, pecc(at)o mor.

Della Usura

IN generale usura e, a tollerare utilita di cosa chi si consuma
et e, pecc(at)o mor. Chi toglie ad usura p dare ad usura, o p giu-
chi presta a chi giuoca, — chare a dadi, o ũo prestare p giucare e, pecc(at)o mor. Vendere a
termine piu chelgiusto pretio, e, pecc(at)o mor. Prestare sop(r)a campi
animali. vestimenti, o, ũo altre cose cõ pacto di usufructare per
fino atanto chegli renda e suo danari e, usura, et e, pecc(at)o mor^le.

Chi in caso di extrema necessita no aiuta el pximo, e pec mor.
Chi in tutte le ope di misericordia corporale, o spirituale no sobuiene
i extrema necessita pecca morte. El medico essendo riccho ch i extrema
necessita no medica lo infermo povero, o vuo no paga le medicine
pecca morte. In acquistare la robba por piu sollecitudine ch in la sa-
lute ppria dellanima ponendovi il suo fine, pecca morte. Ogni spetie di
tradimento i cosa notabile, sanza zelo di iustitia, e peccato mortale.
Revelare e secreti de suoi supiori di cosa notabile, e pcco mor. Vendere
cosa notabile dieci p dodici tanto al peso, qto alla misura, e pcco mo.
Compare dodici p dieci i cosa notabile, e pcco mor. Vendere la cosa piu
chel giusto pregio p inganno, o vuo p conditione e pcco mor. Vendere
una spetie p unaltra i cosa notabile, e pcco mor. Chi dicesse ch nel
Sacramento no e el corpus domini, e pcco mor. Dire ch Dio fara
misericordia a ciascheduno, e pcco mor. Dire ch tener la concubina
none male, e pcco mor. Dire ch andare alle male donne, o vuo
femmine none male, e pcco mor. Credere le cose sopradecte esse
heresia ma e pcco mor. Chi in iudicio dice la bugia, et chi ne cagio-
ne di farla dire, pecca morte. Dire la bugia in predicando scientemente
etiandio p buon fine, e pcco mor. Dire la bugia i danno daltri in
temporale, o spirituale, e pcco mor. Dire la bugia i utilita di uno et
i danno di un altro e pcco mor. Del pergiuro

Tante volte quante giura co bugia tante volte pecca mortalmente.
Giurare co bugia p la fede, o p lo corpo, o p lo sangue, o p lo van-
gelio, o p lo se dio mai, o se dio mi guardi et simil cose, e p m.
Dubitando da ogni lato, et pure giura, e pcco mor. Giurar lo
promessa co intentione di non observarla, e pcco mor. No obser-
var la promessa p fare meglio la ppria volonta, e pcco mor.
Giurar la falsita p scampar la morte corporale, e peccato mor.
Giurar p disagio, e pcco mor. Costrignere altri fuora di iudicio
al sacramento, e pcco mor. Costrignere e sbdin a giurare oltra

la sua iuridictione e pctõ mor. Constrengiere altri al sacramẽto uedẽdo ch giurar el falso e pctõ mor. Chi ruba altri et chi e chagione di fare rubare e pctõ mortale. Della Gola

Preuenire p̱ inpatientia molto inanzi lora debita a mangiare eldi del digiuno comandato et sanza cagione e pctõ mor. Mangiar cibi o bere uini molto dilicati p̱ dilecto della gola ponendo il suo fine quiui e pctõ mor. Mangiar cibi o bere uini p̱ incitarsi piu a luxuria fuor di matrimonio auengha ch e nõ uenga allo effecto della luxuria mor. Dubitandosi certamẽte chel troppo mangiare di una cosa gli facesse male notabile et pure ne mangia p̱ dilecto della gola e pctõ mor. Probabilmente dubitare chel troppo mãgiare induca la p̱sona a luxuriare et pure si mette a quel picolo e pctõ mor. Aueduta mẽte bee tanto ch si inebria e pctõ morle. Chi p̱ dilecto della gola si parte da dio in tucto e peccato mor. Chi p̱ sollazzo dicie buffonerie cioe beffare cõ intentione di fare ad altri ingiuria notabile e pctõ mor. Chi p̱ dar festa alla brigata dicie parole di beffa p̱ laqual cosa altri ne piglia notabile scandolo posto ch cio nõ intenda di fare e pctõ mor. Fare atti disonesti con intentione di prouocare altri a luxuria e pctõ morle. P̱ troppo mangiare o uõ p̱ dilecto uomitare e pctõ mor. Chi p̱ sanita delcorpo si corrompe pecca morte. Fare alchuna cosa p̱ la quale si cade i pollutione nocturna e pctõ mor. Ballare cantare sonare et simili atti fare p̱ inducere altri a luxuria e pctõ m. Sella p̱sona fusse contenta della pollutione nocturna deliberatamẽte e pctõ mor. Della Luxuria

Dilectarsi con ragione della cogitatione della luxuria laquale i opera fusse morle auenga dio ch cio i opa non uolesse fare e pctõ mor. Chi con ragione deliberata uolesse actualmente adempiere la cogitatione della luxuria e pctõ mor. Toccare se stesso o uõ altri cõ intentione di luxuriare i qualũq modo e p. m.

Jn matrimonio quando ne toccamenti disonesti si pone elseme et i quegli si finisce e pecto mor. La defloratione delle vergine fuora di matrimonio e pecto mor. Lo incesto cioe lux(uri)a con parenti e pecto m(orta)le gravissimo. El rapto cioe p(er) forza rubare la femina e gran pecto. Lo adulterio doppio et semplice sempre e pecto mor. Lo Sacrilegio cioe luxuriare con p(er)sone sacre et religiose e pecto mor. La mollitie cioe p(er) se stessi corrompersi la carne e pecto mor. La Sodomia cioe maschio co(n) maschio femina con femina e pecto mor. gravissimo. Peccato co(n)tra natura cioe maschio co(n) femina fuor del luogo naturale si e mortalissimo. Nessuna cosa excusa la donna che consente fuora del vaso naturale e mort(alissi)mo. Quando la donna p(er) no volersi ingravidare spargie el seme fuor del vaso naturale col p(ro)prio marito o vero con altri che si sia e pecto mor. gravissimo. Lo coito congli animali cioe corrompersi congli animali sopra tutti gli altri di luxuria e mortalissimo. Della Jgnorantia

Jgnorantia delle cose necessarie alla salute non excusa di pecto mor. Andare alle meretrice credendo che non sia pecto non e p(er)o excusato da pecto mor. Contrarre el matrimonio occultamente e pecto mor. Tanto q(uan)to el matrimonio sta occulto sta il pecto mor. Consumare il matrimonio in tempo interdetto e pecto mor. Rompere il matrimonio de facto i(n) caso non concesso e mor(ta)le. ~~Rendere il debito allo adultero publico~~ Rompere et non rendere il debito etiadio p(er) zelo di castita puo ess(ere) mortale. Rendere il debito allo adultero publico puo ess(ere) pecto mor. Non rendere il debito requisito debitamente et da cagione al compagno di peccar mor(ta)le e pecto mor. Amen.

Del ballare et del Cantare.

La Sexta figliuola della gola laqual si chiama inepta letitia si reducono o si possono reducere il ballare il cantare il saltare et il sonare. I quali acti i(n) sei modi possono esse(re) vitiosi. El p(ri)mo p(er) rispecto della intentione cioe quando e cattiva come sarebbe che cio facessi o p(er) vanita o p(er) disonesta et simile. El Secondo p(er)

rispecto del luogo, come sarebbe quando tal uanita si facesse i chiesa
o i Cimitterio, o in religioso luogo. El terzo sie p rispetto del tempo, cioe
quando si facesse in tempo di penitentia, o di afflictione, come e di qua-
resima, o altri di di deuotione, come e il di di pasqua. El quarto sie p
rispecto della psona, cioe ch fusse clerico chi tal materia facesse, e
molto peggio se fusse religioso, o, religiosa. El quinto sie p rispetto
del modo cioe quando ne balli et ne canti si usi fanno degli atti et
gesti lascivi et pvocativi alla luxuria. El sexto sie p rispecto della
materia, quanto al canto, et quanto al suono, cioe se fussino di
cose brutte, et pvocative al malo, come sarebbe cantare parole
disoneste, et provocative alla luxuria. In tutti questi modi alcuna
uolta e mortale, alcuna uolta e ueniale. Peccato mor sarebbe
i quattro modi. El p° sie quando si facesse queste cose sopradette
p provocare se stesso o altri a luxuria, o, a inamoramenti fuori di
matrimonio. El secondo sie qn si facesse p cagione di vanagloria
o di supbia tale e tanto ch fussi mortale. El terzo sie quando si
pigliasse in quello ballare et sonare tanto piacere et tanto vi ponessi
l'affecto, ch se etiandio fusse contra e divini comandamenti et contra
quegli della chiesa o altri ne pigliasse ruina all'anima sua di pecto
mor. pure ancora il farebbe. El Quarto sie qn si facessi co atti
disonesti et giesti et parole tanto disoneste, ch fussino i se occasione
et sufficentia a pvocare a luxuria le mente debole. Quando
queste cose sopradette si fanno in chiesa, Con cio sia cosa ch questo
sia grande irreverentia di dio et sacrilegio, credo ch'el sia piu
tosto mortale ch veniale. Ancora qn questo fanno le persone
ecclesiastice et religiose, et spetialmente con secolari p uanita del
mondo piu tosto pare mortale ch veniale

Della luxuria

El septimo uitio Capitale si chiama luxuria. Il quale si comette in
quattro modi quasi in tutte le sue maniere cioe i pensare, i par-
lare, in toccare senza venire all'atto et in esso atto di luxuriare.

Qui mi conuiene scriuere brutto, et questo e per che la materia i(n) se
e brutta la quale si conuiene dichiarare per utilita di chi hauesse bisogno.
Ma il buon fine fa la materia honesta et buona et sanctissima.
Quanto al proposito del pecto della luxuria nota che questo puo essere
in cinque modi. El p° sie quando la persona cio pensa per hauere dolore
o per confessarsene o uero per amaestrare altri di tal materia per atto di ca-
rita come sonno e doctori confessori predicatori et simili persone et
questo none male ma piu tosto acto uirtuoso in se. et pure si conuiene
esser molto cauto sopra tale materie perche troppo la carne si specchia a
tali recordanne et pero tanto quanto bisogna pensare si uuole et
no piu et con gran timore. se ui si mescolassi alcuno piacere solamente
sensuale gli sarebbe per ueniale. El ij° sie quando gli uiene tal pensiere tristo
contra il suo uolere et subito lo discaccia et no e stato i(n) cagione al-
E lora e merito di tentatione uinta. Ma se fussi cagione di cio per ocio sta-
dimente et per uano risguardo none sanza pecto ueniale. El 3° modo
del pensare uitioso sie quando tal pensiero cattiuo no subito si discaccia
ma pigliane alcuna picola delectatione et complacentia secondo la sen-
sualita: et pure la ragione quando se ne auede gliene rincresce et no uor-
rebbe tal pensiero et sforzasi di discacciarlo. et questo sie ueniale.
El 4° modo sie quando la mente de il pensiero luxurioso pigliasse piace-
re et dilecto di quello et e contento d'auerlo o uero no si cura di discac-
ciarlo da se per il dilecto che ci a posto et quando quello pensiero fusse di cosa
la quale i(n) acti o uero in facti fusse mortale auenga dio che no diliberi
di fare cio che pensa actualmente, pure tal pensiero sarebbe mortale.
El Quinto modo del pensare luxuriosamente sie quando con il pensiero
desidera con ragione deliberata di fare l'atto del pecto di luxuria cioe
acto carnale fuori di matrimonio debitamente fuato et e mortale
piu graue che altro sopradetto. et questo de pensieri sie di diuerse
spetie secondo la qualita del pecto el quale ~~pecto solamete~~ delibera
di fare, come sarebbe soluto con soluta. el qual peccato solamente in
pensiero sarebbe fornicatione sanza niente operare. Se delibera di-

stare con maritata sanza adulterio et cosi deghaltri Del parlare luxurioso

Qrto al parlare qn la psona dice alcuna cosa adaltri o honesta o disonesta a fine di induciere el pximo a uno carnale o uno di luxuria pecca mortalmente. Quando la psona dice parole brutte et disoneste come si fa i novellare o i trufferie o i cantare et in sonare non si curando se altri p questo suo parlare icorressino in peccato mortale avenga che quello no intenda di fare cioe chel pximo ne pigli scandolo. ma solamente questo faccia p dar piacere et sollazo et festa a se stesso o adaltri pure pecca mortalmente. Ancor qn la psona dicesse parole disoneste et non p lo fine sopradetto. et pure p quelle parole altri caschino i ruina di peccato mortale essendo i lui tal pole molto inducerne a libidine maxime alle mente deboli penso sarebbe pecco mortale tal parlare. i altro modo sarebbe veniale no si aggiugnendo altra deformita.

Del Tacto libidinoso.

Qrto al toccare sanza latto del pecco. Se la psona tocca se stesso o altri o si lasci toccare in parte disonesta o altrove come sarebbe il viso el petto le mane o altra pte della psona per dilecto di luxuria pecca mortalmente. Questo faciendo co altre psone fuora di matrimonio. Quando etdio i matrimonio fanno dimoranza i tacti disonesti p diletto di luxuria no intendendo p quello toccare venire agli atti del matrimonio ma solamente finire iloro diletti i tali tacti ne seguita pecco mortale et molto maggiore quado p tali tacti ne seguita imondicia avenga dio che quello non intendessino. Quando etiandio fuora del matrimonio cioe facessino p alcuna necessita corpale o accaso sanza malitia no sarebbe peccato mortale ma veniale o nullo

i matrimonio ac mor

Della opa piena di Luxuria

Qrto allopa piena di luxuria laquale si commette i diversi modi et maniere i truovo spetialmente che i dieci spetie o no dieci maniere di luxuria si pecca mortalmente ma piu grave uno chi maltro.

Della fornicatione

La pa spetie di luxuria si e soluto co soluta sanza altra diformita cioe se intende essi soluto co soluta qn stesse con meretrice o cocubina

o vedoua o co altra femina ch no fusse delle spetie infrascripte
et questo si chiama fornicatione: et e sempre pecto mortale: etiandio
se gia hauesse promesso luno a laltro di no fare pecto con altra
psona no essendo sua donna. Della defloratione delle Vergini
La ij spetie di lux sie qn la psona deflora, o uo corrompe la vergine
fuora del matrimonio: et con suo consentimento. Questo si chiama
Strupeu se quella no fussi psona religiosa ne daltri fusse donna.
La 3a spetie sie qn lhuomo piglia la Del Rapto cioe uiolentia
Donna p forza: et contra la sua uolonta, o de parenti: et questo fa
p fare el pecto della luxuria, o vergine, o non vergine che si sia
ma none maritata adaltri: et none psona religiosa: et chiamasi
rapto: et e punito dalla leggie. Dello Adulterio.
La 4a spetie sie qn la lux si comette co psona congiunta ad altri in
matrimoio: et questo si chiama adulterio. et qn solamente luna delle
Adulterio duplice parti fusse i matrimonio e adulterio simplice detto mortale
grauissimo. et qn luna pte et laltra sono i matrimonio sarebbe adulte-
rio duplicie: et molto piu graue chel primo: et e punito dalle leggie
humane siue Ciuile. Della incesto.
La 5a spetie di lux sie qn si comette il pecto con sua parente, o affine.
Affine si chiama ancora quegli ch sono da pte de lhuomo sich gli parenti
della donna imediate quando le cognosciuta carnalmente da lhuomo
~~efficino parenti~~ naturalmente ipso facto efficino delluomo: et p contrario
e parenti de lhuomo efficano parenti della donna. et i quello grado medesi-
mo efficano, nel quale sono li proprij parenti. et p fino al quarto grado del
parentado inclusiue no possono contrahere el matrimoio i fra loro.
Comettere adunq lux con parenti, o uo co affini e grauissimo pecto
mortale, et chiamasi incesto, condannato al fuocho secondo la leggie.
La vi. spetie della luxuria sie qn si comette pec- Del Sacrilegio.
cato co psona sacra, o luna delle pte, o luno et lalt. o cherico, o
Religioso, o prelato ecclesiastico, o Monaca, et chiamasi sacrilegio
Ancora comettendo pecto contra compari et comare, o co patrini
o con figliuoe, o con figliocce et simile, i lequale spetie tutto e re-

putato Saccilegio: et quanunque etiandio i luogo sacro comettesse pcto di lux e reputato saccilegio et e grauissimo peccato al vescouo comunemente reservato. Della Mollitie

La 7a spetie di lux sie qn p se stessa la psona facesse la imundicia o uo corrupcione studiosamente della sua carne ppria: et non conaltra psona, et questa si chiama mollitie, et e grande pcto mor. Quando luomo peccando p se stesso questo facessi co intentione et uolonta di peccare con altri, sarebbe quanto alla mente diquella spetie laquale sie lapsona laquale desidera. Della Soddomia

La 8a spetie di lux sie quando maschio co maschio. femina co femina comette pcto di lux come Sco pagolo dicie scriuendo alli romani chiamasi Sodomia. p loqual peccato maladetto. yho mando fuocho et zolfo dal cielo sopra cinque citta: et chiamasi anchora contra natura et piu grauissimo che la sopradetta. Del pcto

La 9a spetie sie qn comette pcto di lux maschio co contra a na femina fuora del uaso naturale donde si fanno efigliuoli: et chiamasi contra natura, piu ancora, e co la ppria donna che su con altre femine: Sco Augustino dicie che piu psto debba ladonna lasciarsi uccidere, che acconsentire a tal pcto, et p fuggire scandolo, o p paura di battiture cio pmette, auenga dio che questo sia contro lasua uolonta et dispiaciere, none po excusata dal pcto mor. Quando etiandio luomo et ladonna usando insieme p nonsi ingrauidare spargono insieme fuor delluogo debito peccano grauemente mor. et e diquesta spetie pessima.

La xa spetie della lux sie quado. Del coito congli animali.
la psona e tanto scielerata che lasciando ogni humanita che ha in se, comette la disonesta congli animali bruti. Queste .x. spetie sono come dieci fune del demonio conle quale mena moltitudine innumerabile di christiani seco allo inferno. Quando alcune di queste spetie si truouono insieme cioe iuna continuatione di operare, sono uno pcto mortale: tanto piu graue quanto piu circunstantie di peccati ci sono congiunti. Ma

quando sono spartiti luno da laltro questi acti carnali cioe in di-
versi tempi interponendo altri pensieri, o, facciendo tra luno et
laltro, sarebbono diversi peccati, verbi gratia Se la persona ha uno pen-
siero di luxuria con deliberatione di ragione pecca mortalmente se quello pensiero
in opera fusse peccato veniale. Ma se dappoi che quello pensiero e passato
entra nella mente e pensieri de fatti della casa o, di mercatantia o,
o, in altri simili: et poi dicie alcuna parola disonesta per cagione di
inducere altri a quello peccato che con deliberatione haveva pensato,
fa di nuovo un altro peccato mortale. Et dapoi el pensiero della luxuria
o, uno delle parole dette disonestamente entra, in uno altro pensiero
daltre cose lasciando e pensieri della luxuria: et poi unaltra volta
fa alcuno atto di toccare disonesto, et piu di nuovo ancora fa
unaltro peccato mortale. et questa medesima regola piglia di tutti gli altri
peccati. Otto sono le figliuole della luxuria secondo Santo Gregorio ne morali

filie luxurie.

La prima sie ciecita di mente. La 2a. precipitatione. La 3a. inconsidera-
tione. La 4a. inconstantia. La 5a. amore di se stesso. La 6. odio di dio
La 7a. amore della vita presente. La 8a. horrore, o, uno disperatione
dellaltra vita. Per intendere in che modo le predette figli-
uole pardono dalla luxuria e, da sapere che la sensualita maggior-
mamente intende, et se, occupata circa le delectatione car-
nale: Et questo sie piu per lo vitio della luxuria che per altri peccati
per laqual cosa procede che la parte superiore dellanima cioe lo
ragione et la volonta si truovono molto disordinate nelli atti
circa operare nello debito modo i quali manda tutti per terra
La luxuria maladetta. Della Ciecita mentale.

Lo primo atto della ragione, sie pigliare alcuno buono fine per
il quale si muova la persona a bene operare perche ogni cosa sadopera,
per alcuno fine: Questo buono fine sie ultimamente messer Domenedio
per loquale amore, et gloria si debba fare ogni cosa. Ma questo atto
della ragione e, impedito, et tolto per la luxuria, laquale subvertie
il chuore, et lo intellecto che non habita dinanzi dagli occhi della
mente, lonnipotente Dio nelle opere sua, et cosi nascie la prima

figliuola di essa lux^a. che si chiama cieca dimente. la quale cecita solamente no importa privatione dellume della gratia per che essa e comune a tutti gli peccati mortali: ma etiandio importa no tendere, o veramente pensare di messer domenedio. alla quale lamente peccatrice s'accosta. Da questa cecita mentale procede uno vitio detto da Santo Isidoro Stultiloquium 29 el quale consiste nel parlare delle parole demostrative che in detti carnali et corporali proponga tutte le altre cose, come se tali diletti fussino il maggior bene che sia. **Della precipitatione della lux^a.**

Lo secondo atto della ragione sie di consigliarsi intra se medesimo delle cose che ha a fare per il buon fine che ha electo examinando cio che debbia fare per trovare bene il debito modo di pervenire al debito fine: et per cio ripensa delle cose passate, ricerca le cose che possono advenire, et le cose che occorrono al presente et pensa delle sententie de savi circa tal materia: et cosi la persona dal supremo della ragione procedendo per insino al fine della corporale operatione per questi mezi quasi per certi gradi adopare virtuosamente. Ma la lux^a. rompe questa schala piu che glialtri vitii. Et per lo impeto della passione della concupiscentia strabocca la persona, et inducela ad operare questo presto, o, vero sanza consiglio alcuno, o, sanza examinatione della ragione et cosi sie poscia la seconda figliuola della lux^a. laquale si chiama precipitatione. Onde dice il savio che L'amore libidinoso no ha in se consiglio, ne modo, ne puo reggere con consiglio. Et nota che questa precipitatione, et etiandio le altre figliuole aventgadio che procedano comunemente piu da questo vitio della lux^a che da glialtri, niente dimeno ancora degli altri possono procedere et cosi si truovano neglialtri peccati.

Lo 3° atto della ragione, sie di **Della inconsideratione.** giudicare cioe diterminare quale via ilvoglia tralle diverse

vie che:

uie che occorrono circa lopare: et circa el determinare q̄le uia euoglia pigliare et in ch modo adoparare, ma tale giudicio manda aterra la lux̄ et cosi sipone la 3ª figliuola, ch si chiama uitio de inconsideratione. et da questa incosideratione procede ch la psona dicie parole leggiere et scostumare et scandolose lequali sancto isidoro chiama uitio di scurilita. ilquj uulgare sie ppio coleffare o uo ruffare: Della incostantia

EL quarto atto della ragione sie poi ch ha determinato ch debba fare di comandare allaltre potentie inferiori et membra corporale ch mettino i executione quello ch p la ragione e determinato. ma la lux̄. et disonesta impaccia p lo impeto suo ch la psona no faccia q̄llo ch ha determinato la ragione: et cosi si pone la 4ª figliuola ch si chiama incostantia, cioe no istare fermo i quello ch ha determinato p la ragione, ma mutarsi ad altro p lo impeto della passione. onde dicie ilsancto dimo p la do che dicieua di uoler lasciare la conuersatione dellamica, p che la ragione gliele dettaua ma dubitaua, ch una piccola lacrimuza diquella amica gli muterebbe il pposito. Similm̄te la uolonta e peruertita dalla cocupiscentia praua et questa uolonta ha dua acti

EL pmo sie il desiderio del fine. il Dello amore di se medesimo quale e ordinato no ad altro sermone amess domenedio, quanto alultimo fine. Ma questo peruerscie la lux̄. desiderando disordinatamente e dilecti carnali, ponendo quiui ilsuo fine, quasi come fussi uno somo bene. et cosi si pone la quinta figliuola ch si chiama amore di se medesimo, cioe quanto alle cose dilecteuole della carne: et po ch tale ha ilchuore marcio pieno di brutti desiderij: et la bocca. conuiene che la botte dia del uino ch ella a diqui prociede chel luxurioso ha molto i bocca parole diso

neste di lux^a. Ilquale uitio chiama sco Isidoro Turpiloquio. Dello
La sexta figliuola della lux^a sie odio di dio. Ilquale odio di dio.
procede dalla quinta detta īmediate: Imperoche illuxurioso per
tanto pone, o porta noia, o uō odio inuerso dio, inquāto che
uieta o uō prohibiscie la dilectation carnale et uitiose nella
sua leggie: per laqual cosa lui non puo adempiere isua cattiui
desiderij come uorebbe o per alcuno rimorso di conscientia, o
perche altri nogli acconsente a sua petitione, o uō per altro rispet
to. Dello amore della uita presente:
El secōdo acto della uolonta e desiderare le cose che sono or-
dinate ad alcun fine. et se tale desiderio et ~~maggiore~~ ragio-
neuole elfine e buono et nō possono esse le operationi se non uir-
tuose, perche queste sono quelle cose per lequali si peruiene alultimo
fine: ilquale e ilglorioso dio, uita etternale. Ma la luxuria
peruerte questo desiderio per la concupiscentia desiderando questa
uita temporale per potere ben godere, et hauere edilecti carnali
a suo modo, et cosi si pone la septima figliuola laquale sichia-
ma amor della uita presente, donde di quiui procede paro-
le et acti sollazeuoli per bene dilectarsi nel mondo. Della disperatiōe
La octaua et ultima figliuola della lux^a sichiama dellaltra uita.
disperatione, o uō horrore dellaltra uita. Laqual procede dalla sep-
tima detta disopra. Imperoche ildisonesto et luxurioso, essendo troppo
dato agli dilecti carnali et quasi tucto imerso: nonsi cura di peru-
nire adilecti spirituali, et etternali: ma glia ī fastidio et ī horrore
diqua uolendo far suo nido questa uita, eleggendo per suo pa-
radiso, et pero gli par piu dura la morte che agli altri peccatori
onde dicie el sauio nello ecclesiastico. O morte quāto e amara
la tua memoria a chi ha pacie in questo mondo. Intende della
pace corporale et carnale, cioe di contentare gliappetiti suoi.
carnali. Tucti questi otto uitij sono peccati quando mortali et
quando ueniali, et e difficil cosa a cognoscergli sermone in quanto

sono congiunti con laltre deformita. Dello Scandolo.

B Di questa inconsideratione medesima, et dellaltra figluola che si chiama amor di se stesso nasce unaltro vitio ilquale si chiama schandolo quanto alla materia. Scandolo e uno parlare, et uno opare meno che buono, che da adaltrei cagione di cadimento spirituale cioe i peccato. Et quando la psona fa, o, dicie alcuna cosa a questo fine p induciere altri al peccato, allora lo scandolo e un peccato speciale, et distincto daglialtri, lasciando andare tutte laltre false et erronee oppinioni dellanima et pigliãdo

Et se intende induciere altri p sua acti o, p suo parlare, o, peccato mortale, e quivi peccato mortale. Se intende induciere veniale e, veniale. Ma se la psona ha questa intentione in suo parlare, o, opare vitioso, et non dimeno altri ne piglia cagione di peccato o, u͂o circumstantia che aggrava ilpeccato di coluj. et i uno piccolo difecto di peccato veniale potrebbe peccare mortalmẽte, cioe se quello tale credesse, o, sapesse disuo acto di peccato veniale altrj pigliarne grande scandolo: et luj nonsi curasse delsuo scandolo: ma volesse pure fare a suo modo, allora, e, peccato mortale.

Et nota che pche altri si scandelezassi, nõ debbe alcuno lasciare di fare quelle buone opationi necessarie alla salute come e, di obseruare ecomandamẽti di dio. Ma laltre opationi lequali nõ sono necessarie alla salute, come dare lelemosina fuor di caso di necessita extrema, o, fare orationi, o, simili, p fuggire scãdolo daltri, si debbe abscondere, o, indugiare i fino a tanto che quello che si scandaleza p qualche ignorantia, o, fragilita gli sia mostrato come nonsi debba scandelezare. Et se pure p malitia di tal cosa altri ne vuol pigliare scandolo, nõ debbe p quello lasciare di far tal bene. Similmente el predicatore, doctore, o, altra psona p tor via uno scandolo, non debbe mai dire una bugia: ma debbe alcuna volta taciere la verita, laquale none necessaria

di dire. Similmente el Rectore, o Vficiale nõ debbe mai p. le-
uare scandolo dare iniqua sententia contra altrui, et cõdamnare
chi nõ ha facto il male. Ma puo bene ĩ alcun caso temperare il
rigore della iustitia a nõ punire il peccatore, o difecto come
ha meritato. Dello Scandolo.

A Della 3ª figliuola della luxª cioe inconsideratione, procede uno uitio
detto temptare idio: et questo e quando la psona, o con parole, o chon
fatti di pigliare alcuna experientia della potentia, o uer sapientia
o, uer bonta, o clementia di messer domenedio: et alcuno fa questo
studiosamente et expressamente, intendendo di pigliare tale
experientia, come feciono e giudei piu uolte inuerso el figliuolo
di dio benedecto. Et fu quando il domandorono se il censo si doueua
dare a Cesare. a quali rispose el signore pche mi tentate o hy-
pocriti. Ancora dimandauano segno da cielo ad approuare el
miracolo facto del demoniato liberato, esser facto in uirtu di dio
et non di Belzebub. Doue dice lo euangelista che questo dice-
uano tentandolo, et in molti altri luoghi. Alcuno altro non ha
questa intentione di pigliare experientia di dio, niente dimeno
dimanda, o, uero fa alcuna cosa annuno altro utile sermone a
prouare la potentia, sapientia, et bonta di dio come per exempli gratia
chi fusse infermo, et non si uolesse aiutare p consiglio de medici
et delle medicine naturali, potendo cio fare, aspectando che dio
lo sanassi, questo e, a tentare dio quanto alla sua potentia.
Similmente chi non si uolesse affaticare, a potere uiuere, ma
aspectassi che dio gli mandassi il cibo da cielo. Costui tenterebbe la
bonta diuina. Similmente chi hauesse ad insegnare ad altri: et
a predicare et mai nõ uolesse ne leggiere, ne udire da altri
ma aspectasse che idio lo douessi admaestrare, sarebbe tentare
dio sopra cio, saluo se in alcuna delle cose sopradecte, hauesse
speciale instincto, o, uero p reuelatione di dio come si legge di Sca
Agatha laquale nõ uolle medicina hauendone bisogno. ma mira-
colosamente fu da dio sanata. et tale uitio, o, uero peccato di tentare

dio, e peccato mortale mescolato cō molta superbia. Et però ben dice la scriptura. Non temptabis dn̄z d̄m tuū. Intendi bene quello che è detto di sopra, cioè qn̄ la p̄sona conle medicine naturali, o congli altri debiti rimedij si potesse aiutare et nonsi aiutasse, sarebbe tentare dio. Ma sendo si volesse aiutare nella infermità, o in altro bisogno, se non cō incantamenti, con brevi, o altre superstitioni, o idolatrie, o di fare alcuna altra cosa di pctō ch non debbe fare, nō si chiama questo tentare dio ad volersi aiutare p̄ remedij di pctō ma sarebbe usando tali rimedij contra la leggie di dio Ricordo breve.

Primo se ha facta la penitentia de peccati ch siano stati mortali, p̄ch s'ella nō lha facta et nonsene ricorda, è necessario rifare unaltra volta la confessione. Etiandio se havesse tacito, et lasciato qualch peccato mortale p̄ malitia, o p̄ vergognia, bisognia rifare tucta la confessione maxime sesi confesso cō unaltro confessore. Altri casi sono qui equali lascio p̄ brevità. Item debbe pensare se è stato excommunicato, di scomunicatione maggiore, quante volte è andato alla messa, o agli ufici divini, tante volte ha peccato, et seglie absoluto da chi può. Item sopratucto bisognia sforzarsi di dire quante volte ha facto tal peccato mortale: et quante volte ha pensato di farlo cō ragione deliberata: et dappoi ch ha facto il peccato mortale, quante volte se stato contento cō ragione deliberata daverlo facto, o vero quãte volte se stato mal cōtento, di nō haver potuto fare quella cosa ch è pctō mortale. Item se se stato cōtento ch altri pecchi mortalmēte, o se se stato cagione del pctō mortale daltri, et quante volte. Et quali pensieri deliberatamēte hai havuto circa simili cose ch sono pctō mortale. Item se latto del pctō è stato in chiesa, o i luogo sacro, o in di diffesa. Item se se padre, o madre di famiglia, o governatore dalt̄ aquali hai dato exemplo di peccare, et nō hai gastigati quegli che sono sottoposti a te. Item se ben disideri di ricordarti pensa de sentimenti o pūi choglio cchi hai peccato, o pūi choglorecchi, o pūi

con la gola, o i piu cō altre parti del corpo i delectarsi, o i acconciarsi
a cattivo fine: Item chon chi ha peccato, o pensato di peccare, o maschio
o femina, o maritata, o parente, o prete, o frate, o suore et simili
et se tu se i matrimonio: et nō hai servato la fede: Item pensa quanto
tempo tu se stato in tal peccato, o dinvidia, o dodio, et malivoletia
o disonesta in questo modo meglio ridurrai a memoria quate volte
hai peccato. Etian pensa e luoghi dove hai usato et praticato. Cosi
pensa e compagni, o, chon chi hai conversato. Pensa i che eta solevi
piu un peccato che unaltro fare: Pensa gluffici, o, exercitii, o, pratica
o, traffichi ne quali se stato, et quali peccati piu in quegli exercitii
ti facievano offendere dio et il proximo. Pensa la cattiva usanza, o,
In giurare, o in dire mal daltri, o bestemiare, o mal pensare. Item
pensa se hai fatto el debito della coscientia verso el proximo restituire
la robba, o fama, et simili. Fa una raccolta delle volte de pesieri
come decto e, et de peccati fatti, et nō dir piu che si sieno, perche sa-
rebbe bugia: et peccheresti. ma puoi dire al confessore dubitativa
mente se dubiti. Et sopra tutto habbi intentione di nō offendere
piu il tuo signore dio, et in questo modo ti specchierai, et poi a
faccia, a faccia laltissimo dio vedrai qui e benedictus i secula amen.

Del peccato della detractione et i prima come si mostra per 3 ragioni

Or seguita di vedere del maladetto peccato de detractori: del quale
vitio, e, hoggi molto corrotta la giente. Sicche ogni huomo quasi
piu volentieri dicie, et ode piu tosto il male che el bene. Et i prima
mostriamo et pognamo quelle cose che ci mostrono la sua gravezza
poi parleremo di molte sue spetie: Nella terza parte di quegli che
volentieri lodano, Nella quarta biasimeremo ~~a~~ la impatientia
di quegli che male le portano. Quanto al primo dico, che molte cose sono
quelle che ciel mostrano molto grave et detestabile. La prima sie la scrip-
tura sancta la quale i molte parte et luoghi molto el biasima et vieta

ne maledi cas surdo. Et per cel vieta idio nel Levitico quando dicie: Non maladire il sor-
do, et nō porre offendicolo inanzi al ciecho ma temi il signore dio tuo.

Aug.

onde sopra ció dicie una chiosa. Alsordo maladicie chi detrae a coluj
che absente, et chi nō lode. Et cōsequentemēte pone offendiculo di-
nangi alcecho, quando dicendo mal daltrui da male exemplo al
semplicie: et scandolo chi lode, et chi non conoscie colui di cui si dicie.
Chi none dubio, chi come dicie San Greg. piu muovono gli exempli
che le parole albene, et almale. si chi p questo modo lo detractore se
crudele: et contro a colui di cui dicie chegli toglie la sua buona fa-
ma, et contra colui chi lode, chi forse ne piglia exemplo. Anco nel
predetto libro incontenēte p dichiarare la pdetta parola si dicie,
Guarda che non sia infamatore, ne susurrone ne populi. Anco á
si vieta nel predetto libro sotto parole copte quando vieta che
nonsi mangi sangue: P laqual cosa sintende che luhomo nō rode
detrahendo, ne bea laltrui sangue cioe laltrui vita, et comunemēte
la vita dogni animale consiste nel sangue. Et nello ecclesiastico
si dicie guardati chi nō sia chiamato susurrone, cioe oculto detrac-
tore i vita: et chi nonsia preso allacciuolo della ma lingua. et po
anco dicie: Non andare alconuito dico di coloro iquali volentierj
mangiono carne. p laqual parola sintende, chi luomo de fuggire
la mensa: et la compagnia di coloro chi detrahendo, rodono laltruj
vita. Seguitando el consiglio di Salomone chi dicie: Nō usare cho
detractorj. Onde cosi facieua Sco Augustino, del quale si leggie che
contra questa pestilentia della detractione haueua scripto sopra la
mensa sua dua versi: liquali diceuano. chi ama didir male daltruj
nō sia ardito dentrare aquesta mensa, onde se p alcuno caso, alcuno
hauesse cominciato di dire male dalcuno, turbauasi molto, et diceua
chi senō cessassino daquello parlare chi egli casserebbe que uersi, o egli
si leuerebbe da mensa. la seconda cosa chi ci mostra la uilta et per-
uersita di qsto pcō, sie pensare qlle cose alle quali ildetractore e
assimighato. Et imprima trouiamo chi egli e assimighato al cane.
Et qsto most^a Lo ecclesiastico qn dicie. Sagitta fixa i femore canis.
Sic uerbum i corde stulti, cioe uuol dire. che come il cane ferito

no cessa dabbaiare: così eldetractore una rea parola ch habbia udito
da altri, nō può tenere secreta: ma va pure abbaiando p detractiōe.
J detractori sono cani nella greggie del diavolo, po ch con loro abba
iare et detrarre et schernire, non pmettono igniuna delle sue pecore
tornare a xpō. Sono ancora assimigliati a Cani, ch stanno a macelli,
ch sempre hanno la boccha insanguinata. p ch eglino sempre il
sangue deglialtrui peccati si rivoltano p boccha. Anzi che peggio e,
questi cani nō solamente mangiono la carne, et lecchono il sangue
ma etiandio rodono lossa, po ch nō solamente dicono male de
gli huomini carnali et sanguinenti: ma etiandio procurano
di stracciare la vita de sancti, iquali nel corpo della chiesa sono
significati p lossa. i ció, ch come lossa portono et sostengono il
corpo, così eglino reggono, et mantengono la chiesa di dio. Ancora
eldetractore e, assimigliato alporco, impo ch ilporco così mette il
Griso nelloto come ilpiede. Così eldetractore mette pure lasua
lingua a rugumare laltrui brutture. Et come ilporco entrando
nellorto nō va a fiori et a lerbe odorifere, ma corre pure al
Loto et alla trosca. Così eldetractore laltrui buona vita, non loda:
ma cercha pure se trouona alcuna lordura di peccato et qui
sinvolgie pensando et detrahendo. Non attendendo questi co-
tali ad qllo admonimēto dellibro della sapientia ilquale dice
pdonate alla lingua cioe risparmatela dalla detractione.
Che inverita pogniamo che luhomo nō volesse pdonare al
peccatore, doverrebbe almeno pdonare a se stesso, ch nō rivol-
gesse altrui p sua boccha. Che concio sia cosa ch noi veggiamo
ch niuno savio metterebbe cose fetente in vasello honorevole.
Ben mostrano li peccatori, ch laloro boccha e vasello inmundis-
simo poi ch eglino nō vi mettono sennon puza degli altrui pec-
cati laqual puzza excede ogni altra puzza corpale. Nella
3.a pte dico ch eldetractore e assomigliato al Serpente, onde
dice lo ecclesiastico: Come il Spente ch morde in silentio, così e

P ossa gl.

Detractore Spe
n° 3 parte 7

il detractore lo quale occultamente detrahe, Sicch quanto a qsto e traditore. Ancora come il spente ua torciendosi, cosi il detractore nō mostra di uolere ferire, doue egli poi feriscie cioe ch imprima pretende et mostra di uoler lodare, ma poi torcie a dire male: et in faccia et ĩ presenza del pximo dimostra damare: et poi dirieto ne dice male. Et come e spenti fugghono qn sentono uenire gli huomini al tumulto et al parlare cosi questi qn sentono uenire quegli di cui dicono male o altri loro amici, cacciono, et torchono le pˀole ad altre nouelle. Ancora torchono ĩ cio ch pcominciano a lodare colui di cui uuol dire male: et poi soggiungono et dicono, ma pure ha il tal difecto, sicch guasta la prima loda cō la secōda detractione. Anzi p cio ĩcominciō a lodare p potere piu sicuramēte dirne male. onde sogliono dire questi tali io nō dico qsto p male ch io gli uogha ch io gli uoglio bene: ma dicolo p la uerita. Ma certo eglino ne mentono p la gola, pcch se eglino gli amassено nō andrebbono dicendo e loro difecti, se gia nō fusse p grande utilita del ben comune, del quale hoggi lhuomo poco si cura. Anzi ueggiamo che p amore puato lhuomo tacie etdio e mali, e quali e tenuto di dire p comandamēto di dio et de prelati: et p utilita del ben comune et etiandio p curatione di chi e offeso. Sicche p la correptione presente scampi la futura, et poi p odio puato dicie lhuomo qllo ch nō debbe. Sicch chi ben pone mente, questi nō ptendeno a correptione: ma a confusione della psona. La qual cosa semp e pccō mortale. Ancora come il spente mangia terra, cosi il detractore cioe ch truoua infermo et uile di pccō si uolta p bocca et dilectasene come lhuomo affamato del cibo. onde di questa piagha di spenti cioe de detractori si puo ĩtendē quella minaccia ch fece dio al pplo suo nel deuteronomio, quando dicie Dentes bestiarū imittā in eos cū furore trahentiū sup terrā atq3 spentiū

et p Ieremia dicie io mandero fra uoi spenti pexini ch no averano dincantagioni. et questi sono idetractori pexini ch no si correggono p ignuna reprehensione. onde chi ben pon mente q̄sti cotali rade uolte ben si correggono. et po dice lo ecclesiastico. luhomo che usato a parlare dimproperio, tutti gli di della uita sua no sara da dio exandito. Ancora la detractione e quasi come una bestia monstruosa laquale come se contra a natura havessi coltegli taglienti i boccha. onde ꝑ di loro sintende q̄lla parola de proverbij ch dicie che e una generatione laquale i luogo di denti ha coltella. et q̄lla parola del psalmo ch dicie: Filij hominu dentes eoꝝ arma et sagitte et lingua eoꝝ gladius acutus. onde po sc̄o B̄nardo assomiglia la lingua del detractore al coltello di tre tagli et dicie. Coltello di tre tagli e la lingua del detractore cioe ch uccide q̄nto a lanima, et se et chi ode et di cui si dicie male colsuo sermone. Et parmi piu crudele ch la lancia laqual passo il lato di cristo i croce, poch ella passo il corpo gia morto: et q̄sta uccide lanima uiva. et p q̄sto e ancora piu crudele ch le spine et chiovi di xp̄o. che se christo no havessi havuto piu cara la uita dellanima nostra ch la uita del corpo suo non sarebbe disposto a si crudel morte p dare a noi uita. E ancora la detractione simile a q̄lla bestia laqual uide Daniel, laquale era simile a lo orso et haveva tre ordini di denti. Lorso ha similitudine di huomo i certe cose. ma none po huomo. Cosi lo detractoro pare huo alla uista. ma e bestia ferocie al facto. li tre ordini di denti si puo intendere tre modi p li quali il detractoro lacera la uita daltrui. cioe ibeni ap̄ti et manifesti malmenando. Gliocchulti negando, et i uitij scoprendo et accrescendo. Ancora il detractore e simile al sepulchro ap̄to il q̄l gitta puzze fetore e puzza onde di loro po dicie il psalmista. Sepulchrū patens est guttur eoꝝ linguis suis dolose agebāt. et po soggiugne. Iudica illos deus. Onde in uerita none sepulchro donde escha tanta puzza ne cosi

Detractor simi dẽ ... (margin)

Verso silis

Silis sep̄o patenti

silis ... (right margin)

noche silis

rea come e la boccha del detractore. Sicche come dice un Santo
piu pute a molti el fiato disopra che quello disotto. Et per uerita chi ben
pensa bene e pericoloso questo fetore. perche molti ne muoiono spiritualmente
Bene e uero che molti sono si adusati aquesta puzza, che no sene aveano
Perche come dice Sco Bernardo. Doue ogni huomo e puzzo, la piu si sente
meno. Ancora e detractori sono simili alla femmina pregnia laquale
co dolore penra di partorire la creatura conceputa. Perche cosi ad-
viene alluj della parola udita, cioe che no puo posare insino che non
no la dice. Et po aconntrario a tacere laltrui difecto ciammunisce lo ec-
clesiastico quando dice. Udisti alcuna cosa rea contro al proximo tuo, taci
et muoia teco. et spera in dio che non ti fara crepare. Onde molti pare
che credino crepare seno dicono cioche hanno i chuore. Sicche allor si puo
adattare quella parola di Job che dice. Il corpo mio e come mosto che bolle
sanza spiraglio et come gliorci et vaselli nuovi, perche come detto e,
pare che crepi lo detractore insinchè no isbocha cioche ha nel chuore.
Ancora il detractore e simile alla nottola, cioe alla ciuetta, o, uero pipi-
strello liquali si pascono pure di serpe uelenose. et cosi fanno costoro
pighando el ueleno dellaltrui peccato, et tragollo i bocca per loro cibo. et
po di loro intende el psalmista quando dice. Quorum os maledictione
plenum est. I detractori ancora sono piggiori che glialtri ladri et raptori
i cio che coloro rapiscono alcun bene temporale, ma questi rapischono
la fama buona, laquale come dice Salamone e, megho et piu ne-
cessaria che ogni altra ricchezza mondana. et maximamente incio
che questo e piggiore perche quasi mai bene ristorare no si puo, perche poi
che la infamia e sparta fra molte persone, cosi male si puo rarre a
diricto, come laqua che e, caduta in terra. Ancora gli detractori
nella congregatione del diauolo hanno officio et ministerio di
dare lo incienso. Sicche del turibulo della sua lingua no escie odo-
re dinciencso odorifero ma pure uapore dellaltra puzza. Perche
maximamente nel turibulo del chuore, et della et della loro bocca
no arde fuoco di carita: ma dodio. I detractori sono anco testimonij

Margin notes:
simile di pregnant (at line 6–7)
nocciuole / [illegible] (at line 16–17)

iniqui iquali senza essere pregati et constrecti rendono testimonanza degli altrui mali absenti: et no citati quegli contro a cui parlano. Onde diloro si lamenta il psalmista et dice. Insurrexerunt in me testes iniqui. Adunque che questa puo essere anco parola di christo et di sancto Stefano iquali per falsi testimonij furono giudicati. Ancora il parlare de detractori sono advocati del diavolo che pensano di crescere la suo giente et malmenare quelli di xpo, diciendo che quello che e di dio sia del diavolo in cio che del buono huomo dicono

no. che e reo. Che per certo no viene altro a dire sermo questo e fornicatore o questo e furo o iltale ha iltal vitio, sermo che questo e del diavolo et no e di dio. i detractori ancora sono figurati per il

Rex Amon Re Amon. ilquale in vergognia del Re David fece radere mezze le barbe a loro sua imbasciadori et tagliare loro ipanni insino alle natiche, come si dice nel secondo libro de Re. Onde mezza

no. la barba rade il detractore almesso del vero david cioe xpo quando la meta della lor vita rade col rasoio della lor lingua et allora precide li panni insino alle natiche, quando quanto puo scuopre le loro vergognie. Et brevemente come dice un savio, la detractione e figliuola della invidia, laquale se laltrui bene no puo negare, tenta per qualunque modo di impeçarlo per mala intentione o per qualunque altro mal modo. hyena

Nella quarta parte dico possiamo vedere la graveza di questo peccato se consideriamo la sua grande crudelta laquale in cio si mostra, maximamente che per vitupare luhomo il proximo suo vitupa et uccide prima lanima sua. Et ancora in cio no perdona il detractore ne ad amico, ne a parente. Et che peggio e dio gli huomini tribulati iquali harebbono bisognio di consolatione, recha il detractore insul disperare colla sua maladetta lingua. Si che in questo e vero il proverbio che si dice che alla nave rotta ogni vento gli e contrario. Et pero Iob tribolato si lamentava di coloro, che dovendolo consolare lo detrahevono et dice. Perche mi perseguitate

come dio et satollateui delle mie carni. Onde come dice Sco
Gregorio. Grande picolo e aun tratto esser da dio esser ꝑcosso et dal
mondo roso. A qsti detractori che no ꝑdonano ne a parenti ne
ad amico pare che sia uenuto quel giudicio delquale minaccia
idio elpopol suo ꝑ Ezechiel et dice. Tale judicio ti uerra che in
mezzo di te mangieranno ipadri efigliuoli: et ifigliuoli epadri
Et ꝑ Jeremia dice. Ciaschuno mangiera le carni del uicino suo.
Et ꝑo a questi tali dice Sco paulo. poi che insieme ui rodete et
mangiate, guardate che ꝑ questo modo nolui consumiate. Il de-
tractore di quaresima mangia carne, cioe rode laltrui uita
Et ꝑo disse un sancto, che molto sarebbe meglio mangiare della
carne et bere del uino, che deuorare detrahendo laltrui uita.
Ancora che uie peggio et piu crudele cosa e idetractori, rodono
emorti et scauangli incio che lauita de morti stracciono colla
loro lingua et rechono i publico eloro antichi peccati no sanza
grande scandolo et picolo di chi gliode. Sicche come sepellire e
morti e opa di misericordia et di pieta cosi scauargli ꝑ lo pre-
detto modo, e cosa di somma crudelta. Siche i cio sono simili a
hyena qlla bestia che si chiama hyena, laquale scaua emorti et rodegli.
Onde ꝑ unaltro modo piggiore possiamo dire che il detractore
scaua quando colla pala, et uanga della sua maladetta lingua
glialtrui peccati mortali, gia ꝑ dimenticanza sepulti, et forse
gia dadio ꝑdonati recha i publico ꝑ corrompere colla puzza
di qgli peccati gliorecchi degli uditori. Et gnalmente el detractore
e piu crudele dogni altra bestia, ꝑoche luno leone no rode laltro
ne lun lupo laltro. ma come decto e il detractore no ꝑdona
a nessuno. Anco che e piggiore il detractore che lo inferno come
dice lo ecclesiastico, ꝑoche lo inferno no tormenta senone irei.
ma questo piu singularmente parole et affliggie eradio ebuoni.
Et ancora simile ildetractore al Calabrone ilquale no cercha senon
sterco: et quiui sinuolta: et quiui si pascie, et cosi il detractore.

come detto e, pure laltrui puzza ua cercando et rugumando. Puossi ancora assimigliare allo Scorpione ilquale colla coda morde et mette ueleno come di sopra e detto, che alla presenza lusingha, et drieto morde et detrahe. Et puossi ancora assimigliare alla mosca, laquale e uolante, uile et molesta, la quale comunemente corre a cose corropte et fende: et se si pone in sulle buone cose sì le imbratta. Et così fa il detractore che corre a lecchare et pugnere laltrui corruptione: et le cose salde et buone procura di vituperare et dimbrattare. Et così generalmente possiamo dire, che egli e simile a ogni uasello et strumento collo quale si tiene et raffischa ogni imondizia, et dogni animale o, uccello o altra fiera che di puzza di ueleno uiue: et in queste cose si diletta. E ancora sile al uento il quale fa caschare i fiori et le gemme delle vigne et degli alberi. Perchè col maladetto fiato della sua lingua impedisce che i buoni proponimenti et i buoni commiciamenti di quegli che uogliono seruire a dio non venghino a fructo perfecto per il male che ne dicono, si che quale quelli che sono nouizij et imperfecti non possono sostenere. Sicchè spesse uolte quegli che il diauolo non può fare colle sue tentationi cioè di fare tornare altrui adrieto dal seruigio di dio si lo fanno le lingue de detractori, lequali egli ha infiammare del suo fuocho infernale, come christo infiammò quelle degli apostoli del fuocho dello Spirito sancto. Et così per simile rispecto possiamo dire che sono come bruchi et altri uermi, che rodono et guastano i fiori et le gemme per modo che non possono fare fructo, Finisce della detractione.

De Anima

Lasciando andare tutte laltre false et erronee oppinioni dello Anima: et pigliando la uera. Diciamo che lanima secondo Aristotele nel 2° libro dellanima, e acto primo essenziale del corpo naturale organizato apto et potente alle operationi dellanima. Divisio animae

Quel che è anima

Questa in 3 diverse anime, o, uno potentie si diuide cioè vegetatiua sensitiua et intellectiua, per tal modo che la prima può esser sanza la seconda et sanza la terza, come negli alberi. La 2ª cioè sen-

sitiua nō puo esse sanza la pma ma ben sanza la 3ª cioe sanza la itellectiua come e negli bruti. La 3ª cioe la intellectiua

De aīa uegetatiua

nō puo esse i alcun corpo senza le due pme. Diciamo adunq; che lanima uegetatiua e pncipio della uita ne corpi animati et ha qsta anima 3 potentie secondo Aristotele cioe nutritiua, augumentatiua Generatiua. De potentia nutritiua

La uirtu o uo potentia nutritiua e qlla ch ha potentia di trasmutare el nutrimento allei presentato sbstantialmente nella natura delsuo proprio subiecto p restaurare la pte resoluta et per conseruare il pprio indiuiduo suo subiecto. De potētia augumētatiua

La uirtu augumētatiua e qlla uirtu dellanima ch ha potēa plo opponimento del nutrimēto couertito nella sbstantia del corpo nutrito di extendere qllo corpo secondo le 3 dimēsioni quantitatiue cioe lungheza largheza et alteza a maggior qtita p pdurre lo indiuiduo alla quatita desua organj o uo instrumēti pportionata et couenieēte alla sua opatione. De generatiua

La uirtu gnatiua e qlla uirtu dellanima ch ha potentia di pducere della supfluita del nutrimēto ditutto ilcorpo decisa, et a lui i potentia simile lo indiuiduo duna medesima spetie cō qllo inel quale e tal uirtu et qsto a ppetua cōseruatione della spetie ppa.

Molte altre sono le uirtu di qsta anima uegetatiua ma tucte sono ministre di queste tre, come la uirtu attractiua p la quale si tira el nutrimēto alle membra. La retentiua p la quale si ritiene lo attracto nutrimēto. La digestiua p la quale si digerisce il ritenuto nutrimēto. La expulsiua p la quale si expelle elsupfluo del nutrimēto. Queste tucte seruono et si riducono alla uirtu nutritiua et p consequēte alle dua altre dua. Questo basti qto alla aīa uegetatiua

De anima Sensitiua

Laīa sensitiua e pncipio di sentimento negli animali laquale ha gnalmēte dua potētie sensitiue cioe exteriore et interiore. Diuisio potentie sensitiue exterioris

La potentia sensitiua exteriore e diuisa i cinque sentimēti secōdo

che 5 sono le qualita, o, uō corpi sensibili et comprehensibili. da
questi 5 sentimenti. Cioe Viso, audito, odorato, Gusto, Tacto. De Visu.

El Viso, o, uō potentia uisiua e, qlla p la qle, e, compso, il co   et
la lucie et lorgano o, uō lo instrumēto suo Locchio, bench la sua pfec-
tione cōsista i una intersegatione o, uō cencatione di dua nerui
X forati chiamati optici. iquali pcedono dalla pte anteriore del cere-
bro et uanno agliocchi. De auditu

Lo audito e una potentia cōphensiua del suono, lo cui organo, o,
uō instrumēto e lorecchio. Imperoch nella concauita dello orecchio
e, uno certo neruo sparso p tutto, ch diriua dal cerebro et qsto
neruo e ilppo strumēto et organo dello audito. Imanzi alqle, e,
una pellicola che si chiama timpano dello orecchio, tralla quale
pellicula: et quello neruo ui e, certa aria connaturale allaudi-
to p laquale si causa ludire. De odoratu.

Lo odorato e, una potentia dellaiā comprehensiua dello odore, lo
cui organo ppio secondo alcuni sono due pticelle, simili alle
carne, situate nella extremita della pte anteriore del cerebº.
La cui figura e, como dua capezoli di poppe. Et secōdo costoro
Lorgano dello odorato nō e, neruo, et qsto attribuiscono ad Aui-
cenna. Alcuni altri dicono, ch alle predette pticelle sono trasmessi
et mandati dua nerui dalle parti del cerebro quiui ppinq, et qsti
nerui dicono esse ilppo organo et instrumēto dello odorato at-
tribuiscono qste oppinioni a Aristotele nel suo tractato de somno
et uigilia. tutte a due sono pbabili De gustu.

El gusto e una potentia dellanima comprehensiua del sapore la
quale pncipalmēte e, fondata i uno neruo sparso nella sup-
ficie della lingua et ancora qualch poco nel palato et nel pn-
cipio delli sophagho continuato alla lingua. De tactu

El tacto e una potentia dellanima comprehensiua alle qttº
pª qualita cioe caldo et freddo, humido, secho, locui organo
et instrumēto e, ciascheduno neruo, pch a ciascheduno neruo
corrispondono due complexioni luna resoluta p la actione

delle dua prime qualita actiue cioe caldeçça et freddeçça
et p qsta tal neruo apprehende la caldeçça et la freddeçça.
Laltra complexione resoluta p la actione delle dua p^e qlita
passiue cioe humidita et siccita. et p questa complexione e
tal neruo apprehensiuo dellumido et del seccho. De ordine
Di questi 5 sentimeti el p^o. et piu p effecto e il uiso .s. sensuum.
secondo Aristotele nella mathematica di poi ludito di poi lo
odorato, di poi il gusto dipoi el tacto. benche ~~detto Aristotele~~
quanto alla uita sia piu necessario il tacto ch nessuno secondo
che uuole detto Aristo^le nel 2° dellanima Quibz aialibz isunt
Et benche come habbiamo decto questi siano 5 potentie della aia
sensitiua none p o questo necessario ch ciaschuno aiale nel qle
e lanima sensitiua sieno o uo debbino esse naturalmente
tutti a 5 questi sensi p che sono alcuni aiali ch no hanno se no e
el tacto come appare nel libro degli animali daristo^le et dalberto
et qsto basti quanto a sensi exteriori. De sensibz interioribus
p^a opio La potentia sensitiua interiore secondo alcuni e diuisa i dua so-
2^a lamete, luna delle quali si chiama aprehensiua lalt^a resuatiua
3^a Alcuni altri ne pongono 3 cioe el senso comune la extimatiua
et la memoratiua. Alcuni ne pongono 4 due aprehensiue cioe
il senso comune et la cogitatiua. Due altre resuatiue cioe la
inmaginatiua: et la memoratiua. Alcuni altri ne pongono 5
Tre aprehensiue cioe: senso comune. imaginatiua, extimatiua
Due resuatiue cioe fantasia et memoratiua. Lasceremo stare
La p^a et la 2^a et la 4^a opinione et piglieremo la 3^a ch e la comu-
ne: et qlla ch seguita sco Thomaso el comentatore cioe ch 4
sono le uirtu sensitiue interiori .i. senso comune. imaginatiua
cogitatiua, o, uo extimatiua: et memoratiua. De sensu communi
Senso comune e una uirtu dellanima sensitiua interiore. lo
cui officio e giudicare de sensibili compresi pe sensi exteriori
et della loro differentia: et similmete delle opationi de sen-
timenti exteriori. et p qsto e stato chiamato senso comune

Lo cui organo o uero strumento secondo e media e la p̄ p̃te
anteriore del p̄ uentricolo del cieruello. ma secondo Aristotele
el quore e organo di questa uirtu. Benche facilmente si
potrebbono tutta due concordare. De hymaginatiua

Hymaginatiua e una uirtu interiore dellanima sensitiua laq̃le
e reseruatiua delle spetie comprese p̃ sensi exteriori. et pel senso
comune. et q̃sta uirtu desue alla p̄. Lo cui organo e la 2ª
p̃te del p̄ ventricolo del cieruello De Cogitatiua

Cogitatiua e uirtu interiore sensitiua cosi chiamata nelli
animali rationali et nelli bruti extimatiua. Lo cui officio e
eleggere et cauare delle spetie sensitiue sensate le sensitiue
come della spetie dellupo la inimicitia. Et similmente loffitio
suo e comporre o uero diuidere tale spetie i sieme. et dalluna
cosa a laltra p̃ticularmente discorrere lorgano di q̃sta uirtu
e tutto el uentricolo del cieruello De ordine 4or uirtutu īteriorũ.

Di queste 4 uirtu la piu spirituale et meno materiale secondo
el comentatore sie la memoratiua dipoi la cogitatiua dipoi
La imaginatiua et lultima el senso comune. De 4or exteriorũ.

Ne e dastimare come diciemo de sensi exteriori che ciascheduno
aīale habbia tutte a 4 q̃ste uirtu che solamente lanno glianimali
p̃fecti et forse alcuni ne sono come vermini et simili che non
hanno alcuna ma solamente una fantasia indeterminata come
piacie ad Aristo.le nel 2° dellaīa. et questo basti quanto allaīa
sensitiua. De Anima intellectiua

Benche dellanima intellectiua uarie et diuerse siano state le
oppinioni. et si quanto alla sua essentia. et si q̃to al suo esse. et selle
corruptibile. et selle una o pui etc. Lasciando tutte q̃ste oppi
nioni piglieremo De memoratiua

Memoratiua e una uirtu interiore sensitiua lo cui officio e riserua
re tutte le spetie apprese p̃ laltre uirtu p̃cedenti. et q̃sta deserue
alla cogitatiua come la imaginatiua al senso comune. Et
Lorgano suo e el terzo et ultimo ventricolo del cieruello quella
La quale e uera et catholica. E adunq̃ lanima intellectiua

una forma p.a sbstantiale del corpo humano da dio imediatamete
di niente producta indiuisibile, eterna a parte post et imortale
Laquale i uno medesimo instanti e creata et infusa nel corpo.
Questa aia secondo la uerita ha 2 pte o, uo potentie cioe in-
tellecto et uolonta. Lo intellecto similmete si diuide i due
cioe passibile et agente. De intellectu passibili

Lo intellecto passibile, e una potentia o uo pte dellaia intellectiua
Laquale e i potentia a ricieuere la cognitione di tutte le cose
quanto e possibile alla sua natura. Non e, qsta potentia fodata
in alcuna pte delcorpo, anzi e tutta i ogni pte. De intellu agete

Lo intellecto agente e, i potentia, o uero pte dellaia intellectiua
La quale e, apta a pducie la cognitione di tutte le cose nello in-
tellecto passibile. ne qsta ancora ha organo ppo. et qste 2 potetie
sono realmete luna dallalt.a diuerse. Resterebbe a dire dello in-
tellecto i potentia et i acto practico et speculatiuo, ma qsti no sono
realmente distincti et diuisi dallo intelleto passibile. et qsto basti
quanto alla pte intellectiua De uolutate.

La Volunta e, una potentia et uirtu dellanima intellectiua, laqle
inclina albene allei presentato da lo intellecto, amandolo, o, desi-
derandolo se le absente, o i esso delectandosi se le presente. et per
contrario qn ilmale glie presentato dallo intellecto, lo ha in odio
et fuggielo et diqllo si contrista seghe presente. et qn li e, presen-
tato ilbene come difficile adhauere. ma pur possibile, si moue
iuso diqllo con speranza dauerlo. ma selli fusse presentato, come in-
possibile adhauerlo, si retrahe da qllo, come dispata. Similmete
la teme il male difficile da supare qn li e, pntato come i passibile.
ma prende audacia qn li pare possibile a superarlo. et se il male ve-
duo fusse iminente, et li fussi pntato come possibile di rimouerlo
si muoue adirata contra di lui con desiderio di uedetta. et qsti
atti .i. amare, desyderare delectarsi, hauere i odio, fuggire il male
trestarsi, sperare, desperarsi, temere, haue audacia et adirarsi sono
i lei senza alcuna passione, o, comotione corporale, pche qsta-

potentia nō ha organo corporale: et po sono ī lei acti puri et simplici. Vero e che alcuna uolta: et etiā qsi semp redundano ne la parte sensitiua et la commouono. et nota ch la uolonta muoue tucte le potentie: et le pte dellaīa sensitiua p suo impio. et et lo intellecto auenga ch lo intellecto la dirigi nelle sue opationi. et e tanto libera ch nō puo esse sforzata da qualunq potentia et angelica. et po nō e distincta realmente dal libero arbitrio. ma qsta potentia si chiamada uoluntate ī qsto ch la si inclina alfine e libero arbitrio in quato se inclina alle cose ordinate al fine.

Dello appetito sensitiuo.

Resta ancora a dire dello appetito sensitiuo. ilquale e distincto ī due pricip potentie. nella Concupiscibile, et nella irascibile. Lappetito concupiscibile e una potentia dellanima sensitiua p la quale lo Animale e inclinato al bene presentato et cognito dal senso semplicemente, et ha sei acti o uō passioni, idest, amare desiderare, tristarsi, odio, fuga del male: et delectatione del bn. Lo appetito irascibile e una potentia nellanima sensitiua comune p la quale lo animale e inclinato albene arduo et difficile presentato dalla cognitione sensitiua, et ha cinque acti o passioni idest. Ira, Timore, Audacia, Speranza et desperatione. et nota ch questi acti et passioni tutti sono cō comotione corporale, pche queste potentie hanno lorgano corporale, et po si dimandono passioni: ma nō sono p questo modo ī la uolonta, come habiamo detto. lorgano dello appetito sensitiuo si crede ch sia nel core. Vltimo la uirtu motiua e una potentia dellanima sensitiua mediante laquale lo animale si muoue da luogo a luogo. et si crede ch lorgano suo siano i muschuli. et q finisce el tractato dellanima

C. Recordium provide est por fieri in principio Confessionis ·

Antequam aggrediam materiam penitentie seu confessionis scire te volo frater Carissime quod tres actus debent esse in anima vera, qui requiruntur necessario ad ablutionem peccati mortalis et conscientie vere.

Primus est actus recordationis patrati sceleris ·
Secundus actus est odientionis perpetrati criminis
Tertius actus est Contritionis commisse turpitudinis

Primus igitur actus est recordationis patrati sceleris
Nullus enim umquam de peccato penitet, nisi peccatum per peccatum ad memoriam revocet. Unde scribitur episcopo ephesi Apoc. p° · Qui lapsus fueras · Memor esto unde excideris: et penitentiam age. Et Isaie 38 · Ca. dicit pro persona peccatoris · Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee · Quando igitur peccator ad confessionem accedit indevotus, impremeditatus, sine ulla Compunctione sine cogitatione aliqua, aut recordatione peccatorum suorum monendus est, ut per Septem memorialia discurrendo conetur sua peccata colligere que sunt ista

Varietas etatum
Varietas statuum
Varietas fortune
Varietas officiorum
Varietas societatum
Varietas locorum
Varietas peccatorum

Hec omnia habentur in quodam libro qui dicitur liber de Consilio salutari · Et primum Ingenium, sive memoriale est varietas etatum. Alia sunt peccata que committuntur in pueritia alia in adolescentia. Alia in iuventute · Alia in virili etate, alia in senectute · Secundum Ingenium est varietas statuum.

quia alius est status virginalis, alius status vidualis
et alius status coniugalis. Tertium ingenium seu memoriale
est varietas fortune. Quadruplex est fortuna. Prosperitas
Adversitas. Sanitas et infirmitas, quo usus es prosperitate
tempore ad servitium dei, et in adversitate si debitam patientiam
habuisti. Et in sanitate si fuisti nimis letus et non contritus
de peccatis tuis. Et in infirmitate si male laudavisti deum
et si per se et filiis suis et marito suo fecit fieri incantatores
Quartum ingenium est de diversis officiis, scilicet si papa, si cardinalis.
Si patriarcha, si Archiepiscopus, si Abbas, Si prepositus, si plebanus
si Curator, Si prior, si imperator. Rex. Dux. Marchio. Comes
potestas. Capitaneus. Stipendiarius. Vicarius. Iudex. Advocatus
procurator. Tabellio. Paterfamilias. Artifex etc. Quia in quolibet
officio homo potest se salvare et damnare.
Quintum ingenium est varietas societatum idest sociorum. Discurrere non debet
per singulos et dicere cum tali feci sic, et cum tali sic incipien-
do a Societate puerili usque quo nunc est per se cum sociis suis
Sextum ingenium sive memoriale aut recordatorium est
varietas diversorum locorum, discurrere per singula loca Civitatum
parrochiarum. Villarum. Apothecarum domorum propriarum et alienarum
Septimum et ultimum est varietas peccatorum. Alia sunt peccata cordis
alia oris alia operis. alia cogitationis, alia locutionis. alia
operationis, alia contra deum, alia contra proximum, alia contra se
ipsum; his modis discurrendo potest multa peccata que fecisti
ad memoriam revocare, et pectus percutiendo dicere cum publicano
luce 18. Deus propitius esto mihi peccatori. Et cum filio prodigo

Luce 15. pr peccavi in celum et coram te et iam non sum dignus vocari
mei dr sin magnam miam tuam. Et quomodo potes contritus ... Ista
detestari peccatorum suorum magnitudinem, turpitudinem et
multitudinem de peccatis suis disponit deo ut dignetur
p vulnera sui filij indulgere sibi delicta sua.
Secundus actus qui debet esse in ala, et qui requiritur necessario
ad ablutionem peccati mortalis, est odiendo peccati criminis
quia nisi peccatum ad memoriam reductum displiceret non de
tali peccato peniteret. Unde Sanctus Job primum agens dice-
bat. Job. 4. Tedet aiam meam vite mee dimittam adversum me
eloquium meum. loquar in amaritudine aie mee. dicam deo noli me condemnare.
Attende in Peccatore soler fodiri 4or. et primo quia feda sic ho honestus
detestatur sordide indutus. 2o quia anxia sic bestie aculeum
3o. quia onerosa sicut mercenarius horret magnum pondus
4o quia nociva sicut medicus abhorret carnem veneratum.
Et istis 4or. rebus peccatum quod ad memoriam reducit primum
habet causam odibile. Primo quia fedum est. n. imagine
dei in aiam relucentem denigrare. unde de peccatoribus Trenorum
4to. dicitur Denigrata est super carbones facies eorum.
2o quia anxium transgressoris. n. sicut quoddam aculeus semper
pungit aiam existentem in peccato mortali ut eam quiescere
non permittat. Ideo in psalmo. Conversus sum in erumna mea
dum configitur spina. i. aculeus. s. stimulus conscientie
et 3o quia onerosum. Ita enim aggravat aiam ut ipsam
opprimens ne surgere valeat unquam viribus propriis, postquam
corruit unde in psalmo. Quoniam iniquitates mee supergresse sunt 25

4° Quarto quia nocivum sicut tossicum cum dulcedine interficit corpus
ita peccatum cum dulcedine aliquando occidit animam, que mors
est ultimum nocumentum. Unde Jacobus primo canonice: peccatum
cum consumatum fuerit generat mortem. Et ideo concurrentibus istis
quatuor conditionibus in memoria satis potes, volumus, rationa-
Tertius actus. nabiliter ipsum odire. Tertius actus est Contritio commisse
turpitudinis, sicut enim odium sequitur recordationem mali, ita dolor
et tristitia de peccatis nostris sequitur ipsum odium, et hec tri-
stitia si sit perfecta vocatur contritio. Que quidem contritio ad sa-
lutem est necessaria, quod probatur. Illud est simpliciter necessarium
sine quo finis necessarius haberi non potest, sicut medicina
ut incisio dicitur necessaria, quia sine illa non modo sanitas
haberi non potest. Sed felicitas que est finis ultimus hominis non potest
haberi sine contritione, cum homo per peccatum ipsam amictat
et peccatum amicti non possunt nisi per contritionem. Ergo
contritio est summe necessaria. Intellexisti ergo, Carissime fra-
ter, qualiter isti tres actus debent esse in anima cuiuslibet peni-
tentis, quos si inter semis hec sentire potes facere confessionem
tuam, quam facere debes cum infrascriptis conditionibus ipsam
3 perficientibus. Primo debes confiteri peccata tua amore dei
et non timore pene aut afflictionis. Secundo firmiter debes
credere deum paratum tibi sicut, dum te toto posse disposueris
et quod in te est feceris, ut habeas remissionem, quia si te sufficien-
ter disponeres ad illam, et deus illam tibi donare non vellet

Hoc nihil aliud esset quam eius misericordiam denegare, ut dicit
Cm cognovimus xxvi. q. vi.

Tertio debes sperare quod nullum habeas adeo grave peccatum, quod
divina clementia deleri non possit. Augu. qui gaudet spe, tenebit — Augu.
et cetera. s. remissionem peccatorum. Qui autem spem non habet ad ve
pervenire non poterit

Quarto debes habere propositum obediendi, quia ex quo aliquis in aliqua
causa eligit aliquem iudicem, competens iudicio debet parere
Unde Deuteronomii. 17. Qui superbierit nolens parere
Sacerdotis imperio morietur. Nam peccatum mortale committit
qui Sacerdoti in his que pertinent ad sacramentum non obedit
secundum rectam regulam rationis

Quinto debes habere propositum non peccandi, quia nullus recipit veniam
de peccatis que perpetrare intendit. Tales enim similes sunt illis
de quibus dicitur 2e petri. 3o. Canis reversus ad vomitum

Sexto debes habere propositum non solum dimittendi peccata. sed
etiam agendi bona, quia minus est mala non agere, nisi etiam
quisque studeat bonis operibus insudare secundum Gregorium.

Septimo debes habere propositum satisfaciendi, quia satisfactio est una
pars penitentie ut ait psalmista. Quoniam ego in flagella paratus ~~sum~~

Ecce ergo quomodo et qualiter facienda est confessio &c.

Aggredere ergo confidenter medicinam confessionis et integrate
morbum latentem nihil tamen medico spirituali aperire non
postponas. Et nota quod dico integrate, quia quo sanatur unum
membrum alio in langore remanente, totum corpus in-
firmum remanet. et sic non est medicina optima.

Ideo christus illum cecum quem illuminavit corporaliter
noluit illuminare mentaliter. Ideo primo ne videretur
cura particularis, unde dicunt sancti, quod Christus numquam
in corpore curavit aliquem quin prius curavit in anima q. 25.

Ex 3° p.te Alex. q. 75.

Vtrum maius bonum sit diligere amicum quam inimicum. R. Maius bonum dicitur duobus modis. Aut quia magis debitum aut quia magis gravium. Si quia magis debitum, tunc maius bonum est diligere amicum. Ideo in ordine diligendorum ex caritate ultimus gradus ponitur diligere inimicum. Hinc est etiam quod odire amicum maius est malum quam odire inimicum. Si quia magis gravium tunc maius bonum est diligere inimicum quia repugnat menti. Vnde si consideretur bonum debitum, et bonum gravium absolute, maius bonum est quod est magis gravium. Et ideo absolute maioris meriti est diligere inimicum quam amicum. Vnde Glo. sup. 1.a Mat. 5. Si diligitis eos qui vos d. in 2.a dicit perfectionis est vinculum diligere inimicos.

In eod. 75.

Vtrum diligere amicum sit meritorium et p.° videtur quod non duplici medio p.° sic. Sine gratia non potest esse meritum. Sed diligere inimicum non est gratia ergo 2.° quod non sit gratia diligere amicum probo Luce 6. ubi dicit Si diligitis eos qui vos diligunt quam mercedem habebitis, id est dicat nullam. Contra ex eadem caritate diligere amicos et inimicos quam 2.° ipsa frequentior est motus caritatis in amicum quam in inimicum: sed quanto frequentior est, tanto habilior est ad merendum, ergo contingit magis mereri diligendo amicos quam diligendo inimicum. R. quod diligere amicum contingit duplex, aut ex ca temporali solum, aut ex ca diuinali et temporali simul. Si p.° modo s. ex ca temporali pura quia beneficia erogavit vel erogabit non est meritorium et hoc modo dicitur Mt. 5. quod non est meritorium diligentibus amicos, et Luce 6. quod non est gratia diligere amicos ~~un donum peretto~~ Si diligitis eos qui vos diligunt .i. ideo quia

vos diligit. 2° contingit diligere amicos ex sola spali et
diuinali seu ex caritate dei sed principale ex caritate dei, sicut
caritas diligit quemcumque diligit propter deum et ratione summi
boni et hoc modo meritorium erit diligere amicos. Sequitur
de modo diligendi

De Coitu Coniugali Alex. l. 3° parte q. x

Coitus coniugalis est triplex. aliquis est meritorius, alius licitus
et alius illicitus, et similiter illicitus coitus quo quis ad veniale
peccatum et mortale. Coitus uero meritorius est duplex. quia alius fit
causa prolis sustentande ad cultum dei in coitu maritali. Iste coitus
erat meritorius sicut fuit in Abraham, qui susceptauit prolem deo ad hoc
mouit caritas ut generaret filium qui seruiret deo. Alius est causa
reddendi debitum uxori et de hoc dicitur j. Cor. 7 Vir debitum
reddat uxori. Unde si aliquis homo moueretur ad coitum, non causa
libidinis sue, sed ut per hoc redderet uxori debitum quod ei debet
quia uir non habet potestatem corporis sui sed mulier, et e conuerso mouetur
ratione ex iustitia, tunc coitus ille esset ei meritorius. Est
coitus licitus sicut quo homo mouetur ad coitum coniugalem causa
fornicationis vitande. Sed quod dicit apostolus j. Cor. 6 Unusquisque habeat
uxorem propriam propter fornicationem vitandam. Est coitus coniugalis
de permissio sicut coitus fragilis ut cum aliquis coit cum sua non
causa fornicationis vitande, nec propter aliquam causam predictam, sed quia querit
delectationem suam quam in alia non quereret, postponendo eius
delectationem suam illi delectationi que est in deo. Est alius coitus
qui est illicitus seu prohibitus in quo aliquis coit solum cum uxore sua
causa libidinis explende sicut faceret cum meretrice, et ad talem coitum
sequitur peccatum mortale. Ex his igitur patet quod aliquis coit meritorie etc.

In 3° p^te Alex. q. xl.

De Aduocatis .3^a questio. p^a

Que sunt necessaria ad bonum aduocatum 2°

Quis est debitus modus aduocandi .3°.

Utrum aduocatus possit petere aliquid salarium

Ad p^m. R^r. q^d ad legitimum officium aduocati requiruntur ista presentia .4.

Bona vita

Causa iusta

Diligentia magna

Scientia debita et pauperibus mitis.

Primo ad legitimum aduocatum pertinet bona vita. prohibentur

i. propter defectum bonitatis infames heretici, pagani, ex eo quod

3. q. 7. infames non possunt esse procuratores, ut causa

patrum 17. 4. q. 1. dicit concilium q^d omnes infamie maculis

aspersi i. histriones, aut turpitudinibus subiecte persone. heretici

et, siue pagani, siue iudei ab accusatione prohibentur pariter tamen

et ab aduocatione

2° in aduocato debet esse iustitia, ut non foueat causam iniustam

vo her. homi 19. Qui facit quod iniquum est. et ecclesiastici 4

pro iustitia agonizare. hic notandum est q^d aduocatus qui scienter

defendit causam iniustam grauiter peccat, ut dicit Tho. 22. q. 71.

et ideo est quia illicitum est cooperari alicui ad malum faciendum

siue consulendo siue adiuuando, siue qualitercumque consentiendo

20. 1. Digni sunt morte non solum qui faciunt: sed qui consentiunt

tenetur et ad restitutionem ipsius damni quod contra iustitiam per

eius consilium siue auxilium altera pars incurrit. Si autem ignoranter

iniustam causam defendat putans iustam esse excusatur secundum

modū q ignorātia excusare pot. Si uo in principio credit
cam iustam esse, et in processu apparet iniusta, uo debet
eā perdere, ut s. alteri pti iuuet, vel secreta sue cause
alteri pti reuelet. Debet aūt cam deserere, vel etiam cum
tam agit ad cedendū inducere, siue ad componendū sine
adūsarij damno, porro i ea qua tn quādiu dubia est bn
pot aduocatus prosequi hec oia. Tho.
3° Aduocatus debet hre magnā diligentiā ut sit valde sollicitus
i pmouēdo cam sua, quia si negligens esset cito succumberet
et clientulo damnū inferret, de cuius damno tenetur illi
to sm Ray. si pp sua infidelitate vel negligentiā iniuste amisit
4 Aduocatus debet hre scientiā debitā, qa esset sollicitus et pz sciet
in iure pitus, uo esset bonus Aduocatus. 10. opz. ut pot dici
primo heat et magnā peritiam sm statum, p q notandū est
sm Alex de Ales i. 3°. volūie summe, q triplex est doctrina.
pn simplicis exortationis, Scda pdicationis. 3ā assumpte pfessionis
prima e doctrina simplicis exortationis qua pot unusquisque fere
monitione corrigere, et docere proximū suū. et hec cōis est omnibus
sm qua omnes scire tenent Symbolū, orationem dnicam, pcepta
decalogi, pccata capitalia, opa mie, et ecce. scramenta
Scda doctrina de pdicationis, cuius ministri i pdicatores sunt
tenentur uo tm credendi. sz et exponere pcepta, ita ut
saltem competenter docti possint alios instruere et docere. Vn
8. q. 1. c. opz. dic opz eū q docet, et instruit alios ualde
not esse talē, ut p ingenio discernat semetipsum posse aparere et
verbi ordine p audientium capacitatē dirigere. 3ā Doctrina

de assumpte professiones. et secundum hanc unusquisque scire debet ea
que pertinent ad facultatem suam ad minus competentem. Sic
Medici Medicus scire debet regulas medicine, et non iuristo. Iurista
Iurista non scire debet sententias legum, et maxime Iudices et advocati ut
possint videre secundum allegata et probata. Cognoscitur enim aliqui
amiserunt causam propter ignorantiam advocati, et hoc qui iactabat
se scientem et non erat nec [illegible] [illegible] debet tenetur illis
ad processum, tenetur et ad restitutionem, qui illi contra quos advocabat
propter ipsius ignorantiam iniuste amiserunt et damnificati sunt. Ut
si per cavillationem abstulit adversario bona causa ut et si ipsum
gravavit petendo dilationem superfluam, ut allegando falsum, et contra
testium, ut faciendo positionem calumniosam, ut instruendo falsum
testem, aut instruendo clientulum de negando veritatem, et his similibus
tenetur adversario ad restitutionem. Ille igitur est bonus Advocatus qui supra
predicta habet magnam scientiam. Quinto advocatus debet habere miseram
et pietatem, immo tenetur subvenire et procurare miserabilibus
personis que non habent quod tribuant, et propter defectum consilii et procurii
amittunt causas suas, et gravantur iniuste. Ideo dicit Isa. i. Subve-
nite oppresso, defendite viduam. Item est quia precipitur in lege Exod. 23
Si videris Asinum odientis te iacere sub onere, non pertransibis: sed
sublevabis cum eo. Si ergo hec lex precipiebatur de Asino odientis op-
presso, multo magis erit precipienda in persona pauperis ut pupillo per iniuriam
oppresso contra crudeles et impios advocatos. Loquitur Ambrosius in
Ambro. libro de officiis. d. Grandis culpa est, si te sciente, aliquis fideles egens
si scias eum sine sumptu esse, et famem tolerare, erumnam perpeti
qui egere erubescit, si in causam ceciderit aut captivitatis suorum aut
calumnie non adiuves. patet ergo qualis Advocatus debet esse bonus

Justus diligens, securus et pius. Nota et q Cor° q p bonum ceit
Si Advocatus huit grani con rege ut presule ante que
debet advocare 7°. p3 . primum principale.
Ad 2m dic q modus advocandi debet esse debitus et ordinatus et
ad hoc requirit justus ordo et modestus sermo. p° justus ordo
ut non producat falsos testes, ut subornatos nec falsa instrumenta
nec alleget leges falsas. ß faciat sic capiat juste, qd justa
est exequaris, in q° capitur iustus ordo. Scdo ad hoc requirit
modestus sermo, non n. pclamando ut vociferando debet descendere
ad convitia ut improperia, qa p hoc multotiens impedit
processus iudicij et provocat aliqd malum ecc. 5 . honor et
nota — gloria in sermone sensati. lingua aut imprudentis subversio eius
ecc. 14 ecc. 20. Sapiens in verbis amabile se facit. grec
aut fatuorum effundentur
Ad 3m. Bo. sm Ray. pot moderatum sine in primo faciendo pactum
sive postea finita ca. et attendi debet moderamen salarij
sm qualitatem cae, et labores, scientiam et facundiam advocati et
et consuetudine regionis. 3. q. 7. et Tho. 22. q 71. ~~attentum~~
~~Et Causa principio~~ 3 caveat Advocatus ne petat salarium
cum graui damno litigatorum 3. q. 7 / accepit. Et ca principio
nec dum finita nulli faciat pactum cum litigatore que re-
cepit in propria fide, qa posset esse occasio magni mali. 3.
q. 7. 5. opera non licet. Ita qm medreret eum in periculo cogeret
clientulum inire pactum et dare salarium ad libitum. Et nusq
licet advocato pacisci de certa pte litis. C de postulando
l. quisquis advocatorum 7. finis

Smo de s. Cat^ne Vg^e et mar^re.

Non est talis mulier sup terra in aspectu in pulchritudine, et in sensu
verbor. Judith xj° c°. Quamuis hec uba dca fuerit de muliere
illa virtuosa et sca Judith, cuius pulchritudinem admirantur
chaldei, cuius fortitudine liberantur judei, cuius sanctitatem venerantur
moderni. Nihilominus possunt et dici de bta Katerina virgine
et martire, de qua no inmerito hodie festiuitatem facimus.
Si n. hi virgo et martir bn consideret conditiones corporales,
perfectiones intellectuales, responsiones triumphales, quas maxime
ipso imperatori fecit, vere poterit dici. Non est tal mulier sup terram
scilicet ad profunditatem sapientie spiritualis, quantum ad integritatem pudicitie
virginalis, quantum ad magnanimitatem constantie triumphalis.
Propter primum confutauit collegium phor. propter 2m contempsit impera-
toris connubium. propter 3m tolerauit pro fide Christi martirium.
Primo inquam non est talis mulier sup terram, quantum ad profunditatem
sapientie spiritualis, pro quo sciendum est quod sapientia multipliciter accipitur
sed quantum ad presens spectat nota quadrupliciter acceptionem, secundum quam
profunditas sapientie inuenitur in bta Katerina. Accipitur n. primo pro ipso
filio dei, 2° pro ipso diuino cultu, 3° pro vita a deo ordinata
et totaliter a mundo separata, 4° et ultimo pro ipsa cognitione
rerum humanarum atque diuinarum. Primo sapientia accipitur
pro ipso filio dei, qui est sapientia patris. j^a Cor. p°. Nos autem predi-
camus Christum dei virtutem, et dei sapientiam. Hanc sapientiam bta
Katerina scit dinoscit ostendisse, quando de Christi incarnatione sapientem
primo cum Maxentio disputauit. Ad hanc sapientiam videndam
oportet habere illuminatos oculos mentis et cordis. Sed hic notandum quod
quod duplex est cordis oculus scilicet intellectus et affectus. Intellectus ...

duplex est. s. practicus, et speculativus. oculus dexter est intellectus
speculativus. oculus sinister est intellectus practicus. Unde accipe
regulam, quod sicut oculus dexter sinistro perfectior est: ita speculatio
perfectior actione, quae est in intellectu practico. ubi nota quod duplex
est speculatio secundum Tho. super Cant. Una primitiva tantum
res considerans et percipiens divinas et spirituales tamen, et hoc non
propter deum cognoscitur: sed cognitum non amatur, ad Ro. p.° Quia cum
cognovissent deum, non sicut deum glorificaverunt, aut gratias egerunt
sed evanuerunt in cogitationibus suis. Quaedam vero est speculatio gusta-
tiva. s. cum homo diligit quae intelligit dulcedinem divinorum et
saporem spiritualium gustando. et hec speculatio tamen bonorum fi-
delium est. Inde p.a Cor. 2.° c.° ait paul. Nihil iudicavi me scire
inter vos nisi Iesum Christum et hunc crucifixum. Oculus vero sinister
est intellectus practicus. intellectus non practicus, non solum ut sciat
sed et ut operetur ingerit. pro intellectus bonus omnibus facientibus eum
i. bonum est in illis, qui non solum ut sciant intelligere querunt: sed etiam
ut faciant quod sciunt. Secundus autem oculus principalis est affectus,
Mt. 5.° beati mundo corde i. affectu, quoniam ipsi deum videbunt, et ibidem
si oculus tuus i. intentio tua simplex fuerit, totum corpus tuum luci-
dum erit. 2° sapientia accipe pro ipso divino cultu unde Lactan.
li.° divinarum instit. c.° 3.° ait sapere non aliud est, nisi deum ve-
rum ac pijs cultibus honorare, et idem dicit Augustinus li. 9. de
civi. dei c. 22. hac sapientia beata Kat.a floruit et hoc ostendit
in hoc quod Maxentio imperatori dixit. hoc enim inquit illa tibi
tamquam sapienti proferre curavi. Hinc ad quid in cassum congregasti
hanc multitudinem ad colendam stultitiam idolorum? Miraris hoc

oculus huma-
-no.

templum manu artificis opatum, mireris ornatum preciosum que
uelut pulvis ante faciem venti erant. Mirare post celum et
terram, mare et oia que in eis sunt, mirare ornatum celorum
Solem 3· et lunam, et stellas, mirare famulatum eorum qualiter
a mundi initio usque ad finem nocte ac die currunt ad occi-
dentem et redeunt ad orientem, nec umquam fatigantur. Et cum hec
audiveris imperator et dicto quod sit eorum factor, cum dicit
ipm ipo doctrine multorum veris, nec solerc inuenire valueris
ipm adora ipm glorifica. Ipse est enim deus deorum et dominus domina-
ntium. 3° Sapia accipitur pro vita in deo ordinata, et totaliter a
mundo separata, et omnes servi dei uere sunt sapientes. p^a Cor. 3
Si quis videtur inter uos sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat ut sit
sapiens. Sic uerus. hec b^ta Cat^na. et hoc ostendit cum imp^r eam
interrogasset dicens. Ego enim sum Cat^na Costi Regis filia, que omnes
in purpura nata. hec tamen oia contempsi, et ad dnm iesum xpm confugi
4to et ultimo accipitur p cognitione rerum humanarum atque divinarum
Vnde Augustinus 4to de tri. ait. Sapiens divina et humana miratur
et sm Aplm. Sapiens est qui omnia nouit. Hanc duplicem
sapiam huit b^ta Cat^a. p^o enim huit sapiam divinorum, qua maxime
usa est in disputatione cum quinquaginta oratores, quorum unum solum
dm esse pbavit, et deos falsos omnes conuicit. Ideo de ea pot
dici quod scribitur Judith 2° c. Mirabantur ad eius sapiam, et di-
cebat alter ad alterum, non est talis mulier sup terram in aspectu
pulcritudine et in sensu verborum. Sed huit sapiam rerum naturalium seu
humanarum in cognitione omnium scientiarum quam maxime usa est in disputa-
tione cum imperatore sicut patet ibi cum diceret. Si uis experiri

Rex os. Si corpore sumus. Et Rex ut video pestifera calliditate
nos illaqueare disponis, dum per rex phorum nos [illegible] miris.
2° non est talis mulier super terram, quantum ad integritatem pudicitie
virginalis. Ad hanc enim integritatem intelligendam sciendum est
quod quadrupliciter sumitur nomen virginitatis. primo pro incorruptione
pauli Aug. fidei. 2a Cor. 11. Despondi enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo
Glosa Aug. Virginitas cordis est fides incorrupta. 2° pro carnis
integritate. unde glo. Aug. super psalmum [illegible]. Virginitas carnis
corporis est intactum. 32 q. 5 Iuliani. Pudicitia vero et castitas mentis
virginitas corporis. 3° pro pudicitia mentis cum integritate carnis
quantum ad propositum servandi eam, sic virginitas mansisset in Lucia
si etiam vi fuisset corrupta. 4to sumitur pro pudicitia mentis
cum integritate carnis, non solum in proposito servandi eam: sed etiam
in re, et huiusmodi talem virginitatem convenit deferre annulum
aureum seu ecclesie militantis. in signum quod sunt sponse Christi. Triumphantis vero ecclesie merito huius virginitatis aureola redduntur
Quam igitur virginitas fuit in beata Katherina [illegible] quarta acceptione, non immerito de ea dicitur. Non est talis mulier
super terram. Induit enim totam mentem et cordis puri cordis
munditiam etc. Sequitur ut in libello per non ubi et primo
3° ponitur.

C + nimis et summe me assiduus convicti beniuo [illegible]
cogit ut quam iam honori, tu usui sumere ubi est prosperatio
huius copule.

Duo me hortantur, immo compelluntur colere, cum tempore, ut meas
laudes dive excogitare ~~magis distinat primum est et~~ [illegible]
lingue eloq., manus scribendum numquam distinat: Primum est et

ingenii sui sublimitas et consumatissima doctrina alter vero dulces atque uberrimi fructus quos a vero isto amplo suavique fonte hausi, et nunc etiam haurio. Certe si omni platonis copia, demosthenica vis homerica acumine, ciceroniana suavitas foret, nec minimam quidem eius laudum partem attingere me posse considero. Sed non d[e] illa poeta fabulose disseram mihi usu veniret. Illa quod capite uno caeso multo plura renascebantur. Ita omnibus in laude occupato contingeret quippe isto plura dicere, tanto maior ad dicendum copia mihi relinquit esse etc.

Circa primum quod sit matrimonium. Sciendum quod matrimonium duplex est spirituale et carnale, ut habetur 27. q. ij. c. Societas. Aliud carnale. Est igitur (matrimonium) matrimonium carnale viri et mulieris coniunctio, ~~[illegible]~~ deinde individuam consuetudinem retinens, divini et humani iuris communicatio ut 27. q. ij in principio. Dicitur autem matrimonium a matre, quia pro onere subit matre quaeri, ut gravida onerosa, in partu dolorosa, in lactando laboriosa ut in c. ij. de conver. infidelium, a quo fuit inventum matrimonium seu sacramentum etc.

Oro[tio] ad missam sacerdotis.

Credo ego venerandi patres nostri coeli humanum viri neque hunc nos fugit quot sint ~~[illegible]~~ dignitates mortalibus emanantes: una tamen certarum plurimum dignissima per opera est, quaeque omnibus perhaps decorare assiduarunt hoc modestissimum etc. Id quod per pastoratum officii divini cultus per sua moderatione ab ipso deo nostro constitutis tam sacerdotalis ministerii, quod quidem veteri dei colonus fide mihi profecto nihil admirabilius ac venerabilius dum est, ut vere redemptoris nostri quando est ex ~~parvulis~~ ex parvulis sacerdotis omnis ore suo emanantis corporis nostram atque contemplamur. Quo enim dignius maior, quo

q(uod) excellentia dignior. Sacerdos mediusfidius cunctis preferendus a sin-
gulis venerandus, verus pane ipso [illegible] humane redemptionis
[illegible] carnem suam [illegible] [illegible] [illegible] nobis
hos panis facit, consecrat atque immolat, solvit peccata, celum ad
beatitudinem iter ostendit, dextras claudit tartari fores. Est
igitur summopere sacerdos observandus. inprimis qui ad hunc [illegible] gradum
promotus est fidelis et integrus, et [illegible] sicut quemadmodum igitur
hic novellus sacerdos, qui [illegible] erudimentis ac scholis [illegible]
[illegible] ad ipsam dignitatem adornatus fuit, sic [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ac deo [illegible] [illegible] est ad [illegible] [illegible]
beneficio. Ego [illegible] pro [illegible] [illegible] benivolentia ad dicendum
de ipso accessimus [illegible] suo nomine hoc [illegible] [illegible] tam
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dignum [illegible] [illegible]
faciam cum deo adeo factum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] nobilitas ac dignitas [illegible] splendidum
[illegible] igitur fratres deo. [illegible] deos [illegible] supplementum et offerens
deo postremo [illegible] pro novo [illegible] hoc [illegible] [illegible]
ministerio dignitate singulari primo et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] locupletarique voluisti, neminem deo [illegible] preponendo
aut postponendo, nisi [illegible] dignitate vero [illegible] laus deo.
Communis laus.
Volui [illegible] [illegible] ut [illegible] parentes [illegible] [illegible]
ad primos [illegible] nec [illegible] illos alia [illegible] adessent [illegible]
ad benivolentiam augendam [illegible] ut [illegible] discordie [illegible] [illegible]
[illegible] solet [illegible] ipsum [illegible] [illegible] [illegible] cunctis [illegible]
[illegible] tollerent. Nam si corpus ipsum [illegible] fragile et caducum

[

sunt paste noluisset, atque non qui divinos cultos despice. Vanu
fuisset oro. Sed veneranda consuetudo ita deflueit, ad alia, de quibus
minus sub silentio preterire. Quam ob rem ulterius procedimus.
In primis convivio v. videntur vestro iudicio denotanda esse, primus eo
minatur sermo gratiosus, qui apud doctos speculum cordis dici solet.
Nobilitas convivantium que quanta sit et quibus, aliorum iudicio relinquere.
Diversorum ciborum copia sumptuosa que adeo splendida atque decora
videtur ut amplissime civitati sufficeret habunda.ᵐ Multitudo in-
serviencium tanta, ac tali aspectu videri, quod in omni cura prestare
elegimus. Postremo omnium rerum necessariis ordo quod talis ac talis
potest censeri, ut nihil sit aptius nec suo tempore debitissime constitutum.
Quas ob res meliusque alias potest ac debet ornatissime commendari.
Quare domini benignissimi supplicamus et devote rogamus, largiri dignemini ut vobis
et nobis, ut hec et maiora in sua tacieme ad finem faciamus. Amen.

De matrimonio.

Commendatus vero pater ornatissime qui licet nuptiarum vestras aures sic facilo
in persuadet ut longior oratio suppeditet. Ita quod iubet, ut tractentur
potius penitus non vacare. Sunt namque illa satis apte semper eleganti
compleccor. Namque ad te dicenda videbamus. Sed nescio quo nescio
quo iterum more p. quod non satis operiete, non satis quantum noos
convivio suscipiebant. Que res quando mihi accidisset videri ita et
abundantissime et convenientissime. Susceptis sumus. Ita nescio quod hic te possum
similiter aliquid dicere. Ego tibi dabo operam, ut immemor brevitatis quoque
longitudini fuisset videre. Vos ipso adesset paucis mecum, et eo
operam breviter recipite. Primum n. de matrimonio, secundo de cibis, demum
de offerendis aliquid dicendum est. Ineffabiles rerum omnium creatorem
pater ornatissime possumus firmo bonorum formamur. Nos nihil efficimus
fuisset hec et hoc est bonis bonisque vos ipsa, faciamus et admonicio

simile sibi. Itaque cum in somno concepisset, adiit unam que de costis pectoris
illius formavit deus. Hanc quam primum formatam mulierem vidit, quasi somno [illegible]
ut fugato somno magno quodam amore inflammatus diceret Adam: hoc os
ex ossibus meis et caro de carne mea. Non enim dixit [illegible] tamen
[illegible], et verum dico in carne mea. Relinquet homo patrem et matrem, et adhe-
Ambrosius. rebit uxori sue, et erunt duo in carne una. Sic Tullius inquit: Commune omnium
animantium coniunctionis appetitus procreandi causa. Ultimo ad bonum ipsum
cerimonias adiecit, dedisque leges, quibus federe certo vir atque
mulier coniungerentur, coniunctique viverent. Que igitur dici tanta
posset matrimonio gloria? quod in celis ipse deus instituit, quod Christus
illo voluit [illegible] dedit, quod bonum cerimoniis atque legibus vallavit et
Que omnia [illegible] matrimonium commendabile redditur. Sed et illud longe
maius adiiciendum. Ita adeo coniunctum a nobis, procreat a [illegible] dispensa-
tione quod rerum firmatum. Genus autem humanum propagare maxime
facultas mundum exornare matrimonii est maxime proprium. Inde omnium
prima societas que in ipso coniugio est incipit. Inde dulces nati, optati ne-
potes, cara soror, sobrini et consobrini, denique tota cognatio, affi-
nitas, inde tota res publica [illegible]. Inde denique primores, genero-
si nascuntur, tanquam generis sui propagatio. Que omnia cum ita
[illegible] porro maximumque ornamentum [illegible]. Itaque per [illegible] matrimonium
honestum est, sanctissimum et laudabile est amor.

Ora[tio] de bono [illegible]

Verum si [illegible] has [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]. [illegible] sit, ut [illegible], ut laude digni
sub [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible]
et immortalibus laudibus [illegible] memoria celebramus, illorum maxime
qui nos benivolentia et amore [illegible] sunt. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Vir dns [illegible] dn alme urbis Carapilla p[er] ipe p[er] nos deputato i[n] suis opib[us] memorosis intellegendi, ut s[upra]dictis [illegible] [illegible], p[ro]sperit[er] [illegible] [illegible] ministrari, ut [illegible] gestis, [illegible], eloquentia, splendore, et ceteris suis laudib[us] moribus i[n] suo off[ici]o [illegible] [illegible] [illegible] tot et tantis suarum virtutum ornamentis [illegible] [illegible] [illegible] sindicamus [illegible], a [illegible] sindicatoribus ipe cu[m] toto suo [illegible] absolui et liberari meruit [illegible]

H. pp.

Dilecte fili salutem [illegible]. [illegible] laudabilem [illegible] [illegible] [illegible] nec non sinceram dilectionis affectum quem erga nos et Ro. [illegible] [illegible], ut p[ro]stare [illegible] germanis honorib[us] et comodis [illegible]. Te [illegible] potarum [illegible] [illegible] cum officiis familiar[ibus], palatio, honorib[us] et oneribus [illegible] [illegible] semestre [illegible] post fine[m] p[ri]mi semestris [illegible] ut [illegible] s[ecun]do [illegible] facimus, [illegible] ac deputamus p[er] p[rese]ntes, mandantes [illegible] [illegible] [illegible] et cos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et successive ad [illegible] potestatis officium recipiant et admittant. et de palatio, debitis [illegible] [illegible] [illegible] officium. Tu vero sic [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] ac [illegible] [illegible] officio studeas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et apud nos [illegible] mereamur [illegible].

Lra de credentia

R[everendissi]me [illegible] pr[?] [illegible] pro multis nob[is] [illegible], et oportunis [illegible] [illegible] [illegible] ~~dilecto~~ [illegible] dilectu[m] c[ivem] ambassatorem n[ost]r[u]m [illegible] [illegible] plenariam informat[ionem] ad R. p. v. destinamus de cui [illegible] [illegible] nob[is] dignetur p. v. fide[m] [illegible], et [illegible] [illegible] adhibere, paratos semper [illegible] p. v. obedire mandatis [illegible]

Ad papam lra credentie.

B[eatissi]me pr. [illegible]. post humillima[m] [illegible] et pedum oscula b[eat]orum Devotissimus hic [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] fidelium

et devotione erga sanctum v. b. et s. ro. e. proprio genit. respectu
omnes sue saluti spectantia in presenti s. v. humilimo exposuit her. humillime
supplicat et summo cum debitis his precibus ut eximio illi doctori eorum et
oratori meo benigne audientiam et expeditionem proprias exhibere
dignetur. Deum ut propter hoc universitas et nos ipsi erga clementissimos obio
filios proprio misericordie suscipias commendatos cum feliciter et
perpetua incolumitate V. B. conservet. Amen.

Ad commissarios examinantes testes

Nobiles viri amici carissimi vel amantissimi. Cum inter tales causa sit
talem est tale ex una parte agentem, et talem ex altera se defendentem.
et in dicta causa sit coram me lis contestata, pro et producti sint nonnulli
et testes b. c. super quibus articulis qui erant multo per labore sciunt
constitutos in partibus etc. et quia difficile est et sumptuosum esset coram me
producere dictos testes, maxime quia sunt de tali loco etc. placeat
nobilitati vestre ipsos testes [illegible] et dicta recipere super articulis
predictis et dicta [illegible] dictorum testium sub vestro solito sigillo michi
mittere, ut valeat dicta causa ex causa diffiniri. Et ut fuerit
ius, commictens vobis in predictis totaliter vices meas. Datum etc.

tibi

Salvus conductus.

Concedimus tibi tali [illegible] in [illegible] tali et tenore presentium
damus et concedimus ac plenum validum et tutum salvumconductum
et securitatem in personam eundi standi et morandi et [illegible]
in et ad [illegible] nostram [illegible] eius pro [illegible] et [illegible] [illegible]
recedendi et redeundi totiens quotiens tibi videbitur et placebit, tuto
libere et secure omni reali et personali impedimento cessante, aliquibus [illegible]
[illegible] [illegible] debitis [illegible] personarum, et aliis [illegible] et

ordinatam et reformatam decem vestre civitatis, quorum non desperamus ad nostrum beneplacitum valituros volumus demum vestris salubrius auxilium cum vobis et singulis dicte civitatis vestre vobis. Valete et pro sua parte gratiam nostram non desperetis quia sepius non fiat de eo mentio etc.

Hieronymus in epistola ad Thesiphontem

Quamvis calix aureus sit et omnium gemmarum ac splendore perluceat, si tamen venena contineat, nomine preciosi metallorum letalis poculi virus obsistat? et micante splendore nitore violatur. Et alibi in eadem

In mea classe viri fortes obprobria preter portare non inveniar pauperum non nobilium fuitur beneficio premiatur. Et ibidem

Dicat unusquisque quod velit, ego in meam de me professus mei pereunte iudicium melius esse confundi coram peccatoribus super terram quam coram angelis sanctis in celo, vel utrumque iudicium suum deus noluit demonstrare.

Rogo quod pudorem obsequii animi laborum sui mercedem speraberit in celo cum sunt pollicendo dominus in terra. Mercenarius servus non potest accipere premium, dominus militis in castris invenit spectat annonam quam forsitan in Christo per cuiuslibet laborantis. Dignus quod est operarius mercede sua.

Ex epistola Hieronimi ad Athletam de instructione filie

Pene lapsus sum ad aliam materiam et currente rota dum vas facere cogito amphoram finxit manus. Et alibi. Qui clauda et languentia et quolibet sorde maculatam obtulerit hostiam sacrilegii reus est quanto magis que partem corporis sui et illibatam anime puritatem regio amplexui parat si negligens fuerit punietur. Et alibi in eadem

Non vescatur in publico id est in parentum convivio, ne videat cibos quos desideret et licet quidam putent maioris esse virtutis presentem contemnere voluptatem tamen ego arbitror securioris continentie esse nescire quod querat. Legi quondam in scholis puer: egre reprehendas quod sinas consuescere. Et alibi in eadem

Cito flores putrent, cito violas et lilia et crocos pestilens aura corrumpit.

Experimento didici aspidem in via cum lapsus ~~fuit~~ est ducere noctu... (in eadem)

i eadem

Melius est desiderare absentem, quam pavere ad singula, quod loquitur cui quod loquitur, cui annuat, quae libenter aspiciat.

Ad Nepotianum de vita clericorum ex epistola Hieronymi.

Si enim cleros graece, sors latine appellatur, propterea vocantur clerici, vel quia de sorte sunt domini, vel quia dominus ipse sors, id est pars clericorum est. Qui autem vel ipse pars domini est, vel ~~qui dominus ipse sors, id est pars~~ dominum partem habet, talem se exhibere debet ut et ipse possideat dominum, et ipse possideatur a domino. Qui dominum possidet et cum propheta dicit pars mea dominus, nihil extra dominum habere potest, quod si quippiam aliud habuerit praeter dominum, pars eius non erit dominus. Verbi gratia si aurum, si argentum, si possessiones, si variam supellectilem, cum istis partibus dominus pars eius fieri non dignatur. Si autem ego pars domini sum et funiculus hereditatis eius, nec accipio partem inter ceteras tribus, sed quasi levita et sacerdos vivo de decimis et altari serviens altaris oblatione sustentor, habens victum et vestitum his contentus ero, et nudam crucem nudus sequar. eadem

Negotiatorem clericum, et ex inope divitem, ex ignobili gloriosum, quasi quandam pestem fuge. Corrumpunt bonos mores confabulationes pessimae.

eadem non Hospitiolum tuum aut raro aut numquam mulierum pedes terant. Omnes puellas et virgines aut aequaliter ignora aut aequaliter fuge.

eadem Puellulae ibi ministrent quarum vultum frequenter attendis.

eadem Gloria episcopi est pauperum opibus providere. Ignominia omnium sacerdotum est propriis studere divitiis.

eadem Melius est ~~non habere~~ sponte non habere quod tribuas, quam impudenter petere quod recondas.

eadem Multoque melius est e duobus imperfectis rusticitatem sanctam habere, quam eloquentiam peccatricem.

eadem Parce detractioni linguae, custodi sermones tuos, et scito quia cuncta quae de aliis loqueris tua sententia iudicaris, et in his ipse deprehensus eris quae in aliis arguebas. Neque vero illa iusta excusatio est: referentibus aliis iniuriam facere non possum. Nemo invito auditori libenter refert. Sagitta in lapidem numquam figitur, interdum resiliens percutit dirigentem. Discat detractor dum te videt non libenter audire, non facile detrahere.

Benedicti vos a domino, qui fecistis misericordiam hanc, et sepellistis eum
2 R. 2 c. Sicut sol circumquaque emittit radios suos
ad omnia loca capacia secundum illuminandorum proportionem. Sic
homo debet emittere radios sue liberalitatis super quoscumque
liberalitatis novit esse capaces, et quoniam autem decedentes in gratia sunt huiusmodi, eo merito est eis subveniendum
seu misendum, ut dicatur de nobis Thema pressumptum. 2 Re.
Benedicti vos etc. Super quo queritur que ordinarium fuit
a sanctis patribus, ut multi interessent defunctorum obsequiis
ad quod breviter respondetur quod hoc factum est triplici ratione. Primo.
Primo propter eternam consultationem 2o propter ingenuam consolationem. 3o propter
eminentem et consolationem meritationem. Primo propter eternam consultationem
eternam namque hortatur et consultat nos, ad septem opera misericordie
ut patet in pluribus scripture locis, inter que ponitur sepelitio
mortuorum, et ut hoc omnia clare intelligas. Nota quod homo
indiget pluribus in hac vita. Indiget enim primo ex parte corporis
alimento, sine quo vivere non potest, calor enim naturalis humidum
radicale consumeret, nisi per humidum cibale restauraretur
et conservaretur in natura aliter periret homo, ut patet 2o de anima capitulo
de alimento, hoc autem alimentum est duplex. Unum est calidum et siccum, et hoc vocatur cibus. Aliud est frigidum et
humidum, et hoc vocatur potus, primo correspondet primum misericordie
opus scilicet pascere esurientem. Ait enim philosophus 2o de anima quod esuries
est appetitus calidi et sicci. 2o alimento correspondet 2m.
opus misericordie scilicet potare sitientes, ait enim philosophus ibidem. Sitis
et sic est appetitus frigidi et humidi Et hec duo opera misericordie.

2º principatu indiget homo non quantum ad esse: sed quantum ad bene esse, indumento
et domicilio, in quo quiescere possit et a nocivis tueri. propter hoc enim fit
domus, ut dicit philosophus ut nos a caumatibus, frigoribus, nimbis et
ymbribus tueatur: et huic duplici indigentie alia duo correspondent
opera misericordie, scilicet vestire nudum: et colligere hospitem. 3º. indiget homo
ut custodiatur a fortuitis et accidentibus quibus incurrit. Accidunt
aut adversa dupliciter, aut ab intrinseco, aut ab extrinseco
Si ab intrinseco est infirmitas, si ab extrinseco, sic capi et
incarcerari et quantum ad hec duo et sunt opera misericordie. scilicet visitare in-
firmum et visitare captivum sive incarceratum. 4to cum homo
mortalis sit, indiget post mortem sepelliri et correspondet
ei ultimum opus misericordie scilicet sepellire mortuum, ut igitur proximo sub-
veniamus quantum ad hanc septimam et ultimam indigentiam
ordinatum est a sanctis patribus, ut multi conveniret ad sepulturas
exequias, hinc est quod dicitur Esdre. 4. c. Mortuos ubi inveneris
signa et comenda sepulchro, et dabo tibi sessionem in resurrectione
futura. 2º hoc ordinatum est propter lugentium consolationem, ideo
dicitur Johannis xj. c. quod multi ex iudeis venerat ad Martham et
Mariam, et cetera ~~et~~ dicitur non desis plorantibus in consolatione et con-
lugentibus ambula: et Apostolus Thess. 4. Consolamini invicem
in verbis istis. Sed heu hodie multi nequiunt consolari immo
pluribus diebus et annis lamentantur, et plorat. sed isti sunt similes
infidelibus qui non habent spem future resurrectionis de quibus dicit Apostolus
Thess. 5. Nolumus vos ignorare de dormientibus. 2d
3º hoc factum est propter consolationem mortuorum seu sanctificatio-
nem, ut prophetam Saul talem costituit quorum primus

de cogitationis. 2^s compunctionis. 3 contemptionis. Primo
igitur de cogitationis, quia homo rogatur cogitare de morte sui
ecclesiastici 7°. Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum gaudii
In illa enim finis cunctorum admonetur hominum, et investigatio
quis finis sit. 2° sermo de provocationis, quia provocatur
homo ad correctionem de peccatis suis sicut legitur in vitis patrum
de quodam peccatore qui astabat patris ad balneandum corpus de-
functi: et compunctus corde ad deum conversus est, ideo in
persona peccatoris convertit dicens Jere. 8. super correctionem filie populi
mei contritus sum et contristatus. q. d. videns eius correc-
tionem corporalem, contritus sum corde. 3° sermo de contemptionis
quia ibi docetur contemptus mundanorum omnium, ideo dicit Jeronimus
facile contemnit [illegible] omnia, qui interest defunctorum
exequiis meretur exaudiri in oratione sua Tobie xii. Quando orabas
cum lachrymis et relinquebas prandium, et sepeliebas mor-
tuos, ego obtuli orationem tuam coram domino. Ecce igitur quante
honorabile interesse exequiis defunctorum, et maxime illorum qui
bene vixerunt sicut fecit iste dilectus noster etc.

Alius sermo) Melior est mors quam vita. Ecclesiastici 30. Secundum sanctum Thomam prima secundae
de bonum [illegible], quo, quod caret multis, aut est insufficiens et
quaeritur aliquid sufficientius loco eius: aut habet aliquid incommodum
annexum, propter quod in fastidium venit. et quia tale bonum est vita
presens, ideo Paulus ea privari desyderabat dicebat thema quod
assumpsi. Videlicet melior est mors quam vita super quo notandum est
quod triplici de causa melior est dies mortis die nativitatis
Ecclesiaste 7. enim. Primo intrat in mundum, intrat sine virtute ad cer-
tamen ad labores et miserias. 2° in periculorum diversitate

3° ad moriendi necessitatem. p° ad laboris immensitatem, sicut Avis
Bern. ad volandum. unde B. Mundus iste est locus laboris unde Gregorius
Gre. ait misericordiam fecit deus cum homine quia c. ipsum m[?] etc.
2° s. periculorum diuersitatem, unde B. s. l° meditationum. heu mihi quia
undique mihi bella video, undique tela volant, undique tempta-
menta, undique pericula quocunque me verto, nulla in constat
securitas. tertio ad moriendi necessitatem, tum propter culpam origi-
nalem, tum etiam propter compositionem naturam. Nam unde de necessitate sumus
morituri, quia peccatum originale contrahimus, et quia ex contrariis
s. inter agentibus et patientibus compositi sumus. s. igne aqua. Aere et
terra. omne autem ex iiii^or elementis compositum aliquando corrumpitur
ut dicit s. l° de generatione, antequam peccatum humana natura committeret
mortalis quidem erat: et de necessitate moriturus secundum naturam com-
positam ex contrariis: sed illi immortalitatem ex gratia donaverat
deus, si in statu innocentie perdurasset, ut secundum ex una ea mortalis
erat. Nunc vero et de necessitate nature, et de necessitate conditionis[?]
Paulus culpe necesse est ut moriatur. Ad hebre. 9. Statutum est homini se-
ps. mel mori etc. et ps. Quis est homo qui vivit et non videbit
mortem etc. In die autem mortis est totum genus homo. n. mori-
endo transit via contra[?] condicta[?]. p° exit de labore ad requiem
Isaias Isaye. 58. Requiem dabit tibi dominus deus tuus semper et implebit
s. animam tuam, et ossa tua liberabit. Apoc 14 Amodo iam dicit spiritus etc.
Apocal. 2° de periculo ad securitatem Isaie. 32 c. Securitas que[?] erit
Aug. in sempiternum, unde Augustinus o vita vitalis dulcis et amabilis
et semper memorabilis, ubi nullus impugnat hostis nulla illecebra
carnis. patet hec securitas duplex. p° ex parte agentis ineccanti[?]
non enim poterit homo beatitudinem suam perdere deo subtrahente, quia cum sub-
tractio sit quedam pena, non potest talis subtractio a deo iusto iudice
provenire, nisi per aliquam culpam, in qua cadere non potest qui dei esse-
ntiam videt, cum ad hanc visionem ex necessitate sequatur rectitudo

voluntatis. Similiter et nec aliquid agens etiam potest ea substrahere
quia mens deo coniuncta super omnia alia elevatur et ab hominibus con-
iunctione nullum aliud agens potest ipsam excludere, unde merito dicit

Bernardus B. Mercedes sanctorum tam magna est quod mensurari non potest, tam multa
quod numerari non potest, tam copiosa quod finiri non potest, tam preciosa quod regi-
mari non potest. 3° de necessitate moriendi ad mortem immortalita-

Apoc. tis Apoc. 20. et mors illa ultra non dominabitur. Intelligo ergo
qualiter dies mortis est melior die nativitatis non est ergo dole-
dum etc. — Alius Sermo

Cum videamus hec fieri scitote quoniam prope est regnum dei luce 21. secundum doc-
trinam philosophi de rerum corporalium que sunt ad finem sunt duo. Primum est quod
quedam sunt que perducunt simpliciter sic via finium. Aliud est quod aliqua sunt que
in cognitionem finis deducunt, sic si aliquis consideraret ligna lapides et cementa
et hoc aliquis videret, posset indicare quod ista talia sunt causa ad faciendam
domum. Sic spiritualiter loquendo, bone operationes se habent ad beatitudinem sicut
ea quod sunt ad finem, unde perducunt ipsam, et in cognitionem eius deducunt. Ideo
quando videmus quod aliquis facit opera sancta, sic ista faciebat indicare possumus
quod talia facit, ut possit pervenire ad regnum dei, et quod in patrio dabitur
ei beatitudo eterna. bene dicit quod thema presumpsi Cum videritis etc.

Super quo queritur utrum hic scire possimus an iste debeat salvari vel dam-
nari. Ad quod respondet quod doctorem sanctum p. 2° q. c 12 ar. 5. quod aliquid
3° potest cognosci. Uno quod scriptum, et hoc eveniendum modum et nullus potest scire
quod iste sit predestinatus vel reprobus, nullus enim per propriam investigationem
vel scientiam potest ad hoc devenire, ut dei secretum iudicat, ita quod dixit
nam utrum ipse vel aliquis alius sit salvandus vel damnandus ro dei eterna.
9. Sunt iusti atque sapientes, et opera eorum in manu dei sunt, et tamen ne-
scit homo utrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur
incerta. hinc est quod Apostolus p° ad Cor. 4 Neque me ipsum iudico, qui autem

Apostolus iudicat me dominus est. Alio° per revelationem, et hoc revelat deus hoc alii

aliquibus ex privilegio speciali, ut securitatis gaudium sit in hac vita i-
eis incipiat et confidentius et fortius magna opera perficiant et mala
Paulus presentis vite sustineant sic paulo dictum est. Sufficit tibi gratia mea
2ª Cor. 12. quod est principium merendi vitam eternam. 3° modo potest homo
cognoscere per coniecturas an aliquis sit salvandus vel reprobandus, et hoc
videmus ex infirmo. Unde sicut cum vides infirmum non posse comedere
et quod ei medicus omnia ad libitum concedit vel medicinam nolle
suscipere, vel susceptam evomere nec retinere, vel cum vides eum iam amisisse
verecundiam, vel quod videt dominum alios in eius infirmitatem plorare, iudicio
moveris iste, iste sit pessima spes. Sic cum vides hominem contemnere
cibum spiritualem missas scilicet predicationes, verba et consilia spiritualia, vel quia
deus concedit ei omnia peccata ad libitum ~~vel quia iam amisit verecundiam~~
vel quia non vult confiteri, vel medicinam penitentie suscipiat, vel si confitetur
statim redit ad vomitum, vel quia amisit verecundiam simul et con-
scientiam, quod ita peccat in aperto, sicut in occulto: et ita habet verecundiam
vel conscientiam de mortali sicut de veniali, vel quia habet vult gaudere et
ridere et dominum plorare, dicas per tales coniecturas quod talis damnabitur.
Cum autem videris oppositum scilicet aliquem insistere ecclesias audire missas predicationes et dei verba. Spernere mundanas prosperitates, sepe confiteri
post confessionem non reverti ad priora peccata et non verecundiam sed
et conscientiam cavere non solum in publico sed et in occulto, non solum mortalia sed
et venialia peccata, dicas quod iste salvandus est, sicut dicendum est de mo-
no quodam, qui assidue visitabat ecclesias, ieiunabat, orabat et multa
alia bona faciebat. Unus autem per tales coniecturas faciamus ~~ut~~
nostram electionem vel reprobationem sumus non in certitudine, quia noluit deus
no ne damnandus ex desperatione peius faciat, vel salvandus omittat
ex spe quod agenda sint, et ut ille in spe bono agat. Iste ex timore ca-
veat malo. Ecce ergo quatuor coniecturas possumus movere ista
non esse damnandum sed salvandum. Ideo quod non vult dolere de
bono spiritus vacet a lacrymis ut sic etc.

Vado ad eu[m] q[ui] misit me Jo. 16. Cu[m] o[mn]is motus sit ad aliquem finem, et
ho[mo] continue moveat[ur], oportet q[uod] motus suus sit ad aliquem finem.
finis at ultim[us] ho[min]is est d[eu]s. Quia fecisti nos d[omi]ne ad te etc. Aug[ustinus] in
B[eat]i q[ui] dicit iste mundu[m] relinquendo vado ad eu[m] q[ui] misit me. s[cilicet] ad
d[eu]m tanq[uam] ad finem p[ro]p[ri]u[m] sup[er] quib[us] nobis movet[ur] talis q[uaesti]o.
An a[nima] post corporis separatione[m] statim evolet ad celu[m] vel ad infernum.
Et videt[ur] s[ecundu]m Tho[mam] 4 di. 45 q[uod] sic, i[n] corporib[us] gravitas vel levitas
repit[ur], qua ipsa corpora sursu[m] vel deorsu[m] feruntur tanq[uam] ad corp[or]a p[ro]pria loca
q[uae] s[un]t fines ipsor[um], et hoc i[m]mediate nisi fuerit impedit[um] ut dictum e[st].
In meritis vel demeritis i[n] a[n]i[m]abus s[un]t due spirituales conditiones, q[ui]b[us]
a[n]i[m]e ad p[re]miu[m] vel pena[m] i[m]mediate feruntur, tanq[uam] ad fines p[ro]prios suarum
actionu[m], n[is]i aliq[ui]o[m]odo impediant[ur]. Ex ipso q[uod] pot[est] videri q[uod] eu[m] locus a[n]i[m]ab[us]
deputet[ur] s[ecundu]m congruentia p[re]mii, vel pene statim a[n]i[m]e ut a corporib[us] absolvunt[ur]
vel ad infernu[m] vel ad celu[m] evolant, n[is]i aliq[ui]o[m]odo impediant[ur] s[ecundu]m q[uod] fit
ut oporteat reatum prius purgari anq[uam] evolent, ut auctoritates scripture
canonice manifeste testant[ur] similiter s[an]c[t]or[um] patrum documenta. Et g[re]g[orius] h[oc] h[abe]t
tenetur ut patet 4[to] dyalogor[um], et in li[bro] de ecc[lesi]asticis dogmatib[us].
Cum ig[itur] ille defunctus ap[u]d d[eu]m fuit magni p[re]mii p[ro]p[ter] optima bona op[er]a
et co[m]memorabilia q[uae] hic fecit, recte pot[est] dicere thema p[re]assumptum
Vado s[cilicet] et B[eat]i q[ui] dicit Lucretius moralis. Cedit idem ret[ro] de terra
q[uo]d fuit ante i[n] terra. Sed q[uo]d missum est ex etheris oris id rursu[m] celi
fulgentia rete receptant q[uia] a[nim]e bone est sic qualis fuit a[nim]a ista.
statim evolet ad celu[m] audi Ciceronem in fine libri de senectute sic
dicentem. Sapientissimus quisque equissimo a[nim]o morit[ur], nec eum invitum perimit
q[uod] ita intrat ut no[n] sentiat se p[er] natum consumet, et ex[h]ibet viri
discedit tanq[uam] ex hospitio no[n] ex domo. Commorandi n[amque] diversorium n[atur]a
nob[is] dedit no[n] habitandi. o p[re]clarum illu[m] die[m] cu[m] ad illud divinum p[ro]ficiscar
a[n]i[m]ar[um] consilium, eisq[ue] ex hac turbe collucione discedam, p[ro]ficiscar n[amque]
ad viros sapientes, et p[ro]pinq[ue] ad Catonem meum, cuius corpus a me
Crematum est, quo nemo vir melior natus e[st], nemo pietate p[re]stan-
tior equo ig[itur] a[nim]o etc.

Alius Smo

Patientia vestra fuit usq[ue] ad adventum d[omi]ni. Jacobi Quinto. Narrat s[anc]t[u]s
Doctor 2. 2. q. c. 36. articulo p[rimo] q[uod] tristitia int[er] alias passiones est
efficax ad impediendu[m] bonum op[er]is, et ideo necesse e[st] h[ab]ere aliquam medicinam.

p quā bonū eoīs consequit͂ q̄ tristitia nec. s. eo tristitie succumbit
hoc ait facit patiā vn Aug. dicit in li° de patiā q patiā hois est
qua mala eque aīo toleram⁹ i. sine perturbatione tristitie, nec aīo
eque bona deserim⁹ p quā ad meliora puenim⁹. Manifestū ē ig̃
patiam ee necessariam eo dr in themate vro patientia vobis est
patiā i. p. Sup q̄ querit͂ q et qualis est patiā q ita nob est necessaria ad qd videt͂
q patiā recipit͂ triplicē differentiā. Nā aliq sūt patientes q tn̄m delec-
tant͂ in ipa morali virtute, ut fuerūt phi, q nō pp dm̄: s; quia
hiero°. laudabile videbantur eis opus patie. vn dicit hieronym⁹ q Socrates
contra a duabz suis vxoribz mala passus ē, et tandē fugiunt͂ pprobrijs
Socrates. et increpationibus in ex supiori qdā loco aquā pfundit imundam
q nō irritatus aut turbatus: s; pacificus dixit capite terso. Sciebam
hoc futurū, ut ista tonitrua ymbres sequerentur. S; qa nō fuit patiens
pp dm̄ eo nulla mercede apd dm̄ digna. nō n. fuit vera virtus patiē.
2° aliq sūt patientes patiā q nō est patiā: s; colore patientie, sustinētes
ferunt aūz hoīs q incomoda: s; pp lucra pcuranda, ut sūt mercatores
et mechanici de qbz dr ecc. 5. cunctis diebz vite sue comedit
in tenebris et in curis multis, et erumna, et tristitia qui impendat.
3° aliq sūt patientes patiā q fundatur in gra, et caritate, et ferunt
aūz corpis q sua adusa pp dm̄. et tal patiā est necessaria. vn dicebat
xpc in patiā vra po°ssidebitis a°ias vras. S; heu hodie pauci sūt q tale veram
patiā eū solū in tribz caritate recipiunt. Qd sic pbatur. Nam
homo aūs tristitiā et dolorē abhorret, vn nunq eligeret eam
pati pp se: s; pp aliquē finē: seu pp aliqd bonū. ergo oportet q illd
bonū, pp qd aliqs vult pati s mala sit magis volitū et amatū, q
illd bonū, cuj priuatio ingerit tristitiā et dolorē quē patienter tole-
ram⁹, qp at aliqs ptat dm̄, ut bonū gre oībz alijs bonis
ex quorū amissione pot dolor causari ptinet ad caritatē, qua
diligit dm̄ sup oīa, vn Apls ad Ro. dicebat. Qui nos separabit
a caritate xpi. tribulatio an angustia, an psecutio an fames
an nuditas, an piculū, an gladius. sic scriptū est qa pp te mor-
tificamur tota die, extimati sumus sic oues occisionis. S; in his oībz
supam⁹ pp eū q dilexit nos. Certus sū qa neq mors neqz

uita, neqz angli, neqz principat9, nz potestates nz uirtutes, nz instantia
nz futura, neqz fortitudo nz altitudo nz pfundu, nz creatura alia poterit
nos separare a caritate dei q est i xpo ihu dno nro. Amplectimini ergo
pacem bone ut ostendatis hec caritatis et gratiam dei hic 2ª.

Alius Sermo.

Expedit .n. mihi mori magis q uiuere. Thobie 3º. Cum inter phos
morales et et inter stoos nonnulli inuenti sunt q mortem
optauerunt: et q prius cum cupiditate uite immortalis mortem sibi
intulerunt ut inquit Lactantius li 3º. de fal sapia. Queritur i primis
utrum liceat nobis mortem appetere. Et videt q mortem appetere contingit
dupliciter sz. naturaliter et uirtuale. Nale nulli licet mortem appetere
qd pbatur rone et auctoritate. pº rone sic. Nulla natura debet appetere
seu desiderare sua destructionem et anichilationem, nec et illud qd e
ca sue anichilationis dicit Job. Cuncta q hr ho dabit p aia sua
et affirmatur ista auctas, qz illud qd no est, no est intelligibile, et
p consequens nec desiderabile sz mors destruit qd e coniunctum, quia
mors est resolutio compositi dicit Dyonisius 4º cel. hier. mors
no est aliud nisi continuatio coniunctorum separatio. g no e appetenda.
2º pbatur sic, illud qd datur i pena alicui nature est fugibile qz est
nature penosum. Sed mors e data i pena hois pp pctum primi parentis
qz ho existens i statu innocentie no fuisset mortuus. g mors nature
no est appetenda. Istud et pbatur auctoritate, Ait .n. Aristoteles in. 2º de
aia. ap. esse, et illud cui agunt quecumq agunt fm naturam. et Boetius i 3º.
de consolatione, omne namq animal tueri salutem laborat, mortem
perniciemq deuitat. et Tullius i pº de officijs principio generi animantium
di est a natura tributum ut se, corpus uitamq tueatur, declinet que
nocitura uidentur, et q ad uiuendum sunt necessaria quirat et paret
et sic hoc 2ª 2º contingit mortem appetere uirtuale et hoc sci
viri elegerunt, et optauerunt mortem no p natura sz p gratiam. tamen
n. erat i eis amor ad deum q mori optabat, ut cum illo i ppe-
tuum uiueret. Audi Tobiam Tobie 3º. et nunc dne fm uoluntatem
fac mecum meam et precipe i pace recipi spm meum. et helias di-
cebat Tolle qso dne aiam meam. neqz .n. ego melior sum q patres mei 3 Re 19.

Lactantius

Job

Aristoteles

Boetius

Tobias

Apl̃s et paulus vas electionis Actuu 21° dicebat. Non solu ligari: ſed mori
cupio, et crebro dicebat cupio dissolui et eē cum xp̃o. Audi postremo
hiero.m̃ hierō.m in transitu suo sic d. O mors dulcis et iocunda, non tam
mors mors q̃ uita uera largiris que fugas febres et uulnera, famem
extinguis et sitim, o mors pessima pia bonis, et malis aspera
humilians superbos, diuites et potentes, et exaltans humiles, p te pauperes
sanant, cum auare pbuit. tu malis das supplicium, et iustis eternu
premium. Veni soror mea, sponsa mea, amica mea, dilecta mea, pdicta m.
que diligit aīa mea, ondē michi ubi pascat dñs meus, ubi cubet ē tuo
nec dimittas me amplius vagari p huius hg scolas mei. Et postea
Aperi mi dulcis soror et amica mea ianuas uite, dñs apud mihi
pmissi cū fuissi cū dño meo, et iam sit ĩ pace locus meus, et
habitatio mea ĩ Syon. Expolia me hac mortali tunica mea quam
fero, et indua me indumentis leticie. 2° contingit mortem
uenerabile appetere ppt maiorem intelligentiam consequendam. Nam
finis dei intellectus est scire et intelligere, et potissime illa q̃ sunt
meliora et digniora iuxta illud phy 2° de anima. ch. Magis
concupiscimus scire de rebus magis honorabilibus, ut corpora celestia
Tōpice et angeli, et si topice essent sciamus ā no perfecte, q̃ de aliis rebus
et sit demonstrationis scientia, qa illa p imbecillitatem et corporis
grossitie totaliter ignoramus, ad q̃ intellectus se h̃t, sicut oculus Noctue
ad lucem solis, ut habetur in methaphysice. Cum ut intelligimus ĩ hac
uita multipliciter impediamur ĩ intellectu ut no possumus uera intelligere
et aīa remota ab ijs multo melius intelligat, qa no h̃t a corpore
nec ab aliquo impedimentis Sequitur q̃ mortem appetere, ut sciamus
et intelligamus, sit uenerosi et laudabile. Ed ut corpus pur aliud
multum impediat, patet ĩ fatuis, amentibus, furiosis et dormientibus
qa nichil intelligunt ppt grauitatem corporis et indispositionem. Ecce ergo
quatuor licet nobis appetere mortem bonis uenerosi et spiritalis, secundum
sunt ipsi ut no solum tamen ōpera consequamur et mercedem
laboris sui recipiat, verum et ut que hic ignorant ĩ patria
Gregorius clare intelligat. hinc Greg. dicit. Quid est qd non uideant
qui uidentem oia uident.

Iterum videbo vos et gaudebit cor vestrum. Jo. 14. Quia amici presentia
delectabilis est ut exhylarans secundum philosophum 8o ethicorum, cognitio
et amicis de morte sua plurimum perturbatis promictit sua presentiam
ut exterius visione recreati cor interius gaudium consequatur quia iterum videbo et
In quibus verbis duo notantur. primum futura visio. 2o internum cordis iubilatio
pro themate assumpto. Unde futura visio in gratia est. circa quam videndum.
secundum petrum de palude in 4o di. 43 q. 1. multi erraverunt. Quidam namque
dixerunt animas non separari a corporibus sed cum corpore interire ut
Saducei et epicurei, quorum opinio tenetur ecclesiastici 3o ca. ubi dicitur
dixi in corde meo de filiis hominum ut probaret eos deus et ostenderet similes
esse bestiis. Idcirco unus est interitus hominum et iumentorum, et equa utriusque
conditio, sicut moritur homo sic et illa moriuntur. Similiter spirant omnia
et nihil habet homo iumento amplius, cuncta subiacent vanitati, et omnia
pergunt ad unum locum, de terra facta sunt et in terram pariter revertuntur.
Quis novit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum, et si spiritus iumentorum
descendat deorsum. Et deprehendi nihil esse melius quam letari hominem in opere suo
et hanc esse partem illius. Quis enim eum adducet ut post se futura
cognoscat. hec ille. hos convincit immortalitas anime quam alibi probavi, con-
vincunt et rationes, quia cum anima rationalis habeat operationem a corpore
separabilem scilicet intelligere et velle et est a corpore separabilis. Alii dixerunt
animas rationales a corpore separari sed numquam reuniri, ut porphyrius
philosophus qui dixit ut recitat augustinus libro 10 de Ci. dei, quod omne corpus fu-
giendum est anime ut beata sit. Hanc opinionem fuit tullius qui dixit animam
post separationem corporis ad celum evolare. Ait enim in fine libri de senectute.
Non libet enim michi deplorare vitam quod multi et hi docti sepe fecerunt.
neque me vixisse penitet, quoniam ita vixi ut non frustra me
natum existimem. Verum ex hac vita ita discedo tamquam ex hospitio
non tamquam ex domo. Commorandi enim natura diversorium nobis non habitandi
dedit. O preclarum diem, cum in illud divinorum animorum concilium coetumque
proficiscar, et cum ex hac turba et colluvione discedam, proficiscar enim
non ad eos solum viros de quibus ante dixi, verum et ad catonem meum
quo nemo vir melior natus est, nemo pietate prestantior
cuius a me corpus est crematum. hec ille. hos convincit apparitio

Saducei epicurei

hec ille

2

porphirius augustinus tullius

naturalis dicitur, quod naturaliter corpori uniri appetit, et a corpore separari refugit.
Alij dixerunt animas a corporibus separari, et iterum reuniri corporibus. horum
sunt quidam dixerunt eas reuniri corporibus alterius speciei, sicut corporibus
Manichei brutorum ut Manichei. nam secundum mores, quos habuerunt homines similes
bestijs anime eorum separate uniuntur corporibus illarum bestiarum, ut superbus
leoni, Gulosus cani. Rapax lupo, et sic de ceteris. Istos conuincit
ratio, quia proportionari debet materia forme, et e converso. Magis autem
proportionatur corpus leonis anime bovis quam anime hominis. Si ergo in corpore
leonis numquam recipitur anima bovis multo minus anima hominis. Alij dixerunt
Pythagoras quod reuniuntur corporibus eiusdem speciei: sed non proprijs, ut Pythagoras et plato
plato. de quibus mentionem facit Venerabilis Augustinus libro x° de Civitate dei c° 30
Alij dixerunt animas reuniri eisdem numero corporibus mortalibus, sicut
nunc post magnum annum qui continet 36 milia annorum postquam redibunt omnes
celi partes ad primum sue creationis locum, et omnia generabilia et corrup-
Augustinus tibilia in mundo successiue suis temporibus reformabuntur. Augustinus
de Civitate dei libro 12° Capitulo 13°. dicit quod qui sic senserunt probabant platoni-
cum lecturum in Achademia easdem futuras scolas, philosophos sibi
qui ante fuerunt, et quod nunc omnia generabilia et corruptibilia que ante fuerant
fides redirent eadem numero contra quos est illud. Fides ergo ~~nostra~~ catholica recordatur
in preterito dicit animas in fine mundi iterum reuniendas suis corporibus
eiusdem numero immortalibus factis non secundum naturam sed secundum iustitiam diuinam
quod probatur tali ratione. Anima que est forma et perfectio corporis, habet
naturalem appetitum, et inclinationem ad ipsum corpus. Sed non sibi naturale potest
ab ea remoueri, ergo proprio debet ipsi appetitui. Sed nullus naturalis
appetitus est frustra primo de celo et mundo, ergo anima separata aliquando
suo corpori unietur. patet quia frustraretur appetitus contra Aristotelem
Aristoteles 2° de anima. istud et confirmatur per illud quod habetur in c° p° de summa
Innocentius 3us trinitate et fide catholica. Ubi Innocentius 3us sic ait. omnes cum suis proprijs
resurgent corporibus, que nunc gestant, ut recipiant secundum opera sua, siue
bona fuerint siue mala. Illi cum diabolo penam perpetuam, et isti cum Christo
gloriam sempiternam. [illegible] ergo dicit scriptura iterum videbo vos scilicet in resurrectione. Unitas [illegible]
qua probavimus. 2m quod notatur est cordis iubilatio. Ideo dicitur in Tho-
mate et gaudebit cor vestrum sicut [illegible] desyderati apprehensione.

Ysaias — et ex desyderabili visione. Ysaie 12. Aurietis aquas de fontibus
Salvatoris et creatoris. Triplex namque est gaudium cor meum
in presentia. Ratione quietationis, ratione possessionis eternalis, ratione
redundantie gratiis. Primo ratione quietationis singularis. Illud gaudium
quod causatur ex carnalium delectatione, non est homini singulare proprium
Quia proprium convenit uni soli. Illud autem gaudium cum animalibus commune
unde sicut dicit philosophus. Bestiale est potius quam humanum. Sed gaudium quod
causatur ex spiritualium delectatione, ut divina contemplatione, est pro-
prium homini, quia convenit sibi soli. Secundum illud quod dicitur Ierem. 15.
factum est mihi non alteri verbum tuum, quod. Sed verbum tuum factum est
in gaudium et leticiam cordis mei. 2° ratione possessionis
eternalis. Illud gaudium quod ex spiritualium possessione procedit non est verum
quia verum est adequatio rei ad intellectum, tunc namque res proprie est ade-
quata quando apprehenditur ut sic est, et tunc est apprehensio vera. Et
secundum hunc modum falsum est gaudium mundi, quia gaudet homo de rebus
temporalibus non sicut sunt, sed sicut non sunt, quia quod reputat eterna, sunt
transitoria, et que videntur dulcia sunt amara, quod cordis nostri
sunt falsa. Sed gaudium quod est de deo et de angelis et celestibus gaudiis
Ysa. — est verum quia intellectui adequatur, et nullatenus fallit. Ysa. 35 Gaudium
et leticiam obtinebunt, fugiet dolor et gemitus. 3° ratione redun-
dantie gratiis. Illud gaudium mundi non est plenum immo habet admixtam
Boetius — omnem gravationem quia ut dicit Boetius de co. Nullus adeo composite
felicitatis est quin non aliqua ex parte status sui querelam videat. Sed gaudium
celi est plenum quia nullatenus habet gravamen. Immo gaudium ad redundat
ps — in corpus. ps. Cor meum et caro mea exultaverunt in deum vivum. Ex
quo ergo tam gaudere debet et immo nos videre et nos illum et ex
gaudio natare debemus a lachrymis.

Alius sermo.

Post tenebras spero lucem. Job 17. Virtus spei que dirigit in motum
et affectum in id quod expectandum est, habet ortum non solum ex gratia
dei aut operibus sed ex meritis precedentibus, patet hoc per magistrum
in 3° di. 23 et per paulum Ro. 5. Tribulatio operatur patientiam
patientia probationem, probatio vero spem, glo. i. certitudinem spei.

ad quam certitudinem quis pervenit per bona merita et maxime
per sufferentiam tribulationis. Cum igitur tunc isti defuncti patienter
substinuerint tribulationes et infirmitates sua merito cum Job dicere
pot the^o p. s. post te. sp. luce. trapher n. teor pot sperare lucem
gratie dei et glorie celestis etc. Bone divine creationis bone
humane actionis. bone illate passionis. Primo igitur bone dei creationis
qua ut supra magis specialiter p. de 2°. li. ad hunc finem creati
sumus, quia ut dicit philosophus in 3° de anima et primo de celo et mundo, deus
et natura nihil agunt frustra, unde cum finis sit homo per visionem divinam consequenda
non est timendum quod isto fine careat si media recta, per que ad ipsum
finem ordinatur quia sunt meritum nostrum, alias deus frustra fecisset hominem
2° bone humane actionis. bona enim que fecimus considerant spem nostram
ps. Paulus erigit unde 6 ps. Sacrificate sacrificium iustitie et sperate in domino
ad titum 2°. Sobrie et iuste et pie vivamus in hoc seculo expectantes
Gregorius beatam spem. Gregorius in moralibus cum opus crescit premii fiducia
proficit, securus est de re qui bonum pignus apud se habet. sic securus sum
.Tho. de regno superno qui habet pignus ipsius secundum Tho. prima 2e. q. c14.
et li° 3°. Prima enim pervenienti ad vitam eternam est inspiratio dei
moventis sed vero est eius subsequens. per gratiam enim inhabitat homini spiritus sanctus
qui est sufficiens causa vite eterne, et dicitur esse pignus hereditatis nostre. 2°
paulus cor. 1. 3° bone illate passionis. hic sciri debemus honorati cives
quod quedam sunt passiones intrinsece nature ut per apprehensionem intrinseci boni vel
mali moventis, ut gaudium, spes, timor, dolor. et he passiones
possunt esse a voluntate vel quod patienter, tamquam a causa efficiente vel
passiones. non resistente quia indubitanter possunt esse meritorie. Quedam vero
passiones sunt extrinsece illate, ut molestie corporis vel inimici
ubi, et iste passiones non sunt voluntarie a voluntate vel quod patienter
tamquam a causa efficiente, tamen possunt quodammodo dici voluntarie a voluntate
tamen consentiente et non contradicente. Sicut igitur certus est de re
qui venalis est qui pretium habet apud se, sic certus est de regno superno
qui multas infirmitates et tribulationes pro christo sustinuit, quibus

regnum celorum tamen ad illud 14 portabat tabulam noctes oportet nos
Mathei intrare in regnum dei Mathei 5. Unde quia sicut arbores plantantur
per ... q. 1. est regnum celorum. et Greg. in moralibus tanto ipso in dum
Greg. solidior surgit quanto pellit quanto gravioris pulserit. Cum igitur
iste vester bona operatus fuit, et longam infirmitatem patient
tolleravit, sed acceptavit et forte aliquid minuerunt, non est
dolendum de morte ipsius quare etc.

Alius sermo

Hec est voluntas dei 1 Thess. 4. Cum deus bonus non posset velle
nisi bonum, ut id quod vult non nisi in ordine ad bonum vult
ut, dici posset dicere aliquo mortem istam quare dicit in Thessa. apostolus
hec est voluntas dei. Ad quod breviter videndum quod deus vult nos
mori voluntate consequente, et non antecedente. Voluntas autem
antecedens secundum Jo. damascenum religiosissimum theologum, est qua quis vult
aliquid absolute. voluntas vero consequens est, qua quis vult aliquid
considerans circumstantias, et hoc modo deus vult nos mori in penam
peccati originalis secundum exigentiam sue iustitie. Unde iudex vult
omnem hominem vivere absolute, ut homo est, sed ut fuerit aliquid
ultra homo, ut puta homo homicida, ut homo latro etc. consequenter
vult eos mori propter bonum iustitie. Unde quia dicit thema nostrum
hec est voluntas dei scilicet consequens. De qua quidem voluntate due
questiones moventur quarum prima talis est. Utrum homo teneatur confor-
mare voluntatem suam voluntati divine in ratione volendi
in volito. Dicendum est quod teneatur conformare voluntatem suam
voluntati divine in ratione volendi. Quantum ad primum ut clarius
sensum questionis intelligas, primo declaro quid sit in volito
conformari quantum ad rationem volendi. tunc enim conformantur
voluntates in volito quando idem quis volunt sive eadem ratione,
sive diversis. tunc conformantur in ratione volendi, quando eadem
ratione aliquid volunt. hoc declarato. respondeo secundum petrum,
4° di. 48, secundum sensualitatem non tenemur, nec etiam voluntatem naturalem,
quia determinata est ad unum. i. ad repugnantiam carnis et ad
Apls spiritus per illud Gal. quinto Caro enim concupiscit adversus spiritum etc.
Sed voluntate deliberata id quod deus vult absolute et consequenter.

nos velle, tenemur velle. Quod vero non cognoscit nos velle, quis sit bonum
in se non possumus quod ad nos non vult deus illud nos velle, nec velle tenemur.
Tho. Sanus concordat Tho. in p^a 2^e q. 19 dicens quod tenemur conformari forma-
liter et secundum modum volendi, quia deus quod vult iuste vult, et ex iustitia. Ideo tenemur
ex ratione iustitie ei conformari, sed materialiter conformari non tenemur ut in
morte patris, quia nemo tenetur querere damnum sui vel proximi. Exempla
declaro per exemplum. Vult enim deus in mortali peccato existentem et in actu damnari
tu non tua anima si sic es, quod absit, in te in hoc volito divine voluntati
conformari non est necesse, quoniam quod ipsi nature nocivum est, neque oportet
expedit sicut satis arguimus exemplo de mulieris viri sui, fure raptum
et carceratum tenente quem cum voluntate iudicis in volito conformari
non debet quod est proprii viri suspensio. Sic a filii in eo in peccato mor-
deus vult ut damneris, non expedit tua anima ut et in ipsa idem
velis, sed in modo volendi necesse est, cum deus quod vult, recte velis
et sic patet responsio ad primum argumentum. Ad 2^m argumentum respondemus
quod voluntati divine conformari debemus triplici ratione primo
Ratione amicitialis connexionis. Secundo
Ratione precordialis pacificationis. Tertio
Ratione celestis remunerationis. Primo ratione amicabilis con-
Aug^us. nexionis. Nam secundum Augustinum quod concordia illi sit vere amici quorum est id
velle et id nolle, et ideo in hoc vera ad deum amicitia comprobatur, ut
voluntatem suam voluntati divine conformet. Sic legitur Job fecisse de quo
Hiero^m. Hieronymus ad Tirasium de morte filie sue consolatoriam epistolam scribens
sic ait. Quod dederat dominus abstulit quod creaverat, commodaverat
ut beatos quoscumque tempore voluisset, et cum vellet rursus auferret
nihil abstulit tuum, quod recipere dignatus est proprium, creditum suum
decuit recipere creditorem, et non aliud decet quam creatori suo gratias
Job agere venerandi sicut Job legimus devotissime voce dicentis, dominus dedit
dominus abstulit, sicut domino placuit ita factum est sit nomen domini benedictum,
Cyprian^s hec ille. Audi et Cyprianum in decretis 13. q. 3. c^o. quod propositum ubi dicit sic
quod propositum est quod nos pro ipsa cum dei voluntate fieri postulamus quando
vocat nos et accersit de hoc mundo, non satis est voluntati dei improperamus.

2° ratione cordialis pacificationis sciunt .n. quod voluntati dei sui conforme
quod dicit non potest eo perficere mune, sed non potest haec nisi tranquilli-
Job tate quod voluntati sua, voluntati divine non opposite mini conformari
Job .9. quis resistit ei et pacem habuit, certe nullus, et ideo quod vult eam
quod deus vult, nequam pacem habet. Lucas 2°. In terra pax hominibus
Lucas bone voluntatis. Illa est bona voluntas quod est deo conformis.
3° ratione celestis remunerationis, quod .n. quod deus secundum dei voluntatem
remuneratur a deo secundum suam voluntatem. Sic .n. consuevit aliquis
dicere servo suo, si feceris in ad voluntatem meam, remunerabo
Matheus te ad voluntatem tuam. Et ideo dicit Matheus 2. 146 ois quod dicit mihi
domine domine intrabit in regnum celorum, et ideo ille quod vult sua propria vo-
luntate facere, sibi ipsi facere videtur, et ideo ab ipso non a deo
Osee mercedem expectet. Osee 9. Confundetur Israel in voluntate
sua. Petit igitur ipsis rebus ut votis conformet voluntatem deliberate
voluntati divine conformari tantum in volendi, quia quicquid
deus vult, sed per precepta recte et iuste vult et precepta dei
ad libitum etc.

(Sermo in funere cuiusdam iuvenis)

Ecce breves anni transeunt. Job 16. Natura et animabus cunctis
ut super omnem sese magis sua necant. Ideo Boecius 3° de consolatione.
Boecius ait omnia namque natura fieri pacem salutis laborat, morte, periculumque
non devitat. Bene quippe vita ab omnibus rationalibus carior ac preciosior
cunctis rebus, pellitur .n. conservanda nullis labore refugiunt
quilibet alia mala patienter tolerat et solicite omnia opportuna
remedia ipsam adiuvantia excogitat et invenit. Veritatem
nullo ingenio, nulla vi, nullaque arte fieri potest, ut non finiatur
et terminetur, et quidem brevi intervallo spatio. Bene quod dicit Themistius
iratum: Ecce breves anni transeunt. Super quod pro dolore meo mingando
vera erunt videnda. Primo unde mors fuit orta. Secundo
unde est quod tam brevis est vita nostra, cum predecessores nostri vitam
longiorem duxerint. Tertio quo mors est amabilis. Pro responsione
secunde prime veritatis pono 4or veritates. Quarum prima est
quod ~~mens~~ mors non est inducta a deo creante, quia omnis creatura dei.

Dyonisius bona est. ut dic. Dyo. de di. no. c. x. et Gen. 1. dr. Vidit deus
Gen. cuncta que fecerat, et erant valde bona. Ideo dic sapiencie p.
Deus mortem non fecit, nec letatur in perdicione mortuorum.
2a est quod mors fuit orta a dyabolo invidente ait n. De. sup. illud
Jone 3o. propter me orta est hec tempestas quod dyabolus videns in divina
Nota essentia dum adhuc angelus esset sibi revelatum quod verbum humanitatem
debebat suscipere, et ulterius conspiciens et videns quod illi humane nature
a verbo assumpte inclinari deberet, faciens non valens a deo cum
tercia parte angelorum rebellavit, et post eius deiectionem, videns homines
creatos, cui anima novat inclinari sibi debere, temptare illum pen-
savit, et inde bellum sumere, unde debiliorem conspiciebat in creatura
mulierem tamquam infirmiorem aggressus temptavit, et devicit, et per
Ysidorus illam virum superavit, et sic mors intravit. Unde Ysidorus. Invidia
sobrina dyaboli est, cuius invidia mors intravit in orbem terrarum.
3a est mors orta a muliere superbiente, quia ipsa credens serpentis
Apostolus sermonibus, voluit esse dea. Unde dicit Apostolus quod mulier fuit se-
Ecc. ducta in prevaricatione et non vir. Ideo dr. Ecc. 26. A muliere
inicium peccati, et per illam omnes morimur. 4a est quod mors ultimo
orta fuit ab homine inobediente quia non timuit preceptum dei dicere
ne molestaret eam, sciens quod verba serpentis non erant vera. Ideo
Apostolus dic. Apostolus Ro. 5. Unius hominis delicto mors regnavit. Unde Augustinus
Augustinus in questionibus novi et veteris testamenti ait. Deus hominem fecit, ut si ipse non
peccaret immortalitatem uteretur. Si autem diceret quomodo poterat corpus
illud ex elementis contrariis compositum indissolubile permanere, cum compo-
Avicenna situm ex contrariis nature sit dissolubile. Quia ut dicit Avicenna
contrarium semper appetit esse in regione contrarii. Respondeo secundum
Thomam in prima parte q. 97. quod aliquid potest dici incorruptibile tripliciter.
Uno modo ex parte materie, eo scilicet quod non habet materiam, sicut angelus
vel habet materiam que non est in potentia nisi ad unam formam, sicut
corpus celeste, et hoc dicitur incorruptibile secundum naturam. Alio modo
dicitur aliquid incorruptibile ex parte forme, quia scilicet rei corporali

inheret aliq dispositio, p quã totalr a corruptione prohibetur
et hoc de incorruptibile fm qham, qa ut dicit Augustinus
Augustinus epla ad dioscoru. tam potenti nã fecit ds aiam, ut eius beatitudine
redundet i corpus plenitudo sanitatis, et icorruptionis vigor.
4º mo de aliqd icorruptibile ex pte esse efficientis et hoc mo i statu
innocentie fuisset icorruptibilis ho, et imortalis, qa ut Augustus
dicit i qonibus novi et veteris testi. Imortalitas illa erat p3 virtm
quandam supnalem i aia residentem, no aut p aliquã dispositionem
corpi inherentem, ita q mors et corruptio hoi no nocuisset quia
ds ita statuerat. Ideo dic adhuc Aug. i li de bapt parvulorum. Fiebat
ordo iustitie, ut sicut aia dño suo, ita corpus ei obediret, o[mnia] dam-
nosa transgressio o[mn]ibus i obia pmorum parentum, q et ipi et nos
cu eis illu statum dia gra pdidimus. ho igr tunc mors fuit octo
et sic patet primum conquestum. Ad 2m qsitum rendet Nicolaus
de lyra sup 5 c. gn. d. q ptes antiq tadiu vivebat multiplici rone.
pª ro sumitur ex bonitate cplexionis pmorum parentum, q fuerunt a deo
imediate formati, et p qsques optime complexionati, et sic ad
longiore vita dispositi, et illa bonitas complexionis magis venit
ad homines ppinqos illis tpis, q ad remotos tpis moderni. 2a ro
sumit ex mo tempate vivendi. victus n. sobrius facit ad cor-
poris sanitatem et p consequens ad cosuationem et plongationem lon-
gioris vite. 3a ro sumitur ex bonitate nutrimenti. qa ante
diluvium terre nascentia fuit meliora q post, qa inundatio diluvij
fuit p maiori pte ex aquis occeani salsis, que minuunt fertili-
tatem terre, et p consequens reddunt peiora terre nascentia ex
quibus breviatur vita hois. 4a ro sumitur ex pfectione scie Ade
q cognovit virtutes fructuum, herbarum, lapidum pciosorum, et omnium
rerum naturalium, q faciunt ad qservanda sanitatem et vitã plongandã
et de hoc docuit homines illius tpis. Quinta ro sumitur ex bono
aspectu sydero sup regione illa i qua manebat, q aspectus
multum ad longitudinem vite: s3 p motum celi continue mutatus
est tpre pcedente. patet q quare illi longiorem vitam vixe-
runt et nos breviorem vivimus.

q cognovit virtutes rerum naturalium

Ad 3m qsitum videtur q mia st gna bonoz qui morte desyderant tamq reo amabilem. pº est amabilis bonis, premii ca q st fidei credentib; qa fides mea docet q nuc sumus i captivitate et tunc liberabimur a servitute i spe gle filioz dei, sicut illi q transeunt de captivitate ad patriam. Ideo dicit ad Cor. 5. Scimus

Aptus si terrestris domus nra huius habitationis dissolvitur, edificationem ex deo habemus i domum no manufactam i celis. 2º est amabilis bonis gaudia celestia desyderantib; unde est q Aptus i Cor. 2º

Quis libe me de cor m h. i. d hac pug carnis. hero. m dicebat Cupio dissolvi et esse cu xpo, et lacrimabiliter orans ad Ro. 7. dicebat. Infelix ego, qs liberabit me de corpe mortis huius. i. de hac pugna carnis, que est mihi mors. Ex hoc ardenti desyderio btus hieronymus loquebatur morti, ut habetur i transitu suo c.º de bono mortis, et dicebat. Veni soror mea, sponsa mea, amica mea, dilecta mea, indica mihi que diligit aia mea, onde mihi ubi pascat do meus, ubi cubet. 3º meus, nec dimittas me amplius vagari p mundum huius scolaris mei ec. et insuper aperi mihi dulcis soror et amica mea ianuas mundi qs aperire in promisisti cu fuissem cu dno meo, ut ea sit i pace locus meus, et habitatio mea i Syon. Expolia me hac mortali tunica mea, qua fero, ut induar me vestimentis lenitiis.

3º est amabilis p xpo qtidie laborantib; qa i morte consequimur mercedem suaz, sicut mercennarii expectant diem sue retributionis. Ideo dicit Job. 19. breves dies hois st nuus mensium eius apud te est et insuper donec optata veniat, sicut mercennarii dies eius. et sic finis, concludendo ad libitum.

Alius Sermo

Secundum nomen tuum sic et laus tua, in fines terre ps. Sctm Tho. i scripto sup li.º 4º ethi circa humana colloquia i quibus ppriae consistit convictus humanus qd ad delectationem alios, ut contristari triplex differentia reperitur. Quida n. st, qui i suis colloquiis tenent medium laudando ut contristando alios, eo q tales delectant ut contristant alios, sicut oportet, et qn opz. et tales st laudabiles, et vocantur affabiles scz alias certis formis, et tales st laudabiles, et vocantur affabiles

ut amici. Quidam vero alij sunt qui tenent excessum in contristando et defec-
tum in delectando et isti agrestes vocantur. Quidam vero alij sunt qui tenent
excessum in delectando, et defectum in alios contristando, et tales
placidi sive adulatores vocantur. Ut igitur cum istis adulator efficiar
atque inveniar, laudabo eum secundum nomen, formam, et relationem de
eo habitam. Bene ergo dicit thema nostrum. Secundum nomen tuum sic et laus tua.
Super quibus verbis queritur utrum liceat aliquem laudare. Ad quod breviter
videtur secundum Tho. 22. q. 115 quod contingit aliquem laudari dupliciter
scilicet bene et male. Primo bene et hoc fit tripliciter, primo ut deus honoretur
cum enim sanctos ac viros perfectos laudamus et eis aliquid honoris impen-
dimus, deum in ipsis honoramus. et ipsum in eis mirabilem predicamus, quia qui
sanctos et virtuosos homines honore tribuit, illum specialiter honoravit, qui eos
sanctificavit scilicet deum, a quo omne datum optimum etc.
2° ut proximus adiuvetur ne in tribulationibus deficiat, et hac ratione Job co-
mendabat seipsum, ne scilicet deficeret in tribulationibus dicens oculus fui
ceco pes claudo, sic etiam proximi. 3° ut virtus in proximo augea-
tur, vel ut et conetur in bono proficere, si adhuc virtuosus est. Unde
his tribus modis velle aliquid laudis impendere mortuo isto lici-
tum est et meritorium, et precipue, ne cognati et affines eius
deficiant in tribulationibus, et etiam ut virtus in audientibus bonitatem
ipsius augeatur. dicit enim materia sermone quod virtus laudata cre-
scit. et quia laus eius debet esse secundum nomen ipsius, habito nomine
gratias interpretationem ipsius nominis in legendario fratris Jacobi de
Voragine, in principio scilicet legendarum, et secundum eam interpretationem
te dilatare. 2° modo contingit quod aliquis male laudat ali-
quem, et hoc similiter tripliciter. Primo quando laudat de aliquo sibi
dubio vel incerto, sicut siquis laudaret aliquem temporaliter
de bonitate, que nobis est incerta, eo quod magis consistit in actu
interiori quam exteriori. Ideo dicit ecclesiastici xj°. non laudes virum in specie
sua, ubi glosa nec iuxta speciem corporis eximie qualitatem sanctis
Secundo aliquis male laudat alium, quando laudat de futuro, sicut siquis
laudaret aliquem in presentia vel ante mortem. Unde ecclesiastici xj° Ante
mortem ne laudes quemquam. Et Ambrosius super illud davitis

laudetur dominum. Nec laudaveris hominem in vita sua sed laudo
post vitam magnifica post consumationem. Duplici enim ex causa unlus
est hominis magis mortui laude dicere quam viventis et illo potissimum tempore
merita eius extolles quando nec laudantem adulatio noxii nec lau-
datum tempore elatio. Laudo ergo post pericula gubernator securitatem. laudo
navigantis felicitatem sed cum pervenerit ad portum laudo ducis
victoriam sed cum perductus est ad triumphum. Quis autem vivens
tutus possit ac sine trepidatione laudari qui et de preterito
meminit se unde quod doleat et de futuro videt sibi superesse quod
timeat. Quis vero in hoc corpusculo positus debeat sibi quoque
vendicare de meritis quando inter vias occulta demonum insi-
diose iudicat latronum obsidet multitudo. quibus per omnes vias sup-
plantatores innumerabiles laqueos tendunt inmirabilibus modis cooper-
tos ascendendos. 3º aliquis male laudat alium de illicito scilicet quando
laudat de peccato. talis agit contra caritatem proximi quia prebet ei
occasionem in malo perseverandi propterea Augustinus super illud verbo psalmi lau-
datur peccator in desideriis anime sue ait. hec est magna ira dei
ut desit correctio et adsit laudatio adulantium. enim lingue
ligant animas in peccatis. delectat enim illa facere in quibus non solum
non metuitur reprehensor sed et laudatur peccator. Nos igitur
quam tale licitum est laudare hominem et precipue post mortem etc.

Alius sermo in funere mortuorum

Nolite flere super me sed super vos ipsos flete luce 23. Sicut ma-
lum est et contra caritatem gaudere de malo proximi sic iniquum et perver-
sum est dolere et flere de bono ipsius. Cum igitur mors sit
bona eo quod est finis omnium malorum cum iustis eternum premium
et malis supplicium tempore incipit. ideo super ea flere non debemus
ut sonat thema quod assumpsi. sed super nos ipsos flere debemus

Primo quia per peccatum animas nostras interfecimus
2º quia deum offendimus.
3º quia nos pene eterne obligamus. Primo flere
debemus super nos quia peccando animas nostras interfecimus

Sicut n. mors corporis prouenit ex separatione aie et corporis sic
mors aie prouenit ex separatione ipsius et dei. Vnde Aug. in 13 de
Augustinus C. dei c° 2° ait. Mors aie fit cum eam deserit deus, sic corporis
cum id deserit aia. et in 4 de tri. c° 3° ait Sic mors impi-
etas est et mors corporis, corruptibilitas est, per quam fit
aie a corpore abscessio, sicut n. aia deo deserente, sic corporis
aia deserente moritur. Hec ille. Sed an quod ulterius procedamus possu-
mus querere cum omnibus bonis nature malum sit contrarium, quod
fugiat, ut patet quod homo fugit mortem quam potest etiam ensis
et similia, cum et propter quid est quod malum culpe non ita sollicite
fugiant cum et illud sit illis nature contrarium. Ad quod Respondetur quod
potest triplici ratione. s.

Ratione diuine permissionis. et	Secundum Tho. prima parte q. xxij
Ratione impulsionis et	Deus est prouisor uniuersalis
Ratione deceptionis.	Primo ratione diuine permissionis

et sinit aliqua mala nature et pene fieri ut queceras
et honores quia faciunt ad bonum uniuersi, et si ista mala ha-
bent nociua et dampnosa quibus contingunt ex toto impedirentur
multa bona tolleret, sicut si non esset occisio etiam ouis non
conseruaretur uita leonis et si non esset combustio lignorum, non
esset conseruatio ignis, Sic et si non fuisset persecutio tyram-
norum, non esset gloria martyrum. et si mulier non sustineret do-
lorem in partu, non haberet bonum prolis. et si non fuisset passio Sal-
uatoris non fuisset redemptio humani generis. et ideo dicit Aug. in
enchiridio. Deus cum sit summe bonus nullo modo permitteret fieri ma-
lum, nisi potens esset ex quolibet malo elicere bonum, et hec
150m haec satis clarescant ex hoc et declaremus. Quidam ciuitatis
dominus considerat quod si unum ciuem sue ciuitatis gladio exponat
i. per sufficientiam similiter tota saluatur res publica et regni status. quod
si impediretur cuncta funditus euerteret. Manifestum est quod
huic domino licet illud homicidium non turbare sine possibilitate
salutis fiat et status. debuit n. ut generalis sui regni prouisor

defectu illu no impedire, ut i bonu cederet conans. Sic et ds
multa mala i particulari euenire sinit ne bonu impediat Vni-
uersi = Similr et i gne rationabiliu pp bonu illorum pmittit
ds postq loti st a pcco p bapt^m q iterum mlti peccores fiant,
Nam ex hoc secuntur tria bona i unitate bonorum = Primu
est q ipi addiscant esse clementes i alijs uitijs proximorum. Si
.n. sp boni essem, nulla compassione hremus ad peccores
s tam seueritate et crudelitate eos iudicarem. Vnde cu ds
nos cade pmittit, ex casu nro efficimur erga alios cle-
mentes, et dicim nob ipis Clemens esto i alienis delictis
ut i tuis. Vt no ate te et ate alios penses. Sic alios iudica
Aplus — ut iudicari cupis. hinc talib aplus loqr dicens. Si pocupa-
tus fuit ho i aliq delicto, uos q spuales estis i struite hmoi
i spu lenitatis, considerans te ipm ne et tu tenteris.
2m. bonu ut ipi q^rtiunt fortiores fiant, et post casu resurgant
Sic pmisit cadere petru, postq illu suu Aplm fecerat, et
Augustinus — postq ei claues regni celorum tradiderat. Vnde dicit Augustinus
Audeo dice utile esse supbis i aliqd apptu manifestumq uitium
cade, ut sua cognita i firmitate magis humiles cautiores pp
ho hec maz apd Ambrosiu 5. p2 93. c. — metu et feruentiores resurgant. Vnde feruentior fuit petrus
qn pctum sibi displicuit q fuerat qn cu xpo st morans
pmisit. hoc idem habet. l. di. C. fideliore. Et eo tales dum
resurgunt, plus diligunt a dno. Vnde dicit Beda, q Dux i
Beda — plio eum militem plus diligit, q post fugam reuersus, hostem
fortiter pmit, q qui numq fugit, nec unq fortiter aliquid
3m bo. — fecit = 3m. bonu est, ut s. ois addiscant nulla i se confide-
tia here, ut seruentur, Ideo dicit Aplus. Qui se existimat
Aplus — stare, uideat ne cadat. Vn dic Brnar. Nusq^m sco Cautum est
Bnardus — securitas, no i celo, neqz i padiso, no i Synagoga, nec in
Nota — xpi scola. In celo .n. eleuatus i supbia Angelus. In paso p i
obiam cecidit ho pmus. In synagoga dd spes seuenitus. In
xpi scola Judas despatus. p hec itaqz ex, auferetur a corde iustorum
confidentia et securitas. Vt q^o iusti consequantur ista bona

pmittit ds.

Addo si nis 4[3] voc3, ut s. sitr alijs rat[e] peni tendi ad de pe. di 3. ste vox.

pmittit ds mundatos p bapt[m] i pctm orie, et sic p3. p[o] eo pnt. ho
2[o] dico q ho no uitat pctm, q ad hoc impellit p hnis regst-
tione, et hec est ro Aug[ni] i li[o] cofessionu, ubi ait interrogans de
an gusione no uitabat pcta, quia impellebat me pater meo
ad que nolebam, ac si dicat, qms pponeret pcta mea no gmitte
no potera pp usu, et gsuet[ne] impellente. Ideo dic do Deuterono-
mij .13. Sicut mutare pot ethiops pelle sua, et pardus varieta-
tes suas. ita et uos poteritis benefacere, cu didiceritis malum

Iuuenalis

hoc est qd Iuuenalis pulchre decantat li[o] 3[o]. Satyra p[a] Consuetudo

Martialis

mali tenet insanabile uulnus. et Martialis eciam. Mens assue-

Ouidius

ta malo fremitus heret ei. et ouidius de arte amandi. fac tibi

Arist[les].

consuescat nil consuet[ne] maius. Ratio est qa sm Aristotelem
li[o] de memoria et remini[scen]tia. Consuetudo est altera natura
et li[o] 7. ethi. Consuet[do] nae assimilat. et li[o] p[o] Rhet. Situs est
consuet[do] nae, ppe n. qd sepe ei qd sp est. est aut na ei qd
semp consuet[do] et qd sepe. h. i[o] = 3 ho no uitat pctm, qa diab
lo decipit i boni electione. Quia sicut fraudulenti mercatores qui
volunt uende uilia p pciosis, ut Aurichalcu p auro, i supficie
decorant ea occultantes uilia. ita inimicus imaginatiua offeret
intellectui bona sensibilia desup colorata, et no manifestat di-
uina offensa et turpitudine mali i eis latente, sic sb' esca
dulci abscondit hamus quo capiunt pisces. Nam sepe sb mia
abscondit auaritia dicens accipe diuitias, ut elia[s] facias
sub spe bone pris abscondit luxuria dicens accipias uxore
ut heas filios, et sis ca tanti boni. sub spe uitandi unum
minus pctm abscondit maius dicens, occidas te ipm, ne co-
mittas adulteriu et sic de alijs. Istis g rab[us] et alijs ho no
uitat pctm, sic mo[x] 2[o] = 2[o] debem' fle sup nos, et no sup
mortuos, qa p pctm dnz dm nrz, patrz nrz ta pim benefactorm
amicu, et iudice summus offendim'. Dolet canis qn morit dns
uoluntarie, no accipit lepore. Dolet Accipiter, si no capit aue
Dolet eqs, si dnz suu no uidet meliore i bello et tu no doles
q tui offendisti creatore, Redemptore et glorificatore. Unde

ex hac ꝯsideratione dicē debet aīa que peccavit falsis ꝯsolationibꝫ

sūīs illud ysaye. Recedite a me, amare flebo, et de petᵒ q̄ xp̄m

negavit dē ī luca, q̄ egressꝰ foras flevit amare. Etiā de ezechia

exᵐ ezechie. Rege q̄ cū dnm offendisset. et ysaias ei ex jussu dni diceret

Dispone domui tue, q̄a morieris tu et nō vives. Ille uō ut au-

divit, ad parietē facie sua convertit, et amareᵐᵉ flevit, et statim

dixᵗ dns ad ysaya. Reūtē ad ezechiā et dic ei hec dic dns de

dd patris tui. Audivi oroēz tuā et vidi lac. t. Ecce ego adyciam

sup dies tuos 15 annos, et de manu regis Assyriorꝫ eruam te

et Civitate istā et pteg eā. Multū n. placatᵘ ds qn̄ hō q̄ peccat

Lachrymas doloris effundit, et se ipm affligit. Hinc et Apos

Apos. ro. dr̄ sicut rege offendit deꝰ se ipso ultionē expetit, et multū ppi

acilei se occidit. Ergo ipe hō, nō se judicabit, q̄ regē suum

offendit = 3ᵒ debemꝰ flere sup nos metipos, q̄a nos poene eternę

Gregoᵘ. obligavimꝰ. Ideo Gregoᵘ ait Momentaneū est q̄d delectat, et q̄d

Augustinꝰ cruciat eternū. et Augᵘ ī q̄da smone aīt. Nulla maior īsania

q̄ p delectatoē momentanea, pdere eterna gaudia, et obligare se

ad eterna suppᵗᵃ. Si flet hō q̄ perdidit Domū, Agrū, suee bove

quomᵒ nō fles q̄ tormētis sempiternis tradidisti te ipm. Plore-

lucas mus mᵒ hic si ploramus nolumꝰ evadē sempiternos. Hīc ī luca

dr̄. Bti q̄ nūc fletis qm̄ ridebitis, et ecōtrio dr̄. Veh vob q̄ nūc

ridetis, qm̄ flebitis. Quis nō expaveat hec vba dns qui nō

pot mētiri. et sic finis.

Alius Smo

Consolamini invicē ī verbis istis. pᵃ Thes. 4 cᵒ. Sicut ex pntia lucis

expellitur tenebra, et ex pntia caloris frigus. Ita ex pntia pfecte

ꝯsolatiōis dei, et sacre scripture expellit dis tristicia. Jeremie

31. Consolabor pplm meū et letificabo eū a dolore suo. ps.

Consolatōes tue letificaverunt aīam meā. Ut igr tristicia expella-

tur a corde uro quā hetis de morti istiꝰ defuncti Paulus cōsolat

vos, dicē thema pposit. s. Consolamini. sup quibꝫ vbis notabit

4ᵒʳ remedia que iuvant nos ad tolerād pena moīt aliquos.

Primum remedium est necessitatis consideratio. 2m est
proprij interesse cumulatio. Tertium est
fratrum multarum inspectio. Quartum ~~est~~ de
humilitatis sollicitae fletus nostri attentio. Accipe primum
remedium quod de necessitatis consideratio. Considerandum n. est quod ex
necessitate sumus morituri, quam quidem necessitatem incurrimus
tum propter culpam originalem, tum et propter compositionem naturalem, quod n. ex 4or
elementis compositum aliquando corrumpetur, ut dicitur 1 li. de generatione
(propheta) hinc est quod propheta ait, Quis est homo qui vivit et non videbit mortem?
(Ambrosius.) Audi et Ambrosium, Quid inquit absurdius quam quod scis omnibus esse praescriptum
quasi ~~spale depl~~ speciale deplorare? aut quid imprudentius, quam quod scimus
(Seneca) scis, id cum acciderit, ferre non posse. Audi et Senecam ad lucillium
epistola 78. Quid inquit tibi novi? id hanc legem natus es. hoc patri tuo
accidit, hoc matri, hoc maioribus, hoc omnibus ante te, hoc omnibus
post te. 2m remedium est proprij interesse cumulatio pro-
ordinate. n. flere, tam corpori quam animae nocet, quod corpori noceat patet. quia
propter nimium dolorem, et propter nimium gaudium, superveniente ut mortem
corporis frequenter homo incurrit, et eo est, quia cor nimis constringitur
aut dilatatur. Nam cor est fons vitae, et caloris, ita quod a corde dif-
funduntur et derivantur per totum corpus spiritus vitales, quod quidem
[illegible]. sed ex vehementi tristitia cor constringitur, ut spiritus ab eo
derivari non possint, restricto autem corde et clauso, virtutes vi-
tales retrahuntur, membra non vegetantur, et sic corpus desiccatur
(Prover.) et frequenter moritur. hinc est quod proverbiorum 52. dicitur. Sicut tinea
(eccl.) vestimento et vermis ligno, sic tristitia viri nocet cordi. et eccl.
30. tristitiam inquit ne des animae tuae, et non affligas temetipsum in con-
silio tuo. iucunditas cordis haec est vita hominis, et infra. tristitiam
longe repelle a te, multos n. occidit tristitia, et non est utilitas in illa.
Et eccl. 38. a tristitia inquit festinat mors, et cooperit virtutem et
infra, ne dederis in tristitia cor tuum. sed repelle eam a te. Et ovidius
(ovidius) in li. de tristibus. Strangulat inclusus dolor, atque exaestuat intus
Cogitur et vires multiplicare suas. Ecce quanta tristitia inducit

mortem contra ea dicta dicunt et medici, quod febres respiciunt quatuor
Terciana. scilicet ex corruptione colere, ex qua oritur terciana, ex corruptione
Quotidiana fleumatis, ex qua oritur quotidiana; et ex corruptione mala-
Quartana conie, ex qua oritur quartana. Sed ceterum colera, fleuma et me-
lanconia confluunt atque procedunt ex tristicia, et sic dicitur propter hanc partem
quod tristicia corrumpit sanguinem. Item supra dixi quod propter nimium
gaudium frequenter homo cadit in aliquam infirmitatem et quod peius est
in mortem corporalem, et ratio est quia nimio gaudio cor dilatatur ad
cuius dilatationem fit evaporatio vitalis caloris et sic interimitur
Exemplum. exprimendo. Exemplum de Tito qui cum audivit quod filius suus esset electus in
de Tito. imperatorem, tanto gaudio fuit repletus quod effectus est paraliticus
cuius ratio fuit quia per ampliationem cordis et evaporationem caloris
facta est nervorum infrigidatio, et tertio quia nervi omnes originantur
Valerius a corde. Similiter ex nimia subita leticia moriuntur multi. Unde
Valerius libro 9 rubrica de mortibus inusitatis ait: Vero non simile
est in recipiendo spiritu idem gaudium potuisse quod fulmen, et tamen
idem potuit. Nunciata etenim clade que ad lacum Trasimenum
in presentia acciderat, mulier quedam sospiti suo filio et sano
ad ipsam portam obvia facta in eius complexu expiravit. Altera quoque
cum falso mortis nuntio mesta domi sederet, ad primum conspectum
redeuntis exanimata est, sicque quas dolor non extinxerat
leticia consumpsit, et sic patet 2m remedium. = 3m remedium
est finis utilitatis inspectio. Quid enim est mors nisi finis omnium
Hieronymus? malorum. Audi Hieronymum in epistola ad Tirasium de morte filie
sue. Addit insuper consolationis alia providentia, quod seculo orbaris
in mortis occurreat, plangere debuimus de seculo recedentes si
seculi primitias contra nos minime cerneremus, et plangimus
dum beneficia quod novit infirmitatem tuam quod conspiciens precaveris
volebat adhuc qui volebat aliquem morari et forte fluctus
mundi primus vidue cupiebat inter laborare, talibus ac tantis -

tempestantibus Dyaboli tot corporum bella, tot seculi clades crnascit et la
chrymas fundis qui nescias quando iudice quod in te ipso paraveris, propter quod dominus
admonet apostolos suos dicens Si dilexeritis me, gauderetis utique quia vado
ad patrem etc. hec ille. hic de miserijs et periculis huius seculi dictum postea.
4 remedium de similitudinis attentio, o in quod flere non cesso, si usque
ad diem iudicij per flectem proveniens an morantem revocabis ad iuvandum?
Respondet quibus Audi barbam Ieronimi. Unde inquit si dolori debet aliquid
concedi, ubi sine remedio pro amore pangeris. hoc est quod David de filio
defuncto in desolatus ait. Numquid eum potero revocare? ego magis
ad eum vadam, ille vero non revertetur ad me etc. finis.

Alius Sermo

Visitabo oves meas et liberabo eas. Ezechielis 34 capitulo Quanto melior est
anima corpore, tanto magis salus autem quam corporis est querenda: si ergo pastor
visitat gregem suum, medicus infirmum, certe multo plus quanto anima quanto est
pastor et medicus spiritualis visitare debet populum sibi subditum propter
liberationem et salutem animarum. Cum igitur deus sit pastor et medicus
tamen, merito dicit visitabo oves meas etc. Super quibus in hoc est notandum
quod deus visitat nos tripliciter.
Primo verberibus flagellando
2o inspirationibus illuminando
3o a miserijs huius mundi nos liberando scilicet per mortem corporalem
Primo igitur visitat nos deus verberibus flagellando, et in ista visitatione
se habet deus sicut bonus medicus, quia sicut medicus dat medi-
cina que quandoque est purgativa, ita deus dat tribulationes et peni
exercitationes, que secundum Thomam 22 q. c. 3. quandoque est purgativa et sana-
tiva peccati preteriti quandoque meliorativa, quandoque conservativa a futuro
et quandoque promotiva in aliud bonum. Primo tribulatio est sanativa
peccatorum. Iustitia est enim tribulatio hominis delinquenti, sic medicina
homini infirmanti et patienti, Unde Augustinus super psalmo 21 sermone 2o
super illo verbo Ad te clamaverunt scilicet in ipse tribulationis et salui sunt

sunt aut. Multi clamant in tribulatione et non exaudiuntur, ut perthi-
git quod medicus esse deus, et tribulationem esse medicamentum ad sana-
dum, non penam ad damnandum, quod medico postulus ineno, setemis
clamas, non audit medicus ad voluntatem, sed ad necessitatem. Sic
Unus premium eius quam peteret a sancte determinatur finaret in a tribula-
cia. Videt ergo sibi necessariam prius cupis abijcere, ut n. corpora
unio ut alijs hijs liniamentis abluuntur a sordibus, ita anime langoribus
alijsque tribulationibus castigationibus purificantur. Quis ille ipse tamen prius in deo
gnus quod dicere possit, mundus ille ipse tam et purus sum a peccato. Nonne
septies cadit in die iustus. Ideo dicit Aug. li° de na et gra, et
allegatur a magistro sententiarum li° 3. di. 3. Si omnes sanctos et sanctas con-
gregare possemus et illos interrogaremus an sine peccato essent,
unique viderent illud quod de .i. Jo. 1. Si dixerimus quoniam peccatum
non habemus nos ipsos seducimus et veritas in nobis non est. Cum autem
cuilibet peccato aliqua correspondeat pena necesse est, ut per tali-
bus eorum peccatis in hac vita, aut in purgatorio, aliquando puniant
pena. purgatorii aut pena omnes hijs vite penas superedit. Ideo
gloriosus deus, cuius nunc non est unus, ut mitius in suos dilectos
amicos penam exerceat eos aliquando in hac vita tribulatione fla-
Grego. gellat. Audi audi Gregorium. Quod lima in ferro, fornax in auro
flagella grano, hoc facit tribulatio iusto. Audi hieronymum. Rubigo
Hieronymus ingr peccati sine igne tormenti consumi non pot. Hinc bonus
Augustinus. ille Aug. aiebat. Hic ure, hic seca domine, ut in eternum parcas.
Et tribulatio est velut medicina quam meliorativa, nam sicut ignis
compressus vento pulsatus in maiorem exurgit flamam, fortiusque
vigoratur et invalescit. Sic mens iustorum cum vento tribulatio-
Grego. num propulsatur, fortius in dei amore constringitur. Audi Gregorium.
Electorum desyderia dum premuntur, adversitate crescunt, sicut ignis
flam premitur, ut convalescat, et tamen extingui credite roboratur.
Bernard. Audi et Bernardum de pulchra dei loquente. Non est igitur Arbor

tā grandis, neq̄ ita fortis quā frequens ventus nō prevaleat
ipsā. n. vexatione constringit, et radices altius figit. hec ille
Ideo vexatio dabit intellectum, ut Esayas ait. pp̄ea cū h̄a bel
ipse nō cogitat dio, sꝫ cū tribulatur amando ipse redimit ꝑ
dm̄ patrem et benefactorem suū cognoscit. Ex.m filij pdigi. Ita tribulatio

Ex.m filij p digi

est ~~ꝑuatiua~~ ꝑseruatiua a malo, sicut medicina a recidivo. sicut. n. medi-
cus infirmum p abstinentiā, et dietā a multis egritudinibꝫ ex in-
digestionibꝫ procedentibꝫ ꝯseruat, ut dicit hypocras in 2a pte Ampho-
rismorum. Et confirmat Gallienus i comento quarti Amphorismi
prime p̄. amphorismorum hypocratis dicens. omis dieta i singlis

hypocras
Galliens.

membris, ut humana corpa purgentur ordinanda ē, et ut augu-
mentur et victus fortior fiat. Sic et glosus ds mundanis
istis flagellis nos ab adversis ꝯseruat egritudinibꝫ, q ex abundātia
mundanorum humorum generari solent. Nam ds q vidit i sua sapiā
casus oīm bonorum, et sciat qd necesse sit hoī ut salutē consequat
et quid necesse sit ei, ne labatur i pctīm. Cū suos ꝑdestinauit
ne frustrent tali pdestinatoe p lapsum pctorum, de remedio op-
timo prouidet, et q̄ sciat qꝫ quidā frater caderet i supbiā
et ambitionē, pp grām magnitudinē, nisi eos humiliaret et vere-
cūdaret, hinc eos flagellat multis adversitatibꝫ hic primitus. Ex. de
scā petronilla, et de paulo Apto q ij. Cor. xij dicebat. Et ne magni-
tudo revelationum extollat me. s. occasionalr i supbia, datus ē mihi
s. a deo stimulus carnis mee. i. temptatio libidinis. s. de Tech-
Virgine, vel sm alios, stimulus carnis fuit dolor capitis, vel ilia-
ca passio, ut dicit Nicolaꝰ de lyra. Sꝫ pā expositio verior est

Nicolaꝰ de lyra de Apto.

Angelus Sathane. i. missꝰ a Sathana ad meā submersionē: sed a
deo ad humiliationis ꝯseruationē, q me colaphizet. i. affligat, pp qd
ter dnm rogaui, et posuit vnū, finiū p infinito, ut discederet
a me. et dixit mi supple sicut bonꝰ medicꝰ Sufficit tibi paule
gra mea, quia. s. dedi tibi i abundantia tātā, ut possis et bisiones

uidet et tribulationes tollerare. Nam uirtus in infirmitate perficitur
i. roboratur et augetur. et est glo. Nicolai. Postremo dico quod tribulatio
est premonitiua in bona. Sunt enim aliqui qui premunt ociositate in ocio et
pigritia marcescunt. sed deus tribulationibus suis eos excitat et monet

Aug.

Vnde Aug. in quadam epistola. Sciendum quod non misericordie prestatur hominibus
a domino deo, a quo et tribulatio beneficium est. Nam res prospera donum
est dei consolantis. Res autem aduersa donum est dei ammonentis
Et sic patet prima uisitatio. 2° Visitat nos illuminando corda nostra

Apoc. Sto ad hostium et pulso.

per sanctas inspirationes et bona desyderia paradisi. Vnde in Apocalipsi
ipse dominus dicit. Ego sto ad hostium s. cordis tui, et pulso s. sanctas
inspirationes et celestia desyderia immittendo, si quis mihi aperuerit
intrabo ad illum et cenabo cum illo. In ista uisitatione attrahit nos
deus ad se per caritatis unionem. Nam sicut nos uidemus quod quadam

Nota adamantis et magnetis

mirabili et occulta uirtute Adamas attrahit ferrum, et
magnes festucas. Ita gratia spiritus sancti quadam mirabili et occulta uir
tute nos attrahit, et odium uitiorum in cordibus nostris immittit
Jo. 3. Spiritus ubi uult spirat nulla operatione boni perdente,
Sic uocauit Zacheum festinanter accessit ad Christum Luc. 19. Za

Zachee descende per gratiam inspirationis et conversionis

chee festinans descende per gratiam inspirationis, quia hodie in domo
tua oportet me manere per gratiam uiuificantem, et festinans descendit
per culpe detestationem, et excepit illum gaudens per deuotam hospitii
preparationem. 3° Visitat nos per mortem corporalem, ut de uallo
huius miserie nos transferat ad patriam celestis patrie, quam preparauit
eternaliter his, qui fideliter ei seruiunt. Exemplum enim uidemus quod multi
terreni principes mortales, cum uident quod aliqui sui laborauer-
runt fideliter pro eis, uocant eos ad se, et recompensant eis
pro beneficiis ab eis acceptis, figura 2 Re. 9. Nam dd uidens
multa beneficia recepisse a Jonatha filio Saul, uocauit
filium suum post mortem patris, et uoluit quod comederet panem
in mensa sua. Sic idem dd fecit. 1. Re 9. de illo qui in mo-

raret i castris portauit sibi vinum, et panem. Ideo dd osculans e
eum, et eum secum adducere voluit, pp qd. Idem de Julio Cesare legitur
de Cesare i phya morali, q cu qdam veteranus qdam die periclitaretur coram
Judicibus, vocauit Cesarem ut ipsum i periculo adiuuaret. Cui cesar
dedit sibi bonum aduocatum. At ille o cesar te periclitante in bello
et associato, no vicarium misi: sed p te ego ipse pugnaui, et cicatri-
ces vulnerum quas ibi susceperat detexit. Et tunc cesar erubuit
et personaliter adiuuit. Si g. o hoibus mortalibus tanta discretio
ut tali valeat beneficia cognoscere, no est mirum si ds hoc faciat
cu nos sumus prioris conditionis: sed melioris i mo q seruiunt sibi
no perdunt sed i duplo remunerantur. Et qa iste viriliter, fideliter
et perseueranter deo seruiuit ideo hodie vocauit eu dns per
morte corporale ad eternam remuneratione. Primo iste
seruiuit deo viriliter. Nam soli illi mercede sunt digni q i opibus
bonis vri sunt viriles et firmi, sicut fuit iste, ut, a bono pposito
nulla aduersitate frangatur. Eo viriliter age et no frangaris, si
aliq gratia, et aduersa occurrat et confortetur cor tuu, q sperans
i dno de mercede dō recipienda. 2° iste seruiuit deo fideliter
Illi n. fideliter operantur et seruiunt, q agunt qd i fonte baptismatis
Apoc. pmiserunt certando usq ad morte p fide xpi. Apoc ij. Esto
fidelis usq ad mortem et dabo tibi corona vite. 3° seruiuit
deo perseueranter. q n. ante ~~mag~~, noctis noctem mortis opus
Bnardus dimittit, diuina mercede acceptare no meretur. Bernardus Tolle
perseuerantiam, nec obsequium mercedem hz, nec beneficium gratiam.
Ecce igr qualiter tenemus tres visitandos dinas, pri p visitatione
debemus hre patrem et penam, qa mundamur et corrigimur
In 2ª similiter, qa prestamur i bonis. In 3ª similiter debemus hre
patrem, qa extrahimur de miserijs, et adducimur ad glam eternam ad qua.

Sermo p mulieribus spiritualibus dne helisabeth potentie q
in die apparitionis dni reddita fuit pulueri

Ecce stella quam viderant Magi in oriente antecedebat eos, usque
dum veniens, staret supra ubi erat puer. Mathei .ij. Secundum sanctum Thomam theo-
logorum sunt deo preeminentes claritates. Prima est celi empirei claritates sunt deo
2a solis, 3a lune, 4 stellarum. Per claritatem celi que maxima et perfectissima
est intelligitur deitas domini per lucem et claritatem solis, que est anima
Christi. Per lucem lune anima virginis, que ita illuminatur mediante
2 ab anima Christi in persona secundum Dyonisium totum, sicut luna a sole
Per lucem vero stellarum anima cuiuslibet viri perfecti intelligitur. Quia
ergo hec mulier inter alias fuit honestissima, merito de ea dicitur
ecce stella .i. helysabeth, quam viderant magi .i. sapientes in hac
vita, antecedebat eos .s. per mortem corporalem, usque dum veniens
staret supra, ubi erat puer .i. Christus. Super quibus verbis est notandum
secundum Tho. 3. p. q. 36. articulo .7. quod hec stella, que hodie magis
apparuit, tres conditiones preter alias habuit, que spiritualiter reperiuntur
in ista nostra domina. Prima namque conditio est quod non erat locata sicut in
firmamento, sed erat in aere levata a terra. Secunda conditio est quod ceteris
erat splendidior, quod in .p3. quia splendore eius non poterat splen-
dor solis obscurare. Immo in meridie lucidissima apparebat.
3a conditio est quod secundum Crysostomum debebat signum pueri crucifixi
ostendebat .n. non solum Christum natum, sed per totam salutem passurum.
Quarta est igitur conditio est quod fuit in aere levata a terra per supe-
rium contemplandorum. Sed hic notandum quod contemplatio sua
habuit triplicem actum, primus est respectu primorum, 2us respectu peccatorum,
tertius respectu superiorum. Prima contemplatio sua fuit respectu primorum .i. circa
dominum creatura et creata, dum omnia ad deum referebat, et per ipsum
laudabat et extollebat, ut ipsa ait. Sicut consuevimus cum gratia
ad laudem artificis, ex operatione artificii, et ad commendandam
regis magnificentiam ex operibus et subditorum non poterat dicere
cum propheta: delectasti me domine in factura tua. et in operibus me-
ditabor in omnibus operibus tuis. et in factis quam magnificata sunt opera tua domine.

2° Contemplatio sua fuit de preteritis & quantis de beneficijs a deo
receptis, recordabatur et ei gratias agebat, et maxime de passione
sua per quam thesaurum quod est summum, fuit nobis collatum. Ideo cum
Bernar. beato Bernardo amplexata ad cor et dicebat. In vulneribus tuis bone
Iesu, lego et intelligo amorem tuum, et et illic cogito quantum me ama-
veris. Propheta. n. sanguinis tuus ad me clamat de terra, ut te
toto corde diligam: [illegible] fuit, et verbo dicebat una cum bernardo
Super omnia reddit te amabilem o bone Iesu calix, quem bibisti, opus
redemptionis nostre. 3° contemplatio sua fuit de futuris, quia quilibet
celestium contemplator, ut ex istis maxime debet non solum pro preteritis
gratias agere: sed et pro futuris devotissime desiderari, et ad ipsa desiderio in-
defesso suspirare super [illegible] illud ps. Sitivit anima mea ad deum fontem
vivum. quando veniam, et apparebo ante faciem dei. Ecce quare hec stella
i. domina helysabeth elevata fuit a terra per superiorum contemplationem &c.
2a conditio istius stelle est quod ceteris erat splendidior, et hec convenit
huic mulieri, a qua, velut e speculo refulsit forma bonorum virtutum
et precipue verecundie, pudicitie et mire castitatis et honestatis, propter
quod dici potest mundus quidam intelligibilis, et admirabilis, cuius terra
soliditas humilitatis, cuius mare, latitudo caritatis. Cuius celum
altitudo conversationis seu contemplationis. Cuius sol splendor intel-
ligentie. Cuius luna decor munditie. Cuius sidera altitudo virtutum
ornamenta. Sit ergo vobis o mulieres spiritualissime tamquam in imagine descripta
vita huius sancte mulieris, de qua velut ex speculo refulget species casti-
tatis, et forma virtutis. Hinc sumatis exempla vivendi, ubi tamquam
in eius magisterio sit probatio expressa, quod quid corrigere, quid effugere
quid tenere debeatis ostenditur. patet quare domina helysabeth pre
omnibus mulieribus resplenduit, morum honestate et vite bonitate
3a conditio istius stelle fuit quod habebat figuram pueri crucifixi. hec tertia
conditio similiter convenit huic matrone, quia Christum sui presentiam. Ideo
longa fuit, et ipsum gessit in corde, et in ore. o quam cum devotione invo-
cabat illud nomen dulce et suave Salvatoris. Iesu quod idem sonat

qd Salvator. Talem figurã debet imprimere q[ui]libet fidelis i corde suo
passio .n. xpi hic est, aq[ua] tribulationum dulcorans, signata illo ligno
qd a dño ostensum est Moysi, unde aque dulcorate sunt. Exodi 15
Grego. Ideo bñ dicit Gregorius Si passio dñi ad memoriã revocetur nil
adeo durum qd no equo aio tolleretur. Et Bernardus sup illud Cantici q[uasi]
Bnar. fasciculus myrrhe dilectus meus ait. habeamus illum semp no tergo
i humeris, sed ante oculis, ne portantes, et no odorantes et honus
premat, et odor no erigat, videntes angustias dñi, leviusq[ue] nostras
portabimus. Sunt ergo i hac muliere p[er] continua meditationes figura
crucifixi, ut eius tribulatio, et infirmitas tollerabilior fieret
intellexisti igr quare dña helysabeth potuerit ipsa ergo de ca
stella appellari pot. bñ ergo dicit thema nostrum ecce. Ecce stella et

~~Ecce stella et~~ In festo parvulorum

Sinite parvulos venire ad me. Talium n. est regnum celorum Matthei 19
Sm doctrinam quarto physicorum, locus debet esse proportionatus locato,
hinc est, qd si locatus est purus, et locus debet esse purus et no-
bilis, cum exemplum videmus i ordinatione elementorum, qa .n. ignis est
purior et nobilior, sic superior, sic et corpora celestia sunt ordi-
nata, qa qd est melior cunctis planetis, et locum meliorem, qa
superiorem. Sic et Angeli sm excellentiam naturam eorum. Sic sunt
magis, et minus sunt locati; ut sunt supremi, medij et infimi
Dyonisius sm Dyonisium i li[bro] celestis ierarchie. Cum igr infantibus et pueris
hic locus terrenus no sit conveniens, cu sit plenus fraudibus
luxurie, et alijs peccatis. hinc est qd Xrus dns noster ipse dicit
verba p[re]assumpta. Sinite parvulos venire ad me. s. in celo
empireo, tamq[uam] in loco nitido et mundo, et eis proportionato.
pp tria vult ds parvulos venire ad se. s.
pp eorum innocentiam. } q[uia] in quibus puerorum est regnum celorum pp
pp eorum munditiam et, } quorum replicat innocentiam, sine qua
pp ipius dei benivolentiam } nullus pot dño adherere. Quarum

prima est cordis, que est et esse debet omnium fundamentum, quia cor membrorum
omnium est primum et fundamentale principium. Est autem innocentia cordis
nullum odire, nullum malum cogitare, nullum fel odio habere, unde David
propheta dicebat: perambulabam in innocentia cordis mei. Hanc innocentiam
parvuli habuerunt, quia de nullo umquam malum cogitaverunt, nullum oderunt
et ideo domino adheserunt. Ps. Innocentes et recti adheserunt mihi.
Isti et propterea similantur Agno. Agnus enim est animal innocentissimum, quia
nullum odit, nulli est gravis, quin potius vellere nudamus, et ad macellum portamus, sic lenis incedit, sicut ad pascua duceretur. Unde
Severianus. de hiis potest dici quod de innocentibus Severianus ait: Quorum lingua
tacuit, oculi non viderunt, nil audierunt aures, manus nil fecerunt
et quorum actus nullius est culpe etc. 2a innocentia est oris, et
hec est quando homo de nullo malum dicit, nulli detrahit, nullum bonum
abscondit, nec diminuit, et nullius malum, si occultum fuerit, publicum
facit, nec illum aggravat, sed potius minuit, cuius oppositum facit
homo callidus et astutus, ut dicitur proverbiorum: Callidus videt malum
et abscondit se. Innocens autem transiit et levius reprehendit. Innocens autem magis verecundatur cum videt alium male agere quam verecundetur ille qui facit, et ideo caritative corrigit, ne forte cadat
in peius. Sed nunc callidus et malus se abscondit, et si non vidisset dissimulat, ut ille iterum peccare non timeat, et sic de peccato in peccatum
ruat, donec penitus confundatur. 3a innocentia est operis, unde
queritur ps. dicens: Ps. Quis ascendet in montem domini, aut quis stabit
in loco sancto eius? Cui responsum est: Innocens manibus et mundo corde,
id est operibus. Innocens opere ille est qui nulli nocet, et fugit omnium peccatorum
sordes. Unde de istis potest dici quod dicitur in Apoc. de innocentibus: Isti sunt qui
cum mulieribus non sunt coinquinati; virgines enim sunt. Isti sequuntur Agnum quocumque
ierit. Propter hanc istam triplicem innocentiam puerorum est regnum celorum. Ideo dicitur
in Ps. Non privabit eos bonis qui ambulant in innocentia cordis sui

Eusebius — oris, siue opis. dicam cum Eusebio sicut scribit in sermone
innocentium. O quam foeliciter nati, quibus in primo nascendi limine eter-
nitas obuia uenit. Immaturi quidem uidentur ad mortem. sed foeliciter mori-
untur ad uitam. Nondum pugnauerant sed infantie cunas: et iam perueni-
unt ad coronas. 2o sponsus est regni celorum. propter sponsus mundicie
qui mundati sunt a peccato originali per fontem baptismalem. Unde
Augustinus — Magister sententiarum i. q. di 4 et de hoc dicit Aug. de co. di 4 i. c.
a paruulo. A paruulo recenter nato, usque ad decrepitum senem
sicut nullus prohibendus est baptismo. ita nullus est qui non peccato mori-
atur in baptismo. Sed paruuli tantum originali, maiores autem omnibus
et moriuntur peccatis, que male uiuendo addiderunt originali.
Cum ergo paruuli et infantes ~~non~~ nullum aliud haberent peccatum, nisi pec-
catum originale, sequitur quod illo remoto mortui sunt in pueritia tam-
Sponsus regni celorum — beati regnum celorum. = 3o. propter dei beniuolentia, qua fuit beniuo-
lentia dei erga ipsos pueros. Nam primi reges et meliores
fuerunt pueri. Unde i. primo Re. 16 quod dominus per Samuelem reproban-
do filios Ysay maiores, minimum scilicet dd in regem ungere
iussit et cetera. 4. Re. memoria Josie quod octauo anno iu-
uenis fuit. Item primi prophete, et meliores fuerunt pueri
Jeremie primo. A. A. A. domine deus, ecce, nescio loqui, quia ego puer sum
In utero. electus fuit in prophetam, priusquam te formarem in utero noui
te, et antequam exires de uulua sanctificaui te. et prophetam in
gentibus dedi te. Similiter dicit de beato Johanne bap. Luce primo Spiritu
sancto adhuc replebitur ex utero matris sue. Item Daniel existens
puer habuit spiritum prophetie. Item primi martires pro fide christi
de quorum martirio loquitur Sanctus Tho. 2. 2. in questione primi
articuli prime questionis, quam facit de martirio, ubi sic ait.
Aliqui dixerunt, quod innocentibus acceleratus est miraculose
usus liberi arbitrij, ita quod etiam uoluntarie passi sunt
martirium. sed quia hoc per auctoritatem scripture non comprobatur

ideo minus attendendū est q martirij gliam q ī alijs ypa
voluntas meretur, illi parvuli occisi p dei gram sunt asse-
cuti. Nam effuso sanguine p xpm nec grē baptismi
Unde sicut pueris baptizatis p gram baptismalem meri-
tum xpi operatur ad gliam obtinendā. Ita ī occisis p xpm
meritum martirij xpi operatur ad palmam martirij consequē-
dam. h[ec] tho. Hic posset oriri talis dubitatio, cū isti sancti
innocentes salvati sint ī fide xpi, qd sanis est credibile, quo
sunt vocati sancti, et ita magna fit de eis memoria plus q
fiat de aliis pueris salvatis. R[espondeo] et dico q sic dignum fuit
Nam qn aliqs pateretur pp aliquē dñz, plus apd illū dñm
meret, q qn quis patetur pp se ipm. Sic ad propositum.
Si isti pueri fuissent mortui non gladio: s morte naturali
adhuc p[rop]t[er] gram dei, pp eorū innocentiam ivissent ī locū salvatoris
Quanto ergo magis qa mortui st, p nove tamn principio, et sic
mors eorū divulgata fuit p totum orbem ex crudelitate here-
dis tiranni. Ita dignum fuit, q eorū sctitas famosa esset eo ma-
gis et gra remuneratione. Nam isti st confessi xpm nō loquendo:
s moriendo, qa nō verbis dixerunt se esse amicos xpi, vel
dixerunt xpm natum: s ope, cū interfecti sunt pp ipm. Unde
Jo. eps In smone innocentium dicit, sic fuerunt, o vera pueri
sine magro discipuli, docti sine doctore, eruditi, sine eruditore
agnoscunt xpm praedicant dñz, nō quē psuasio humana docue-
rat. sed quem divinitas innocentib inspirabat. h[ec] i[lle]. patet ergo
qa fuit immolatīa xpi, regia parvulos, qd et ostenditur p eum
dca ī thema[te] meo M[at]t[hei] 9. c. ip qn xps de pueris loquens dicens
sinite parvulos venire ad me, qbz manus imposuit, et eis tradit.
Numq. n. alicui sctm tales amicitias fecit sicut ostendit.

ps ipoz est reg̃ celoz qa i Ramis palmaz alijs blas
femantibz pueri clamabant osanna filio dauid dd
et i dignati st ph l principes et dixerunt ei. Audis qd
isti dicunt. Jesus aut dixit ei utiq. Numqd legistis qa
ex ore infantium et . ipoz ergo est reg̃ celoz hic p
gram i alio p gl̃iam. amen.

Incipit Tabula huius libelli. 1494.

Libellus Bernardi ad quid venisti a 1 et nota in principio dotes bonis a deo concessas.
Sunt in isto libello 15 capitula que pertinent religiosis ad vitam perfectam.
Informatio petri Johannis a 11. ad virtutum opera
De Caritate dei et eius signis fratris Jacobi a 15.
De quinque sensibus pane a 19.
De effectu consolationum Bernardi a 19
Quod continet in summa vita evangelica a 20. Regula et
Regula et modus vivendi in hoc seculo a 20.
Non condemnare nec improperare alii qui a peccato conversus a 20.
Hugo de remediis pro confusione humilitatis a 23
Preparatio sacerdotis celebrare volentis a 24.
Notabile de missa editum per dominum Stephanum de Spanberg a 27
Quadruplex oratio tertia attentio in oratione et triplex modus orandi a 32
Revelationes beate virginis Marie domine nostre ad beatam Brigidam a 33.
Exclamatio beati Bernardi assumpta de sermone Adoramus te Christe a 33.
Oratio beati Bernardi de passione domini Jesu, oratio super illa verba
Iuxta crucem ubi vero eius a 33.
Commemoratio huius quedam incarnationis in laude virginis gloriose a 34.
Oratio beati Jeronymi ante psalterium 34.
Oratio beati Anselmi super orationem dominicam 34
Oratio sancti Augustini post psalterium dicenda 35
Verba virginis Marie ad beatam helyzabeth filia regis Ungarie 35
Quedam narratio fratris Guilhelmi ... a beata Catherina de Senis 35
Quedam notabilia beate Caterine de Senis in transitu suo 37
Orationicule quedam articulatim meditari post passionem salvatoris 37
Officium de passione domini ad Matutinas 41
De sancta Maria magdalena 42

Pro custodia et profectu cotidiano. Anselmus in meditationibus — 242
Compendium hugonis de meditatione — 244
Modi iniungendi penitentiam multum utiles — 247
Considerationes 25 pro confessionibus audiendis — 249
Eligibilius est paucos audire confessiones quam multos imperfecte — 250
Confessio gratis per quos fieri debeat — 251
Necessaria confitenda non 54 — 254
Quando absolutio nec valet nec tradi debet non — 255
Potest aliquis dari penitentiam de non peccando tali ut tali crimine — 255
Nota aliqua de confessione — 256
Distinctio singulorum interiorum et originis eorum — 256
Memoriale de cotidianis peccatis — 258
Cotidiana confessio / Consilium petri damiani — 260
De generali contritione Bonaventura — 261
Nota distinctionem oblivionis peccatorum — 261
De recidivatione in peccatis — 261
De pollutionibus nocturnis
De tribus generibus cogitationum Bernardus in conclusa dictio — 262
De triplici ignorantia super cantica sermone 37 — 263
De consideratione Bernardus in quinto libro capitulo 2o — 263
Quid sit deus in eodem capitulo decimo — 264
Super cantica sermone 17 Bernardus — 264
Cancellarius de spirituali elemosina — 265
Idem ex regulis mandatorum de confessione — 265
Qui manifestat prius iniunctum a sacerdote quere peccat — 266
Confessus volens peccatum suum per sacerdotem revelari non
Item semel de peccato absolutus non obligatur amplius confiteri — 266
Absolutio a pena et a culpa non est nisi bonum
Quedam notabilia de corpore christi — 267
Nota quod sit oratio valde utilis primo secundum Augustinum — 268
De lachrimis ex tractatu de consolatione theologie — 279
De virtute lachrimarum — 270
Bernardus in libro de consideratione ad Eugenium et quid sit cor durum — 271
Quid operis consideratio. De affectu molli et sic — De ocio et — 271
Loquela idem in eodem
Et nugis in ore sacerdotis blasphemie

Quare Cortine ad Cornu altaris debeant appendi 72
De obedientie recomendatione. humbertus 27 nota
De pauptate voluntaria c^m p^m et de Castitate 74.
De circumcisione 7 et 5 caplo
De Castitate
De triplici errore gtinentiu 75.
De cogitatione c. 3. de delectatione et gsensu c 4 et 5 75.
Qualis debeat esse Castitas c^m 6. 75
De Circustantiys luxurie c^m 7^m 76.
De visu, De tactu, De osculo.
Remedia Contra luxuria, De custodia Cordis 76.
De humilitate. Et p que humilitas acquiritur 76.
De signis humilitatis. De eius utilitate et pfectione 77.
De supbia et de nocumento superbie 77.
De humilitatis gservatione. De utilitate patientie de pan 77.
Qualis esse debeat pan. De malo impatie, et qb modis pan deformat. et qb modis pan acquiratur 78.
De ordinatione hois ad dm. De ordinatione hois ad proximu 79.
Ad prelatos. De ordinatione hois ad seipsm 80
De custodia oris. De virtutum exercitio 80. 81.
De malis vitandis. De venialib vitandis et exercitio hoi et finalis 81 82.
Incipiut hore Cano de passione dni nri edite app Johe 82
Incipiut hore de passione virginis admantinis ordino 83
Tractatus s Bonaventure de christi corpe digne suscipiendo 84
Decem cause movetes Sacerdote ad celebrandum 91.
Testamentum. Bo. me. di. fris Dni. papiun Cardinalis lucensis 95.
Remedia contra tentationes hominis ipis ab cxpto tradita 98
Extractum de expositione Miss Guilhelmi de Gondr ordis minor i Coione qn Sacerdos celebrat 102

Epla s Bnardi ad petrum et stephanum sur ab cio c 103 — 103
Epla Leonardi Aretini ad Regem hispanie
~~Epistola principis demoniorum ad prelatos et clericos~~ — 104
~~Alia eiusd principis ad fratrem Johannem dominico ordinis predicatorum~~ — 105
Responsio p Michaele Archangelum ad principem demoniorum — 106
Epla consolatoria sup morte thome
Epla Bonauenture fris et Abbatis clareuall. — 108
Epla de morte humberti — 109
Lra fris Ambrosij ordinis Camaldulensis — 109
Smo de laudib theologie et alius smo similis — 112
Johes picus mirandula ad nepotem suum Johem franciscum — 113
Johes picus alia epla Joh franc nepoti scribit — 115 117
Epla di sco Bnardo de uita et religione honesta — 118
Epistola di s Bnardo mandata aun suo discepolo — 120
Epistola di piero damiano dello extremo punto della morte — 122
Casi extracti del decretale p li qli si puo peccare mortalmte
et prima della infidelita c 123 — 123
Della apostasia. Delli incantamenti. Della diuinatione et obseruatione. Della superbia. Della [illegible] et presumptione
Della temerita. Della vana gloria. Della [illegible] et hypocrisia — 124.25
Della disobedientia. Della inuidia. Della ira. Della accidia — 125 26
Della Auaritia. Della usura. Del pergiuro. Della gola et luxuria — 127.28
Della ignorantia. Del ballare et del cantare. Della luxuria — 129.30
Della luxuria di diuerse spetie co suo annexi et scandoli — 131.36
Della detractione et in prima come si mostra p 3 ragioni — 136
De Anime i sue spetie et diuisioni della potentia sensitiua — 140
Exordium pulchrum qd pot fieri i principio confessionis — 143
Ex 3a parte Alexandri de Ales q 75 et inde reliqua q sequuntur — 146
Smo de sca Caterina virgine et martyre — 149
Quid sit matrimonium cum duabus auctoritatibus anime c — 151
Oratio ad missam sacerdotis. Et laus conuiuij c et de Matrimonio — 151 52
Lra de bona fama et copia Breuis N. pp. Lra de credentia — 153
Lra commissionis. Et Salui conductus 2 — 153

1 f. 178

Hieronymi epistola ad Thesifontem cum reliquis dat suis nota a 154 — 154.
Sermo pro mortuis. S. Benedicti vos a domino — 155
Alius sermo. S. Melior est mors quam vita — 156
Alius sermo. S. cum videritis hec fieri scitote quoniam prope est regnum dei — 157
Sermo pro mortuis. S. Vado ad eum qui misit me Jo 16 — 158.
Sermo pro mortuis. S. pacientes estote fratres — 158.
Alius sermo pro mortuis. S. expediret mihi mori potius — 159.
Sermo alius pro mortuis. S. Iterum videbo vos et gaudebit cor vestrum — 160
Alius sermo post tenebras spero lucem Job 17 — 161
Alius sermo hec est voluntas dei prima thessa. 4. — 162
Ecce breves anni transeunt. Sermo pro iuvene mortuo — 163.
Alius sermo. S. Secundum nomen tuum sic et laus tua in fines terre — 164.5.
Alius sermo. Noluit flere super me luce 19 — 166.
Alius sermo. S. consolamini invicem verbis istis prima thess. 4. — 167 68
Alius sermo. S. Visitabo oves meas Ezechielis 34 — 169
Sermo pro mulieribus. S. ecce stella quam viderat Magi — 171 72
In funere parvulorum. S. Sinite parvulos venire ad me — 172 73

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE FIRENZE MSS

Et ipse dissi ego sum chomodo qui tu dicis et ego sum pastor

Ego sum pastor:

Ms. di cc. 178 numerate e 1 c. in princi-
pio n. n. (sono bianche le c. 10, 175, 1 carta n. n.
in principio e due in fine); la c. 105 è stata
tagliata.
L. G.

22. V. 1953

Deuotissimi Bernardi liber qui dicitur ad quid uenisti -

Capitulum primum.

Primo considerare debes semper ad quid veneris, et propter quid venis.
Propter quid enim uenisti nisi solum propter deum ut fieret particeps in vita
eterna. Sic ergo propter nullum aliud uenisti. ita propter nullum aliud debes ob-
mittere, nec tepescere aliquo modo quin studens ad hoc quod uenisti. Ve-
nisti enim ad seruiendum deo, cui seruire debet omnis creatura eius.
Primo quia nihil habet nisi ab ipso. et ideo debet ei maxime omnibus
homo tamquam rationalis creatura dare quod est, et quod scit et quod potest
et sicut omnia seruiunt creatori pro posse suo, multo magis homo quem
non solum creauit, sicut cetera sunt creata. sed insuper intellectu de-
corauit, libero arbitrio nobilitauit. Mundi dominum constituit, sibi
similem fecit. Naturam eius assumpsit. Verbo et exemplo eum instruxit,
proprio sanguine suo eum de morte eterna redemit. Spiritum sanctum suum ei
infudit. Carnem suam ei in cibum tradidit. Curam eius habet sicut mater
paruuli filij sui: et hereditatem eternam ei dare disposuit. Ecce quantum nos
tenemur ei seruire pre ceteris creaturis, et diligere super omnia ipsum, qui nos
pre omnibus creaturis mundi amauit.

De obedientia Capitulum 2m.

Et quia non confidis tibi, ut presumas te scire quid dominus uelit, ideo co-
misisti te superiori tuo, ut ipse te regat: et dedisti animam tuam in con-
fessione, ut ipsa te ducat in uia dei. Vnde non licet tibi deinceps
uiuere pro uelle tuo: sed quo ductor tuus te ire iubet, illuc ire debes
et quod ipse prohibet debes cauere, quia qui artem aliquam discere cupit
debet regulam sui doctoris tenere: et proprias adinuentiones relinquere.
Vt infirmus qui accessiones patitur debet seruare dietam, quam me-
dicus ille indicit: si cito plene sanari desiderat. ita et tu nihil
dicas, uel facias quod magistrum tuum nolle presumis. Te enim dedisti ei
propter reg...
Licet ...
limitan...
celo n...
debem...
subiect...
te exh...